

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

Тем, что эта книга дошла до Вас, мы обязаны в первую очередь библиотекарям, которые долгие годы бережно хранили её. Сотрудники Google оцифровали её в рамках проекта, цель которого – сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Эта книга находится в общественном достоянии. В общих чертах, юридически, книга передаётся в общественное достояние, когда истекает срок действия имущественных авторских прав на неё, а также если правообладатель сам передал её в общественное достояние или не заявил на неё авторских прав. Такие книги – это ключ к прошлому, к сокровищам нашей истории и культуры, и к знаниям, которые зачастую нигде больше не найдёшь.

В этой цифровой копии мы оставили без изменений все рукописные пометки, которые были в оригинальном издании. Пускай они будут напоминанием о всех тех руках, через которые прошла эта книга – автора, издателя, библиотекаря и предыдущих читателей – чтобы наконец попасть в Ваши.

Правила пользования

Мы гордимся нашим сотрудничеством с библиотеками, в рамках которого мы оцифровываем книги в общественном достоянии и делаем их доступными для всех. Эти книги принадлежат всему человечеству, а мы – лишь их хранители. Тем не менее, оцифровка книг и поддержка этого проекта стоят немало, и поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые меры, чтобы предотвратить коммерческое использование этих книг. Одна из них – это технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас:

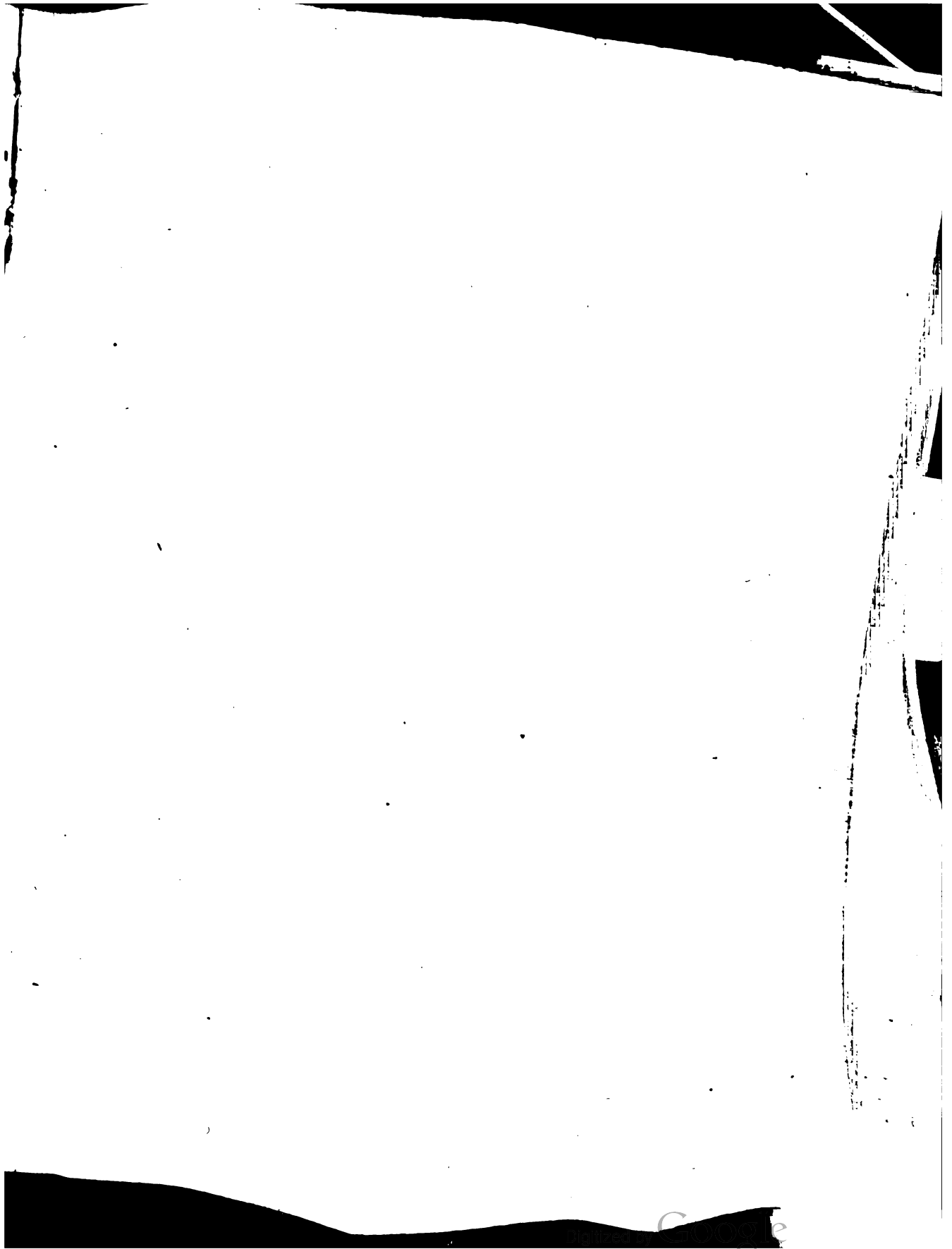
- **Не использовать файлы в коммерческих целях.** Мы разработали программу Поиска по книгам Google для всех пользователей, поэтому, пожалуйста, используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- **Не отправлять автоматические запросы.** Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого рода. Если Вам требуется доступ к большим объёмам текстов для исследований в области машинного перевода, оптического распознавания текста, или в других похожих целях, свяжитесь с нами. Для этих целей мы настоятельно рекомендуем использовать исключительно материалы в общественном достоянии.
- **Не удалять логотипы и другие атрибуты Google из файлов.** Изображения в каждом файле помечены логотипами Google для того, чтобы рассказать читателям о нашем проекте и помочь им найти дополнительные материалы. Не удаляйте их.
- **Соблюдать законы Вашей и других стран.** В конечном итоге, именно Вы несёте полную ответственность за Ваши действия – поэтому, пожалуйста, убедитесь, что Вы не нарушаете соответствующие законы Вашей или других стран. Имейте в виду, что даже если книга более не находится под защитой авторских прав в США, то это ещё совсем не значит, что её можно распространять в других странах. К сожалению, законодательство в сфере интеллектуальной собственности очень разнообразно, и не существует универсального способа определить, как разрешено использовать книгу в конкретной стране. Не рассчитывайте на то, что если книга появилась в поиске по книгам Google, то её можно использовать где и как угодно. Наказание за нарушение авторских прав может оказаться очень серьёзным.

О программе

Наша миссия – организовать информацию во всём мире и сделать её доступной и полезной для всех. Поиск по книгам Google помогает пользователям найти книги со всего света, а авторам и издателям – новых читателей. Чтобы произвести поиск по этой книге в полнотекстовом режиме, откройте страницу <http://books.google.com>.

R

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72. a

4-Ph. R.

260

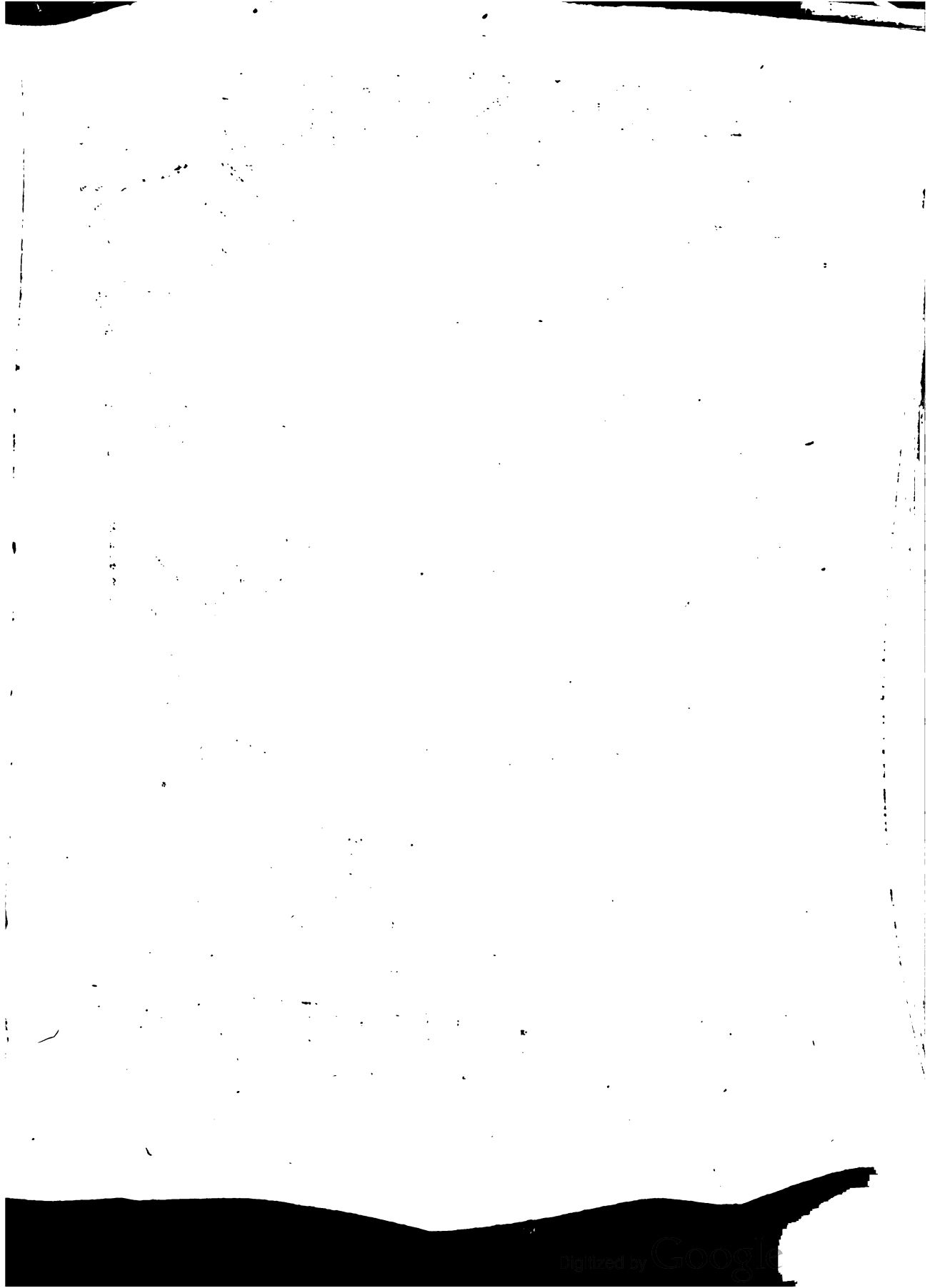
~~Jan~~
N=284.

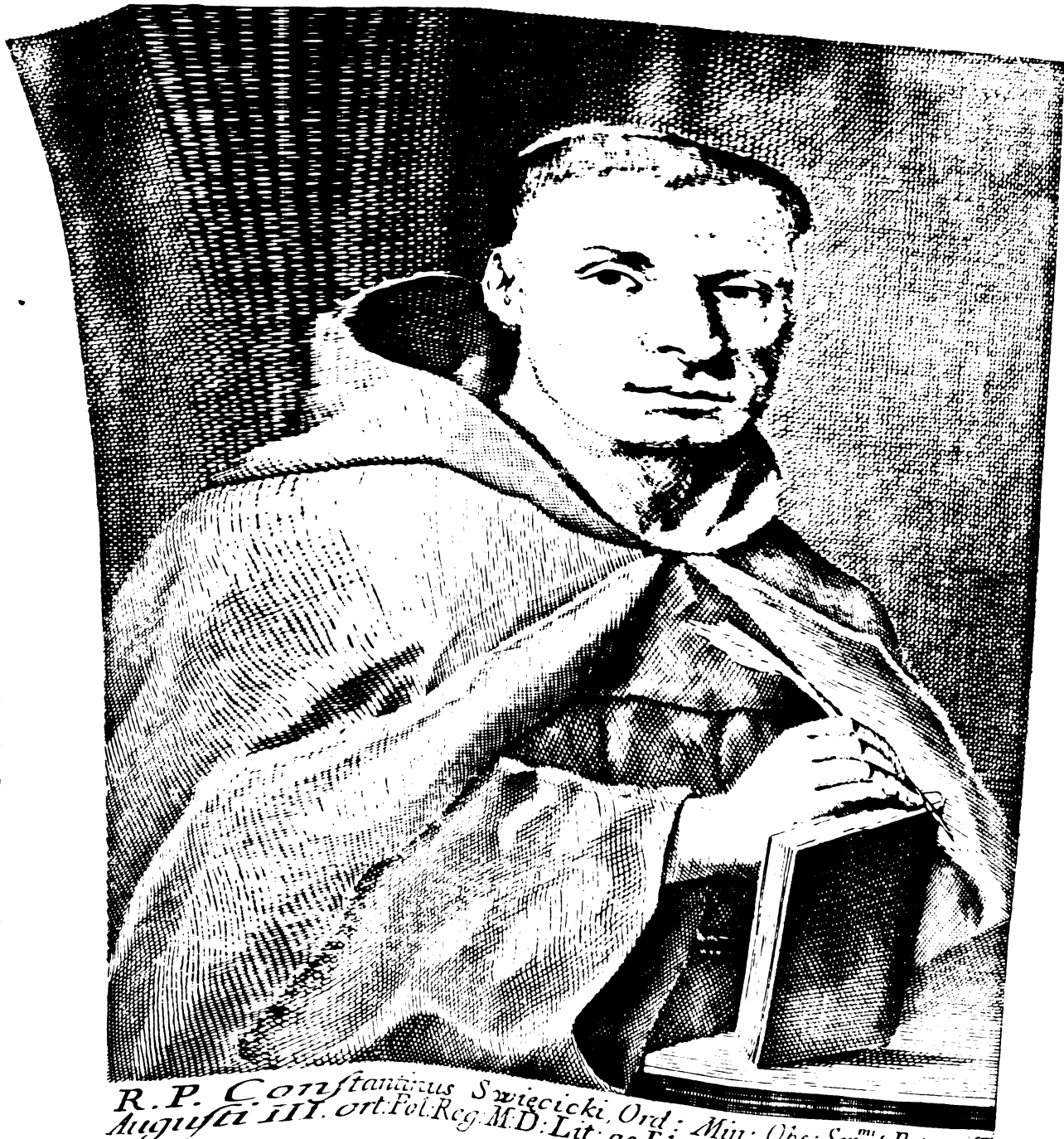
~~Pr
Gila~~

Swiecicki

su nat. et pas.

R

*R. P. Constantinus Swiecicki, Ord. Min. Obs. Ser.^m et Potentiss.
Augusti III. ord. Pol. Reg. M. D. Lit. ac Elect. Sax. etc. aulicus Theologus.*

JURE DE
ET GENTIUM IN GENERE;
ET DE JURE
BELLII ET PACIS
INSPECIE.
AUT
R. P. CONSTANTINO
S W I E C I C K I

*Ord. Min. Observ. S. Francisci Leet. Theologo, Provincia Lituanie
Exdefinitor, Sereniss. & Potentiss. Augusti III. Orthodoxi
Polonia Regis Magn. Duc. Lituan. ac Eleet. Saxon. &c.
Aulico Theologo.*

LUCÆ, MDCCLXII

Sed Prostant
APUD ANTONIUM BORTOLI
VENETIIS

bayerische
Staatsbibliothek
München

BENEVOLO
LECTORI.

Futare mentibus nostris legem
turalem nemo negat nisi qui
cipit, & nec se, nec hominem novit.
quis se ipsum vel leviter excusserit,

*Na
de
qu
fac
de*

deprehendet sibi justis & iniustis, honestis
 & turpibus principia ab ipsa natura, vel potius
 a summo Naturæ Auctore ingesta esse atque
 impressa. **Deus** Creator protoparenti Adam
 preceptum positivum infudit, iisque unicum
 hibebatur ne de ligno scientiæ boni & mali
 comederet. Legem hanc observatu facilis
 & hinc immensa sollicitatione victus violavit,
 secuta est moriendi malorum seges. Peccatum
 scientia incepit adversus necessitas, & concupiscentia
 Non tamen extinctum penitus fuit lumen
 illud, quo illustrati rectum a pravo, æquum
 ab iniquo secernimus: hoc enim & Condi-
 toris bonitati repugnat, & ipsis historia-
 rum monumentis refellitur. Primis enim
 instituti erant condito temporibus nondum
 unicus agnoscebatur Numinum cultus,
 batur, proindeque **Deus**, & sincere cole-
 vera religione necessario vigeat justitia cum
 connexa, & si Cainum exceperis aliaque
 pauca forte monstra potius quam homi-
 nes, nemo de aliorum pernicie cogitabat,
 nullæ inimicitia, nulla bella.

Non-

*Nondum vesanos rabies nudaverat enses,
Nec consanguineis fuerat discordia nota.*

A **E** **s** **u** **c** **c** **e** **s** **s** **u** **t** **e** **m** **p** **o** **r** **i** **s** **s** **u** **b** **l** **a** **t** **a** **e** **p** **l** **e** **r** **o** **r** **u** **m** **q** **u** **e** **i** **n** **a** **n** **i** **m** **i** **s** **v** **e** **r** **a** **r** **e** **l** **i** **g** **i** **o** **n** **e**, & **i** **n** **t** **r** **o** **d** **u** **c** **t** **a** **i** **d** **o** **l** **a** **t** **r** **i** **a**, **o** **m** **n** **i** **s** **c** **a** **r** **o** **v** **i** **a** **m** **s** **u** **a** **m** **c** **o** **r** **r** **u** **p** **t** **u** **m** **e** **s** **t** **h** **u** **m** **a** **n** **a** **e** **s** **o** **c** **i** **e** **t** **a** **t** **i** **s** **v** **i** **n** **c** **u** **l** **u** **m**. **H** **i** **n** **c** **r** **a** **p** **e** **r** **e** **a** **l** **i** **e** **n** **a**, **o** **m** **n** **i** **a** **t** **r** **a** **h** **e** **r** **e**, **i** **n** **p** **r** **i** **v** **a** **t** **u** **m** **c** **o** **m** **m** **u** **n** **i** **a** **i** **n** **p** **r** **a** **e** **c** **p** **t** **u** **m** **r** **u** **e** **r** **e**: **S** **i** **c** **u** **t** **g** **r** **a** **s** **s** **a** **n** **t** **e** **v** **i** **s** **m** **o** **r** **i** **b** **u** **s** **i** **p** **s** **a** **l** **e** **x** **o** **p** **i** **n** **i** **o** **n** **i** **b** **u** **s**, & **p** **r** **a** **t** **e** **r** **a** **r** **e** **t** **u** **r**. **H** **a** **e** **c** **i** **g** **i** **t** **u** **r** **u** **t** **i** **n** **a** **n** **i** **m** **i** **s** **h** **o** **m** **i** **n** **u** **m** **r** **e** **v** **i** **s** **c** **e** **r** **e** **t**, **e** **j** **u** **s** **q** **u** **e** **p** **r** **a** **e** **c** **e** **p** **t** **a** **i** **i** **s** **a** **p** **e** **r** **t** **i** **o** **r** **a** **f** **e** **r** **v** **u** **m** **s** **u** **u** **m** **M** **o** **y** **s** **e** **n** **p** **r** **o** **m** **i** **n** **i** **o** **p** **r** **a** **e** **c** **i** **p** **u** **e** **c** **o** **n** **t** **i** **n** **e** **t** **u** **r**. **S** **e** **d** **c** **u** **m** **l** **e** **x** **p** **r** **o** **m** **i** **n** **i** **o** **p** **r** **a** **e** **c** **i** **p** **u** **e** **c** **o** **n** **t** **i** **n** **e** **t** **u** **r**. **S** **e** **d** **c** **u** **m** **l** **e** **x** **i** **n** **l** **i** **b** **r** **o** **d** **e** **A** **u** **g** **u** **s** **t** **i** **n** **o**, **l** **i** **b** **r** **o** **d** **e** **G** **r** **a** **t** **i** **a** **C** **h** **r** **i** **s** **t** **i** **c** **a** **p** **i** **t** **e** **D** **o** **c** **a** **v** **o**, **j** **u** **d** **e** **r** **e** **t** **p** **o** **t** **i** **u** **s** **q** **u** **a** **m** **j** **u** **v** **a** **r** **e** **t**, **u** **b** **i** **n** **o** **m** **n** **i** **u** **m** **d** **o** **c** **e** **r** **e** **t** **e** **s** **s** **e** **q** **u** **a** **m** **n** **o** **n** **s** **a** **n** **a** **r** **e** **t**, **u** **b** **i** **n** **g** **e** **n** **t** **i** **s** **s** **i** **m** **u** **m** **F** **i** **l** **i** **u** **m** **s** **u** **u** **m** **D** **e** **u** **s** **P** **a** **r** **e** **n** **s** **i** **n** **t** **u** **l** **l** **e** **r** **e** **t**: **v** **i** **a** **m** **p** **a** **r** **i** **a** **m** **a** **p** **e** **r** **i** **r** **e** **t**: **v** **i** **a** **m** **h** **o** **m** **i** **n** **i** **b** **u** **s** **a** **d** **p** **e** **c** **c** **a** **t** **u** **m** **a** **p** **e** **r** **i** **r** **e** **t**: **v** **i** **a** **m** **h** **o** **m** **i** **n** **i** **b** **u** **s** **a** **d** **v** **e** **r** **a** **m** **l** **i** **b** **e** **r** **i** **o** **r** **e** **q** **u** **a** **m** **a** **n** **t** **e** **f** **u** **e** **r** **a** **t** **l** **a** **r** **g** **i** **t** **u** **m** **o** **n** **e** **c** **u** **p** **i** **d** **i** **t** **a** **t** **e** **s** **c** **o** **m** **p** **r** **i** **m** **e** **r** **e** **t**: **g** **r** **a** **t** **i** **a** **e** **v** **a** **n** **g** **e** **l** **i** **s**

VIII
gelica luce densas. injustitiæ tenebras diffi-
paret; Cultum Dei purum & perfectum
totalis Orbe constitueret, & æquitatis natu-
ralis semina, quæ humani generis condi-
tor inseverat, sed cupiditate ferme extin-
cta erant, iterum excitaret, foveret, &
ad copiosorem latioremq; fructum perdu-
ceret. lis præceptis instructi alios homi-
nes ut fratres diligimus: Patris communis
beneficia cum indigentibus partimur; nul-
li nocemus, nullum claudimus hospitium; nul-
lum largi, nec aures precanti; su-
esse laudes Tullius existimavit, ego verius
dixerim Christianas, hoc est a Christo Do-
mino Discipulis commendatas.

Reperiuntur quippe passim in sacris no-
vi Testamenti libris sententiæ illustres, qui-
bus NATURÆ JURIS egregie explicatur, il-
lustratur, & confirmatur; iis innixi Pontifi-
ces & Concilia varia de officiis ediderunt
decreta: Sancti Apostolici viri, aliique
Ecclesiæ Patres, qui Divinæ Scripturæ ex-
ponendæ operam dederunt, sæpe etiam de
JURIS NATURALIS præceptis sermonem
instituant, eaque enodant; quorum vesti-
giis insistentes Theologi Christianorum
Dogmatum explanationi solidas de eo quod
na-

na tura æquum & iniquum est, dissertationes
an **medunt**. IX

Nec defuerunt, hisce præsertim postre-
mi s temporibus, qu i JURIS NATURALIS
præcepta in unam veluti formam, & adæ-
quatum Systema redigere tentaverunt. Sed
in hujuscemodi libris summo delectu opus
est atque judicio; plerique enim dum præ-
claram illam disciplinam tradere & illustrare
se jactitant, eam miserum in modum fœ-
dant ac dilacerant, & in periculosissimos
capitalesque errores impingunt.

Alii enim sentiunt non ante Imperia, ju-
stum & injustum extitisse: actio-
nem omnem natura sua esse adiaphoram:
quod justa vel injusta sit, a Jure Imperan-
tis provenire, & sic consentiunt Ethnico
Poetæ dicenti.

*Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si, fastosque
Nec Natura potest justo velis evolvere mundi
Dividit ut mala diversis, fugienda petendis;*

Alii autem volunt Principem legibus in
universum omnibus, adeoque & naturalibus
solutum: omnes ad unum A catholici sac-
dotii & Imperii jura confundunt. Tandem
multos enumerem errores, quos fufe
R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

no & confuto, Scholasticos Doctores, SS. PP. & ipsos Sacros Canones ubique superbe despiciunt.

Meo igitur muneri conveniens & communi utilitati accommodum existimavi, quæ de JURE NATURÆ & GENTIUM olim commentatus sum, publici juris facere, idque tradere quod

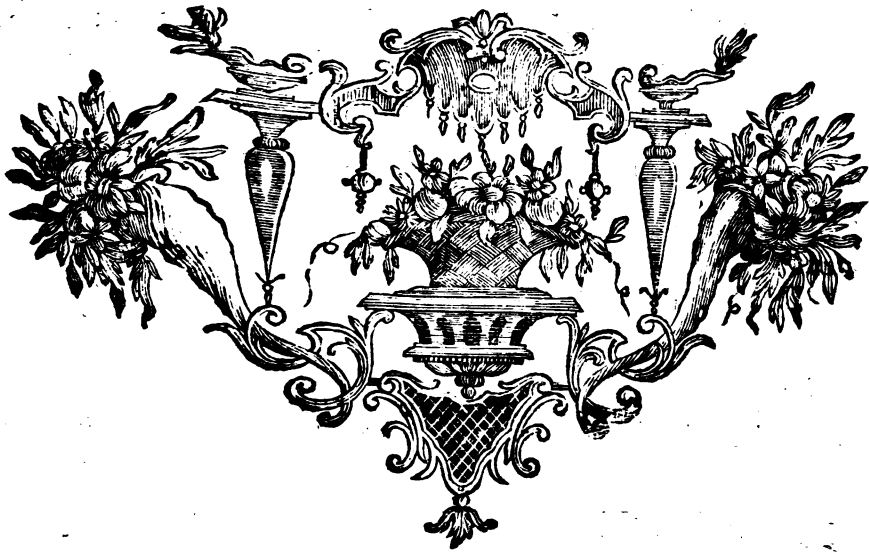
*Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque
Aeque neglectum pueris senibusque nocebit.*

Ea sic tractavi, ut quæ rationi naturali consentanea existimavi, etiam sacris Litteris, Conciliis, Patribus, Pontificum Decretis, & Doctoribus confirmaverim; positis in Genere utriusque juris principiis exinde varia deduxerim officia ad quæ tenemur, eo modo, & ordine, qui ex singularum disputationum Proœmio facile poterit intelligi: & quia haud leves quæstiones sunt, quæ circa JUS BELLII & PACIS proponuntur, de eo in specie & peculiariter differendum duxi.

In afferendis autem propositionibus & retundendis adversariorum argumentis (quæ candide semper & expressis ipsorum verbis retuli nec inanis gloriæ cupiditas, nec malefanum contradicendi studium, nec

no-

novitas amor direxit)
 nis veritas , pro
 Religioso ad extremum) unicus
 tum decertandum est. viro Christiano
 usque vitae & spiri
 Vive & vale .

Licentia, & Approbatio Ordinis.

Fr. Clemens de Panormo Lector Jubilatus, Catholicæ
Majestatis in Regali Matritensi Congressu pro Imma-
culata Conceptione Theologus, ac totius Ordinis S.
P. N. Francisci Minister Generalis Visitator, ac Refor-
mator Apostolicus, & Servus.

CUm Opus compositum a P. F. Constantino Święcicki
Nostræ Observantis Provinciæ Litvaniæ Lectore
Theologo, ac Exdefinitore, cujus titulus est: *De Jure
Naturæ & Gentium in Genere, Belli & Pacis in Specie*, a duo-
bus PP. Theologis, quibus id commissimus, revisum,
& approbatum fuerit, vigore præsentium facultatem
eidem concedimus, quatenus servatis servandis, illud
typis mandare possit.

Datum Mantuæ in Conventu S. P. N. Francisci 1762:
Die 26. Maii.

Fr. Clemens de Panormo Minister Generalis.

Loco ✠ Sigilli.

De mandato Reverendis in Christo
Patris Fr. Vincentius Scutari
Exdefinitor General. & Secret.
Gener. Ordinis.

Cen-

Censura Theologorum Ordinis.

Ego Infrascriptus, cum mandatum acceperim a R^{mo} P. Clemente de Panormo Ordinis Minorum Ministro Generali, ut recognoscerem Opus, cui titulus est *De Jure Naturæ, & Gentium in Genere, & de Jure Belli & Pacis in Specie*, Auctore R. P. Constantino Swięcicki Provincie Litvanie Min. Obs. Lectore Theologo, ac Exdefinitore, quod alii duo Ordinis Nostri Theologi approbarunt, illud Sedulo recognovi; in eoque animadverti constare doctrinam solidam, atque Orthodoxam, qua commenta potissimum Protestantium refelluntur. Ea propter dignissimum censeo, ut typis edi possit.

Roma in Araeceli Kalendis Maii 1762.

F. Joannes de Luca Venetus
 Com. Summo Pontifici
 Examinat. Episcoporum

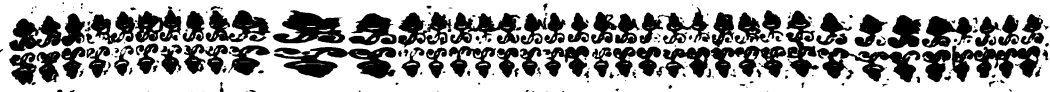
R. P. Const. Swięcicki O. M. T. D. G.

Libentissime iussistis R^{mo} P. obtemperari, & Librum cui titulus est: *De iure Naturæ, & Gentium in Genere, & de Jure Belli, & Pacis in Specie*, Auctore R. P. Constantino Swiecicki, Lectore Theologo, ac Exdefinitore attente legi. Nihil in eo reperi, quod aut Catholicis Dogmatibus, aut Christianis moribus, aut juris Principum adversetur. Multa imo continet, quæ intricatissimæ Doctrinæ de Jure Naturæ, & Gentium illustrandæ inserviunt: ac plurimos refellit errores eorum, qui Jus Naturæ, & Gentium tam illustrarunt, quam perniciosæ Doctrinis corruerunt. Qua de causa dicerem, si Paternitati Tuz Reverendissimæ videbitur, opus seu Librum supra memoratum in publicam lucem edi posse.

Deum rogo, ut Te ad multos annos Christianæ, ac Litterariæ Reipublicæ, nostrique Ordinis bene servet incolumem, Teque precor ut mihi Seraphicam Benedictionem impertiare.

Romæ in Araceli hac Die 17. Februarij 1762.

F. Franciscus Antonius de Corbaria
Chronologus Ordinis.

I N D E X

Disputationum, & Caputum.

De Jure Naturæ, & Gentium in Genese.

DISSERTATIO PRÆLIMINARIS. Pag. 1.

Caput I. De Philosophis Græcis.	2.
Caput II. De Romanis.	4.
Caput III. De Christianis, & SS. Patribus.	6.
Caput IV. De A catholicis, eorumque in Scriptores Catholicos calumniis.	7.
Caput V. De A catholicorum in SS. Patres conviciis.	9.
Caput VI. De recto juris Naturæ usu.	12.
Caput VII. De recta addiscendi juris Naturæ ratione.	20.

DISQUISITIO HISTORICA.

Caput I. De Origine, & progressu juris publici, tum Naturæ, tum Gentium.	23.
Caput II. De politica vivendi forma post diluivum usque ad legem scriptam.	26.
Caput III. De Noachidarum forma vivendi, utrum jus naturale, ac Gentium coluerint.	28.
Caput IV. De prima rerum divisione, & Domini- riorum Origine.	30.
Caput V. Quæ fuerit Imperiorum Origine.	31.
Caput VI. Quomodo jus Naturæ, & Gentium, lege Divina Scripta, & Hebrais tradita, sit confirmatum, & illustratum. Item de Traditionibus Hebræorum.	32.
Caput VII. De juris naturalis conditione apud tiles.	33.

XVI

tiles tempore legis scriptæ, deque Morali Philosophia :
item de moribus Judæorum. 35

Caput VIII. Quid Lex Evangelica splendoris attulle-
rit juri Naturæ, quid jus Civile, & Canonicum. 37

Caput IX. Quid conferant ad disciplinam juris Na-
turæ, & Gentium scripta quorundam Protestantium,
qui sunt celebriores, hoc est Grotii, Hobbesii, Puf-
fendorffii, Thomassii. 39

P A R S P R I M A.

De Jure Naturæ, & Gentium in Genere.

DISPUTATIO PRIMA.

De moralitate actuum humanorum.

Caput I. De prima Moralitatis origine. 43

Caput II. De libertate, & proximis constitutivis
Moralitatis. 46

Caput III. De intrinseco principio Moralitatis. 50

Caput IV. De honestate actuum humanorum. 63

Caput V. Veterum Philosophorum de interna actuum
honestate sententia. 69

Caput VI. Puffendorffii sententia de lege honestatis
regula. 71

Caput VII. Impia Spinoza, & Hobbesii Systemata
de regula honestatis. 76

DISPUTATIO SECUNDA.

Quænam sint principia intrinseca effectiva,
& impulsiva actionum moralium.

Caput I. De principis intrinsecis effectivis. 78

Caput II. De principis intrinsecis impulsivis actio-
num humanarum. 82

DIS-

DISPUTATIO TERTIA.

De proprietate, quæ necessario consequitur moralitatem actus humani, diciturque imputabilitas.

Caput Unicum. 86

DISPUTATIO QUARTA.

De Lege Naturæ, & Gentium.

Caput I. De statu hominis naturali, & ejus proprietate. 89

Caput II. De essentia, & proprietatibus Juris Naturæ. 93

DISPUTATIO QUINTA.

De principio cognoscendi Juris Naturalis, hoc est, quid præceptum, quid vetitum sit Jure Naturæ. 95

Caput I. De aliis sententiis recentiorum circa principia Juris Naturæ. 103

Caput II. Quodnam sit principium fundamentale Juris Naturæ ex communi sententia. 105

Caput III. Solvuntur objectiones contra principium amoris debiti. 106

DISPUTATIO SEXTA.

De existentia Juris Gentium, an, & quomodo differat a Jure Naturæ, ejusque definitio. 109

Caput Unicum. De divisione Juris Gentium; quale, & quotuplex ejus objectum. 113

DIS

XVIII

DISPUTATIO SEPTIMA.

De officiis hominis erga Deum, seipsum, & proximum;
Jure Naturæ præscriptis. 118

Caput I. De officiis hominis erga Deum. 119

Caput II. An Protestantes recte ducant argumentum
ex religione naturali ad religionem Christianam, sic ut
divisionem potestatis Sacræ, ac profanæ Juris Divini
minime esse evincere queant. 126

Caput III. De Habitudine Religionis Judaicæ ad
Christianam. 136

Caput IV. De Habitudine Religionis Christianæ ad
vitam civilem. 140

Caput V. De officiis erga seipsum. 142

Caput VI. De officiis erga proximum. 143

Caput VII. De hominum dominio in homines. 144

DISPUTATIO OCTAVA.

De lege, ejusque vi obligandi.

Caput I. De lege in Genere. 148

Caput II. De lege æterna. 151

DISPUTATIO NONA.

De proxima regula bonitatis, & malitiæ humanorum
actuum, quæ est recta ratio, seu conscientia. 154

Caput I. De conscientia erronea, dubia, tuta, cer-
ta, scrupulosa. 155

Caput II. De conscientia probabili. 159

PARS

PARS SECUNDA.

De Jure Belli, & Pacis in Specie.

DISPUTATIO PRIMA.

De Bello, & ejusque causis, ac de officiis, quae inde nascuntur.

- Caput I. De origine, natura, licentia, & conditionibus Belli. 165
- Caput II. De justitia Belli ratione Religionis. 177
- Caput III. Quid sentiendum in specie de causa justa Belli adversus infideles. 180
- Caput IV. De Bello causa Religionis contra Paganos. 183
- Caput V. De justitia Belli contra subditos haereticos causa Religionis. 191
- Caput VI. De justitia, ac injustitia Belli ratione Regionis. 194
- Caput VII. An negatus transitus militaris sit justa Belli causa. 200

DISPUTATIO SECUNDA.

De effectibus Belli.

- Caput I. De effectibus Belli primario, & secundo respectu hostium. 205
- Caput II. De effectibus Belli relate ad victores & victos. 206
- Caput III. De effectibus Belli quoad subditos. 211
- Caput IV. De obligationibus in Bello. 214
- Caput V. De Represaliis. 218

DIS.

DISPUTATIO TERTIA:

De Fœderibus.

Caput I. De origine fœderum, eorumque materia, forma, ritu, obligatione, executione, dissolutione, cautionibus adhiberi solitis. 220

Caput II. An, & quatenus fœdus licitum sit. 225

DISPUTATIO QUARTA.

De Jure Pacis, ejusque natura, & proprietatibus.

Caput I. De natura, subjecto, & objecto Pacis. 231

Caput II. De effectibus Pacis, & ei contrariis. 234

Caput III. De accessoriis Pacis. 236

DISPUTATIO QUINTA.

De mutua hominum Caritate.

Caput Unicum. 239

DISPUTATIO ULTIMA.

De mutuo Officiorum concursu.

Caput Ultimum. 224

R. P.

R. P. CONSTANTINI SWIĘCICKI

O. M. OBSERVANTIUM THEOLOGI.

DE JURE NATURÆ:

ET GENTIUM

IN GENERE.

DISSERTATIO PRÆLIMINARIS.

Philosophiæ nobilissima pars est illa, quæ morum Doctrinam continet, & ad cognitionem animi pulcherrima, & ad mores instituendos aptissime utilis. Quæ vero Jus Naturæ, & Gentium investigat, ea est fundamentum Philosophiæ Moralis universæ. Nemo sane vel mediocriter eruditus ignorat, quanti semper hanc morum disciplinam sapientes fecerint viri cujuscvis ætatis, quorum longum esset vel nomina recensere. Nonnullos tamen commemorabo.

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

A

CA

C A P U T I.

De Philosophis Græcis.

UT Ægyptios, Chaldeos, & Persas præteream, quorum Ethicæ Gudlingius persecutus est in *Historia Philosophiæ Moralis* Cap. 1. neminem latet omnem Pythagoræ Philosophiam ad studium virtutis comparatam fuisse. Unicum enim sibi ille finem proposuerat, ut homines informaret ad similitudinem Dei, quoad fieri posset consequendam. Eminere deinde inter Græcos visi sunt complures excellentia moralis Philosophiæ; sic illorum septem, qui sunt Græciæ consensu dicti Sapientes, præclare sententiæ ad mores pertinent. Socratem, ait Cicero Libro primo de Oratore, *omnium sapientissimum, & Sanctissimum, ad mores formandos, vitamque hominum rite instituendam Philosophiæ studium omne transtulisse, accepimus.* Ejus doctrina morum, vel hominem solum spectantem docet, vel ut est pater familias, vel ut est Civis. Ad primum pertinet Ethica ejus, ad secundum Economica, Politica ad tertium. Plato quamquam placitis suis moralem corrupisse Philosophiam censetur (*absurda enim de animi substantiâ docuit*) de virtutibus tamen, ac summo bono ita solide, ac prudenter differuit, ut nemo fuerit ex Ethicorum numero, qui propius, quam Plato, ad Christianæ de moribus Philosophiæ præcepta accederet. Aristotelis Ethicorum ad Nicomachum libri decem, Magnorum moralium libri duo, & moralium ad Eudemum libri septem, totam exhibent Philosophi hujus morum disciplinam. De viri hujus Ethica idem dici potest, ac de ipsius fortuna. Ab aliquibus enim summum attigisse

Differtatio Preliminaris.

3

gisse humanæ sapientiæ fastigium creditus est: aliis vicissim ejus morum Philosophia nugacissima visa est. Buddeus in *Isagoge Historiæ Theologicæ* Lib. 1. cap. 4. ita opinatur: **C**um Plato ad animi purgationem interiorē respiceret, Aristotelem contra vitæ tantum civilis sibi habendam rationem putasse, eoque Philosophiam suam **M**oralem comparatam esse voluisse: hanc ait fuisse opinionem eorum, qui accuratius mentem Aristotelis introspexerunt; eum nempe Civilem potius, quam **M**oralem Philosophiam tradidisse, hoc est, institutionem viri politici, & ad honores Reipublicæ adspirantis. **S**ed profecto fallitur Buddeus. Melior mihi videtur **S**tanleij sententia, qui *Hist. Philosophiæ* Tomo 2. **C**ap 7. ait: *Aristoteles felicitatem in bonis exterioribus constare, sicut Polyenus ait; nec in animo solum, sicuti Plato docebat: sed habere quidem formam in anima, coinquinari autem, & conspurcari solum ipsam ab exterioribus non bene se habentibus. Peculiaris morum præcepta ex Aristotele Stobbeus congeffit. Stanlejus loco citato Aristotelis Ethicæ accurate describit: quem qui legat, intelliget, quam vana sint, quæ jactat Buddeus loco citato, scilicet: ejusmodi virtutes civiles, cum in quemlibet hominem, quantumvis solis naturæ viribus instructum cadant, ratio intelligitur, cur Ethicæ ista Aristotelica cum dogmatibus Pelagianorum egregie consentiat, utpote qui non alias virtutes, quam ad quas naturæ vires sufficerent, admitteret.*

Ante Christum natum Philosophi Ethnici nihil sciebant de gratia Christi, & in hoc fortasse Pelagianis præluserunt, quod se recte, ac sapienter vivere non posse viribus posse arbitrarentur: In qua opinione Aristoteles modo, sed Plato, ac Stoici versati sunt. Deinde falsum est, non alias ab Aristotele nisi civiles agnosci virtutes. Quo circa Buddeus illa con-

4 *De jure Natur. & Gent. in Gen.*

bens Martino suo blandiri voluit, cujus apud ipsum nota erat vox: Tota fere Aristotelis *Esica* pessima est, gratia inimica; error est, Aristotelis sententiam de felicitate non repugnare *Doctrina Catholica*.

Græcorum alii hos consecuti morum Philosophiam non omiserunt. Ipsi etiam Cyrenaici, atque Epicuri sectatores, corporis voluptatibus omnia tribuentes magis videri, quam esse Morales Philosophi cupiebant. De Cynicis vero, ac Pirrronicis rerum omnium adia-phoriam, seu indifferentiam propugnantibus illud constat, moralitatis modos ab ipsis admissos, eos tamen, quos Civiles leges tantum statuerent. Pestifera sane dogmata, quæ tamen Hobbesius, Spinoza, Tollandus, Jurieus, aliique ex Batavia, Angliaque Scriptorum re-novarunt, honestatis principia, & Religionis funda-menta ad statum mere civilem referentes. Quo circa prudentiam, vel potius simulationem exigunt, qua se se ad cultum civilis societatis accommodent. Id patet ex Libro: *L'esprit des Loix*.

C A P U T I I.

De Romanis.

Romani in morum doctrina, & jure Naturæ præstantiores, quam in reliqua Philosophia fue-re, unum, aut alterum proferre sufficiat. Mar-ci Tullii Ciceronis de hoc argumento commentarii omnium manibus teruntur. In Libris de finibus bo-norum, & malorum expendit Epicuri, Stoicorum, ac Peripateticorum de summo bono, summoque ma-lo sententias. Tusculanarum quæstionum Liber *Primus* de contemnenda morte, *Secundus* de dolore tolerando. *Tertius* de ægritudine lenienda, *Quartus* de reliquis ani-mi

mi perturbationibus, *Quintus*, quod virtus ad beate vivendum se ipsa sit contenta, agit. De Legibus libri tres ad civilem prudentiam referri possunt. De Officiis item tres ad Jurisprudentiam naturalem. Quot vero pulcherrima ad omne honestatis genus continent, Cato Major, seu de senectute, Lælius seu de amicitia, & Stoicorum Paradoxa: nec ille omittendus est cui titulus *Hortensius*, sive de Philosophis, teste D. Augustino, qui se illi debere fatebatur prima mentis melioris semina. Plutarchus inter Romanos Philosophos, quamquam Græce scripserit, numeratur: cujus Ethice continetur in Moralibus, & in ratione vitæ parallelæ.

Quæ de Morali Philosophia in universum spectata retulimus, de juris prudentia naturali dicta potissimum intelligimus. Cum vero juris naturalis principia facile cuivis ratione prædico innotescant, immo, ut loquitur D. Paulus, omnium cordibus inscripta sint, potuerunt homines aliqui ingenio excellenti ea diligenter observare, & alios docere. Nonnulli igitur extiterunt eorum, quos nominavimus, qui juris naturalis præcepta, & sedulo examinarunt, & auditoribus tradiderunt. Sed ipsi tamen timore animi errarunt in multis, ut Lactantius ait in libris Divinarum institut. Commune apud hos scriptores juris naturæ vocabulum officiorum titulo καθιδόντων exprimebatur. At vero καθιδόντος nomen aliquando apud ipsos solas actiones honestas, aliquando etiam decoras, immo etiam utiles, ac nostræ conservationi inservientes indicabat. Hoc autem ex singulorum peculiari systemate est dignoscendum, ut certum judicium possit. Sic apud Theodorum illum Athensem non aliud officii nomen significabat, quam corporis voluptatem, Idem apud Pirrhonios, seu Scepticos, ni=

6 De jure Natur. & Gent. in Gen.

nihil discriminis inter honestum, ac turpe agnoscentes, idem apud quosdam Academicos officii nomen obtinebat.

Epicurei vero officia non nisi utilitate metiebantur: reliqui contra cum gravissima incommoda reputarent, quæ ex prædictorum sententiis traherentur, in eam ingressi sunt opinionem, esse quædam per se turpia, aut honesta citra omnem ad quamcunque legem respectum.

C A P U T III.

De Christianis, & SS. Patribus.

Post adventum Christi, discussis magna ex parte ignorantia tenebris lumine Fidei, factum est, ut e veterum Ethnicorum documentis quam plurima absque dignoscerentur, & cum hominis sine non convenientia; plurima item ad hominis felicitatem consequendam necessaria. Rursus explicatis per firmiorem sermonem Revelationis hominum officiis, moralis illa nuda, ac naturalis Philosophia non in pristino stetit necessitatis, utilitatisque gradu. Quare & primorum Ecclesiae Sæculorum Patres, ubi de moribus, eorumque honestate sermonem instituebant, plura e Philosophiæ Moralis hauriebant fontibus; & Scholastici etiam de naturali lege, atque honestatis principiis differentes, complura e divinæ revelationis dogmatibus acceperunt. Quo quidem fiebat, ut Christianorum flagitia, propositis vel ex Ethicæ argumentis, acerbius exagitarentur; & veterum Philosophorum errores circa morum principia ad trutinam Divinæ vocis revocati certius detegerentur. Audiamus Franciscum Suarezium Lib. 1. de Legibus cap. 3. *Est ad-*
ver-

vertendum, Philosophos non agnovisse supernaturalem hominum finem, sed solum de hujus vita aliquali felicitate, vel potius convenienti statu ad illam in pace, & justitia transigendam tractasse, & in ordine ad hunc finem de legibus considerasse, & ita naturalem legem solum ab humana, quam nos civilem appellare possumus, distinxisse. At vero cum fides doceat, homines ad finem supernaturalem vite futurae per convenientia media in hac vita exequenda ordinari, recte Sacra Theologia insert, longe aliter esse necessariam hanc legem naturalem. Quare alteram ab altera prudentissime agentes non junxerunt.

C A P U T I V.

De Acatolicis, eorumque in Scriptores Catholicos calumniis.

Hanc vero sapientissimam juris naturalis investigandi rationem modis omnibus coarguere conati sunt Acatolici. Hinc horrenda sunt, quae vomunt contra Scholasticos Scriptores, non alia sane de causa, nisi quia juri naturali luculentius explicando nonnulla ex Sacris litteris deprompserunt. Joannes Franciscus Buddeus in Isagoge Historiae Theologicae Lib. I. cap. 4. ait: Scholastici doctores itidem lumen revelationis, & omnino Philosophiam Aristotelicam cum lumine Revelationis conjunxerunt, turpiter ita cuncta inter se miscerunt, & variis erroribus jurisprudentiam Divinam contaminant. Quasi vero citra lumen Revelationis certa omnia derivari. Similia habet Puffendorffius in Praefatione Operis de jure Naturae, & Gentium. Et in specimine controversiarum cap. I. Illi Doctores, ait, qui in Episcopi Romani verberarunt, quae omnia ad potentiam, & questum Sacerdotum

tere labor est. (Quanto livore scatent dicta hæc Puffendorffii) *leginaturali, & universa de moribus doctrina magnam caliginem offudere.* Unde vero tanta caligo? nonnisi quia Catholici legis naturalis principia ad solidissima Sacrarum Litterarum lumina revocant. Et idcirco Scriptores Catholicos versari in Regno tenebrarum affirmat sæpe Puffendorffius. Mirum est, quot injuriis cumulet Scholasticos primæ notæ scriptores, Sanctum Thomam, Vasquium, Valentiam, Conimbricenses &c Eorum Doctrinam appellat *frivola subtilitatis speculationibus adornatam, scientiam prorsus inanem, astutissimo consilio nō tritam, ad otiosa ingenia vanis disputationibus destinanda.*

Nec dissimilia sunt, quæ cæteri fere juris Naturæ scriptores Heterodoxi de Catholicis auctoribus impudentissime scribunt, quæ non sine nausea legi possunt. Christianus Thomæsius in Hist. Juris Naturalis cap. 4. eadem garrit: *In his, ait, omnibus commentariis tam super sententias Lombardi, quam super summam Sancti Thomæ frustra quæres Doctrinas utiles, & a sana ratione profectas; sed omnia repleta sunt auctoritatibus, subtilitatibus, inanitatibus. & cap. 5. Itaque initio sæculi 18. Doctrina de virtutibus, & vitiis, sive de differentia justii, & injustii, boni, & mali, de jure Natura &c. tam apud Pontificios, quam apud Evangelicos miserrimo, & pene incurabili morbo laborabat. Scholastici Pontificii in Libris, qui titulis de Justitia, & Jure, vel finibus insigniebantur, talia dogmata insinuabant animis discensium, quæ solum inserviebant incrementum Papatus, & Clericatus, & supprimebant auctoritatem Principum, & Ordinum Politicorum, & Laicorum. Præterea diversissimas res inter se miscebant, jura Natura, Gentium, Mosaica, Judaica, Græca, Romana, Imperialia, Pontificia, colligendo videlicet ex istis, quidquid inde peti poterat ad scopum modo memoratum. At qui publice circumferuntur Catholicorum sub his titulis libri, quam enormiter men-*

Dissertatio Preliminaris.

9

mentatur
leus Buddeus in Historia juris Naturalis §. 12. de
Scriptoribus nostris ita scribit: Subtili, & Spinofo dicenti
di genere utuntur: qua forte propria illorum hominum laus
est. Sine ordine tamen cuncta tradunt, infirmo, aut lubrico
fundamento, qua docent, superstruunt, Divina, humanaque
jura miscent, rationum momenta aut plane non, aut
quandoque, & ridicula afferunt. Hæc Buddeus impuden-
tissime.

C A P U T V.

De A catholicorum in Sanctos PP. conviciis.

V Eruntamen ferenda esset eorum audacia, si Scholasticos tantum mendacia conflarent. quæ passim evomunt in Sanctos Patres con-
cia vix credi possunt, unum aut alterum commen-
rabo. Quid enim turbam insanientem in scenam
ducam? Primum sibi locum vindicat Joannes Barbe-
racius, cujus in Sanctos Patres animi furor in Prae-
fatione ad versionem Gallicam Puffendorfi incredibili-
ter erupit. Neque enim unum, aut alterum carpit
sed a primis Ecclesie sæculis ad Scholasticorum tem-
pora plerosque SS. Patres auctoritate præcipuos non
tat, & quasi juris Naturæ ignaros pariter irridet
Clementem Alexandrinum secundo sæculo exeunte qui
vixit, idcirco reprehendendum existimat, quod regu-
las vitæ nimis severas, rigidasque, & ab hodierna vitæ
consuetudine alienas præscribit. In Tertulliani Libris
etiam ante lapsum scriptis quærit, quod accuset
illum videlicet nimis rigide censuisse. Qui improbo-
rum facinora promovent, aut qui quacunque ratione ad ma-
lum concurrunt, peccare. Ubi cum Dupinio putat, non
esse

R. P. Conf. Swięcicki O. M. Tłgi.

B esse

esse principium hoc extendendum adeo, ut vult Ter-
tullianus.

At in utriusque hujus Patris censura Barbeyracius ipse reprehenditur a Joanne Francisco Buddeo. Plura ait Barbeyracius se desiderare in Cypriano, præunte Joanne Clerico, præsertim modum in laudanda continentia, extollendo Martyrio, commendandis elemosinis, & quod nimis auctoritatem Episcoporum extulerit. Lactantio tribuit hanc sententiam, *boninem probum nec militare debere, nec commerciorum causa peregrinas petere oras*: Cum revera Lactantii Lib. 5. de justitia cap. 18. verba hæc sint: *Cur enim (homo vere justus) naviget, aut quid petat ex aliena terra, cui sufficit sua?* Quibus verbis indicat, non dari justo necessitatem ea faciendi, non vero prohibitum esse justo ea facere. At Barbeyracius ingenio suo ac libidini SS. Patres carpiendi facile indulget. Nazianzenum Gregorium suggillat, quod in hæreticos nimio zelo, nec modum servante, sit investus. Sed hic suam causam agebat Barbeyracius, ideoque modum, ac limites justos tollerantiæ hæreticorum ignorabat. Quid vero in Joanne Chrysostomo? illud idem, quod Petrus Bælius verbo *Abimelech, & Sara*, homo quidem non tam factus, quam ad scribendum *proca*, risui exponit. In Ambrosio displicent ei laudes Cælibatus, ac Virginitatis. Hoc etiam displicet in Hieronymo. Augustini sententias male explicat, ut occasionem improbandi habeat, præsertim ubi de Abrahami, & Saræ consensu respectu Agar ait Lib. 16. de Civitate cap. 25. At Augustinus non ea docet, quæ objicit Barbeyracius. Verum hic omnium Patrum a Barbeyracio inique congestos in doctrinam morum errores recensere longum esset, ac tædio plenum: refellere vero calumnias, & mendacia prope superfluum; cum id præstiterit

Dissertatio Præliminaris.

II

rit Remigius Cellier Apologie de la Morale des Peres &c.
Anno 1718. Interim tamen ipse sibi plaudit Barbeyracius, aitque sperare se, sæculum tandem venturum fore, in quo Patres, & eorum studiosi admiratores immo dicam, qua fruuntur, existimationem admiratores sui. Et gaudio exultans gloriatur, Legislatores suam, & Calvinum non modo Religionem, sed moralis doctrinam, juris naturalis scientiam redintegrasse. At vero quis unquam credat Christum de Ecclesia sua adeo sollicitum fuerunt, non Sanctorum Patrum, quorum mores per Lutherum, & Calvinum homines quidem vitiorum genere coopertos, voluisse nova, inauditaque præcepta, ac leges promulgare? Sed neque omnibus Calvinus ipse, aliique Lutheri affectu de hæreticorum poenis defendisse, atque Tolerantissimum Christianus Thomasius in Historia juris Naturæ

Christianus Thomasius in Historia juris Naturæ
pite tertio contra Ecclesie Patres invehitur, aitque post Christi Domini Ascensionem, & Apostolorum mortem extinctam Cristianam Ecclesiam jacuisse usque ad Lutherum. (O fatum miserabile.) Deinde dicit. Multi Protestantissimi Theologorum, in primis vero Barbeyracius noster, & alii de hoc abusu interpretationis ab Ecclesie Patribus commisso, conquesti sunt, & adhuc conqueruntur Tum Barbeyracium laudat, ac dicit eum clarissime ostendisse, quod Athenagoras, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Origenes, Lactantius, Cyprianus, Basilus, Gregorius Nazianzenus, Ambrosius, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Leo, Gregorius Magnus non solum in doctrina moralis parum, aut nihil sciverint, sed & in explicatione Scripturæ Sacrae; aut, alia occasione ita ferente, varia noxia & erronea, ac non solum luci Evangelii, sed & juri Naturæ

4 De jure Natur. & Gent. in Gen.

bens Martino suo blandiri voluit, cujus apud ipsum nota erat vox: Tota fere Aristotelis *Ethica pessima est, gratia inimica; error est, Aristotelis sententiam de felicitate non repugnare Doctrina Catholica.*

Græcorum alii hos consecuti morum Philosophiam non omiserunt. Ipsi etiam Cýrenaici, atque Epicuri sectatores, corporis voluptatibus omnia tribuentes magis videri, quam esse Morales Philosophi cupiebant. De Cynicis vero, ac Pirrhonicis rerum omnium adia-phoriam, seu indifferentiam propugnantibus illud constat, moralitatis modos ab ipsis admissos, eos tamen, quos Civiles leges tantum statuerent. Pestifera sane dogmata, quæ tamen Hobbesius, Spinoza, Tollandus, Jurieus, alique ex Batavia, Angliaque Scriptores renovarunt, honestatis principia, & Religionis fundamenta ad statum mere civilem referentes. Quo circa prudentiam, vel potius simulationem exigunt, qua se se ad cultum civilis societatis accommodent. Id patet ex Libro: *L'esprit des Loix.*

C A P U T I I.

De Romanis.

Romani in morum doctrina, & jure Naturæ præstantiores, quam in reliqua Philosophia fuerunt, unum, aut alterum proferre sufficiat. Marci Tullii Ciceronis de hoc argumento commentarii omnium manibus teruntur. In Libris de finibus bonorum, & malorum expendit Epicuri, Stoicorum, ac Peripateticorum de summo bono, summoque malo sententias. Tusculanarum quæstionum Liber Primus de contemnenda morte, Secundus de dolore tolerando. Tertius de ægritudine lenienda, Quartus de reliquis ani-
mi

mi perturbationibus, vendum tres ad civiis item vero pulcherrima, & Stoicorum Paradoxa: Augustino, qui se illi semina. Plutarchus inter Græce scripterit, numeratur: cuius Ethice continetur in Moralibus, & in ratione Quæ de Morali Philosophia retulimus, de juris prudentia intelligimus. Cum vero loquitur D. Paulus, omnium potuerunt observare, & alios tradiderunt præcepta, & sedulo in multis, ut Lactantius officiorum titulum. At vero nō Kaσινοσ sola actiones honestas, immo etiam utiles, in multis, ut Lactantius officiorum titulum. At vero nō Kaσινοσ systemate est dignum alium possit. Sic apud Pirrhoneos, seu Scepticos, mi perturbationibus, vendum tres ad civiis item vero pulcherrima, & Stoicorum Paradoxa: Augustino, qui se illi semina. Plutarchus inter Græce scripterit, numeratur: cuius Ethice continetur in Moralibus, & in ratione Quæ de Morali Philosophia retulimus, de juris prudentia intelligimus. Cum vero loquitur D. Paulus, omnium potuerunt observare, & alios tradiderunt præcepta, & sedulo in multis, ut Lactantius officiorum titulum. At vero nō Kaσινοσ sola actiones honestas, immo etiam utiles, in multis, ut Lactantius officiorum titulum. At vero nō Kaσινοσ systemate est dignum alium possit. Sic apud Pirrhoneos, seu Scepticos, mi perturbationibus, vendum tres ad civiis item vero pulcherrima, & Stoicorum Paradoxa: Augustino, qui se illi semina. Plutarchus inter Græce scripterit, numeratur: cuius Ethice continetur in Moralibus, & in ratione Quæ de Morali Philosophia retulimus, de juris prudentia intelligimus. Cum vero loquitur D. Paulus, omnium potuerunt observare, & alios tradiderunt præcepta, & sedulo in multis, ut Lactantius officiorum titulum. At vero nō Kaσινοσ sola actiones honestas, immo etiam utiles, in multis, ut Lactantius officiorum titulum. At vero nō Kaσινοσ systemate est dignum alium possit. Sic apud Pirrhoneos, seu Scepticos,

Dissertatio

apud
tas
Cerv
cel

6 *De jure Natur. & Gent. in Gen.*

nihil discriminis inter honestum, ac turpe agnoscentes, idem apud quosdam Academicos officii nomen obtinebat.

Epicurei vero officia non nisi utilitate metiebantur: reliqui contra cum gravissima incommoda reputarent, quæ ex prædictorum sententiis traherentur, in eam ingressi sunt opinionem, esse quædam per se turpia, aut honesta citra omnem ad quamcunque legem respectum.

C A P U T III.

De Christianis, & SS. Patribus.

Post adventum Christi, discussis magna ex parte ignorantia tenebris lumine Fidei, factum est, ut e veterum Ethnicorum documentis quam plurima absque dignoscerentur, & cum hominis fine non convenientia; plurima item ad hominis felicitatem consequendam necessaria. Rursus explicatis per firmiorem sermonem Revelationis hominum officiis, moralis illa nuda, ac naturalis Philosophia non in pristino stetit necessitatis, utilitatisque gradu. Quare & primorum Ecclesiae Sæculorum Patres, ubi de moribus, eorumque honestate sermonem instituebant, plura e Philosophia Moralis hauriebant fontibus; & Scholastici etiam de naturali lege, atque honestatis principii differentes, complura e divina revelationis dogmatibus acceperunt. Quo quidem fiebat, ut Christianorum flagitia, propositis vel ex Ethicæ argumentis, acerbius exagitarentur; & veterum Philosophorum errores circa morum principia ad trutinam Divinae vocis revocati certius detegerentur. Audiamus Franciscum Suarezium Lib. 1. de Legibus cap. 3. *Est ad-*
ver-

vertendum finem, sed convenienter tractasse, & ita naturalem legem ad fines ad media in Quare alteram ab altera junxerunt.

Dissertatio Philosophos

De Statu ad illum ordinem legem solvunt, distinguunt, & ita naturalem legem ad media in Quare alteram ab altera junxerunt.

C A P U T I V.

De Acatolicis, eorumque in Scriptores Catholicos calumniis.

Hanc vero sapientissimam gandi rationem modum nati sunt Acatolici. contra Scholasticos, nisi quia juri naturali nonnulla ex Sacris litteris, & omnino Philosophiam conjunxerunt, variis erroribus seu perperam. Quasi vero citra rationis lumine Puffendorfius in Gentium. Et Doctores, ait, illi omnia ad posse

juris naturalis invenire omnibus coarguere horrenda sunt, scriptores, non alia ali luculentius explicaverunt. Joannes Oge Historiae Theologicae, & Historie cum lumine, & prudentiam Divinam, ita cuncta inter se miscere, ut omnia derivari. Similia ratione Operis de jure Nat. Specimine controversiarum in Episcopi Romani verba verere

vomunt de causa, do nonnulla ex Francis Lib. 1. nis, & relationis, & ex hab

o Pralium, & agnovisse, & rura aliquibus pace, & sic finem de ab humana, & vita futura, & vere cum Sacra I. legem naturalem

8 De jure Natur. & Gent. in Gen.

tere labor est. (Quanto livore scatent dicta hæc Puffendorffii) *leginaturali, & universæ de moribus doctrina magnam caliginem offudere.* Unde vero tanta caligo? nonnisi quia Catholici legis naturalis principia ad solidissima Sacrarum Litterarum lumina revocant. Et idcirco Scriptores Catholicos versari in Regno tenebrarum affirmat sæpe Puffendorffius. Mirum est, quot injuriis cumulet Scholasticos primæ notæ scriptores, Sanctum Thomam, Vasquium, Valentiam, Conimbricenses &c Eorum Doctrinam appellat *frivola subtilitatis speculationibus adornatam, scientiam prorsus inanem, astutissimo consilio nutritam, ad otiosa ingenia vanis disputationibus distinenda.*

Nec dissimilia sunt, quæ cæteri fere juris Naturæ scriptores Heterodoxi de Catholicis auctoribus impudentissime scribunt, quæ non sine nausea legi possunt. Christianus Thomasius in Hist. Juris Naturalis cap. 4. eadem garrit: *In his, ait, omnibus commentariis tam super sententias Lombardi, quam super summam Sancti Thomæ frustra quæres Doctrinas utiles, & a sana ratione profectas; sed omnia repleta sunt auctoritatibus, subtilitatibus, inanitatibus.* & cap. 5. *Itaque initio Saculi 18. Doctrina de virtutibus, & vitiis, sive de differentia justæ, & injustæ, boni, & mali, de jure Naturæ &c. tam apud Pontificios, quam apud Evangelicos miserrimo, & pene incurabili morbo laborabat. Scholastici Pontificii in Libris, quæ titulis de Justitia, & Jure, vel finibus insigniebantur, talia dogmata insinuabant animis discensium, quæ solum inserviebant incremento Papatus, & Clericatus, & supprimebant auctoritatem Principum, & Ordinum Politicorum, & Laicorum. Præterea diversissimas res inter se miscebant, jura Naturæ, Gentium, Mosaica, Judaica, Græca, Romana, Imperialia, Pontificia, colligendo videlicet ex istis, quidquid inde peti poterat ad scopum modo memoratum. At qui publice circumferuntur Catholicorum sub his titulis libri, quam enormiter men-*

esse principium hoc extendendum adeo, ut vult Ter-
tullianus.

At in utriusque hujus Patris censura Barbeyracius ipse reprehenditur a Joanne Francisco Buddeo. Plura ait Barbeyracius se desiderare in Cypriano, præeunte Joanne Clerico, præsertim modum in laudanda continentia, extollendo Martyrio, commendandis elemosinis, & quod nimis auctoritatem Episcoporum extulerit. Lactantio tribuit hanc sententiam, *hominem probum nec militare debere, nec commerciorum causa peregrinas petere oras*: Cum revera Lactantii Lib. 5. de justitia cap. 18. verba hæc sint: *Cur enim (homo vere justus) naviget, aut quid petat ex aliena terra, cui sufficit sua?* Quibus verbis indicat, non dari justo necessitatem ea faciendi, non vero prohibitum esse justo ea facere. At Barbeyracius ingenio suo ac libidini SS. Patres carpiendi facile indulget. Nazianzenum Gregorium suggillat, quod in hæreticos nimio zelo, nec modum servante, sit investus. Sed hic suam causam agebat Barbeyracius, ideoque modum, ac limites justos tolerantia hæreticorum ignorabat. Quid vero in Joanne Chrysofomo? illud idem, quod Petrus Baelius verbo *Abimelech, & Sara*, homo quidem non tam factus, quam ad scribendum *procaz*, risui exponit. In Ambrosio displicent ei laudes Cælibatus, ac Virginitatis. Hoc etiam displicet in Hieronymo. Augustini sententias male explicat, ut occasionem improbandi habeat, præsertim ubi de Abrahami, & Saræ consensu respectu Agar ait Lib. 16. de Civitate cap. 25. At Augustinus non ea docet, quæ objicit Barbeyracius. Verum hic omnium Patrum a Barbeyracio inique congestos in doctrinam morum errores recensere longum esset, ac tædio plenum: refellere vero calumnias, & mendacia prope superfluum; cum id præstiterit

rit

12 *De jure Natur. & Gent. in Gen.*

adversantia dogmata in animis auditorum suorum disseminaverint . His similia habet Heineccius in elementis Historiæ Philosoph. Capite quarto , ubi plures Catholicos Doctores , ait , non modo fastu Scholastico , & malefana curiositate , sed & absone dicendi , docendique ratione cordatioribus hodie risum excitare merito . Hinc cognomina ridicula , dum Alesius Magister irrefragabilis , Richardus de Mediavilla Auctoratus , Scotus Subtilis , Bonaventura Seraphicus , Thomas Aquinas Cherubicus , alii aliter vocati .

C A P U T VI.

De recto juris Naturæ usu.

CLament , licet , & crepent Aatholici , contra Patres , & Scholæ Doctores vociferentur , atque in nos cujuscumque generis convicia jactent , ac maledicta : nos quidem malumus cum Ambrosio , Chrysostomo , Augustino , item Bonaventura , Thoma , Scoto , Suarezio indoctis accenseri , quam cum Puffendorffio , Thomasio , Barbeyracio , Heineccio inter summos homines adnumerari . Quinam vero sit rectus juris naturalis addiscendi modus , quinam optimus hujus moralis scientiæ usus , explicare aggredior .

Erit autem rectus juris naturalis usus , si recte definiantur lumen naturali , seu rectæ rationi limites . Rectus erit addiscendæ hujus facultatis modus , si probati auctores consulantur . Ad primum quod attinet , infirmi debet nemo , duplex in præsentî humanæ naturæ statu esse lumen , quo homines ducti moraliter agant , & congruenter ipsorum felicitati agant ; unum naturale , alterum supernaturale . Illud ratio naturalis dicitur , hoc Revelatio ; illud naturæ debitum , hoc mere
gra-

pernaturalem, sed etiam depellere tenebras, & errores circa ipsammet legem purè naturalem, & sub altiori ratione præcipere ipsiusmet legis naturalis observationem.

Atque hic est animadvertendum, lumen Revelationis esse absolutè necessarium quoad ea officia, quæ respiciunt objecta, nonnisi per lumen Fidei cognita: quæ quidem officia hominem obligant ad æternam sibi felicitatem comparandam. Atque hoc ne Heterodoxi quidem diffitentur. Idcirco legem etiam illam, quæ supernaturalis est respectu hominis, & amplectitur lumen Fidei, appellari posse connaturalem generi humano. docet Suarezius loco citato, *Eo modo, quo naturale dicitur, quod cum natura concretum est, semperque in ea perseveravit; quia lex gratiæ semper in humano genere fuit; & nunquam in hominibus universis, seu in tota Ecclesia lumen Fidei defuit, neque homines caruerunt unquam lege Divina supernaturali, sine qua non potuissent in supernaturalem beatitudinem tendere. Unde quando distingui solent status hominum per leges, scilicet in statum legis naturalis, scriptæ, vel gratiæ; in primo statu intelligenda est tam lex solius nature, quam lex connaturalis. Gratiæ; seu lux Fidei. Non potuit enim mundus unquam carere omnino hac lege secundum ordinariam Providentiam, cum factores legis semper potuerint cum Divino auxilio justificari, ut firmitur ex Paulo ad Rom. cap. 2. & 3. Atque ita etiam patet, quæ fuerit necessitas, & utilitas legis naturalis in hoc posteriori sensu declarata; nimirum quia gratia, & fides semper fuit necessaria, & hæc lex est illi connaturalis. Item ut haberet homo legem, per cuius observantiam posset consequi remissionem peccatorum, ac vitam æternam cum divino auxilio. Illud verò obscurius est, esse etiam necessarium lumen Fidei ad aliqua officia naturalis quidem legis propria, & rationem rectam non excedentia, minus tamen cognita ob originalis peccati tenebras, quibus & rerum veritas, & ob-*
jecto-

jectorum
collocata
fuit causa
bono, in
nes abierint: inde etiam
tura tot
Deorum
scimus,
reponere
legimus
Fidei lux
tissimis
functo
nibus
cum matre
Regia
ex incestu
sula compertum
pariente
ne causa
ri novimus
madvertant
minus
stimantes
tium,
plicari
nione
jure
indig
var.

Differta
honestas non
mentis lum
, cur Ethnici
tam absonas,
esse opiniones
Lib. I. ita fit, inquit,
atque in animi
nusquam prorsus
apud Historicos
nondum affulsi
mulieres apud
Iroquenses
parentum
Egyptii nuptias
Arfacidum
fili cum matre
compertum est
enixa; ipsamque
famulari.
apud barbaros,
aliquid dedecer
convenire.
colligo falli
posse integrum
omnia hominis,
nullo habito
absurda est
& Gentium
Divina Lib.
Lucem affer
vires rati
per
superstitis
enim jus per vires

o Pralim
e eo, in
philosophi
inter se
Cum, ut
quereretur
quit, us
tanquam in
Inde etiam
Nationum,
viventium
Igni se tradunt,
senescentium
cum sororibus,
nuptias
habebat
ad regnum,
In Guinna
decumbete,
tunc vir
puerperam
hujusmodi
Ethnicosque,
quin ipsi
naturalem
rationem,
plerosque
jus Naturæ,
&
civis officia
posse rite
respectu. In
qua
Stigari, &
solidè
demonstrari
posse
se

se plene demonstrari, falsum est citra Revelationis adminiculum. In eadem est cum Puffendorffio sententia Barbeyracius; item Heineccius ita differens. *Cumque hoc jus complectatur leges per rectam rationem promulgatas, consequitur, ut jus naturæ derivandum non sit ex Sacris literis.* Verum hoc jus naturæ non modo principia universalialia commonstrant, sed multa etiam particularia: Ad hæc autem necessarium est fidei lumen, ut depellantur offusæ mentibus tenebræ, & errores, quemadmodum ex Suarezio observavimus.

Hinc arbitror merito irridendos auctores illos, qui tantoperè gloriantur, velle se jus naturæ omninò explicare citra lumen Revelationis. Effet enim conatus eorum prorsus inanis, ac periculosus: ut qui oculorum infirmitatis conscius judicare de objectis vellet ex oculorum tantummodo testimonio citra rationis adminiculum. Inutilis labor, & errori maxime obnoxius. Plures ex A catholicis hoc identidem repetunt; hoc se fecisse plenis buccis, ut vidimus, gloriantur.

Buddeus in Institutionibus Theologiæ Moralis parte secunda sic habet: *Nec tamen idè improbandum illorum institutum, qui seorsum juxta lumen rationis jurisprudentiam Divinam, seu naturalem tradunt. Quæ enim distincta sunt, rectè etiam distinctè tradantur, nec inter se sunt confundenda.* Juvat etiam cognoscere quousque ratio sibi relicta hic progredi queat, ut eo rectius, qua Revelationis vis sit, & præstantia, inde intelligatur. In negotiis præterea humanis sæpe cum illis nobis res est, qui Revelationem non agnoscunt, quique proinde non aliam agendorum normam, quàm rectam rationem admittunt. Deniquè per rationem, quoad humana præsertim negotia, multa specialius possunt investigari, ac determinari, cum generalia saltem sint, qua hæc Revelatione tradit, ut reliqua, quibus idem evinci potest, taceam. Hæc autem Buddei ratiocinatio inutilis est.

Quam-

Quamvis enim disti-
men fidem, nec idcirco
potè infari, nec idcirco
non debet ab hoc
quid esset separatum.
labe debilitatum, & quibus
fufum, pertingat, sed &
ne fructu esse, & ad negotia
nus est verum.

Revelationem non agnoscunt, quando cum illis, dicunt
inferius. Nullo tamen pacto, sit agendum, illorum
institutum, qui solo freti rationis lumine naturali
hujusmodi hominibus velint res agere, & ad homines
sta eos pertrahere. Tandem quod Revelatio generalis
ostendat, ratio quaedam specialiora, ex eo fit, ut
men utrumque in consilium debeant advocari, ne
tradi scorsum.

Rem hanc egregie in veteribus Philosophis ob-
vat Lactantius Lib. 5. de iure veritate cap. 18. ubi videt
A Catholicorum objectiones. Plato, inquit
Aristoteles honesta quidem voluntate, si virtutem ingenere
runt, effecissent que aliquid, si virtutem ingenere
quensiam, si virtutem ingenere. Itaque opus
strina juvissent. Itaque opus
cruit, nec cuiquam hominum
prescripto viveret, quia sua
non habuit. Nostrum opus
docuit.

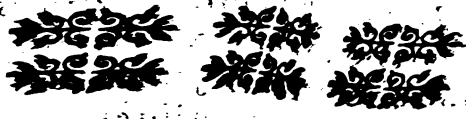
Ad Lactantij
omnis A Catholicus
puffendorffium. De
cujus possessio
tantum nati
P. Const. S. Swięcicki.
Ibgi.

Quar
ter

vindicant, Deus totum. Et in Præfatione Codicis Juris Gentium: Rectè a viris doctis, ait, inter desiderata & desiderata est jus Naturæ, & Gentium traditum secundum disciplinam Christianorum, id est ex Christi documentis in Axiomatibus hoc est, quæ sunt supra nos, sublimia, Divina sapientiam. Itaque Revelationis lumen regulas juris naturæ, bonæque moralitatis proponit, quas generis humani corrupti mores, & Philosophorum Ethnicorum cæcitate animi nec satis agnoverunt, nec libenter amplecti sunt. Quapropter colligi debet, adjuvari ex Revelatione rationem ad jura sua dignoscenda. Revelationis enim lumen omni ex parte Divinum, quod ad mores attinet, vitæque rationem, nihil ostendit, quod simul suum non esse putet naturalis ratio, ubi intento studio animadvertit, ac maturè considerat, circò a nonnullis sapientibus viris dictum legitimus Id. dogmate Evangelij, quò ad mores, unà cum Moralibus Philosophiæ, veræ scilicet ac bonæ, principiis esse veluti instaurationem moralium dogmatum, quæ sunt in anima rationali a Deo impressa, & inscripta huc aptando, illud Tertulliani epiphonema: *O anima hominis quam es naturaliter Christiana*. Reddit præterea Fidei lumen faciliorem præceptorum naturalium usum ex nova præmiorum, poenarumque propositione, atque ex gratuita Divinorum auxiliorum largitione. Habet autem in se anima istam ad servanda præferentia generalia quædam præcepta obligationem sine Revelatione, ut habet Apostolus ad Rom. *Gentes, quæ legem (scriptam) non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt: & dari ignorantiam circa prima moralitatis, & legis naturalis principia in mente integra probari non potest.*

Quare Christiano Philosopho ita erit in jure naturali, rectæque rationis principiis procedendum. Quæ
du-

lumen naturale, seu recta ratio, citra quodlibet præ-
 iudicium, sui juris esse representat, Grunt mature
 cum iis, quæ ex Fidei lumine accepimus, conferenda.
 Cumque sciamus, utrumque lumen velut in idem
 tendere, seu objectorum veritatem, honestatemque ma-
 nifestare, prudenter inferimus, quæ infallibili Revela-
 tionis testimonia comprobantur, vera esse; falsa vero
 si Fidei testimonio contraria sint. Neque vero id
 firmo, assumendum Fidei dogma quasi principium
 unde altera rejici, altera probari debeat opinio. Hoc
 enim effectus non Philosophum agere, sed actum
 exercere. Illud autem pronuncio; Fidei dogma esse
 h. debere instar doctissimi, solertissimique Monitoris
 a quo certior fiat erroris admissi in casu aliquo
 liati, ut iterum, atque accuratius ratiocinationem
 situat, donec lumine ipso naturali, ubi lapsus
 venire possit. Quemadmodum in Analyti sit, si
 errore, vel in prima positione, vel in decursu
 admissio, deveniatur ad æquationem, vel impossibilem
 vel certo falsam; tota, ut notant Analytici, repeti
 praxis, ac veluti resolvi debet, singulique animadvert
 tendi numeri, eorumque signa, ut erroris veluti prima
 cipium detegatur. Hoc ubi ager in re morali,
 in juris Naturæ principijs, & officiis morum, atque
 fophus, modum aptissimum, rationemque firmissima
 sibi conciliabit ad suadendum Ethicis quibuscumque
 Revelatones præfractè negantibus, certissima
 dogmata.

C.A.

CAPUT VII.

De recta addiscendi juris natura ratione.

Justos posuimus lumini naturali fines. Superest, ut addiscendæ hujus facultatis rectus modus proponatur. Is profectò erit, si probatæ Fidei consulantur auctores.

Sanè vix animum possum continere, cum in Catholicorum manibus magnæ plausu exceptos versari conspicio tot Heterodoxorum libros, qui revera si esse eruditorum pertraherent. Confusa scribendi methodus, barbara latini sermonis constructio, exigua, et que obsoleta bonæ doctrinæ copia, non est, cur tantos excitet græculorum plaudentium rumores. Dicant planè quod sentio, & mecum una reputant, quicumque que solida veræ Sapientiæ, omnisque scientiæ jecere fundamenta, & insipientium voces spernunt, unus est ijs auctoribus plerumque tantarum laudum titulus, diversa nimirum a nostra Religio: qui titulus causa esse deberet, ut istiusmodi libri a studiosorum præsertim manibus excuterentur. At dicet aliquis, liber de jure naturæ agit, non de Religione. Quid tum? Grotius de jure Belli scripsit, & tamen Puffendorfius Lutheranus Religionis causa verebatur, ne apud suos Grotius legeretur. Sic in Epistola ad Lectorem in prima sui Operis editione: *Non exiguam, ait, nobilissimo operi (Grotii) labem aspergunt, queis passim a receptis Orthodoxæ Ecclesiæ (orthodoxam vocat Lutheranam Synagogam homo Lutheranus) sententiis diversus abit, & per isthæc etiam verè, atque utiliter dictis auctoritas detrahitur.*

Re.

Dissertatio Præliminaris

Reponet hic aliquis, errores in auctoribus A
licis, vel nullos esse, vel cuique Catholicorum
los incurrare.

Respondeo, & plures in illis errores esse,
que Catholicorum observatu difficilimos, &
agnoscant sacrarum facultatum præsidio, &
colliment. Quotus autem quisque ex iis
tholicorum versant libros, Sacræ Theol
que litteris operam navavit? Exemplo sit
plane consilio Puffendorffii opus de Jur
Gentium in Italicum sermonem versu
auxit, illustravit, & Anno 1757. ed
Tomo 2. lib. 3. cap. 4. repurgare debi
fendorffii sententiam: *Ignorantia juris
adultæ ætatis excusat, cum videatur illi
Alexander VIII. inter damnatas reti
ignorantia invincibilis juris natura, hæc in
operantem ex ipsa non excusat a peccato*
Tomi secundi Libri 4. cap. 2. Aucto
illud opus Italice reddit, debuerat
qui circa obligationem ortam ex jure
tum injustum extorto. Divus Thoma
da secundæ quæst. 89. Artic. 7. ad 3.
quod quis coactus facit, duplex est obliga
qua obligatur homini, cui aliqua promittit
tollitur per coactionem; quia ille, qui vim
retur, ut ei promissum non servetur: Alia
tio, qua quis Deo obligatur, ut impleat,
ejus promissit: & talis obligatio non tollitur
tia: quia magis debet damnum temporale sus
ramentum violare. Potest tamen repetere in
vit. Et aded fundatam in jure Naturæ
istam putavit Angelicus Doctor, ut
derit.

Romani Pontifices ab hujusmodi juramentis homines absolverunt, non quasi decernentes, hujusmodi juramenta non esse obligatoria, sed quasi obligationem ex justa causa relaxantes. Auctor vero Italus Puffendorffium corrigens hanc etiam admisit Puffendorffii sententiam: Non minus obligatus est ad restituendum, qui vi coactus promissum fecit, cui juramentum accessit, quam si ab injuratio id foret profectum. Et hanc præterea: Momentanea solutione juramentum defungi posse, ut statim, vel per se, vel in subsidium vocato Magistratu datum recuperare queat, est sanè inanis religiositas; cum perinde sit non solvere, & solutum confestim recuperare.

At contrarium decernitur jure Canonico Capit. Si verò, & Capit. verum de Jurejurando. Plura fortasse essent in eo libro adnotanda. Sed hæc duo, quæ se mihi eum legenti obtulerunt, satis probant, quàm difficile sit sine Theologiæ studio Hæreticorum errores animadvertere, & emendare. Quòd si vera nonnulla ab his auctoribus traduntur, ea a nostris auctoribus ipsi acceperunt: quæ de suo addiderunt, falsa plerumquè convincuntur.

R. P. CONSTANTINI SWIECICKI
 O. M. OBSERVANTIUM THEOLOGI.
 DE ORIGINE
 ET PROGRESSU
 JURIS PUBLICI,
 TUM NATURÆ, TUM GENTIUM.
 DISQUISITIO HISTORICA.
 CAPUT PRIMUM.

Creatore, summoque Legislatore Deo Opti-
 mo Maximo prima est juris omnis, juri-
 dictionis, ac legum origo. Non enim
 potestas, nisi a Deo, vel immediate,
 mediate; Qui cum primus Adamo,
 imposuerit, simul dedit eidem potestatem legislativam,
 suis posteris communicandam. Inde Patriarche
 Legislatores fuerunt, inter quos Moyses præcipuus omnium
 Inde potestas quoque ipso Naturæ, & Gentium fuit
 in Monarchas, Reges, & Magistratus extensa, jure
 qua humana societas constare non posset. Cum vero
 Deus Adamum condidit, legem ei dedit naturalem,
 &

Disquisitio Historica.

ac Dominus plurimos annos impune vixit. Et
lucii, ut Philo testatur in vita Moyſis, Ci-
etas in campeſtribus regionibus ſitas inundarunt
verterunt; que autem in editioribus locis habitati-
onibus imbres, nec interdium, nec noctum inter-
subruerunt. Accedit, & ratio. Nam
Antediluvianos omnes fuiſſe ſtupidos, &
barbaros; cum per novem ſæcula Ade-
de Patriarchæ, præclari adeo præ-
vixerint, ac terræ promovenda cu-
ſuaſerit rerum diviſionem, quæ ſi
arbitrio, vel forte, aut alio mod-
hinc pagi, & Urbes ad propria
formæ regiminis neceſſariæ. Nec
tura, ſicut & nautica. Nam cum
omnia tellus, neceſſe erat, ex
regionem, quæ huic ſuperflua,
opportuna eſſent. Sed nec mech-
re, uti nec liberalibus diſciplinis.
ſtoritia ex eo colligitur, quod C-
Abel paſtor ovium, & Jabel pa-
bitaverunt in tentoriis paſtoritiis
tallifera ſignificatur ex eo, quo
malleator, & faber in cuncta op-
Nec Ars bellica, quam tanti faci-
ri, & in ſe ipſos ingenioſe crud-
putanda eſt in Gentibus illis in vi-
ſertim verò inter Gigantes antedila-
tentes a ſæculo, & viros famoſos
& S. Auguſtin. *ſcientes bellum*, appl-
tum iſtud Prophetæ Baruch. Mut-
eo, quod dicatur, Jubal pater can-
& Organo.

Scientiam aliquam Theologicam fui
R. P. Conf. Swięcicki O. M. Thlg.

26 *De Orig. jur. Pub. tum Nat. tum Gent.*

ribus inde constat, quod Enos dicatur cœpisse invocare nomen Domini. Ut paucis multa complectar, nisi dicere velimus antediluvianos Adami posteros meros fungos fuisse, dicamus necesse est, multos ex illis in mechanicis artibus fuisse versatos, multos in liberalibus disciplinis, etsi non in omnibus. Profectò per sæcula quindecim, quæ a Diluvio ad Romam conditam intercesserunt, homines non ita vivaces, ac longævi fuerunt, ut ante Diluvium, & quamvis primorum Patriarcharum magisterio destituti, usi sunt tamen pœnè omnibus artibus, ac disciplinis; cum Orbem terrarum mercatura, & ut multi opinantur, navigationibus perlustrarint, repleverint urbibus, legibus instituerint. Quis porrò Antediluvianis hæc omnia negabit, qui per septemdecim ferè Sæcula vividioris ingenio, longiore experientia, potioribus naturæ virtibus terram incoluerunt?

C A P U T II.

De politica vivendi forma post Diluvium usque ad legem scriptam.

Homines octo a Diluvio servati Naturæ leges hominibus, quos post Diluvium genuerunt, quasi per manus traditas commendarunt; morum normam, cultumque Religionis ad posteros propagarunt. At sicut ante Diluvium progenies gemina Adami, Cain, & Seth, maledictionem, & benedictionem profeminavit in posteros, ita post Diluvium a Chamis progenie, quam Noe maledixit, & Semis progenie, quam benedixit, est factum. Semis Soboles a Noe benedicta, inhæsit pressius Naturæ legibus, verique Numinis cultui. Hanc sapientiam exemplis
ma-

magis, **qu**am scriptis regulis, per institutionem do-
 mesticam derivavit, ac posteris tradidit, ita prorsus,
 ut populum Dei constitueret, qui ab Hebero He-
 braeorum vocabulo a cæteris se discrevit. Inde nati
 sunt **Abraham**, cæterique Patriarchæ, pietate incli-
 ti, qui **Legem Naturæ** in statu integro, conservant.
 Deus **autem** pactum quoddam singulare pepigit cum
Abrahamo per signum exterius: fidei in Messiam.
Circumcisionem ritu solemniori peragendam, hoc est
 cum ante illum fuisset interius, a legum
 Chamii progenies, a Noe maledicta, degenera-
 rum propagatam in suos, & per illuviem sce-
 tinxit. Hinc ambitio ædificantium turrim Babel
 celebrarent nomen suum, antequam dividerentur in univ-
 terras. Hinc tyrannis in Nembroto, idololatria in
 no, infanda luxuria in Sodomitis. Hinc bella,
 des &c.

Præ cæteris vitiis idololatriæ scelus orbem ferè
 rupit universum. Illius origo a SS. Patribus An-
 sio, Hieronymo, Cyrillo, & aliis Nembroto a-
 bitur, seu Belo, viro superbo, & arroganti, qu-
 mines induxit, ut ignem, & solem colerent,
 Deum: quem errorem Chaldaei postea secuti, su-
 Idololatriam in statuis. Ninq tribuunt scriptores a
 qui. Primus enim Ninus Beli patris idolum auct-
 tate publica statuit reorum asylum. Causas verò i-
 lolatriæ varias assignat Salomon Libro Sapientiæ i-
 pite 14. Prima *superbuitas*, seu vanissima ambitio
 citur. Secunda *furiolus amor in defunctos*: acerbo-
Et datus pater cito sibi rapti filii fecit imaginem &c. *Tu-*
tia, nimius amor, & adulatio consistit inter servos suos. Tu-
era, & Sacrificia; tyrannorum imperio colebantur signamenta,
bes, quos palam homines honorare non poterant, propter hoc

28 *De Orig. jur. Pub. tùm Nat. tùm Gent.*

quòd longè abessent , e longinquo figura eorum allata , evidentem imaginem Regis , quem honorare volebant , fecerunt , ut illum , qui aberat , tamquam presentem colerent sua sollicitudine . Quarta , fabrica imaginum ac statuarum : Provenit autèm ad horum culturam , & hos , qui ignorabant , artificis eximia diligentia &c. Quinta , ignorantia Dei , & fraus Dæmonum : Hac fuit vita humana deceptio , quoniam aut affectui , aut Regibus deservientes homines incommunicabile nomen lapidibus , & lignis imposuerunt . Interveniente tempore convalescente iniqua consuetudine hic error , tamquam lex , custoditus est .

C A P U T III.

De Noachidarum forma vivendi , & utrum Jus Naturale , ac Gentium coluerint .

NOachidæ ab Hebræis appellantur Gentes omnes ab Hebræa distinctæ ; quibus præcepta Juris Naturalis erant observanda . Hæc revocantur ad septem negativa . Primum , de cultu extraneo , עבודת זרה , quo vetatur idololatria , & quodvis superstitionis , & sacrilegii genus . Secundum , de maledictione Nominis Sanctissimi בְּרַחֲמֵי הַשָּׁמַיִם , quod omnem blasphemiam execrationem , seu profanationem Divini Nominis prohibet . Tertium , de effusione sanguinis , דָּמִי , qua interdicatur quodvis homicidium . Quartum , de revelatione turpitudinum , גִּלְיָוִי עֵרְוָה , quo concubitum cum matre , noverca , uxore aliena , sorore uterina , masculo , bestia solum vetari Hebræi putabant : sed falsò ut videmus . Quintum , de furto , & rapina , גְּזֵלָה . Sextum , de judiciis forensibus , & obedientia civili . דִּינֵי אֲדָמָה . Septimum , de esu sanguinis . שֵׁלֵא יֵאָכְלוּ בְּלֶמֶס . Joannes Seldenus juris consultus Angliæ celeberrimus ad hunc numerum septem-

Disquisitio Historica.

ptenarium redegit omnia præcepta Juris Naturalis
disciplina Hebræorum; Primis, inquit, duobus
monstrantur officia hominis erga Deum, reliquis
dicantur officia hominis erga alios: & hæc sex
ipsa Natura, & Creatore Deo dictata, veluti
dialectem appellat. Septimum revocat ad
quod non solis Hebræis, sed cuncto
impositum ait, Cap. 9. Geneseos: Co
ne non comedetis. *אשר בנפש דמו לא האכלו*

& quasi capita professionis Judæi ex
tis Domicilii, hoc est ab illis, quos a
tes in Civitatem admittebant sine
mi. *Profelytas*. verò *justitia*, circum
non modò ad septem, illa obligab
Mosaicam legem, ritusque Judaicæ

Hæc disciplina juris naturalis a
Hebraicis fontibus est imperfecta
ca, curiositati magis, quam usu
enim rectè Puffendorfius observat
cipium omnibus certum, ex quo
vel evidentè fluant, vel facili
possint. Deindè hæc disciplina ni
sa Hebræorum plerumque errone
fornicationem jure naturali licitar
ror damnatus.

Postremò septimum præceptum
nullo modo pertinebat ad Gentes;
Deuteronomii Capit. 14. *Quidquid*
vescamini ex eo. Peregrino, qui intra 1
ut comedat, aut vende ei, quia tu San
es. Versio verò Hebraica dicit: *אשר*
אכלהו ינו סכור לנכרי כי עם קרוש אתה לני אלהיך
cedit, quòd duo præcepta prima cor
Dei tantummodò negativum, quam

30 *De Orig. jur. Pub. tùm Nat. tùm Gent.*

Naturæ principiis manifestum sit, Deum positiva cultu esse colendum, atque amandum.

C A P U T IV.

De prima rerum divisione, & dominiorum origine.

DUplex fertur communiter divisio rerum. Prima, quæ quasi dedit jus ad rem, facta est anno Mundi 1758. post Diluvium 132, quo tempore Phaleg vivebat, qui propterea sic appellatur Geneleos Capit. 10, quod in diebus suis divisa sit terra. Altera divisio, quæ dedit jus in re, a Turris Babelicæ constructione repetenda est ad annum Mundi 1931. post Diluvium 275. ei causam dedit Linguarum confusio.

Primæ saltem divisionis auctorem Noe fuisse, Divino lumine adductum, res est explorata. Prima causa fuit haud dubiè immensa multitudo Noachidarum, quæ circa molimina Turris Babelicæ in imensum excreverat. Secunda, ut vitarentur dissidia, quæ in prima rerum occupatione facile extitissent. Tertia, ut cultui terræ consuleretur. Nam ubi omnia sunt communia, facile ab omnibus negliguntur; cessat industria in agris, arboribusque colendis, ac procurandis vitæ necessariis.

Divisionem rerum Juris esse Naturalis; nonnulli censent; quia natura illam exigit ad conservandam felicitatem generis humani. Alii putant esse Juris Gentium; quia naturæ lege sunt omnia communia; & licet humana natura conservari suam tranquillitatem, & quietem requirat, non tamen exigit per se, ut conservetur hoc determinatè medio divisionis, sed per medium quodcumque determinandum consensu Gentium.

Alii demum existimant, res fuisse primum ac-
 quiritas occupatione, aliis videlicet alia occupantibus.
 ita tamen, ut nemini terra deesset, ex qua subacta
 & exulta, ad usum vite unusquisque perciperet fr
 ctus suos.

Hæc occupatio violenta non erat; immo verò
 gruebat rerum communioni, quam Deus initio
 curæ innocenti attribuerat. Sed ubi discedere
 talibus placuit a communi primæva, facta
 visio, sicut de rebus in medio positis, præva
 rium pacto, saltem præsumpto, sua cuius
 sit portio.

C A P U T V.

Quæ fuerit Imperiorum origo.

Fuit erronea Donatistarum sententia;
 tus est cum Anabaptistis Lutherus
 tumvis horum inimicus; fuit, in
 inter Christianos, non licere imperia, ea
 re ab irato in homines Deo; adeoque n
 se tuta conscientia gerere Magistratum.
 Arina confundit omnia, estque Reipubli
 ca, cum foveat seditiones, inducatque
 exemplo Judæ Galilæi, tot cladum aucto
 cebat, unum Deum, & Dominum esse
 servos, non Dominos appellandos.

Falsa est quoque Bodini sententia, put
 gna omnia vi tyrannica coaluisse. Nam R
 ra populorum consensu constituta sunt, uti
 cum: *Consue nobis Regem.* i. Reg. Cap. 8.
 licet imperiorum initium, quod in Nembro
 muniter constituunt, tyrannicum fuerit, id

32 *De Orig. jur. Pub. tùm Nat. tùm Gent.*

imperii est merè per accidens; cum aliud sit potestas, aliud abusus potestatis.

Imperia sunt juris Gentium, quia toti humano generi communia, & ex ipsis rerum naturis, primaque eorum constitutione oriunda. Hinc Aristoteles Lib. 1. Politicorum cap. 3. ait, *nihil esse tam aptum ad jus, & conditionem naturæ, quàm imperium*. Ac, teste Tullio Libro de Legibus, *sine illo nec Domus ulla, nec Civitas, nec genus hominum, nec Mundus stare posset*. Profectò, licèt in orbe novo, quem vocant, nihil ferè nobiscum commune habeant illæ Gentes, quamdam tamen Reipublicæ servasse formam compertum est.

Reges Mexicani eligebantur, Peruani succedebant. In iis etiam regionibus, quæ Regem non habent, sui sunt Duces, ac Magistratus.

C A P U T VI.

Quomodo Jus Naturæ, & Gentium, ex Lege Divina Scripta, & Hebrais tradita, sit confirmatum, & illustratum. Itèm de Traditionibus Hebræorum.

JUS Naturale, & Gentium, etsi maxime sit distinctum a jure Divino positivo, rectè tamen consideratur in ordine ad jus Divinum, a quo magis, ac magis illustratur. Prima pars propositionis ex eo patet, quòd Jus Naturale spectat officia hominis, quatenus homo est, non quatenus est imbutus religione revelata: Nititurque principiis ad omnium caput accommodatis. Jus verò Divinum positivum est ex auctoritate Dei loquentis; nec omnibus fuit revelatum, sed uni Hebræorum nationi. **Secunda** pars pro-

propositionis etiam probatur: Nam, *Puffendorffio* te-
 ste, per legem scriptam, librosque Divinos lex natu-
 ralis magnopere est illustrata, sic ut vis illum caput sit
 juris naturalis, quod tactum non sit, ut ait citatus
 auctor de discip. juris naturæ cap. 1. Addit *Kemerri-*
chius Puffendorffii explanator, in Legibus scriptis, & per
Mosensem promulgatis contineri omnes regulas honesti, decori
 & justitiae, quas & *David* in suis Psalmis egregie illustravit
 & *Ecclesiaste* adauferit, quin & *Prophetae* oraculorum
 eorum interpretes in suis orationibus & explicarint, & i-
 praecepta morum incorrupta tradiderint, fuisse *Syraciden-*
 auctorem libri *Sapientiae*.

Præcepta Decalogi præcipue ad officium
 pertinent, & jus naturæ explicant, atque con-
 Exempli causa die Sabbati præscribitur cul-
 ternus in genere, primum lege naturali, &
 mines dirigit ad Majestatem Dei certis dieb
 gnoscendam externis actibus Religionis; estqu
 num cordibus ab ipso Deo conditore inscript
 de lege Divina positiva, Divino Digito insc
 pideis tabulis, populoque Israelitico per Moy
 dita: hæc ritus quosdam præscribat in cult
 bendo. Leges ergo Divinæ, quatenus natural
 commutabiles sunt, & in utroque Testame
 mines obligant. Positivæ ad Hebræos tantum
 nebant, & cum eorum Republica sublata ur
 Testamento veteri per mortem Christi expirar

Præter leges Divinas tum naturales, tum
 vas, in Testamento veteri erant etiam varia
 tiones Mosaicæ, & Pharisaicæ; illæ laudabiles
 vituperabiles. Præcipuæ inter Mosaicæ erant
 libri in Hebræo Canone contenti verè essent

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

E

32 *De Orig. jur. Pub. tum Nat. tum Gent.*

imperii est merè per accidens; cum aliud sit potestas, aliud abusus potestatis.

Imperia sunt juris Gentium, quia toti humano generi communia, & ex ipsis rerum naturis, primaque eorum constitutione oriunda. Hinc Aristoteles Lib. 1. Politicorum cap. 3. ait, *nihil esse tam aptum ad jus, & conditionem natura, quam imperium.* Ac, teste Tullio Libro de Legibus, *sine illo nec Domus ulla, nec Civitas, nec genus hominum, nec Mundus stare posset.* Profectò, licet in orbe novo, quem vocant, nihil ferè nobiscum commune habeant illæ Gentes, quamdam tamen Reipublicæ servasse formam compertum est.

Reges Mexicani eligebantur, Peruani succedebant. In iis etiam regionibus, quæ Regem non habent, sui sunt Duces, ac Magistratus.

C A P U T VI.

Quomodo Jus Natura, & Gentium, ex Lege Divina Scripta, & Hebrais tradita, sit confirmatum, & illustratum. Item de Traditionibus Hebræorum.

JUS Naturale, & Gentium, etsi maxime sit distinctum a jure Divino positivo, rectè tamen consideratur in ordine ad jus Divinum, a quo magis, ac magis illustratur. Prima pars propositionis ex eo patet, quòd Jus Naturale spectat officia hominis, quatenus homo est, non quatenus est imbutus religione revelata: Nititurque principiis ad omnium captum accommodatis. Jus verò Divinum positivum est ex auctoritate Dei loquentis; nec omnibus fuit revelatum, sed uni Hebræorum nationi. **Secunda pars pro-**

propositionis etiam probatur: Nam, *Puffendorffio* te-
 ste, per **legem scriptam**, librosque **Divinos** lex natu-
 ralis **magnopere** est illustrata, sic ut *vis* nullum caput sit
juris naturalis, quod tactum non sit, ut ait citatus
 auctor **de** discip. juris naturæ cap. 1. **Addit** *Kemer-*
chius **Puffendorffii** explanator, in **Legibus scriptis**, & per
Moysem promulgatis contineri omnes regulas **bonæ**, decoris
 & **justi**, quas & **David** in suis **Psalmis** egregie illustravit
 & **Ecclesiaste** adauxerit, quin & **Prophæta** oraculorum **Di-**
norum interpretes in suis orationibus & explicarint, & in
 carint. **Subjungit** denique, inter multos **Hebræorum**, & in
 præcepta **morum incorrupta** tradiderint, fuisse **Syracidem**,
 auctorem **libri Sapientie**.

Præcepta Decalogi præcipue ad officium ho-
 pertinent, & jus naturæ explicant, atque confir-
 Exempli causa die **Sabbati** præscribitur cultus
 externus in genere, primum lege naturali, quæ
 mines dirigit ad **Majestatem Dei** certis diebu-
 gnoscendam externis actibus Religionis; estque
 num cordibus ab ipso **Deo** conditore inscripta
 de lege **Divina positiva**, **Divino Digito** inscul-
 pideis tabulis, populoque **Israelitico** per **Moyse-**
 dita: hæc ritus quosdam præscribat in cultu
 bendo. **Leges Divinæ**, quatenus naturales
 commutabiles sunt, & in utroque **Testament-**
 mines obligant. **Positivæ** ad **Hebræos** tantum
 nebant, & cum eorum **Republica** sublata una
Testamento veteri per mortem **Christi** expiraru-

Præter **leges Divinas** tum naturales, tum
 vas, in **Testamento veteri** erant etiam varia
 tiones **Mosaicæ**, & **Pharisaicæ**; illæ laudabiles
 vituperabiles. **Præcipuæ** inter **Mosaicas** erant
 libri in **Hebræo Canone** contenti verè essent

R. P. Const. Swięcicki O. M. Thlg.

E

Dis
 que

etiam
D
J
i

34 De Orig. jur. Pub. tum Nat. tum Gent.

quod femellis remedium aliquod esset contra peccatum originale, qualecumque tandem id fuerit, sive fides parentum, sive aliquod aliud, quod Sacrificia cruenta figuræ essent mortis Dominicæ; & sic de aliis, quæ etsi non scripta, tamen tradita novimus. Inter Pharisæicas Traditiones, fuga publicanorum, ante, & inter comedendum, quod providus, puniens superstitiosa observatio Sabbati; & sic de aliis, quas sæpè reprehensas a Christo Domino legimus. Religio naturalis quoad præcipua capita, quod nempe sit Deus, quod unus, quod providus, quod malus, & remunerans bonos, non modo per legem, seu religionem revelatam est confirmata, sed etiam articulis pluribus explicata. Quod sit Deus ubique bonus, habetur in Psalmo 72. & 144. quod omnipotens, præsens, Psalmo 134. quod immutabilis Numerorum cap. 23., quod æternus, Psalmo 89., quod omniscius, 1. Regum cap. 2., quod Santissimæ Trinitatis in veteri Testamento, non expresse quidem, sed intelligentibus Hebraicæ linguæ sufficienter est revelatum, Genesis cap. I. vers. 1. & 26., Genesis cap. 3. vers. 8. & 22. Genesis II. vers. 7. cap. 19. vers. 24., & Psalmo 66. vers. 1. *Benedicat nos Deus* יְבָרַכְנוּ אֱלֹהֵינוּ בְּרַכְנוּ אֱלֹהֵינוּ בְּרַכְנוּ אֱלֹהֵינוּ *et semina illius ponam inter te, & Mulierem, semen quoque diserte de Christo ipsa, vel ut in textu Hebraico, ipse conteret caput tuum; illud, inquam, oraculum est quasi fons, unde manant omnes Dei promissiones, figuræ, & visiones de Christi Passione, atque morte. Illæ autem promissiones leguntur passim in Libris Prophetarum, & in Psalmis Davidicis ejusdem Christi. Divinitas alicubi etiam*

Disquisitio Historica.

etiam significatur, ut in Psalmo 109. vers. Dominus Domino meo, Vulgata enim Ebraica dicitur *Jehove Ladoni sive limini*: *יְהוָה לַאֲדוֹנָי* quem ipse Christus explicavit de sua Divinitate: I cap. 21. vers. 44. & clarius Isaia cap. 35. vers. *יְהוָה יְבוֹא וְיִשְׁעֶכֶם* Deus ipse veniet, & salvabit vos. I veteri Lege fidem in Christum, ut Reder fuisse necessariam ad salutem, certum est, A teste, Epistola 89. ad Hilarium, & Lib. duas Epistolas Pelagianorum capite septimo verò Hieronymus fuisse primum Adamum Christum crediderit, egregie probat Libro t mentariorum in Pauli Epistolam ad Ephes

C A P U T VII.

*De juris naturalis conditione apud Gentiles
legis scripta, deque Morali Philosophia
item de moribus Judaeorum.*

STulta prudentia Philosophorum ita p-
nes, ac vera principia de officiis homi-
navit, ut ratio justis & honestis par-
fuerit iis temporibus, si unum excipias,
probe tenebant, officium hominis consistit
tione ad finem, cujus vera cognitio ad recte
maxime facit, eo quod ex illo discamus
agendum, quid fugiendum, ut recte do-
teles Lib. 1. Ethicorum. Sed in fine potiss-
gnando in varias pugnantisque Philosophi-
tentias. D. Augustinus Lib. 9. de Civitate
testatur, Marcum Varronem eas curiose
tem, ad ducentas octoginta octo numera-
variarum Sectarum Philosophorum. Tres tamen
E. 2

36 *De Orig. jur. Pub. tum Nat. tum Gent.*
 cæteris celebriores, Epicureorum, Stoicorum, & Peripateticorum. Epicuræi finem, seu felicitatem hominis statuerunt in bonis corporis & fortunæ, ac proinde Divinam providentiam, animæque immortalitatem negarunt. Stoici finem, seu summum bonum, fixerunt in bonis animi; hinc inter alia affirmabant, cuivis in sua virtute gloriandum; licere homini ad evadendum hujus vitæ miseras mortem sibi consciscere; affectus animi esse vitiosos; omnia regi fato; Deum esse animam mundi &c. Alii cum Aristotele finem quærebant in complexo ex corporis & animi bonis: hinc bona ponebant in triplici genere; virtutes, nam, quæ parva; corporalia, quæ media; virtutes, quæ magna bona nominabant. Sic unum bonum ad aliud referebant, quod bona externa corpori serviant, corpus animæ, anima operationibus virtutum, & honestatis. Itaque hominis felicitatem, atque ultimum finem sic definiebant: *Est exercitium virtutis in anima, non carens bonis externis, & corporalibus tamquam administrata, conjunctum cum honestate, & jucunditate, quæ ex bonestate actionis oritur.*
 Sed hi omnes errarunt in vera hominis felicitate constituenda. Hæc enim non in bonis creatis consistere potest, incertis nimirum, caducis, imperfectis cum vita labentibus: sed in bono increato quærenda est, certo, perfecto, perenni, hoc est in cognitione & amore Creatoris, saltem naturali: id quod ipsa natura dicente omnibus notum est. Ex his igitur erroribus circa hominis finem fluxerunt alii circa hominis officia. Hinc magna morum in orbe corruptio ante Christum natum. Neque vero negaverim inter Gentium sapientes, maxime Stoicos, fuisse nonnullos, qui officia hominis erga Deum, & proximum, ac se ipsum confirmarint præceptis rationi maxime con-

Disquisitio Historica.

congruentibus, ut Cicero testatur **Lib.** :
ficiis, qui & ipse hoc opus egregium
præcipuè Stoicorum conscripsit. Sed, ut
ad Romanos cap. 1., cum cognoverint Deum,
ut Deum glorificaverunt: obscuratum est insipi-
trantique sunt in passiones ignominia. Cicer-
Seneca avaritia, Plato fœdis amoribus c
Aristoteles Hermiæ concubinæ aras ext-
nores Divinos adhibuit, ita perditè ear-

Ut de populo electo aliquid etiam
leges Naturæ per legem scriptam sint
tamen potissima nationis Judaicæ assue-
depravata est, sensimque dedidicit ne-
pta Divina, ac positiva, sed ipsa eti-

Constat id primo ex tot Prophetarum
querelis, ac minis. Secundo ex dec
fœdum Schisma, & idololatriam del-
tot pœnis captivitatum populi Judæi
Juda sœptro, ex jugo a Romanis in-
ex Sacerdotio fœde corrupto; ex ip-
risaicas superstitiones adulterata.

C A P U T V

*Quid Lex Evangelica splendoris attulerit
quid jus civile, & Canonici*

L Ex Evangelica jus naturale id
propemodum extinctum sic in-
multis etiam perfecit. Matt.
gimus: *Audistis, quia dictum est; occi-*
dentem pro dente? Ego autem dico vobis,
lo, sed si quis te percusserit in dexteram
præbe illi, & alteram. Rursus: *Audistis,*

qui oderunt vos etc. si jainen vetulis fratres vestros tantum ,
 nonne & Ethnici hoc faciunt? Vulgata verò Syriaca, dicit:

ܘܥܠܡܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ
 ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ
 ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ
 ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ
 ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ
 ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ
 ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ ܘܠܠܐܘܘܢܝܢ

Jus etiam civile plurimum lucis juri naturæ attulisse fatentur ipsi Protestantes, in quibus Puffendor-
 fuis, fatendum est, inquit in Spicilegii controversiarum
 §. 3., quidquid adhuc Romana jurisprudentia superest, juri
 naturali plurimum lucis attulisse, non solum quia isti ma-
 gnopere cura fuisse apparet omnia ad rectam rationem, &
 aequitatem revocare, sed etiam quia plurima ad partem, hoc
 est, disciplinam juris naturalis spectantia, ab jurisconsultis
 Romanis luculenter fuere pertractata.

Quod juri civili tribuunt, Canonico passim detra-
 hunt Protestantes, immerito quidem. Quippe homi-
 nis officia erga Deum, & proximum, ac seipsum
 per Sacros Canones valide confirmantur, ac perficiuntur.

Leges civiles, ait Justinianus Imperator Novella 83.
 non dedignantur Sacros Canones imitari. Novella 132. Sa-
 cros Canones pro salute nostrarum Animarum conditos, ac
 constitutos esse: plus studii in observatione Canonum, quam
 in

Disquisitio Historica.

in custodia legum civilium ponendum esse: Sacros
minus, quam leges valere, etiam nostræ volunt Leg

C A P U T I X.

Quid conferant ad disciplinam Juris Naturæ &
Scripta quorundam Protestantium, qui sunt
briores, hoc est, Grotii, Hobbesii,
Puffendorfi, Thomasi.

Hugo Grotius, genere nobilis, Bat-
gius Philosophus, Jureconsultus,
Philologus, cum in partes Arm
qui in foederatis Provinciis turbas excita
fisset, in perpetuum carcerem, Antiarr
valente factione, conjectus est. Unde
elapsus in cista, librorum loco, in Ga
tulit. Eum deinde Christina Svecorum
gatione Gallica ornavit. Mortuus est an
stochii, cum Stocholmo in Belgium re
multa, quæ scripsit, excellit Opus de
Pacis. Causa illi scribendi fuit, primo
ipse ait, justitiæ, quasi nihil injustum ess
quod utile; id æquius, quod validius; nequ
regi sine injuria posse. Secundo, neglectus
effrangi bellandi licentia etiam penes Christian
Proposuit autem sibi in hoc opere,
Naturæ colligeret ex principiis, quæ
Jus Gentium ex veterum Philosophor
numque consensu: secundo ut Jus Natu
que discerneret a Jure Civili: tertio ut
pturæ testimonia, Theologorum sententia
monumentarum, Jurisconsultorum responsa
ea, quæ scripsit, confirmanda. Quamqu

hoc opere Grotius magnum doctrinæ, & eruditionis specimen dederit, tamen in multis a veritate aberravit, & ejus lectio est incautis periculosa.

Thomas Hobbesius Anglus in Libris *de cive*, ac *Leviathan* impie philosophatur. Primo statum naturalem in bello constituit, hoc est bellum contendit esse homini connaturale, idque ex jure omnium in omnia, & nocendi voluntate pariter ac facultate omnibus insita argumentatur. Secundo docet, voluntatem solius imperantis esse regulam boni, & mali, justi, ac injusti. Horret animus ea percensere, quæ ex illo principio flagitiosa, & impia deduxit: Primo Regulas boni, vel mali esse tantum civiles, nec quidquam justum, vel injustum fuisse, priusquam aliqua Reipublicæ forma, hoc est dominatus, vel Regius, vel optimatum, vel populi induceretur: Secundo peccatum proprie dictum nihil esse aliud, quam legis civilis transgressionem, reliqua verò, quæ contra relictam rationem perpetrantur, esse dumtaxat facta imprudentia, non peccata. Tertio in Christi doctrina contineri consilia, non præcepta, nec sine Principis voluntate vim obligandi habere: solos Reges efficere, ut Sacra Scriptura sit regula Fidei, ejusdem solos interpretes esse Reges ac Principes, ita prorsus, ut summa sit Religionis Principum capessere jura, & parere imperio siue in sacris, siue in profanis: Quarto Omne regnum Dei esse politicum, & populum gubernari per Principes tamquam Dei Legatos. Quinto docet, nihil injustum a Principe mandari posse, ejusque potestatem esse indefinitam. Quo ex principio intulit impias conclusiones. Primo quidquid subditus agat mandato Principis, justum esse. Secundo Mandante Principe licere subdito, vel Christum negare; invadere aliorum bona, vel uxores, non esse furtum, vel adul-

Disquisitio Historica

adulterium, si Princeps id jubeat. Tercio debet imperantibus obedientiam absque modo colligit, non posse peccare subditis obediens. Secundo non possunt subditis injuriam; illis licere etiam resistere, si cedat in eorum bonum. Quinto denique docet, Ecclesiam esse capita Ecclesiarum, quæ sunt in Domino, ejusque esse Religionem. Samuel Puffendorfius, Germanici pagus, Lipsiæ, Jenæ, &c. Theologum egit: Verum Theologice Gentium anteposuit, quod inde deinde Lundæ in Sveciæ nova est. Edidit opus de Jure Naturæ, quo multa reprobantur a Criticis, nedum Catholicis. Primum, quod in Jure Naturæ, & Gentium in sola Christianitate. Hoc enim principium non est, in quo aliquod possit evidentius reperiri: æquatum. Ex eo enim dumtaxat sequitur, non verò erga Deum, atque homines, non possunt.

Erravit etiam Puffendorfius in Jure Naturæ, quem sola hujus vitæ felicitas finitum. Est quidem felicitas hujus vitæ partialis; non tamen est adæquata felicitas naturale homini tandem debeat enim nota evidentè alterius vitæ felicitas: pena nocentes, præmium aliquod meritis: alioqui pessimè consultum est humanæ, si probi homines in hac vita nullum deinde virtutis præmium sperent.

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

42. *De Orig. jur. Pub. tum Nat. tum Gent.*
enim nulla esset obligatio Juris Naturæ ad honestum,
& justum amplectendum.

Lapsus est quoque in objecto, quod materiale appellatur, Juris Naturæ, cum docuit, quæ intra pectus latitant, nec foras prorumpunt, ad Jus Naturæ non pertinere. Hinc ab eo utilissima pars Juris Naturæ neglecta est, quæ actiones interiores animi dirigit erga Deum. Hinc Leibnitio ipso, quamvis acatholica auctore, testante, adæquatum ejus objectum in hujus vitæ felicitate, & Reipublicæ commodis Puffendorfius constituit, atque adeò religionem utilitati status esse accommodandam, & pro hujus instrumento habendam. Quæ omnia redolent Machiavelli impietatem.

Christianus Thomæ Saxo, dum Puffendorfius explicandum suscepit, pejorem reddidit, & ejus errores suis erroribus cumulavit. Satis est legere conclusiones quadraginta octo, quas ex institutionibus suis excerptit, & publicè disputandas proposuit anno 1694. quæ sequuntur. Credo, quod disputationes de justitia commutativa, & distributiva, universali, & particulari, sint græ illi inutiles. Credo, quod ex ratione demonstrari non possit, Deum externo cultu esse prosequendum. Credo, quod falsiloquio uti aliquandà liceat, immò præceptum sit. Credo, quod meris rationibus naturalibus non possit demonstrari, omnem concubitum libidinosum, etiam ad bestialitatem, qui peritret, aut concubinatum, aut lenocinium esse prohibitum. Credo, quod polygamia, etiam virilis (hoc est unus femina cum pluribus viris) mero Jure Nature non sit interdicta. Credo, quod nullus incestus Juri Nature repugnet. Quocirca ad has Protestantium novitates, & non solum cum Catholica, sed etiam cum omni religione pugnantes, pro virili parte confutandos in hoc opere aggredimur.

R. P.

R. P. CONSTANTINI SWIĘC
O. M. OBSERVANTIUM THEOLO

PARS PRIM
DE JURE NATUR
ET GENTIUM
IN GENER
DISPUTATI

De Moralitate actuum humanor

CAPUT PRIMUM

De prima Moralitatis origine.

Duplex principium est, undè in
moralitatis natura, scilicèt inte
vertens, & voluntas liberè oper
fit, voluntatem liberè operari
quavis necessitate, & coactione,
bimus infra: quemadmodum clariùs exponem
sit, intellectum advertere, ad excludendam

tiam. Interim verò sciendum est, actum *de bere* pro-
cedere ex perfecta deliberatione rationis, non solum
quatenus potest unum objectum cum alio *con ferre* in
ratione delectabilis, vel alio modo *convenientis* na-
turæ; sed etiam sub ratione honesti, vel inhonesti:
rursus, actum esse debere voluntarium. Si enim actus
esse debet liber, necesse est, ut sit voluntarius; quia
intelligi non potest, potentiam, ex se indifferentem
ad opposita, ad alteram partem determinari, nisi
quia vult. Ergò necesse est, ut illa determinatio libe-
ra sit voluntaria per se ipsam. Puffendorfius moralis-
tatis originem excogitavit. Omnem igitur motum phy-
sicum voluntatis humanæ sine respectu ad legem esse
putavit indifferentem in genere morum. Ut plena, in-
quit, *actio moralis fiat, huic motui physico (voluntatis hu-
mana) accedit qualitas quadam, seu affectio moralis, juxta
quam actio illa bona, & mala in genere morum dicitur; qua
affectio resultat ex congruentia, aut disconvenientia ejus actio-
nis cum norma morali, seu lege.* Hic ergo modus, & ra-
tio tota moralitatis est respectus ad legem, ut opi-
natur Puffendorfius.

Sed refellitur. Respectus hujusmodi ad legem de se
non sufficit ad actus moralitatem constituendam. Si-
quidem si detur actus aliquis Physicus sub respectu ad
legem positus a voluntate, quæ tamen non sit plenè
libera eo genere libertatis, quo dicemus infra, tunc
actus ille non erit moralis. Ex eo enim voluntas non
denominaretur, nec bona, nec mala, nec laude di-
gna, nec vituperatione. Et, si Deus ad extra ageret
ex necessitate, ut putavit Aristoteles, non diceretur
moralitèr agere.

Secundò. Datur aliquandò moralitas actus, quin
detur hujusmodi respectus ad legem: undè clarè col-
ligitur, hujusmodi respectu non esse necessarium, &
in

De jure Natur. & Gent. in Gen.

in eo non consistere rationem moralitatis. Sic in dantur actus morales, per excellentiam, hoc est, vere boni præstantissimi, quemadmodum hoc est, & honestas; quin tamen detur, aut dari datur libet actus ad legem. Deindè, si homo nullum possit perirem, aut si a Superiore non gubernaretur legem: nihilominus operando sub advertentia quod homicidium sit disconveniens naturæ, op vel benè, vel malè: & tamen sine respectu ad Præterea in præsentia providentia, posita le idè actus est moralis, quia regulatur per le potiùs e contrario, quia homo est moralitèr non habet voluntatem indefectibilem a bono diget superioris lege, inclinante in bonum tante a malo. Ergò esse regulabile per leg quitur ad esse morale potiùs, quàm istud. Et idcirco actus necessarius, & naturalis dirigi potest. Accedit tandèm, quòd in hy fendorffii moralitas æque actibus externis bui, ac internis; cum utrisque detur lex aliquandò actus interni a Lege respiciunt propter actus externos, ut in lege non dandi eleemosynam. Hoc autem nemò Philosophi Moralium admittet; cum hominum mores se primò a voluntate pendeant. Atque hæc tiffimæ sunt rationes, cur Puffendorffii sententiamus.

Solvuntur Objectiones Puffendorffii.

Objicit I. Nullam hinc esse consequentiam hominem.

Resp. Licet, ubi de perfectionibus agitur consequentia a Deo ad hominem, ex eo

quòd illa diversimodè in Deo sint, ac in homine; tamen ubi de rei alicujus natura, & intima ratione quaeratur, si res in Deo non minùs, quàm in homine reperitur, in utroque cum eadem natura, & intima ratione detur necesse est: de modo tamen existendi infinitum certè est discrimen.

Objicit II. Sacrae Litterae peccatum vocant *A'io-
mialar*, hoc est, iniquitatem: & Sancti Patres cum *Au-
gustino Lib. 22. contra Faustum cap. 27. Dicitur, fa-
ctum, concupitum contra legem Dei.*

Resp. Quòd Sacrae litterae, & Patres peccatum vo-
cent iniquitatem, hoc est injustitiam, quae ad legem
est relativa, nihil moror. Neque enim in praesenti da-
ri potest peccatum, quin contra legem vel positivam,
vel naturalem sit. Illud tantum disputamus, an tota
ratio moralitatis in actu ipso peccati sit ex respectu il-
lo ad legem. Hoc utique non Sacrae Litterae, non
Sancti Patres affirmant.

C A P U T II.

De libertate, & proximis constitutivis Moralitatis.

IN humanis actionibus reperiri libertatem non coa-
ctiōni modò, sed etiam necessitati oppositam, quae
libertas includit indifferentiam, seu potestatem
agendi, & non agendi, seu agendi hoc, aut contra-
rium, ex variis locis Sacrae Scripturae aperte colligi-
tur. Deuteronomii cap. 30. *Testes invoco Calum, & Ter-
ram, quod proposuerim vobis vitam, & mortem, maledictio-
nem, & benedictionem. Eligite ergo &c.* *העידותי בכם היום את
השמים ואת הארץ החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת
ביתים*. *Josue 24. optio vobis datur, eligite, quod placet.* *בחרו לכם
היום את מי תעבדו*. *Ecclesiastici 24. Apposui tibi ignem, &
aquam,*

De jure Natur. & Gent. in Gen

aquam, ad quod volueris extende manum. Quæ
pendens **D. August.** Lib. de Gratia, & liber
cap. 12. *Ecce, inquit, apertissime videmus expr*
libertatis arbitrium. Huc etiam pertinent il
nia, in quibus tribuitur homini dominiu
actionum. **Genes.** 4. *Subter te erit appetitus*
dominaberis illius. Quem locum ad rem præ
mè declarat **S. Prosper** Lib. 2 de vocatione
cap. 4. Hinc etiam illud **Ecclesiastici** cap.
transgredi, & non est transgressus; facere mala
idè stabilita sunt bona illius in Domino. No
dignus laude, vel præmio, nisi liberè
Omitto alia **Scripturæ** innumera loca.

Ut actus voluntatis moralis sit, necess
cedat ex perfecta deliberatione rationis
quatenus potest unum actum, vel objec
conferre in ratione delectabilis, vel alic
nientis naturæ, sed etiam sub ratione
turpis. Explicatur. Actus moralis jux
modum sentiendi omnium est ille, qui
possunt boni, vel mali mores hominum
modi est actus ille, qui est a ratione
rare de honestate, vel turpitudine mor
ratione in pueris non potest reperiri
neque in amentibus, etiam si juxta p
tentiam aliquod possit in eis inveniri al
tia in operando, & aliquis discursus,
inter unum bonum, & aliud, & inter
& incommodum. Ergo prædictus con
est necessarius ad morales actus. Quan
Moralitatis principia constituimus, liber
operationem, & intellectus advertentiam
plicandum est antea, de quonam genere
mo fit, ut actus inde procedens moral

Quoniam verò libertas a contrario melius dignoscitur; idcirco explicandum, quid sit coactio, quid necessitas. Coactio est vis illata contra internum appetitum elicitem voluntatis; & idcirco coincidit cum involuntario. Hæc vis voluntati inferri non potest, ne a Deo quidem. Si enim vis inferretur, exempli causa ad volendum, ita ut voluntas cogeretur velle, vellet simul, & nollet; vellet, quia velle cogeretur; nollet, quia appetitu elicito interno resisteret, & coactioni, adeoque nollet. Est enim coactio vis contra internum appetitum elicitem. Si ergo cogitur voluntas, ut velit, jam elicit appetitum nolendi contra illatam vim ad experimendam volitionem. Necessitas est determinatio ad unum absque indifferentia ad oppositum. Jam verò libera dicitur voluntas, quæ utroque hoc impedimento caret. Quare si Deus concurreret ad actum voluntatis aliter, quam natura libera volitionis postulat, hæc non ageret liberè. Libertatis masculinus, qui Lib. 2. cap. 22 de homine ita loquitur: *Libera potestate, & arbitrio, & cum ratione moverit, considerat, consultat, judicat, afficitur, eligit, impellit se liberè ad agendum; liberè item agit in iis, quæ naturæ consentanea sunt &c.* Est igitur de libertatis essentia contradictionis indifferentia, sive contrarietatis, sive velatis haud dubiè constat; tamen etiam firmissimè in cujuslibet hominis, quantumvis rudis, intelligentia ad utrumlibet certus est lumine naturali, ita prorsus, ut argumenta, quæ quis proponat adversus istam indifferentiam, cum risu excipiat. Metus non aufert libertatem simpliciter, sed secundum quid, scilicet

penate. *scilicet de iure, si nullo modo possem vitam ser-
vare.* Concupiscentia, seu affectus sensitivus, si est
antecedens, minuit libertatem in actu voluntatis; quia
trahens, vel alliciens voluntatem ad assensum minuit
ejus indifferentiam. Nam primò minuit advertentiam
rationis ad difficultatem; secundò repræsentat obje-
ctum pulchrius, atque eligibilius, quàm sit. Auget
nihilominus intensivè voluntarium, faciendo ut liben-
tius in objectum feratur, licèt minuendo libertatem,
minuat voluntarii aliquam saltèm extrinsecam perfe-
ctionem. Sed de hoc fufius agemus in sequenti dispu-
tatione.

Alterum Moralitatis principium, scilicèt intellectus
advertentia, nequit meliùs cognosci, quàm ex ejus con-
trario, nimirum ex ignorantia, & inconsideratione.
Profectò aliquando datur ignorantia antecedens, quæ
est quodammodò actionis causa, quatenùs tollit scien-
tiam, quæ si adesset, non fieret actus, quantum est
ex præsentis dispositione voluntatis. Et tunc reverà
excusat a culpa respectu rei ignoratæ, cum faciat, ut
actus non sit liber: quemadmodum inconsideratio in-
voluntaria quò ad conditionem aliquam non conside-
ratam: contra verò si inconsiderantia sit voluntaria.
Aliquando hæc ignorantia est concomitans, si nimi-
rùm actus fiat non ex ignorantia, sed cum ignorantia.
Hinc Aristoteles tertio Ethicorum capite primo, &
Nyffenus Lib. 5. Phil. cap. 2. ajunt: *De prioribus tristamur, cum advenerit scientia (ut qui occidit hominem in syl-
va, putans esse feram): de posterioribus verò lætamur (ut qui
occidit feram putans esse hominem).* Jam verò utraque hæc
ignorantia si est voluntaria, & privat scientia rei præ-
ceptæ, est culpabilis: si verò est involuntaria, est na-

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

G

tu-

Pars Prima

50

tura sua inculpabilis; esse autem potest affectata, si sit, ut ajunt, in se volita: crassa, & supina, si omit-
tat diligentiam, quam ceteroquin putat quis sibi de-
bitam in perquirendo; licet de cetero omittat, vel
quia directè nolit; vel ob desidiam, & pigritiam, &
quasi indirectè. Rursus si est in homine habente phy-
sicam potestatem, est vincibilis, secus invincibilis:
Quare prima est culpabilis, secunda non item.
Tandem altera est ignorantia juris, altera facti. Sub
jure comprehenditur Jus Divinum, naturale, & po-
sitivum, aut jus humanum, ac denique omne su-
prioris præceptum: Sub facto, vel tota actio, vel ejus
circumstantia, vel effectus, qui ex illa postea sequi-
tur. Utrumque horum, jus, & factum, potest invin-
cibiliter, & vincibiliter ignorari: nec dubito, quin in
omni jure possit cadere ignorantia invincibilis, quam-
vis facilius in jure positivo Divino, quam naturali,
quia hoc habet cum homine magis intrinsecam con-
nexionem; & in hoc dari non potest ignorantia in-
vincibilis primorum principiorum. De ratione actus
moralis in primis est, ut sit per se, & intrinsecè vo-
luntarius. Quod est autem voluntarium, ut sit per-
fectum, indiget perfecta advertentia rationis, quæ in
actu non ponit aliquid præter entitatem ejus, sed so-
lum directionem quamdam, a qua denominatur actus
cum advertentia, seu perfecto modo factus. Ut si quis
voluntariè, & ex directione artis fingat monstrum,
actio est artificiosa. Si verò volens depingere homi-
nem casu depingit monstrum, actio non est artifi-
ciosa; sed deficiens ab arte: & tamen si conside-
retur physicè actio ipsa, eodem prorsus motu Phy-
sico perficitur. Puffendorfius ignorantiam dicit idè
tollere imputationem actus, quia actionem reddidit
invitam. Hoc falsò dicit. Non enim fieri potest,
ut

nem in singularibus, & quæ in facto versantur, non verò in universalibus, & quæ quis scire tenetur. In quo etiam vehementer errat. Nam ratio eadem probat, aliquid imputandum non esse ob ignorantiam facti, ac non esse imputandum ob ignorantiam juris, saltè in foro interno, si utraque sit involuntaria. Quod etiam constat ex proscriptione hujus Thesis per Alexandrum VIII. *Ignorantia invincibilis Juris Naturæ non excusat a peccato operantem ex ipsa.*

Contra libertatem indifferentiæ acriter pugnatum est a Leibnitio ex capite Principij rationis sufficientis. Contendebat hic auctor, dari debere aliquam rationem, cur res ita sit potius, quàm aliter: rursum cur voluntas, etiam Divina, rem ita velit potius, quàm aliter: secus diceretur Deus operari sine ratione: quod repugnat Sapientiæ Divinæ: *Ita se habet, ait, voluntas, quemadmodum bilanz impositis hinc inde ponderibus: eò nimis inclinatur bilanz, ubi majus est pondus: nec secus voluntas id eligere debet, quod eligibilis est, & apparet.*

Hoc præclarum principium rationis sufficientis, quod a se putat excogitatum Leibnitius, novum non est; sed antiquum, & a Catholicis Doctoribus impugnatum. Concedo igitur, dari debere rationem aliquam, cur Divina voluntas rem uno modo velit, & non alio: sed hæc ratio non semper ab ipsa voluntate distincta est. Neque enim dari debet ratio determinans voluntatem Divinam ad eligendum unum potius, quàm aliud, quia hoc contradicit perfectioni ipsius Dei, Entis summè activi, & liberi. Exemplum bilancis non est ad rem. Nam bilanz est potentia merè passiva; non ita verò voluntas. Ut autem constet, Leibnitia-

nam rationem sufficientem coincidere cum veteri sententia de *judicio practico intellectus determinante voluntatem ad operandum*, quam sententiam Scotus Theologorum Princeps argumentis firmissimis confutavit; proponam rationes pro ea sententia, quibus utitur Leibnitius, & quas exscripsit e Catholicis Doctoribus homo Catholicus. Simul eas Catholicorum veterum verbis breviter diluam.

In favorem Sententiæ, quod scilicet voluntas, dum liberè vult, a ratione determinetur, ratio esse potest, quia voluntas non potest ferri nisi in objectum cognitum, & per rationem propositum, cum sit appetitus rationalis, ut ait Aristoteles 3. Ethicorum cap. 2. Ergò donec ratio determinatè judicet, quid eligendum sit, non potest voluntas eligere; aliàs tenderet in objectum incognitum. Ergò & e converso, stante illo definito judicio, *Hoc esse eligendum*, non potest voluntas non eligere, quia aliàs etiam tunc sine ratione duceretur: & formalitè, vel virtualitè saltèm ferretur in incognitum, quia non eligendo, vel formalitè, vel virtuali actu refutat illud objectum, vel vult non amplecti talè medium sine ulla ratione, vel judicio. Repugnat ergò, voluntatem sic operari. Rursum, si unum tantum adest judicium (seu ratio) illud omninò sequetur voluntas; quia non habet illud aliud, ad quod se vertat. Si verò adsunt plura, necessariò sequitur illud, quod est de utiliori medio, aut meliori objecto: atque ita semper determinabitur a judicio. Hæc sunt fundamenta sententiæ Leibnitianæ. Hæc tamen solidè a nonnullis Theologis impugnantur hoc modo: Si illud judicium rationis est ita prærequiritum ad operandum, ut in suo genere sit causa necessaria ad actum liberum voluntatis; & illo judicio posito, voluntas non potest non consentire illi;

De jure

li; ergò voluntas *non est operanda*
omnibus absolute *rebus*, & non velle. *Et videtur*, & declar
ta collectio videtur *composito*. Atque nece
nam, posito *judicio*, voluntas ex neces
sensu, ut ajunt, *esse a posteriori*, &
gumentum videtur *esse a priori*: Judiciur
nienti: *En aliud veluti a priori*, &
non movet voluntatem, nisi medio ob
proponit: sed objectum propositum non si
necessitatem voluntati, aut determinat illa
neque hoc est necessarium, ut voluntas
jectum *tendere*: ergo nec est necessaria e
dicii, immò nec est possibilis talis determin
autem voluntas ab objecto proposito non
terminetur ad unum, patet. Nam perir
re, *voluntatem non necessitari ab alio*, ac,
nari ad unum ab illo. Sed est certum,
cessitari ab objectis; ergò nec determina
Igitur quoad exercitium solum in patr
ta bonitate Dei clarè visi determinatur
unum: quò ad specificationem verò a b
muni, aut similibus objectis; non verò
quia, in omnibus non apparet aliqua n
boni, vel non apparet talis bonitas, qu
admixtam, vel malitiam, vel incommo
aut defectum. Quamvis autem objectur
terminet voluntatem, potest esse tamen
ad excitandam, & alliciendam illam, i
vertate determinetur, aut feratur in il
Ad fundamenta sententiæ Leibnitiana
theologi multis ante Leibnitium factu
habetur, voluntas non potest esse
necessarium esse ferri in ince
judicium

voluntas possit eligere, non verò sequitur oportere, ut illud iudicium determinet voluntatem ad unum. Sufficit ergò illud iudicium, quo medium hoc iudicatur utile, & pensatis omnibus, aptum, ut eligi possit: & idem est de quolibet & objecto bono, quod semper iudicetur sufficienter bonum, ut amari possit. Ratio sufficiens requiritur etiam in Deo respectu actuum voluntatis in sententia Leibnitii, undè hic infert, Deum semper eligere quod optimum est, nec aliter posse, nec posse creare duo perfecte similia.

Jam Theologi hoc principium Leibnitii, etiam Deo applicatum, præoccuparunt. Ajunt ergò, ut Deus in æternitate sua aliquid extra se determinatè, ac liberè velit, non oportere, ut ante omnem determinationem liberam præcedat, nostro modo intelligendi, in intellectu divino hoc iudicium: *Hoc mihi omnino amandum est, aut eligendum*. Esset enim tale iudicium temerarium, ac sine fundamento, & in rigore falsum. Nam includeret, quòd tale objectum extra Deum sit ipsi Deo aliquo modo necessarium. Solum ergo antecedit iudicium, quòd tale objectum sit conveniens, aut eligibile. Ad hæc duorum similibus impossibilitas probari non potest. Et voluntas Divina inter hanc materiam, & aliam omninò æqualem, & similem & inter hos cælos, & alios omninò æquales (& sic de aliis rebus) hos eligit creare præ aliis: hoc autem non potest referri in iudicium in æquale, seu in rationem potiore; quia nèque ex parte ipsorum, nec ex parte Dei est aliqua ratio, qua possit fundari tale iudicium, quod verum sit. Est ergò illa præelectio solum ex determinatione libera divinæ voluntatis. Et quàmvis probari possit a Leibnitianis, repugnare duo perfecte similia, & unum esse debere altero melius; tamèn hoc volun-

De jure

voluntati divinæ est
 teneri, quod melius
 facere, quam feci
 Quocirca omnes
 Dei fuisse optimū
 nes, idque necessariō
 quam illud vellet, & nihilominus
 cio, potuisse Deum id non velle, sed aliud
 Censent ergo Theologi probabilius, non de
 voluntatem necessariō ad id, quod est meliū
 judicii. Probant verò sic: Hoc ipso, quod
 proponitur, ut necessarium, potest voluntas u
 non amare; ergo etiam potest indifferentè am
 libet illòrum, prætermisso alio. Judicium i
 meliori, vel utiliori medio, non determinat
 tem ad illud volendum. Tamen ex vi priori
 aut intentionis voluntatis, fieri potest, ut on
 terminetur ad eligendum utilius medium, si
 jor utilitas necessaria sit ad consequendum
 prout fuerat intentus; sed tunc jam non est
 utilius, sed necessarium ad talem intentionem
 dam. At si illa major utilitas non sit nec
 intentionem finis, judicium de illa non det
 voluntatem, ut omninò tale velit medium.
 Quando tandem unum repræsentatur obje
 unum est judicium, quo intellectus judicat
 & appetatur, ut illud
 conveniens, & dignum, ut appetatur, ut illud
 potest, practicè invitet voluntatem, ut libertate
 adhuc potest voluntas pro sua libertate
 amare; quia ad non exercendum actum pr
 diget alio judicio, sed satis est, ut per il
 nunc habet, non
 Nunc esse sibi necessariō judicet hoc bo
 voluntas vel suspende
 re actum, vel d

illum, ut de illo objecto diligentius inquirat, quanta sit ejus bonitas, & an habeat conjunctam aliquam malitiam, vel disconvenientiam, ob quam possit non solum non amare illud, sed etiam odisse. Nunquam ergo judicium ut sic, determinat voluntatem.

C A P U T III.

De intrinseco principio Moralitatis.

DEi voluntas, ut plerique Catholicorum docent, sive quid jubeat, sive prohibeat, non est tota ratio bonitatis, & malitiae, quae est in observatione, & transgressione legis naturalis; sed supponit in ipsis actibus necessariam quamdam honestatem, vel turpitudinem, & illis adjungit peculiarem divinae legis obligationem. Ratio est, quia si odium Dei, exempli causa, non haberet aliquam rationem intrinsecae malitiae priorem prohibitione, posset non prohiberi. Nam cur non posset, si malum per se non esset? ergo posset licere, vel esse honestum, quod plane repugnat.

Puffendorfius omnem moralitatis vim in Dei voluntate quadam determinata reponit, aitque primum illius autorem esse Deum, qui noluit, mortales hanc vitam sine cultu, sine more, brutorum instar, vivere. Addit, Moralitatis attributa superaddita rebus physicis ex arbitrio Dei, adeoque unice per ejus determinationem existere. Agnoscit etiam alicujus Moralitatis originem in hominum voluntate, qui leges condiderunt, eamque moralitatem iis actibus tribuit, qui a lege humana dependent. Tandem affirmat, posse Deum auferre moralitatis vim cunctis actibus hu-

De jure

humanis : quod si factum est, manerent tunc phy-
 iidem, qui ante ab moralitatis modum acci-
 iis vero actibus, quod etiam hominibus debent posse aufere
 originem, affirmat unde patet, omnem omnino
 dum Moralitatis. Puffendorfi sententia, vel ex
 nem moralem, Puffendorfi dogmata atrocis-
 vel ex hominum voluntate pondere. sic enim habet
 Hac enim verò Puffendorfi dogmata atrocis-
 illi bellum concitaverunt non a Catholicis mod-
 a suis etiam Lutheranis, aliisque Protestantibus
 cum Velthemio querebantur, sibi eripi honestu-
 turpe per se, & antecedenter ad voluntatem
 nam. Nihil his territus gregalium querelis e-
 vicissim coarguebat, quod actus in se, & per
 stos, aut injustos admitterent. Sic enim habet
 cimine controversiarum cap. 5. Quid ergò ad ju-
 Deus contulit, si actus illi ante ejus præceptum in-
 fuerunt, aut injusti? Humanis quidem Legislatoribus
 se justum, & injustum opponi debet; nequaquam autem
 quia voluit, & fecit, ut actus illi necessario human-
 congruerent, vel non congruerent; & quem nulla necess-
 gebat, ut istos actus præciperet, aut vetaret, nisi qui
 sibi fecerat, & quæ fluebat ex fine, quem sibi libe-
 fuerat. Sed hic modus philosophandi rejicitur
 tholicis, deinde a Leibnitio. Catholici enim
 actus, qui lege naturæ præcipiuntur, aut p-
 tur, naturà suà esse honestos, vel inhonestos,
 lunt enim Diogenis Cynici eam sententiam,
 & turpe non naturà esse, sed lege. Rursus ajunt
 per legem naturalem induxisse homini nova
 omnia promississe. Sanè inter Deum, & ho-
 giores magnum esse discrimen, & hoc
 ipere possunt, quæ inter Deum, & ho-
 P. Const. Swiecicki O. A. Præcipit Deus,
 H

mediis promovere legis observantiam. Tamèn non minùs respectu Dei dantur actus per se morales, hoc est mali, vel boni, quàm respectu hominum. Illud profectò liberum Deo fuit, creare homines, vel non creare: posita autèm hypothesis de hominum creatione, non fuit integrum Deo, dari, vel non dari actus morales in ipsis hominibus.

Leibnitius meritò Puffendorfium insectatur in *Epistola tensoria*, quam scripsit anno 1709. ad *Abbatem Molanum*: Neque, ait, ipsa norma actionum, aut natura justi a libero ejus (Dei scilicèt) Decreto, sed ab æternis veritatibus divino intellectui objectis pendet, quæ ipsa, ut ità dicam, Divina essentia constituuntur: meritòque a Theologis auctor reprehensus est: quando contrarium defendit, credo, quòd pravas consequentias non perspexisset; Neque enim justitiæ essentiale Dei attributum erit, si ipse jus, & justitiæ arbitrariæ suo condidit. Sed aliquo in loco sententiam suam videtur Puffendorfius circumscribere. Sic *ib. 1. c. 2. de Juræ Naturæ, & Gentium* ait, *Entia moralia pleræque, ut inducerentur, postulasse ipsam hominis conditionem à Creatore Deo Opt. Max. eidem pro bonitate, & sapientia sua assignatam. Et in Specimine controversiarum cap. 5. Voluntas Legislatoris non concipienda est tamquam cæcis quidam impetus animi, & mera libido nulla ratione subnixæ. Ultima ratio harum legum est, quia earum observatio ad naturam, & conditionem hominis ità quadrat, ex illa hujus incolumitas, & felicitas, sicuti ex ejusdem defectu calamitas, miseria, & destructio dependeat. Et lib. 2. jure Naturæ, & Gentium cap. 3. Et si, inquit, necessitas Deum adegerit, ut omnino hominem crearet; postquam ipsum destinasset creare animal rationale, ac so-*
non poterat non lex naturalis illi congruere, non ex ne-
e absoluta, sed hypothetica. Si enim is ad contraria offuisset adstrictus, non sociale animal, sed alia feri, &
 bor.

De jure

horridi species animantur posse inferri, ~~nam~~ ~~etiam~~ ~~ipsam~~ naturalem ad naturam gem ipsam naturam nienter ad naturam si creationis naturæ dandi ejusmodi legem; Unde etiam Deo ram ipsam exigere talem convenientiam igitur naturæ convenientibus est quædam turpitud. ante omnem Dei voluntatem Legislatoris.

Verum si naturæ humanæ concipitur. & quidem libere cum talibus procreata, & quidem libere cum talibus proprietatibus creari, ut nimirum honesta & nunc inhonesta sunt, & viceversa. Ergo harum legum non est (ut vult Puffendorff) columitas, & felicitas naturæ humanæ; libera voluntas, qua homini talis natura ta. Si verò non alia poterat a Deo da mini (posito libero decreto hominem cui congruerent hæ proprietates, & prius tatis; ergo falsum est, quod ait Puffendorff cap. 2. de Jure Naturæ, & Gentium: prater Deum, homini dedit, ut talem habeat, n lis actuum ab ipso exercendorum esset indole. Deus hominem crearet, cum talem ipsi, ejus turam daret, quam maxime voluntariis agebat tas illa actuum humanorum ad voluntatem Dei habere falso dicitur.

Atque hinc argumentum conficio: S. norum moralitas falso dicitur se ha voluntatem; ergo & ex voluntate sunt, actus morales Dei voluntas & sub una Moralitate tales non specie cont. H 2

rant sub alia contineri, scilicet ante Dei decretum liberum. Quare homicidium tota cum mentis advertentia, & voluntatis plena libertate patratum, potuisset non esse actus moralis, adedque peccatum: quinimò potuisset, vel ipsum Dei odium esse sub specie morali honestatis.

Neque illud obstat, quod ait ipse Puffendorfius; Nec est quem moveat illa dubitatio: Si omnis actuum humanorum moralitas a lege dependet, an non Deus potuerit legem naturam constituere, ita ut contraria forent praecepta illis, quae jam sunt: verbi gratia, ut inter officia hominis mutua essent, occidere, furari, machari, calumniari: inter vetita autem, gratum animum exhibere, pacta servare, mutuum reddere, & similia. Hic etsi supervacuum, ac petulans videatur querere quid Deus facere potuerit, cum constet, quid fecerit; tamen, si cui etiam vana convellere cordi sit, facile reponere potest, illam dubitationem non obscure contradictionem involvere. Nam etsi nulla necessitas Deum adegerit, ut omnino hominem crearet; tamen postquam ipsum destinasset creare animal rationale, ac sociale, non poterat non lex naturalis illi congruere, non ex necessitate absoluta, sed hypothetica. Si enim is ad contraria officia fuisset adstrictus, non sociale animal, sed alia feri, & horridi species animantis fuisset producta.

Hoc, inquam, non obstat, nam quando absurda illa inferimus ex Puffendorfi principiiis, scilicet potuisse diversimodè constitui actus morales, non hoc dicimus, quasi Deus potuisset voluntatem, quam ab aeterno habuit, mutare; sed tantum, quod potuisset ab aeterno statuere, ut, qui modò sunt actus mali, essent boni, & viceversa. Et quandoquidem integrum Deo fuit, ut Puffendorfius existimat, hanc determinatam naturam homini tradere; potuisset aliter hominem constituere, ut nimirum odium Dei, perjurium,

De jure

rium, & veracitas
Dei, & veracitas

Hinc ordo a Puffendorfo in hac re cor-
de præposterus est.

cap. 5. Primò ad normam dirigi oportet
creatura rationalis, a Deo liberè producenda. In
habitu ipforum actuum ad normam dirigi oportet
lex tamquam norma, ad quam actus isti necessarij
& dirigendi sunt: ac demùm concipitur honestas
do, tamquam affectiones actuum ad normam rela-
do autem hic, ut dicebam, præposterus
ita rectè instituitur, ut sapientè de hon-
turpitudine actuum possimus judicare. Qu-
concupienda est honestas, & inhonestas act-
quidem in Deo adverti potest. Nam tur-
ipso Deo velle mentiri, honestum implere
& hoc independentè a qualibet lege, &
actu Divinæ voluntatis. Tùm concipiatur
rationalis liberè a Deo creata cum suis
bus; qua posita, habetur principium rer-
fundamentum moralitatis. Nam principi-
mum est advertentia intellectus, & libera
determinatio. Inde lex naturalis actus alic-
præcipiens, alios vetans: & quidem actus
cò honesti sunt, quia lege præcipiuntur,
pes, quia prohibentur: Sed e contrario,
piuntur, quia honesti; ideo ipsi novam
pes. Qua posita lege, actus ex legis moral-
ciem bonitatis, & malitiæ ex legis moral-
Quam referuntur. En rectus ordo Puffendor-
lanè confuderat mens clarissima Puffendor-
Quibus positus, facili negotio diluunt
Puffendorfus. Quilibet inquit, lege,
omnino indifferentes. Res inquit, lege,

... Gent. in
... mala.
... in hac re cor-
... in specim. bon-
... aptoru
... necessarij
... honestas
... norma rela-
... hon-
... act-
... implere
... concipiatur
... cum suis
... moral-
... Puffendor-
... diluunt
... lege,

quid est morale in actu illo. Ergò si ab his omnibus, adulterio, furto, homicidio, incestu, aliisque, removeas respectum ad legem, erunt hæc prorsus indifferentia. Quòd autem multi naturalem istam indifferentiam egrè concipere queant, indè est, quòd a teneris vitiorum istorum detestatio fuit nobis inculcata: quæ opinio simplici adhuc menti impressa in vim naturalis cujusdam effectus evadit.

Sed hujusmodi objectiones & multò ante prænovèrant Doctores Catholici, & egregiè simul confutaverant. In his Franciscus Suarez in primam partem secundæ B. Thomæ tract. 3. disp. 7. sect. 1. objecerat sibi: Nullus actus voluntatis potest ex vi suæ entitatis positivæ habere malitiam, sicut bonitatem. Ergò in tantum potest illam habere, in quantum deficit a regula voluntatis, quæ est lex. Ergò non potest intelligi actus malus sine lege extrinseca prohibente. Confirmatur, quia non potest intelligi malitia actus sine obligatione non faciendi; sicut neque e contrariò intelligi potest malitia in carentia actus, nisi sit obligatio operandi. Sed omnis obligatio oritur ex lege extrinseca præcipiente, vel prohibente. Ergò sine hac nulla est malitia: ergò sicuti talis lex non est intrinseca actui, ita neque ulla malitia.

Hæc sanè objectio videtur adèò placuisse Puffendorffo, ut eam sibi adoptarit in argumentum firmissimum. Sed debuerat responsum expendere, quam tradit eximius Doctor. Cum dicitur, omne malum debere esse contra prohibitionem, vel contra debitum, si intelligatur de intrinseco debito nature rationalis, ut sic, est verum, quòd assumitur: & ex illo debito nascitur judicium rectæ rationis prohibens, judicando convenientiam nature, & malitiam contrariam, non imponendo novam obligationem; & hoc atq; est ad omnia, quæ ibi assumuntur; neque est necessaria major prohibitio exterior, ut dictum est: quemvis de-

sa.

De jure

facto semper
tenentia.

De honestate actuum humanorum

Est hic operæ pretium, duo honesti seu duas boni honesti species recte
 Uno modo in ordine ad actiones r
 nas, prout recta ratione, & prudenti
 & hoc bonum honestum dicitur, quod
 hominem ratione utentem. In hac v
 non consideratur aliqua commoditas,
 bono ad eum hominem redundet, resp
 titur bonum. Hæc enim, licet sæpe
 se tamen necessaria non est ad honest
 cit illa decentia & proportio, quæ
 tale bonum, & naturam, quæ ope
 ra ratione difigit. Sicut dare elem
 stum, quia est per se consentaneum
 li, etiam si per impossibile homo si
 inde utilitatem, vel commoditatem
 ipsum recte operari. Quomodo eti
 dicitur esse conveniens, & honestum
 care, bene facere, & misereri, non
 modum, sed quia est per se decens
 tum illius bonitati. Bonum ergo
 tione explicatum dicit peculiarem
 pientie; & ex parte rei, quæ hor
 t perfectionem ejus cum quæ hor
 cu, vel moralibus
 rationali natura nec omnibu
 habemus mali naturam prædi
 cendiis
 D. A.

Pars Prima

ius Manichæos cap. 23. *Malus modus, vel malus, vel malus ordo, aut ideo dicuntur, quia minora am esse debuerunt, aut quia non his rebus accom-* quibus accomodanda sunt, ut ideo dicantur mala, aliena, & incongrua. Et libro secundo de monachæorum: *Malum est, quod contra naturam est ipsa inconvenientia, qua sine dubio non est, sed inimica substantia. Quatuor ipsa, qua in-* unt, elementa: quis dubitet prodesse per convenienter autem adhibita vehementer adversa esse. Alio modo sumi potest bonum honestum non ad mores, sed in ordine ad naturam, & quod per se perficit naturam, & est communi, etiam seclusa ratione virtutis, ut est integritas, & vita ipsa, quam interdum vel tueri turpe est, etiam si per se maxime conveniens naturæ videatur. Et hoc bonum veterum Philosophi appellasse *bonum naturæ*, inguebant a bono honesto, quod per se delectabant, ut colligitur ex Cicerone libro tertio et quarto de finibus. Quia tamen hoc bonum per se conveniens est, & amabile, ideo ita comparari appetitus naturæ ad hoc bonum, appetitus rationalis ad bonum per se decens: et ratione in ordine ad naturam hoc bonum videtur sub bono honesto. Accedit etiam, ratio boni sufficiens est, ut ipsum honeste, si aliundè impedimentum aliquod non in-

anim recta ratio sit, quæ homo debet gubernare illam pertinet ea, quæ sunt naturæ commo- consentanea proponere: nisi aliundè aliquid vel majus aliquod incommodum consequatur. Et modo loquendo de bono honesto, conceden-

ad Augustino hæc maxima, illa vero media bona ci-
se dicuntur: sed ea ratione, quâ bona pertinentia ad
integritatem naturæ per se convenientia sunt, &
quantum ex ipsis est, rectè amabilia: atque hoc mo-
do ipsum esse, & vivere, & sapere honesta sunt.
Nequè solum inhærentia bona, sed etiam res extrin-
secæ, quæ interdum sunt per se convenientes, saltèm
ut objecta vitalium actuum, inter hæc bona honesta
computantur.

Hinc intelligitur illa boni divisio in morale, &
naturale. Bonum morale idem est ac bonum honestum,
quod per se decet, & est consentaneum naturæ ra-
tionali. Bonum naturale illud dicitur, quod est cui-
cumque naturæ conveniens. Atque hoc desinitur ab
Aristotele Ethicorum initio, *id, quod omnia appetunt*.
Et quamquam bonum morale, dici etiam potest bo-
num naturale, quia natura rationalis quædam natu-
ra est; tamèn, quia natura sumi potest duplici mo-
do, & ut significat essentiam rei, & ut dicit præte-
rea modum operandi, vel ex necessitate, vel ex li-
bertate, hinc fit, ut bonum respiciens quamlibet
existentem naturam secundum id, quod naturaliter est;
vel naturalitèr, & ex necessitate, & solo naturæ im-
petu potest operari, dici soleat bonum naturale. Bo-
num verò, quod est consentaneum rei, ut elevatur
ad modum operandi liberè, quod propriè convenit
naturæ, ut rationalis est, dicitur bonum morale: li-
cèt etiam latè sumpto vocabulo possit appellari bo-
num naturale. Hinc etiam fit, ut bonum hoc mora-
le præcipuè consistat in operatione libera; conveniat
autèm proprio objecto ejus, quatenus honestum est,

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tbilgi.

I &

& virtuti, quæ est principium ejus: quemadmodum dixit Aristoteles 2. Ethicorum cap. 6. *virtutem esse, quæ bonum facit habentem, & opus ejus bonum reddit*; Itaque bonum naturale ab honestate præscindit, secus verò bonum morale, cum sit hujus proprietates essentialis ipsa honestas.

His constitutis perspicuum est, quàm turpiter **Wol-**fius erravit in statuenda Theoria actionum humanarum, omnisque Juris Naturalis. Ut enim constituat honestatem actuum liberorum, hæc ponit theorema-
ta in Philosophia Practica universali demonstrata metodo geometrica a §. 49. usque ad 55. Actiones liberae bonæ per easdem rationes finales determinantur, per quas determinantur naturales, mala autem per diversas. Si actiones liberae per easdem rationes finales determinantur, per quas determinantur naturales, bonæ sunt; si verò determinantur per diversas, mala sunt.

Hoc principium appellat ipse *facundissimum in Philosophia practica*, utpotè cui reliqua innituntur ab ipso posita legis naturalis principia. Nam §. 179. expressè habet: *Determinatio actionum liberarum per easdem rationes finales, per quas determinantur naturales, non verò per diversas, est principium cognoscendi leges naturales, & omne Jus Naturale. Et supra §. 154. dixerat: Lex natura nos obligat ad determinandum actiones liberas per easdem rationes finales, per quas determinantur naturales, non verò per diversas, seu ad non determinandum per diversas: Unde infert §. sequenti: Qui actiones suas liberas determinat per easdem rationes finales, per quas naturales determinantur, legem naturæ servat: qui verò eas determinat per rationes diversas ab iis, per quas determinantur naturales, legem naturæ transgreditur.*
Wolfio reponi in conformitate actionis liberæ cum ratione finali determinante actionem naturalem. Sed quæ-

Sic enim habet in Theologia naturali parte I. cap. 4. & in Philosophia practica §. 46. Quinam verò sint fines rerum naturalium, habet ille §. eodem: *Usus facultatum animæ, & organorum corporis sunt fines a Deo intenti. Quoniam igitur in harum numero, etiam sunt facultates animæ, & organa corporis humani; quin eorundem quoque usus sint fines a Deo intenti, dubitari nequit. Jam verò quinam sunt usus, quos habent, vel sigillatim, vel conjunctim organa corporis, & facultates animæ. Respondet: Sensus hunc habet usum, ut eorum, quæ sunt, ac sunt in Universo, cognitionem acquiramus. Quòd si igitur agimus quidpiam, ut cognitionem cujusdam, quod in Universo est, vel contingit, nobis acquiramus sine duce; cognitio ista finis est, quam intendimus. Similiter organa vitalia simul sumpta hunc habent usum, ut eorum functionibus vita conservetur. Quando igitur vita conservanda gratia quid agimus, & functiones organorum vitalium eo dirigimus, conservatio vitæ finis nostræ actionis est. Qui usus est ex parte rei, veluti ex parte sensuum, & organorum vitalium; finis est ex parte agentis, qui libera voluntatis determinatione usus istius compos fieri desiderat.*

Verum finis a Deo intentus estne: **W**olfio usus prædictus sensuum corporis, & animæ facultatum? Hoc **W**olfius clarissime affirmat loco citato: *Cognitio eorum, quæ sunt, ac sunt in universo, sibi acquirenda, & conservatio corporis, sunt fines, quos Deus intendit, dum hominem produxit, cui insunt sensus, & organa sensoria, atque vitalia. Ex his colligit idem **W**olfius §. 47. si agens idèo agit, ut eum, quem habere possunt, usum facultates animæ, & organa corporis, actû consequatur; actiones libera per easdem rationes finales determinantur, per quas determi-*

nantur naturales: Si verò quid ab eo diversum intendit; actiones liberae determinantur per rationes finales, diversas ab iis, per quas determinantur naturales.

Ex quibus infertur, non aliam statui a Wolfio honestatis regulam in actionibus liberis, nisi ductam ab usu sensuum corporis, & facultatum animæ, qui respiciat vitæ conservationem. Sed quid agendum erit, quoties usus organorum corporis, & facultatum animæ sint legi Divinæ repugnantes? eruntne tunc fines a Deo intenti? Rursus cum usus, & finis omnium organorum corporis, & facultatum animæ, sit vitæ conservatio; sequitur indè, nihil fore inhonestum, quod ad vitæ conservationem conducatur, ac proindè excusabitur turpissimum Amnonis facinus lib. 2. Reg. cap. 13. Nec verum erit, quod ait S. Augustin. Tract. 51. in Joannem, *prestare aliquando Deo dilecto emori, quam contempto vivere*: Et lib. 19. de Civitate Dei cap. 3. & 13. *Quoniam animi aequitas, & corporis salus, utrumque bonum est, bonique amissione dolendum est potius, quam letandum, si tamen non sit compensatio melioris; melior est autem animi aequitas, quam corporis sanitas. Hinc est quod virtus, id est ars regenda vitæ quadam minora, si necessitas postulet, propter majora, vel adipiscenda, vel tenenda, contemnat. Omnium autem bonorum, vel animi, vel corporis nihil sibi virtus omninò preponit.*

Nonnulli, ut Wolfium defendant, ajunt, cum posuisse regulam honestatis in usu, non quocunque, sed bono organorum corporis, & animæ facultatum.

Sed qui sic Wolfium defenderet, hominem representaret non ingeniosum quidem, & principia moralitatis geometricè pertractantem, sed valdè crassum, & rudem, eumque ineptissimè de principiis hisce agentem exhiberet. Siquidem Wolfii systema huc tandem
eva-

De jure

evaderet: Eas esse
 ratur usu bono organo
 eas verò esse inbonestas
 Bona actio est bonus
 Quo quid ineptius?
 defensor Joannes Justinus Schieffschmidius Wolfium intellexit
 præcognitis juris Civilis, Neapoli editis anno
 Tomo Secundo jurisprudentiæ juvenilis, §. 18.
 bens; Natura nos obligat, ut ea faciamus, qua animam
 corpus perficiunt. Hanc vocem perficere explicat ipse §.
 Status externus perficitur comparatione bonoris, jucunditatis
 & rerum externarum. Natura obligamur ad comparationem
 noris, jucunditatis, & rerum externarum. Hæc Wolfio
 animæ corporique perfectio, ad quam naturalis, quæ
 gamur, Scilicet perfectio boni merè naturalis, non
 quidem, aliquo intercedente impedimento, non
 do omittenda, sed etiam fugienda sit. Ex his com
 stat, aliunde esse eruendam veræ honestatis regulam
 quam a simplici natura.

C A P U T V.

De Veterum Philosophorum interna actuum honestate
 sententia.

Internam hanc in actibus humanis honestatem ag
 viffe visi sunt Sapientiores Græci, & Philosophi
 Ethnici. Sic Aristoteles Lib. 3. Ethicorum ca
 naturali vi ingenii tribuit non minus vera judic
 quam voluntati bonum amplecti. Is demum, in
 nature datum est, ut quasi est constitutus, cui hoc m
 natura datam est, ut quasi est constitutus, cui hoc m
 etiam pulcherrimum, verè bonum est, sequitur
 idque notissimum.

effatum : omninò non sperandum , si quid turpe feceris , te latituram . Quamvis enim lateas alios , tu tamen tibi male conscius eris . Quod quidem cum illo Juvenalis. Saty-
ra 13. cum sonat .

*Exemplo quodcumque malo committitur , ipsi
Displicet auctori : prima est hæc ultio , quod se
Iudice nemo nocens absolvitur , improba quamvis.
Gratia fallacis Prætoris vicerit urnam ;
Stat contra Ratio , & Secretam garrit in aurem ;
Ne liceat facere id , quod quis vitabit agendo .*

Atque principium hoc honestatis adeò sibi intimum arbitrabantur Ethnici Philosophi , ut Tullius dixerit Lib. I. de Legibus : Si omnes Athenienses delectarentur tyrannicis legibus , num idcirco hæc leges justa haberentur ? Rursus bonitatem ipsam legis ad internam hanc conformitatem revocat , ut illam examinet : Nos legem bonam a mala , nulla alia , nisi natura , norma dividere possumus : nec solum jus , & injuria naturà dijudicatur , sed omninò omnia honesta , ac turpia ; Nam , & communis intelligentia nobis notas res efficit , eaque in animis nostris inchoavit , ut honesta in virtute ponantur , in vitiis turpia . Hac autem in opinione existimare , non in natura posita , verè dementis est . Quinimò de virtute ipsa differens , paulo post subdit , non ad extrinsecum aliquod iudicium , sed ad naturam ipsam esse confugiendum : Est enim virtus perfecta ratio : quod certè in natura est : Igitur omnis honestas eodem modo . Nam ut vera , & falsa , ut consequentia , & contraria , sua spontè , non aliena iudicantur ; sic constans , & perpetua ratio vita , que est virtus , itèmq; inconstantia , quod est vitium , sua naturà probatur . Tota igitur regula honestatis a natura , & quidem ut ratione prædita , est repetenda . Quod etiam tradit apertè Cicero lib. I. de

Pars Prima

n de tali lege constat, quia scimus, *Deum humana natura*
voluisse felicitatem.

sed peto a Puffendorffo, quid tandem vulgus efficit, qui talia se a Deo habere ignorat? Respondet b. 2. de Jure Naturæ, & Gentium cap. 3. *Vulgus legem naturæ ex populari informatione, usque publico haurire et: eique ad ejusdem certitudinem satis esse debet auctoritas Superiorum, qui illam in Civitatibus exerceri curant, quod ipsi rationes probabiles desint, quibus ejusdem veritatis labefactari, aut convelli possit, & quod præsentem ipsius utilitatem quotidie deprehendit.*

Sed contra est, quod Juris Naturalis sunt isti fontes aculeanti, nempe, *usus aliorum, & propria utilitas.* Quid? si usus, prout contingit, frequentior sit de inonestis patrandis, & utilitas magisterio sensuum percipiatur? Profectò non hominum erit societas, sed *bestiarum.*

Postremò objicit sibi Puffendorffus: *Quid est; quòd in pueris, & rudi vulgo magna deprehenditur facilitas æquum ab iniquo discernendi.* Respondet illicò, *id ex assuetudine provenire, dum a teneris annis, & statim, atque usum aliquem rationis exerunt, vident bona probari, mala improbari, & illa laudem, hæc pœnam sequi; quorum quotidianum exercitium, & totius vitæ communis compages, ad istum modum digesta, ita animos disponit, ut paucis dubitare succurrat, an aliter ista fieri possint.*

Hæc tamen solutio objectionis illius; vel ipsis Protestantibus displicuit, qui eam sententiam erroneam vocant, quia Sacris Litteris, & experientiæ repugnat. Nam D. Paulus in Epistola ad Romanos cap. 2. ut alibi diximus, ait: *Gentes, quæ nullam legem positivam acceperunt, naturalitèr multa facere, quæ Judæis erant a Deo præcepta; nec, ait, Apostolus ex aliorum institutione, id eos facere, sed ostendere opus legis*

Pars Prima

ori; ut inter Philosophos receptum est
emplum de Sacerdotis dignitate, an be-
d naturam intrinsecam rerum aptari; vi-
Philosophi.

objicit. Improbè Deum curà creatura pari passu
itur, dum dicitur: quodvis ens intelligens, sive
sive creatura, rectè judicat actum gratitudinis esse
quia in se, & antecedentè ad rectum iudicium
Nam de creatura hoc verè asseritur: sed dicere,
antecedentè habere ad rectum iudicium Dei, est a-
stius ipsum excludere.

deo. Vel sermo est de iudicio Divini intel-
& nullum est absurdum dicere, antecedentè
ad Divinum iudicium actum esse honestum.
im idè actus est honestus, quia Divinus in-
no intellectu honestus, quia reverà est hone-
tel sermo est de actu humano honesto; & hu-
us honestus, quamvis non concipiatur antece-
ad naturam ipsam rationalem, ramen posito,
rerum essentia cognoscuntur a Divino intelle-
rout sunt in se ipsis, & Divinus intellectus eas
ntat, sequitur, convenientiam istam inter bi-
as naturas consurgere antecedentè ad Divinum
tum. Neque enim binæ illæ naturæ congruunt,
divinus intellectus ità iudicat, sed e contra-

ò objicit: Si Moralitas actionum humanarum, ea-
habitus, & convenientia cum conditione, & natura
non est a Divina impositione; cum eadem non pos-
seipsa, necesse esse, ut sit a principio aliquo ex-
.. Si habitus actionum, secundum quam necessa-
ge natura conveniunt, aut disconveniunt, non pen-
gnatione, & dispositione Dei; quis ergò alius, pra-
ter

De jure Natur.

ter. Deum, naturas rerum form
do effinxerunt? Nimirum id
toris Deus dimoveatur, & res
Deo dependere negentur.

Respondeo. Puffendorfiu
pertinent ad intellectum Divi
nam voluntatem. Creare res
liberè decernentis. existentiam
decretum ab intellectu Divino
rumque naturas repræsentante
tùr, quod actualem habet existi
tione excluditur. Verùm nature
riæ, nec nisi absurdè a voluntate
cipiuntur: & intellectus Divinus
scit, prout sunt in se, seu prout
voluntate daretur illis existenti
lud: esse cognitum a Divino intellectu
cessitas, quoad Divinum intelle
in conveniens. Nam de omni
necessarium habet judicium,
si è de re creata, sive speculati
hoc est, operabili ab homine.
voluntatem Dei, si sit sermo
facientiæ, vel displicentiæ;
necessariò habere circa illud
bonum, aut per se malum;
tate libera, quam habet creandi
Reponit Puffendorfius. Judicio, maxime homine
hominis ita formata est, ut, verbè gratia, gratia, & dispositio, per se ipse
nino conveniret. Ergò illa non magis amcedentur se ipsi ad
si ad judicium architecti, aut
judicium figuli.
Respondeo. Malè cum
capacitas, & figuræ omne
tiocinari; cum a
K 2

ent. in Gen. 75
Num. ipsa se se tali mo
apparet, ut munere Crea
tiam, quoad essentiam,
malè confundere, quæ
est Divinz voluntatis
possibilia omnia, quod quidem
Dirigitur. Nihil igitur
rerum sunt necessa-
ria a Divina crea-
tione pendere.
essent, si
hoc, nisi
cognoscere
nullum inferre
Deus
necessaria
præcreata
pertinet a
Deo
per
volun

Pars Prima
e, cujusmodi est olla, aut ædificium, ad ne-
am, de qua differimus, nulla sit consequen-

C A P U T V I I.

*Impia Spinoza, & Hobbesii Systemata de regula
bonestatis.*

Horret animus illa referre impia systemata, quæ
Spinoza, & Hobbesius, monstruosa scilicet
ingenia, excogitarunt. Benedictus quidem Spi-
ritus in Tractatu Theologico Politico cap. 16. & part. 4-
thices docet propositione 18. Hoc principium, quod
cuiusque suum utile querere tenetur, virtutis, & pietatis
fundamentum. Et proposit. 45. has evomit horrendas
sphemias: Nihil, nisi torva, & tristis superstitio, de-
lectari prohibet. Nam qui magis decet famem, & sitim ex-
inguere, quam melancholiam expellere? Mea hac est ratio,
& sic animum induxi meum. Nullum Numen, nec alius,
nisi invidus, mea impotentia, & incommodo delectatur; nec
vobis lacrymas, singultum, metum, & alia hujusmodi, qua
animi impotentis sunt signa, virtuti ducit; sed contra, quod
majori letitia afficimur, eò ad majorem perfectionem transi-
mus, hoc est, eò magis de Natura Divina participare neces-
se est. Rebus itaque uti, & iis, quantum fieri potest, dele-
ctari (non quidem ad nauseam usque, nam hoc delectari non
est) viri est sapientis; viri, inquam, sapientis est, modera-
to, ac suavi cibo, & potu se reficere & recreare, ut &
odoribus, plantarum virentium amantate, ornatu, musica,
ludis exercitatoris, theatris, & aliis hujusmodi, quibus
unusquisque absque ullo alterius damno uti potest. Corpus nam-
que humanum ex plurimis diversa natura partibus componi-
tur, quæ continenter novo alimento indigent, & vario, ut
totum

De jure Naturæ

totum corpus ad omnia, quæ
 aequè aptum sit, & consequenter
 simul intelligendum. Hoc itaque
 nostris principiis, & cum communi
 si qua alia, hæc vivendi ratio
 commendanda, nec opus est de his

Nimirum optimum perfe-
 vivendi ratio est rebus uti,
 nauseam, nec cum alterius
 Epicuri de grege porcus iste
 nit Lib. 1. Satyra 3.

Sola est utilitas justæ propè

Non dissimilia habet Thomas
 Bro Leviathan, seu de Republica, &
 ubi honestum utilitate metitur,
 sui Leviathan ait: **Fundamentum**
 nature est conservatio. Et
 ratione imaginatus tantum fuerit
 servos, uxorem videns proximi
 vel consilio per fraudem, aut
 non est, neque præceptis, non
 secundi etiam imaginatione delectari
 ut lex, que id prohiberet, etiam
 in quibus sententiis merum
 videas

Gent. in Gen. 77
 ipsius natura sequi possunt
 mens etiam apta sit ad plura
 vivendi institutum, & cum
 vivendi optime convenit. Quare
 optima est, & omnibus modis
 variis, ac prolixius agere.
 Eius genus, & optima
 experimento. Hoc utique
 cum Horatio ca.

Robbelsus in
 Lib. 1. Satyra 3.

cap. 27. Si quis legum
 a voluntate
 omnium tamen
 illis cum dele-
 gatione peccati
 naturæ prohiberet.
 Cap. 20.

DISCU

DISPUTATIO II.

sanam sint principia effectiva intrinseca, & impulsiva actionum moralium.

CAPUT PRIMUM.

De principiis intrinsecis effectivis.

Uo sunt principia intrinseca effectiva actionum moralium, intellectus, & voluntas. Intellectus est potentia animæ rationalis, quæ objecta per species proposita apprehendit, & vel immediate enuntiando, vel mediate discurrendo, iudicat ille esse naturæ suæ convenientia, vel disconvenientia. Dicitur potentia, utputè facultas tam activa ad faciendos, quam passiva ad recipiendos, suos actus, hoc est, intellectiones. Dicitur objecta apprehendens per species, nempe spiritualia per intellectuales, materialia per materiales, propterea quod eius objectum fit ens omne, & quidquid rationem entis quoquo modo verè participat; ipse verò per se sit indifferens ad hæc objecta, vel illa intelligenda, & ut intelligat hæc potius, quam illa, ab his potius, quam illis determinari debeat, vel a speciebus ipsorum vicariis.

Quamquam verò intellectus radix est libertatis, cum motiva proponat allicientia, & absterrentia; non tamen est potentia formaliter libera: quia penes hominem non est objecta aliter apprehendere, quam a per species intellectui repræsententur, & si propter

Pars Prima

itia; examen de præteritis, ~~si~~ ne recte factæ;
cūs, vocari iudicium, si sit de actionibus aliè.
si de propriis conscientiam.
objectum formale intellectus est **verum**; actus ip-
negantes, vel affirmantes; media cognoscendi sunt
cies, & habitus. Species est imago objecti vica-
seu qualitas ab objecto emissa, vel aliundè im-
ssa, tum ut potentiam determinet ad certum ob-
jectum, tum ut eandem compleat in ratione poten-
tiam, hoc est, ut efficiat potentem proximè elicere co-
ditionem talis objecti. Alia est intelligibilis, quæ
est ad intellectum, alia sensibilis, quæ ad sen-
s pertinet, & si pertinet ad sensum internum,
phantastica dicitur, si ad externos, dicitur visibilis,
audilis, auditiva &c. & utraque intentionalis voca-
tur. Existere in rerum natura ejusmodi species, ex-
perientia docemur obscuræ Camerae, telescopii, &
hujusmodi. Constat etiam ex eo, quòd sit in-
ferens intellectus ad hæc objecta, vel illa. Habi-
tus, ita dictus ex eo, quòd potentia benè, vel ma-
e se habeat ad suos actus, est facilitas in potentia
ad operandum per actus frequentatos acquisita. Con-
stat eam in intellectu interdum esse, sive a specie-
bus intentionalibus distincta sit, sive non. Hoc enim
est in controversia positum apud Philosophos ista mi-
nutè discutientes.

Alterum principium actus moralis est voluntas. Est
autem voluntas potentia, qua appetimus bonum, vel
malum fugimus, ab intellectu propositum. Volunta-
ris objectum, quoad actus appetitionis, est bonum,
aut verum, aut apparens; quò ad actus fugæ, est
malum, aut verum, aut apparens. Bonum appetibi-
le triplex est, honestum, quòd est rationi consenta-
neum; delectabile, quòd sensibus gratum; utile,
quòd

Pars Prima
 e juncta approbat **S** intentio, seu
 quæ objecto obtento **E** efficaciter desi-
 ad quos determinat **D**electatur. Actus
 it interni, seu ipsius voluntatis, &
 lii externi, qui ab aliis potentiis per
 otis proveniunt. Necessitas in actus eli-
 omissis ad eliciendum actum amoris.
 potest, ut superius a nobis probatum
 s imperatos cadere potest coactio; ut si,
 oluntate mea potentia progressiva ambu-
 onstringar ab aliquo fortiore vinculis, &
 . Voluntas dicitur potentia cæca, aded-
 debet, ut agat, per intellectum. Ratio
 il volitum, nisi præcognitum. Nulla enim
 quæ sit indifferens ad operandum, vel non
 t, potest exire in actum secundum, nisi
 naturali determinante excitetur. Voluntas
 potentia per se indifferens, ejusque deter-
 onnaturale est intellectio proponens obje-
 on potest ergo voluntas naturaliter opera-
 rcedente cognitione excitetur, & aliquo
 rminetur ad operandum.

C A P U T II.

*principiis intrinsicis impulsivis actionum
 humanarum.*

sunt, sensus internus, & appetitus sensitivus. Sensus internus est Animæ potentia materialis, cognoscens objecta, actusque sensus in cerebro residens, non in corde, ut Aristoteles dicit.

nervi omnes originem
propagari spiritus neces-
sario quia male affecto
& deficiunt sensus in-
ebriis. Docti præ-
stupidi modicum.
ignororum, dicitur sen-
species rerum absentia.

De jure Natur.

teles docuit; quia a cerebri
trahunt; unde facile possunt
farii, & recipi sensationes
cerebro, corde quantumvis
terni, uti patet in phreneticis
terea magnum cerebrum habentibus
Sensus infernus, prout cognoscit
actusque præsentis sensuum
sensus communis; prout conserva-
tium, dicitur phantasia; prout
vocatur memoria; prout cogno-
& disconvenientiam objectorum
latur.

Alterum principium est appetitus sensitivus,
anima potentia materialis, quæ
sensu interno propositum, vel
irascibilis, prout versatur circa
ter potest obtineri; vel circa
ter amoveri potest: dicitur concupiscibilis
satur circa bonum, quod facile potest
circa malum, quod facile potest
peccatus sensitivi dicuntur passiones
quod ex repræsentatione
anima patitur, movetur,
iterationem sensibilem, & afficiatur,
quinque sunt actus appetitus boni, afficiatur,
desperatio, audacia, timor. Actus appetitus mali, afficiatur,
irascibilis sunt sex, odium, amor. Actus appetitus mali, afficiatur,
dolor, fuga. Alii pauciores. Actus appetitus mali, afficiatur,
Objectum appetitus sensitivi est
sensus internum cognoscitur
abile, singulare, delectabile, est
, conveniens, vel disconveniens.
sicut intellectum voluntas

ita sensum internum
L 2

Pars Prima

appetitus. Ergò, sicut voluntas omne id potest
aversari, vel prosequi, quod cognoscitur ab intel-
lectu; ita & appetitus potest prosequi, vel aversari
omne id, quod cognoscitur a sensu interno. Sensus
internus, ut paulò antè explicavimus, cognoscit
id omne, quod boni vel mali rationem habet,
in modo sit sensibile.

Experientia constat, his duabus potentiis materia-
lis, nempe sensu interno, & appetitu sensitivo,
excitari, moveri, & inclinari potentias animæ spiri-
tuales; nempe intellectum, & voluntatem, in ordine
ad actus morales, salva tamen libertate indifferentiæ
regularitèr loquendo. Hinc est, quòd sæpe intellectus
fluctet cum appetitu sensitivo, qui solùm fertur in
bona, quæ sensibus grata sunt, etiam ratione contra-
dicente. Atque hæc est illa lucta inter rationem, &
appetitum, de qua D. Paulus ad Rom. cap. 1. sic
testatur: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem le-
gi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati: nam vel-
le adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio: non
volumini quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum,
hoc ago.*

Affectus & motus appetitus sensitivi sunt prorsus
indifferentes, hoc est, nec boni nec mali moraliter.
Excitantur enim ex repræsentatione boni vel ma-
li sensibilis, & inditi sunt a Deo auctore naturæ
ad hominis conservationem, pluraque alia bona ip-
si præstanda. Plerumque tamen ob naturæ humanæ
depravationem degenerant, fiuntque mali, vel ra-
tione objecti, quod vetitum est, vel ratione modi-
inordinati. Sic innatus cuilibet amor perfectionis
naturæ, & inde nascentis existimationis, ratione mo-
di degenerat in odiosam ambitionem; innatus
amor vitæ, & mediorum ad vitam degendam, incli-
nat

DISPUTATIO III.

De proprietate, quæ necessario consequitur moralitatem actus humani, diciturque imputabilitas.

CAPUT UNICUM.

Cum imputabilitas fundamentum habeat in moralitate, veluti causa, hæc autem constituatur per libertatem voluntatis, ac advertentiam intellectus ad regulam directivam; tanta erit profectio imputabilitas, quanta libertas & advertentia. Nulla enim, vel Puffendorffio fatente, prior est ratio, quare alicui actio quædam imputari possit, quam quia ab ipso, sciente & volente, mediate, vel immediate, profecta est; seu quia penes ipsum fuit, ut fieret, vel non fieret. Quare si cognitio, vel consensus est tenuis, aut semiplenus, ut in dormiente aliquando contingit, proportione sequitur imputabilitas levis scilicet, ac dimidiata. Imputabiles non sunt actus, qui procedunt ex errore, ac ignorantia invincibili, seu facti, seu juris, etiam naturalis, ut est decretum ab Alexandro VIII. quia deficit advertentia. Contra imputabiles sunt, qui procedunt ex ignorantia vincibili affectata, crassa.

Imputabiles non sunt actus involuntarii, imo nec voluntarii, si sint necessarii, saltem *ad meritum, & demeritum*, ut actus Beatorum erga Deum, ut ultimum finem, hoc est amor, & fruitio; actus infantium, ebriorum, amentium, dormientium, &c. item expressi metu gravi, quò quis compellitur ad malum minus præ majore,
si

DISPUTATIO III.

De proprietate, quæ necessariò consequitur moralitatem actus humani, diciturque imputabilitas.

CAPUT UNICUM.

CUm imputabilitas fundamentum habeat in moralitate, veluti causa, hæc autem constituatur per libertatem voluntatis, ac advertentiam intellectus ad regulam directivam; tanta erit profectò imputabilitas, quanta libertas & advertentia. Nulla enim, vel Puffendorffio fatente, prior est ratio, quare alicui actio quædam imputari possit, quàm quia ab ipso, sciente & volente, mediatè, vel immediatè, profecta est; seu quia penes ipsum fuit, ut fieret, vel non fieret. Quare si cognitio, vel consensus est tenuis, aut semiplenus, ut in dormiente aliquandò contingit, proportione sequitur imputabilitas levis scilicet, ac dimidiata. Imputabiles non sunt actus, qui procedunt ex errore, ac ignorantia invincibili, seu facti, seu juris, etiam naturalis, ut est decretum ab Alexandro VIII. quia deficit advertentia. Contra imputabiles sunt, qui procedunt ex ignorantia vincibili affectata, crassa.

Imputabiles non sunt actus involuntarii, imo nec voluntarii, si sint necessarii, saltem *ad meritum, & demeritum*, ut actus Beatorum erga Deum, ut ultimum finem, hoc est amor, & fruitio; actus infantium, ebriorum, amentium, dormientium, &c. itè expressi metu gravi, quò quis compellitur ad malum minùs præ majore,
si

Pars Prima

esto prævideat ex rigatione damnum
hoc, si sequatur, non est illi imputan-

est effectus alicui scienti, nec impe-
possit, ac debeat impedire, vel ex justi-
haritate, juxta illud Tragici auctores.

vetat peccare, cum possit, jubet.

Navis est imputabilis navarcho; negligentia
ex qua negligentia prævidet sequitur
Imputandi sunt denique actus omnes
tuntas est causa, vel expressa, vel implicita
quandò nempe circumstantiæ satis de-
sum hominis, aut dissensum; seu causam
seu virtualis, hoc est moraliter perseverans
seu causa sit physica, vel moralis, ad juvandum
adendo, jubendo, assentando, exemplis mo-
do, vel non impediendo, non manifestan-
possis, & debeas, juxta notos versiculos.

consilium, consensus, palpo, recursus,
cipans, mutus, non obstans, non manifestans.

DISPU.

DISPUTATIO IV.

De Lege Natura, & Gentium.

CAPUT PRIMUM.

De statu hominis naturali, & ejus proprietate.

Status hominum naturalis est conditio hominum inter se æqualium, quatenus gaudent libertate, singulis inrita. Itaque in statu naturali dicuntur esse non ii modo, qui procul ab omni societate in solitudine vitam agunt, sed etiam illi, qui tametsi in societate versentur, nulli tamen extra suam societatem subjecti sunt, ut exempl. gr. Rex Poloniæ in spectu Regis Hungariæ; Respublica Venetorum in spectu Reipublicæ Batavorum. His enim status verissime naturalis repræsentatur. Ac per hoc discernitur a statu civili, in quo est necessaria dependentia, aut imperium, ut societas Civitatis, aut Reipublicæ, Regni conservetur. Homines autem, qui sunt in statu naturali, dicuntur esse inter se æquales, quia nullius, nisi creatoris, arbitrio aut legibus subjecti sunt. Quod maxime apparet in Principibus summis, & Civitatibus liberis, quarum unaquæque alterius superioribus soluta est. Quare D. Joannes Chrysostronus commentario in Psalmum 44. *Non Romanorum, inquit, Persis, aut Persarum Rex Romanis ferre legem potest.* Ariovistus Legato Julii Cæsaris, uti legitur Lib. de Bello Gallico; *Si quid, ait, ipsi a Cæsare opus esse se se ad eum venturum: si quid ille se vellet, illum ad se venire oportere.* Hobbesius putavit proprietatem status

M tu-

A. P. Const. Swięcicki O. M. T. blgi.

Pars Prima

Per peccatum Adami corrupta, unumquemque
ad mala propulsanda, vel aliis inferenda,
stet immunem: idque colligit partim ex na-
ture, quo homo se ac sua defendit; partim
ne sibi noceant potentiores, sive vi, sive
ambitione; sive avaritia stimulante. Sed
Non enim natura hominis ut que
erravit, ut cum impetu quodam in omne
pravata, Cujus rei argumentum est, quòd
sint eodem modo ad nocendum propensi;
magis, alii minus: nec semper contingat
cum improbis foedus ineant, ut proinde
improbiorum modestia suscipiatur;
sed alii non sint eodem modo ad nocendum propensi;
improborum malitia proborum modestia suscipiatur;
quando quis deinde non videat statum belli perpetuari;
retur. **Quis** cum improborum modestia suscipiatur;
esse violentum, & cum recta ratione valde pugnantem?
officio continere, & componere, avaritiam, libidinem,
superbiam compescere, pacem denique cum proximo, & amicitiam Dei rectè vivendo conservare.
Præterea cum sit in omnibus hominibus eadem natura origo, omnesque naturæ propensione ad societatem ferantur, quæ radix est cujusdam inter omnes cognationis; necessario sequitur, ut status hominis naturalis non belli sit, a quo abhorret societas, sed pacis, quam libenter amplectitur. Quòd si non esset, deterior esset hominum conditio, quàm brutorum. Ut enim scribit Satyra 15. Juvenalis.

*Parcit cognatis maculis fera: quando Leoni
Fortior eripuit vitam Leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris alit rabida cum tigride pacem
Perpetuam, sævis inter se convenit ursis.*

Quòd

Quòd si barbaræ quædam gentes inter se bellum continenter gerant, & victores victos immaniter vorerent; id ex eo contingit, quòd rationis lumen assuetudine mali, & propter mores perditissimos in illis propemodum extinctum est, ac ferè obliteratum illud principium. *Quod tibi non vis, alteri ne feceris.* Nemo autem sibi vellet inferri bellum, &, ut ait Poeta, *pacem deposcimus omnes*, in quibus nempe lumen rationis obscuratum non est, & quietè vivere omnes cupimus.

Ipsa denique nocendi facultas, quæ est in natura propter peccatum originale vitiata, non probat statum hominis naturalem esse statum belli. Qui enim cogitat, habere se facultatem nocendi, debet etiam cogitare, an sibi ab hoste sit metuendum, nec ne. Debet ergo metiri vires suas. Si videt sibi, atque hosti æquales esse, timere debet exitum belli, Martem, quæ communem. Non est autem homini naturale, in incertis casibus vitam committere, vel fortunas suas. Si videt sibi, atque hosti vires esse inæquales, aut ipse prævalet, aut videt alium prævalere, aut inferius, non habet undè sibi sit metuendum ab alio. Ergo si rationis lumen sequatur, non aliud, nisi persequetur augendæ potentia libidine. Si secundum, qui viribus inferior est, non audebit fortiores laceferere. Si enim lacefferet, stultè ageret; at stultè agunt, qui recta ratione utuntur.

Illud verò, quod tamquam certum assumit Hobbes in *one. Natura*, absurdum videtur non modò Catholicis Doctoribus, sed etiam ipsi Puffendorffo, qui libro secundo de Jure Naturæ, & Gentium Capite secundo: *Implicare*, ait, *contradictionem, quòd, positus pluribus hominibus jure equalibus, omnibus in omnia, & in omnes jus.*

9
 jus ceterum
 Illud effect non jus
 esse, cui
 Minus, in statu
 Sic enim
 tus, post peccatum
 vitamque ferè belluinam
 statum, ac robore
 a statu illo miserimo
 sum est antecedens
 tis exordio talem
 bit Puffendorfius, haberet
 obnoxiam profundæ, hoc
 tia, nihil unquam ignorantia
 qui potest aliquid boni agere
 Apostolus ad Romanos. Gentes
 naturaliter ea, que Leges
 Non habet igitur homo
 scribit Puffendorfius. Deinde
 miserimo primus condere
 que omnes profunda ignorantia
 piscentia laborarent. Falsum
 pium, quo utitur Puffendorfius
 tu tam horrido systema, suum
 possit.

Pars Prima

cum utique unius jus ad omnia non possit non
 jura absorbere, si effectum aliquem sic habiturum.
 non minus absurdum est, jus fingere, quod nullum
 versus alios homines obtineat. Nam in moralibus
 & nullum habere effectum, idem ferè est. At quale
 alter pari jure possit resistere?
 quam pari naturali constituit, sed erravit ta
 Hobbesius naturaliter: Homo, in statu naturali cons
 ratiocinatur: Homo, in statu naturali cons
 suæ conditionem habet miserimam
 Erga indiget socialitate, sive justit
 Si enim homo ab ipso argumento
 In hoc argumento
 & effræni concupiscentia
 ut testatur
 que legem non habent
 sicut, facium
 in eo statu
 socialitatis? Nam
 ut in naturali sta
 socialitatis constituere.

C A P U T I I.

De essentia, & proprietatibus Juris Naturæ.

Jus Naturale respicit hominem, ut creaturam rationalem, ac definitur: *Ordinatio Divina Sapientie per dictamen rationis natura rationali manifestata, præcipiens recte rationi consentanea, & prohibens dissentanea.* Per ordinationem Divinam significatur primario Divina voluntas, quæ obligat rationalem naturam: per naturam rationalem subjectum, quod est omnis, & solus homo. Legitima est autem divisio Juris Naturæ in affirmativum, cujus objectum est positio actus, qui præcipitur, & in negativum, cujus objectum est negatio actus, qui prohibetur. Hanc autem divisionem ineptè irridet Christianus Thomasius: Ineptè, inquam, quia homini, ut ita dicam, hesternis præfati sunt antiqui Doctores, iique gravissimi, & magno consensu docentes, præcepta affirmativa obligare semper, sed non pro semper, exempli causa, colere parentes data occasione; negativa verò obligare pro semper, exempli causa, non mentiri.

Multæ sunt proprietates Juris Naturalis. Prima universalitas quoad obligationem omnibus communem: Secunda est evidentia quoad principia: faltè primario, ita prorsus, ut invincibiliter ignorari non possit: Tertia excellentia, cum sit fons, & norma legum. Quarta immutabilitas proprie dicta. Nam Jus Naturæ est quidem incapax mutationis, quæ directè afficiat ipsam legem, ejusque obligationem, manentibus iisdem circumstantiis; sed men est capax mutationis improprie tam potestate humana, quàm Divina. In casu enim, quo materia

Pars Prima

estati subjecta sit, ut est Dominus ab-
aliter obligat lex Naturæ, quam hac
itione. Nisi Deus, ut absolutus Dominus via
litér disponat. Sic alitér disposuit, cum
cidi, materiam eximendo, hoc est fa-
ccisio. Isaaci esset materia præcepti *ne ga-*
cides. Hanc autem mutationem mater-
cunt aliqui dispensationem. Nam disp-
emptio alicujus ab obligatione, quam lex
fit ab ipso Legislatore. Porrò hæc ma-
locum non habet in iis, quæ materi-
non subjectam arbitrio, seu potestati Di-
li causa, idololatriam, & mendacium,
uæ per se mala sunt, & cum ratione
pugnant, imò cum fine, quem Deus au-
itio præscripsit rationali creaturæ. Quando
a si aliquandò per Deum licere possent, in
m & defectum arguerent: quod cogitare

i materia Juris Naturæ subjecta sit humanæ.
non inducitur a Jure Naturæ obligatio ab-
d conditionata, quam proinde potestas hu-
lere potest. Humana igitur potestas mutare
est, non quidem proprie, ita ut directè au-
gationem legis Naturalis, sed tamèn impro-
ut indirectè faciat remissionem ex parte ma-
exempli causa, lege naturali præcipitur homi-
nem præstet, quam contractu valido sit polli-
t jusjurandum observet, ut votum, quod emi-
npleat. Hæc lex obligat naturalitér quidem,
litionatè, hoc est, nisi Princeps, aut Super-
de causa contractum dissolverit, juramen-
t votum relaxaverit.

DISPU.

*De principio cognoscendi Juris Naturalis, hoc
est, quid præceptum, quid vetitum sit
Jure Naturæ.*

CAtholici Jure Consulti, ac Theologi consensu docent, id esse præceptum, vel prohibitum Jure Naturæ, quod esse præceptum, vel prohibitum expedit felici statui naturæ humanæ; id autem dicunt expedire, in cujus licentiam; vel prohibitionem omnes homines consensissent, si, antequàm quidquam eorum fieret, quæ licita vel prohibita dicuntur, ab auctore Naturæ postulati suffragium tulissent. Hanc regulam Doctores petunt ab intrinseco fine legis Naturalis, hoc est, felicitate creaturæ rationalis.

Puffendorfius hanc regulam ponit, velut principium cognoscendi Juris Naturalis: cuiuslibet homini colendam societatem cum aliis, indoli & scopo generis humani congruentem. Ex quo principio Thomasius hoc axioma deduxit: *fac ea quæ necessario conveniunt cum vita hominis sociali, & quæ eidem repugnant, omitte.* Argumenta illorum sunt. Primò Homo est animal, ut conservandi sui studiosum, ita non valens id assequi, ut se conservet, sine ope similium: ut ad mutuas utilitates curandas & comparandas idoneum, sic ad eas ab aliis prohibendas malitiosum. Ergò ut sit salvus, & incolumis, debet amare, & quærere societatem: atque ut odium aliorum devitet, qui ejusdem malitiam cognoscere possunt, opus habet lege societatis, tamquàm fræno malitiæ suæ, & odii alieni. Quidquid igitur favet societati, id omne pertinet ad Jus Naturæ.

Ad

Pars Prima

Hoc argumentum facile responderi potest, illam potentiam se conservandi, illam malitiam non illam opis alienæ indigentiam, quam tantopertendorffius exaggerat, non esse tantam, ut expossit, inesse singulis hominibus necessitatam solutam societatis colendæ. Fateor quidem nec colligi indeterminatam colendæ alicujus societatis, saltèm conjugalis, saltèm pro toto genere collectivè, non distributivè, ita ut singuli debeant inire conjugium. Falsum præterea quod de Puffendorffii principio addit Thomasius, non nimirum in homine quoad corpus imbecillitatem, ut necessariò periret, nisi aliis hominibus, et obligatio illi opitulandi, in animo majori vitatem nocendi aliis, quàm sit in bellis. Postremò non est præcepta societas singulis hominibus, cum innumeros videamus, qui vitam degunt foratariam, nec tot incommodis obnoxii sint, quot prædicat Puffendorffius. Non est ergò societas proprium & adæquatam principium, undè colligi possint objecta Juris Naturalis.

Sed est ratio potissima, quàm superius inuimus, cur Puffendorffii Systema rejiciatur, nempe quòd ii, qui societatem colunt, non tantum fociis præstare debent officia, sed etiam Deo. Jus enim Naturale, dictante ratione, hominem dirigit ad cultum Deo præstandum: de quo cultu non videtur curare Puffendorffius.

Argumentum secundum Puffendorffii est hujusmodi: Homo est animal natura sua sociabile, ac proincandi & negotiandi præditum, hoc est facultate communitatem etiam apparet, cum cæteris suæ speciei; quòd ex principiis practicis, inquit Vitriarius Puffendorffii assecla, quæ unusquisque in semetipso cer-

certissimè agnoscit, ac sunt, honestè vivere, neminem lædere, jus suum cuique tribuere: quorum extra societatem nullus est usus, quæque essent frustranea, nisi ad societatem essemus nati: Est ergò societas principium juris Naturæ.

Ad hoc etiam respondeo, posito quòd a Deo decretum fuerit, ut genus humanum propagaretur, societatem esse humanæ Naturæ necessariam in genere, non tamèn in omnibus distributivè; idèdque ab illa simpliciter non posse colligi objecta juris Naturæ. Hoc ergò principium societatis humanæ caret legitimis proprietatibus veri principii. Primò non est principium primum. Nam socialitas, seu inclinatio naturalis ad vitam socialem ob consequendas, quas illa parit, utilitates, est effectus amoris, quem sibi quisque naturaliter debet, ut necessarium ad felicitatem naturæ comparandam, hoc est, ad se conservandum, & ad speciem propagandam. Ex quo sequitur socialem vitam, saltem conjugalem, esse de jure naturæ præceptivo, sed indeterminato, quippè quòd obliget humanam speciem, non singula individua. Amor autèm, quem sibi quisque naturaliter debet, ut necessarium ad felicitatem naturæ comparandam, obligat singula individua humana determinatè. Ergò, amor sui est primum principium, non socialitas. Sed, cundò illud Puffendorffii principium est inadæquatum, cum ex eo non colligantur officia hominis Deum, atque se ipsum, ut alias diximus. Ergò, si aliter probant, socialitatis principium nec primum, nec adæquatum hoc modo: Adamus ante omnem societatem, hoc est, antequam Eva produceretur ex una de costis ejus, jure naturæ obligabatur ad præstanda officia erga Deum, atque se ipsum: idemque dicendum de tot Anachoretis, qui vixerunt in solitudine.

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

Solite
prin
chor
Imm
erga
mo
ad
se
imo
se
fuisse
ad
videat
cessario
accidens
primum
tui

98 **Udine**, ac vivunt. Fuit ergo in Adamo aliud
principium aliud principium socialitatis. Similiter Ana-
etate **principium** socialitatis prius, magisque
Deum, respexerunt, quo officia sua dirigerent
Respondent ante omnem societatem futuram; in
ante societatem futuram; in fuisse saltem respectum
societatem **fundamentum** Anachoretis praeferentem, qui respectum
se respectum **ad societatem** officiorum erga Deum
imo fuerit **quae in illo statu** etiam solitario praestitit
se ipsum, **ne se inutiles** redderent officiorum, si qua
ad illam **se ad jungerent**. Verum nemo est, qui
videat, **ex hoc respectu** directe non colligi, ac
cessario officia erga Deum, atque se ipsum, sed
accidens tantum, **Deum**, & indirecte. Quod satis non
primum principium, & indirecte. Quod satis non
tui possit.

Tertio non est principium verum, cum falsa mul-
ta supponat, quae sunt ejus principii fundamentum.
Supponit primo, extra societatem nec unquam fuisse
se naturae jus, nec esse societatem nec unquam fuisse
Adamo, & Anachoretis, licet bonum commune est, in
quia jus naturale, non verò bonum commune naturae hu-
manae respiciat, non verò bonum commune naturae hu-
manae intendit prius, hominem informare de iis, quae
ad Creatorem pertinent, ac se ipsum, officii, quam
de officiis erga hominem societatem. Itaque jus na-
turale primo bonum hominem conatur efficere, dein-
de bonum socium. Praeterea possit humana natura
propagari per societatem duntaxat conjugalem, et-
iam nec civitates, nec provinciae, nec regna in
unam coirent societatem.
Supponit secundo, hominem post Adami pecca-
tum,

Pars Prima

tum, in eas miseras, & calamitates incidisse, a quibus ipse recreari non possit, nisi aliorum hominum consuetudine, atque convictu: Status igitur solitudinis non est homini naturalis. Primum igitur juris naturalis principium est socialitas. At id quoque falsum est. Status quippè solitudinis est, qui cupiunt vis, atque jucundus hominibus illis, qui cupiunt Deo vacare, eumque liberius contemplari. Quod ipsi veteres Philosophi, quantumvis Ethnici, & scriptis, opere testati sunt, qui genus hoc vitæ susceperunt. Ad hæc, si primum principium juris naturalis esset vita socialis, contra jus naturæ fecissent, adeoque peccassent innumeri illi Anachoretæ, quos admiratur & veneratur Ecclesia universa. Id autem dicere absurdum est.

Supponit tertio, juris naturæ finem, quem sibi quisque in agendo proponere debeat, esse externam felicitatem Reipublicæ, quæ sit terminis circumscripta præsentis vitæ. Sed est hic error manifestus. Finis enim, ad quem fertur natura, est integra, & adæquata felicitas; quæ sita est potissimum in cognitione, & amore Creatoris, naturæ ipsi congruente, tum in hac, tum in altera vita; qui amor proculdubio a societate non pendet. Quod fatetur Leibnitijs ipse, qui propterea socialitatis principium a Puffendorffo traditum in præcipua parte juris naturæ inutile, & mancum appellavit.

Itaque dico, principium socialitatis Puffendorffianum esse etiam flagitiosum, ideòque minimè aptum ad us naturæ cognoscendum. Tollit enim solitudinem vitæ, velut oppositam juri naturæ; invehit in indignum sanè naturæ rationalem, hoc est spectando dumtaxat Reipublicæ bonum, & exteriorem felicitatem: nihil verò est sollicit-

citius
mine
omnibus
perfectum
studium
peccatur
tur
fend

Puffendorffius de affectibus animi, nihil de honesti principis, nihil de honesti principis, nihil de honesti principis

Pars Prima

neglectis, nihil de honesti principis, nihil de honesti principis, nihil de honesti principis
virtutis, dignitas, jus naturæ fit mancum, Quibus
a Deo, & cultus hominis ad externa depri- & im-
vitiorum. Huc tendit nempè systema Puf-
Sed opponunt affectu illius. Jus naturæ in exte-
tantummodò versatur, eaque respicit: interna, & im-
bus animi tranquillitas, eaque respicit: interna, & im-
rali Philosophiæ informanda relinquit; doctrinam
amicitiæ cum Deo conservanda, deque cultu, qui
dem, ut Domino conservanda, deque cultu, qui
hibendo, naturali & creatori debetur, ritè
tit. Porro hic ordo Theologiæ tractandam per-
confusio in disciplinis servatur a Puffendorffio, ut
materia assignetur.

Respondeo. Tamen, hoc esse asyllum desperatæ
sententiæ: Quasi verò non omnia contineat jus
Naturæ; ac de omnibus illis non agere debeat, qui
jus naturæ interpretandum suscepit. Itaque ad alias di-
res, qui Puffendorffium defendere volunt, ad aucto-
rediguntur; & postquam reddiderunt, partes illius præcipua sui
parte mutilum reddiderunt, ut sola triumphet *socialitas*, a Puf-
fendorffio constituta, ut sola triumphet *socialitas*, a Puf-
flagitium, disciplinam juris naturæ tradere, imper-
fectam, dimidiatam: Jus Naturæ, nervis ac viribus
destitutum, hoc est poena atque præmio creatoris, in-
terpretari; illud foro, atque curiæ accomodare: Si
quid peccaveris, modò ne tuo crimine sit turbata
Respublica, securitatem præbere. Sed nugas agunt, philo-
qui ita philosophantur. Nemo enim veterum philo-
so-

sophorum ita curandam Rempubicam docuit, ut animus hominis præcipuè curandus, & ad virtutem informandus non esset.

Objiciunt Secundò. Nisi socialitas admittatur tamquam primum principium juris naturæ, evidentè confunditur lex naturæ cum regula virtutis, quæ est propria disciplinæ moralis: sed consequens est absurdum; ergò & antecedens. Prob. major. Primò Legis naturæ finis est bonum commune universorum hominum, cum dirigat actiones externas ad communem quietem: finis virtutis est bonum hominum singulorum, cum dirigat actiones animi interiores, & omnes ejus effectus in officio contineat. Secundò Lex naturæ est ad alios, cum tribuit unicuique quod suum est: cujus legis effectus inter homines obtineri non potest per imperium dumtaxat interius, sed requiritur vis exterior, & coactiva: objectum autem virtutis interius est, ad quod attingendum nemo cogi potest. Tertio actiones juris naturæ justæ sunt, & ceterò tendant, ut reddant alteri, quod est debitum: actiones autem virtutis bonæ sunt, cum tendant honestatem.

Respondeo, negando majorem. Ad primum distinguo: Legis naturæ finis est bonum commune universorum hominum; tam collective, quam distributive, concedo; solum collective, subdistinguo, est bonum commune, tamquam finis adæquatus, ne tamquam finis inadæquatus, & quidem minus distributivus, concedo. Explico distinctionem. Bonum commune omnium hominum finis est legis naturalis, bonum particulare unius, vel aliquorum. Naturam autem humanam considerare possumus ut ipsam communem pluribus distributive acceptis, vel distributive. In priori sensu lex naturæ, etsi præcipuè

actiones dumtaxat interiores, pro nunc habet commune bonum, quia non unius, vel aliquorum bonum intendit, sed omnium distributive: quod satis est ad rationem legis, ut distinguitur a virtute, cujus est proprium habere finem tantummodo particularem. In Secundo sensu finis legis naturalis est etiam bonum commune, sed alio modo, hoc est, quia est bonum societatis, quatenus est societas. Sed hic non est legis naturalis finis adæquatus; cum lex naturæ tendat in hominis felicitatem integram, & perfectam, cujus pars essentialis est pax cum Deo; pars magis principalis pax cum se ipso, quæ consistit in motibus animi temperandis, & ad virtutem dirigendis; pars minus principalis est pax cum proximo, quæ consistit in eo, ut actiones externæ dirigantur ad publicam tranquillitatem.

Ad secundum distingo, Lex naturæ est ad alios, hoc est ad solam Rempubicam, nego: ad alios, hoc est, ad proximum, Deum, & semetipsum, concedo. Item legis naturalis effectus inter homines obtineri non potest *per se* imperio dumtaxat interiore, nego; obtineri non potest *per accidens* concedo. Etiam lex pœnalis, quam legislator humanus superaddit legi naturali, non semper habet effectum suum, cum vis coactiva non semper hoc assequatur, ut furta, & cædes non committantur: Ergo nec externa obligatio sufficiens esset; imo sine obligatione interna plerumque esset frustranea, cum multa scelera clamarentur, & in judicio probationes eludi possint; jurisjurandi religione sublata. Quocirca lex naturalis, per se loquendo, satis obligat in conscientia, proposita nempe animis hominum justitia Dei, quæ justis amplissima præmia pollicetur; flagitiosis gravissimas pœnas interminatur, saltem post obitum, ab-

Strahendo ab earum æternitate, quam sine Dei re-
velatione non potest consequi cogitando humana
ratio.

Ad Tertium, actiones virtutis, quæ tendunt ad
honestatem, cum ab hujus amore proficiantur, ha-
beantque fundamentum in debito naturali erga se ip-
sum, participare justitiam, & esse non bonas tan-
tummodo, sed etiam justas, Ergo actiones virtutis
ad legem pertinent naturalem, non ad moralem
duntaxat disciplinam.

C A P U T I.

De aliis sententiis recentiorum circa principia
juris Naturæ.

Non defuerunt nostris temporibus scriptores e nu-
mero Protestantium, qui docerent, primum
principium juris naturæ esse Decalogum, ita
ut, quidquid habet Decalogus, excepto præcepto
bati, id omne pertineat ad jus Naturæ. Verum
calogus non est lex illa, quam Deus in tabula
dis humani scripsisse dicitur in sacris litteris: *Signa-
tum est super nos lumen vultus tui, Psal. 4* *וַיִּשְׂרָט*
versio verò Syriaca sic: *וַיִּשְׂרָט* *וַיִּשְׂרָט* *וַיִּשְׂרָט*
quæque est communis non Judæis modo, sed etiam
Gentilibus ante Decalogum, solo rationis lumine
lam promulgante. Itaque Decalogus non est primus
principium, unde proveniunt cæteræ leges naturales
sed et instar promulgationis authenticæ, qua Deus
voluit instruere homines, quid naturaliter æquum
sit, quid iniquum.

Henricus Kæthlerus, ut tradit Wolfius in Metho-
do Systematica juris Naturæ exercitatione secunda
sta-

statuit hoc principium : *Fac ea , quæ te statumque tuum perfectiorem efficiunt : omitte ea , quæ te , statumque tuum im- perfectiorem reddunt . Item , ea facienda , quæ voluptatem du- raturam progenerant , ea omittenda , quæ tadium duraturum pro- gignunt .* Sed prius principium est commune juri divi- no , & humano . Ergo non est principium juris natu- ræ . Alterum principium accedit ad Epicuri somnia , & impietatem .

Valentinus Alberti principium juris naturalis a sta- tu integritatis , in quo Adamus fuit conditus , colligit ; formaliter quidem in illis officiis , quæ locum ha- bebant in eo statu , & nunc etiam obtinent in statu naturæ lapsæ , ut colere parentes ; ac per modum normæ in iis officiis , quæ orta sunt a statu depravato naturæ lapsæ , ut quod servus Domino subesse debeat .

Sed optime confutatur a Puffendorffio . Nam status Naturæ integræ in quo Adamus est conditus , demon- strari non potest ratione naturali ; atqui principium Juris Naturæ est naturali ratione demonstrabile : Er- go a statu naturæ integræ principium Juris Naturæ peti non potest . Ethnicus sane ignorat , quæ nos per fidem didicimus de Adami creatione in statu justitiæ originalis . Quomodo ergo illi ostendemus naturali ra- tione , officia juris Naturæ petenda esse a statu illo , quem funditus ignorat ? Deinde status integritatis nul- lo modo convenit cum statu naturæ lapsæ ratione of- feriorum specialium . Ergo ejus norma esse non po- test .

Joannes Heineccius inter cæteros Protestantes est commendandus , quod absurdas illas , & alias , quas omittimus , aliorum sententias repudiavit , & ad sen- tentiam Catholicorum magis accessit ; de qua dicen- dum .

CA:

De jure Natur. & Gent. in Gen.

C A P U T II.

Quodnam sit principium fundamentale Juris Naturæ ex communi sententia.

P Principium Juris Naturæ est in hunc modum capiendum. Fac, vel omitte ea, qua ex amore,

Deo, & tibi, & proximo debes, ad felicitatem necessario facere, vel omittere debes. Ex hoc principio

universa naturalis pendet, & a lege positiva intelligitur autem hic amor, qui cum sit insitus a natura

esse actualis propensio appetitus concupiscibilis in bonis, quem D. Augustinus lib. de amicitia vocat rationis

animo affectum, quo quis bonum cum amore rationis adeptus fruitur cum suavitate, & cum gaudio desiderio

neccius in Elementis Juris Naturalis lib. 1. cap. 3. postquam admisit principium & Gentium

arios gradus in eo considerat. Primum appellat amorem justitiæ; & hoc quidem bene: deinde amorem

humanitatis, bene: & beneficentiæ; & hoc amorem ut in naturæ debito fundamentum habens, participat

rationem justitiæ latius sumptæ, & potius æquitatis Naturæ; non tamen sic pertinet ad disciplinam moralem

qua etiam cum nostro detrimento alterius beneficentiæ procuramus: hic amor est extra spheram jurisprudentiæ

quippe qui meræ virtutis rationem continet. Præterea distinguit ex objectis varios amores, obedientiæ & devotionis erga Deum ut Ens perfectissimum, c.

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

O

ius felicitate ita delectamur, ut illud omni cultu dignissimum judicemus. Rursus amorem amicitiae considerat erga æquales, quorum felicitate sic delectamur, ut illam servare & amplificare studeamus. Verum amores isti, cum in vitio, vel virtute consistant, non jurisprudentia naturali, sed Ethica disciplina continentur.

C A P U T III.

Solvuntur Objectiones contra hoc principium amoris debiti.

Objiciunt aliqui. Primò. Multa sunt consentanea vel repugnantia amori, qui ad publicam felicitatem requiritur; & tamen neque sunt præcepta, neque prohibita Jure Naturæ. Ergo amor non est solum principium Juris Naturæ. Antecedens patet: exempl. gr. consentaneum fuisset amori erga proximum seu Rempublicam, ut clandestina matrimonia Jure Naturali vetita essent atque invalida, propter infinita, quæ secum trahunt incommoda: Et tamen jure tantummodo positivo vetita sunt. Idem dicas de aliis, quæ Jure Naturæ non sunt prohibita.

Respondeo. Multa sunt consentanea vel repugnantia amori erga proximum seu societatem humanam, qui amor sit necessarius ad felicitatem publicam, nego; secus, concedo. Amor societati humanæ necessarius, adeoque naturaliter debitus, eam tantum felicitatem respicit, sine qua societas esset positive defectuosa. Non esset autem positive defectuosa per matrimonia clandestina, quæ valida sint. Non ergo hæc respicere debuit prohibendo. Amor societati humanæ necessarius non requirebat, ut multa quæ ad bonum

pu-

De jure Natur. & Gent. in G
 publicum conferebant, legæ naturæ sanc
 commodum non erat generi humano, i
 legum immensa mole obrueretur. Quæ
 diens, ut ea solum Jure Naturæ præc
 vetarentur, quæ consentanea essent, vel
 amanti erga Deum, se ipsum & proximu
 felicitatem societati humanæ absolute de
 cuius cognita esset obligatio naturalis: ul
 magisque recondita, quibus major, vel
 publici utilitas continetur, arbitrio ho
 querentur sancienda legibus positivis.

Objiciunt Secundò. Nonnulla vetantur
 quantumvis amanti, vel sibi, vel societa
 debito optime conveniant. Ergo definitio
 dita non convenit omni amanti. Anteced
 ultione sui privata; in cæde hominis in
 propria auctoritate; in mendacio confer
 publicæ gratia prolato.

Respondeo. Antecedens esse falsum per
 versaliter loquendo; in aliquo vero casu per
 & per accidens esse verum. Jus ergo Naturæ
 id, quod universaliter, & plerumque Naturæ
 licitatem publicam, vel privatam tuendam; i
 quod in uno, alterove casu, & per accidens
 dit. Quare ad primum, & secundum expedi
 est respondendum, quod, etsi quadam exemplum
 posita ultio sui privata, cædes hominis societate
 su particulari videri posset non repugnare improbi in
 to, & ad felicitatem vel privatam, vel publicam de
 quisito; tamen spectata depravatæ naturæ conditione
 hominumque judiciis, quæ falsâ naturæ publicam de
 ab homine amore sui, quæ falsâ naturæ publicam de
 acto feruntur; ejusmodi jus, sive licentia in præcep
 esset nimis periculosa, & absolute perniciose amanti
 O 2

debito, & ad felicitatem tam privatam, quam publicam simpliciter necessario: Ergo ejusmodi licentia absolute est prohibita Jure Naturæ. Eadem est ratio de tertio exemplo, hoc est de mendacio. Ut enim recte ratiocinatur Cardinalis Pallavicinus in Philosophia Morali, sive de bono Lib. 1. cap. 21. *Cum humana societas sermone, veluti præcipuo adjumento, juvetur; cum ejusdem sermonis veritate deliberationes cunctæ, judicia, & negotia universa regantur; cum omnis mortalium rerum procuratio ab eadem dependeat, præstat ut eventu nullo mentiri liceat; alioquin semper auditor jure verebitur, ne tum forte in eo eventu, in quo mendacium innocens est, loquutor aut re, aut opinione versetur.*

Obijciunt Tertio. Cum Puffendorffio: Juris est Naturalis æs alienum exsolvere, quin tamen id fiat ex charitate. Qui enim æs alienum exsolvit, non movetur interdum charitate, sed vi quadam, quæ odium parit.

Respondeo. Quamquam dissolutio æris alieni non fiat interdum ex amore benevolentia, vel amicitia, tamen fit ex amore æquitatis naturalis. Quod si aliquando fiat ab invito, id per accidens est ex amore sui inordinate.

DISPU.

De jure Natur. & Gen

DISPUTAT

*De existentia Juris Gentium,
differat a Jure Natur.
definitio.*

Supposita societate a Gentibus opus esse norma, secundum leges, negotiis, & actionibus instituat. Hæc autem normative, ut demonstrabimus infra; positivum. Ergo est jus ceterum appellamus.

Sed contra objici potest. Primum daretur, esset ex mutuo Gentium fieri non potest, ut Gentes omnes cum omnes convocari non possint aliquid fieri necesse esset ad omnium sciendum. Ergo. Secundò. Quæ de Juris Gentium, ne a Gentibus quæ observantur. Jus igitur Gentium nunc

Respondeo. Ad Jus Gentium confarium non esse consensum verbis ex non opus esse, ut gentes convocentur concilium orbis terrarum; Sed satis tacitum, quem gentes omnes significat observatione rei alicujus, tum unanimi

Ad Secundum Respondeo. Si quæ moribus cultiores Respondeo. Si quæ id non contingere jus aliquod Gentium definitio juris, quod ex defectu juris, se verissime extat. Hinc

violato hoc jure a quibusdam Gentibus, alias Gen-
tes arma corripere, bellumque illis inferre.

Posito quod detur in hominum societate Jus Gen-
tium, quæri solet, an a Jure Naturæ specie differat.
Hobbesius, qui legem naturalem dividit in naturalem
hominum, & naturalem civitatum, hanc secundam
ait vulgo appellari Jus Gentium. Puffendorffio hæc
placet opinio. Nixus enim principio *socialitatis*, Juris
esse Naturæ arbitratur, quæ sunt re ipsa Juris Gen-
tium. Puffendorffium sequuntur Thomafius, aliique
Protestantes. Nos non solum differre Jus Gentium a
Jure Naturæ existimamus, sed etiam multifariam dif-
ferre; in aliquibus tamen cum eo convenire.

Primò differunt inter se ratione finis. Nam Juris
Gentium finis est Gentium utilitas, sive hominum so-
cietatis felicitas dumtaxat externa, neque præsentis vi-
ta perennior, neque simpliciter necessaria Naturæ;
sed tantum moraliter, ut Gentes inter se communi-
cent: Jus vero Naturæ pro fine primario habet ho-
minis propriam felicitatem, ut homo est, hoc est,
interiorem, neque termino hujus vitæ circumscriptam,
sed in perpetuum duraturam; hominem informat of-
ficiis erga Deum, atque se ipsum: pro fine secunda-
rio habet felicitatem hominis propriam, non essentia-
liter, sed integraliter; hominem informat officiis erga
proximum, supposita tamen societate, ad felicitatem
publicam obtinendam.

Secundò: Differunt in objectis. Jus enim Gentium
objecta habet non absolute necessaria, ideoque, ut
Ciceroni placet, ex Gentium opinione proficiscitur,
quæ est de majoribus commodis societatis humanæ;
ejusmodi sunt immunitas legatorum, jus commercio-
rum, & alia. Jus vero Naturæ objecta habet neces-
saria simpliciter; ideoque, ut loquitur Cicero, ex
evi-

De jure Natur. & Gent. in Gen

evidentia naturali oritur; hoc est, ex p
per se notis; vel ex conclusionibus inde

Tertio. Differunt in constitutivis. Jus
tium est jus non scriptum, sed inductu
Gentium, usuque diuturno, qui consensus
versalis est signum: Jus vero Naturæ est j
in hominum cordibus, rationi maxime c
imo illi cognatum, seu potius innatum, n
num voluntate sancitum.

Quarto. Differunt in causis. Causa en
Juris Gentium est voluntas Gentium. Hi
non obligantur Gentes, quæ jus illud no
runt. Exempli causa Sinenses non obligantu
tium ad excipiendos Polonos mercatores
commercii inter se & Polonos non admiser
sa vero Juris Naturæ est Deus, ut auctor

Differunt in proprietatibus. Jus enim i
mobile est: Jus vero Gentium mutari pote
hominum voluntate dependeat. Secundo J
est universale, omnesque obligat, &, sicut
servetur, id ex errore contingit. Jus vero
non semper est universale, sed fere semper
per ad omnes pertinet, sed ad plerosque,
ad eos omnes, qui sunt moribus cultiores:
errore potest alicubi non observari, exempli
ter Gentes, quæ commercia exterorum no
tunt.

Convenit Jus Gentium cum Jure Naturæ
que enim finis est felicitas publica societate
næ; utrumque eodem fere modo est exort
genere humano, cum sit utrumque rationi
niens.

At qua ratione est exortum cum genere hui
Gentium? Varii varia, Placet mihi eorum se

qui dicunt Jus Gentium inductum fuisse a primis hominibus, posteaquam in societatem coiverunt, exercendo videlicet actiones quasdam, ad recte constituendam societatem pertinentes, exempli causa, admittendo legatos, commercia instituendo. Placuerunt actiones ejusmodi primum Gentibus inter se finitimis, suadente publica partim securitate, partim utilitate. Aliæ Gentes deinde commoditatem ejusmodi observantes, imitatione & consensu iis se moribus imbuerunt, qui longo post tempore transferunt in leges, ex justitia publica obligantes: quas leges Jus Gentium appellamus. Exemplum habemus in Lacedæmoniis, vel Spartanis, quorum Rempublicam Lycurgus instituit ex imitatione Cretenſis Reipublicæ; item in Romanis, qui leges duodecim tabulis comprehensas ab Atheniensibus acceperunt; in Gentilibus denique, qui, Josepho Hebræo testante in Libro primo contra Appionem, multa e Judæorum scitis didicerunt, sibi que propria fecerunt. Quid, quod Gentes aliquando subactæ ita bonam victoribus gratiam retulerunt, ut suos mores, artesque optimas in eos transfunderent. Sic Horatius de Græcis victis, & Romanis victoribus canit.

*Gracia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit agresti Latio.*

His constitutis, facile erit Jus Gentium definire: Est ergo Jus Gentium ordinatio rationis, longo usu Gentium & consensu Dei societatis humanæ gubernatoris inducta ad Gentium publicam utilitatem, & societatis conservationem.

Sed objicit Puffendorſius: Si vera est hæc definitio, non distinguitur Jus Gentium a Jure Naturæ; Nam societas inter Gentes inita est Jure Naturæ: Ergo etiam leges Gentium sunt de Jure Naturæ, tamquam necel-

113
Antec
Om
De jure Natur. & Gent. in Gen.

cessaria instrumenta Societatis conservandæ, dicens est Senecæ, qui Epistola 95. ita differit: *boc, quod vides, unum est; membra sumus corporis sociabilem, Et Ciceronis Lib. 3. de officiis: Qui civitatem dicunt rationem habendam, exterorum negant, bene communem humani generis societatem, qua sublatam tollunt, etiam adversus Deos immortales impii judicandi sunt ab iis enim constitutam societatem evertunt, cujus antiquissimum est vinculum.*

Resp. Societatem inter Gentes initam esse re Naturæ concedente, non obligante ad societatem ineundam. Poterant enim homines seorsum vivere si voluissent; ut modo possunt, qui volunt. Legem autem naturæ sunt, quæ omnes simpliciter obligant.

Hinc ruit penitus argumentum. Objicit *Secundò Puffendorfius: Multa quæ Gentium tribuuntur, sunt vere & proprie de Naturæ. Nihil igitur ab hoc differt Jus Gentium.* Probat antecedens. Primò Divisio Regnorum Juris inter se discrepantes ab uno Rege gubernari sent, necessario, jubente Natura, multi sunt non solum Jure Naturæ permissum est; uti permittitur defensio privata ad vitam tuendam cum moderatione defensionis tutelæ. Item denunciatio belli est inculpata, quæ jubet nos antea petere, ut nobis pro illata hostium cæde satisfiat, quam bellum inferamus, & admisso cum securitate sumamus. Tertiò Legatorum, injuquam res necessaria ad bellum finiendum, & ad quietem, quam natura præcepit, restituendam. Quarto

R. P. Const. Swiecicki O. M. Tblgi.
P
Foe-

Fœdera & pacta, si semel ac rationabiliter petita fuerint, obligant Jure Naturæ, cum sint necessaria ad naturale bonum societatis conservandum. Quintò Jus sepulturæ est naturale, cum id requirat officium humanitatis.

Respondeo Nego antecedens. Ad Jus enim Naturale ea solum capita pertinent, quæ sunt absolutæ necessitatis; quæ sunt autem necessaria moraliter, vel ad melius esse, non sunt Juris Naturalis; alioqui præcepta naturæ multiplicabimus in infinitum, & leges quoque positivas possemus dicere naturales: Nam leges etiam positivæ pro fine habent societatis bonum. Quocirca aliud est id, quod dicimus consentaneum naturæ, aliud quod præcipitur a natura; cum multa naturæ consentanea sint juris tantummodo positivi.

Ad secundum dico, bellum secundum conditiones pendere ex voluntate Gentium, item belli denuntiationem non esse necessariam absolute.

Ad Tertium Respondeo. Legatorum admissionem cum securitate non esse necessariam absolute ad vitæ felicitatem.

Ad Quartum, Fœdera & pacta æquitatis esse, non absolutæ necessitatis.

Ad Quintum. Non esse absolute necessarium jus sepulturæ, licet habeat fundamentum in æquitate aliqua naturali: & ex Jure Naturæ non obligamur ad sepeliendos hostes in prælio interfectos.

De jure Natur. & Ge

C A P U T U N

*De Divisione Juris Gentium; tunc
ejus objectum*

Dividitur Jus Gentium in
gativum. Primùm est,
ut admissio legatorum,
quid vetatur, exempli causa, n
neno inficiantur, ad mortem
Primùm non obligat ad semper
per implendum non sufficiunt hu
becillæ. Secundùm obligat ad
quia vires humanæ semper suffi
tum omittendum.

Jus Gentium in genere est om
dit, velut finem suum, conven
tionem, & utilitatem Gentium.
ad Jus Gentium, primò primæ
Quamquàm enim Natura, human
pagato, requireret aliquòd medi
commoda multitudinis, non tamen
visionis determinatè requirebat. Sec
tium & Regnorum. Nam licèt hu
pagato, Natura exegerit aliquòd r
vitandas, non tamen exegit hoc det
divisionis in hæc, vel illa Regna.
tura rei repugnabat, vel illa Regna.
re quadam Republica, orbem terræ U
minatum, vel optima universali; qu
vel certè tanta Gentium, ac Regnorum
fuiſſet simpliciter necessaria, quantar
igisse. Tertio commerciorum libera
P 2

hæc facultas non est simpliciter necessaria ad hominis propriam felicitatem conservandam, etiam supposita propagatione in immensum generis humani. Posset enim unaquæque Respublica sine commercio per se consistere. Non est ergo per se Juris Naturæ, sed Gentium. Dicitur est per se; per accidens enim potest inducere obligationem amoris naturalis; exempli causa in extrema caritate annonæ, qua laboraret Hungaria, ex lege amoris naturalis teneretur Polonia commercium permittere, etiamsi ante non permisisset, ad triticum asportandum, ne finitimum Regnum gravi miseria conficeretur. Quartò Bellum solemne, hoc est, quatenus continet denuntiationem, & quosdam effectus, est Juris Gentium. Neque enim amor naturaliter sibi debitus hoc requirit ad propriam felicitatem. Posset enim simpliciter, & absolute bellum fieri sine indictione, & non habere quosdam effectus.

Quintò Repræssaliæ, quas vocant; ad Jus Gentium spectant. Jus enim Naturæ non obligat nisi successorem bonorum ad reddendam rationem facti alieni. Exempli gratia si pater meus, injuste & graviter Titium vulneravit, ego hæres teneor, mortuo patre, vulneratum curare. Contra verò Gentium consensu est constitutum, ut pro eo, quod alteri Reipublicæ Respublica debet, & nondum persolvit, subditorum bona veluti oppignorata, ab altera Republica habeantur. Sextò Servitus proficiscitur ex Jure Gentium. Nam communis utilitas requirebat, ut capti justo bello servituti potius addicerentur, quam necerentur. Septimò Legatorum admissio, & immunitas non est Juris Naturæ, sive negotia commerciorum respiciat, sive pacis. Posset enim Gens aliqua sibi soli vivere, & aliorum commerciis ab-

De jure Natur. & Gent. in

abstinere; tum alio modo, quàm lecurare. Est ergò Juris Gentium. (bellum relata, & in suis effectibus paciscendi, oblivio malorum, restit & cætera, quæ pacem comitantur, nonnisi ex Gentium voluntate rant ad communem utilitatem. Non sunt absolutæ necessitatis in genere. ut Gens quælibet absolute sibi soli potest aliarum Fœderibus non se ligi. Juris Gentium. Decimò tandem jus dò non est justa ratio excludendi pevenas. Jus etiam sepulturæ in host cum æquitatem naturalem contineat. scævire non deceat. Non tamen est ab tis hostes humo condere; nec repugnara hostium inhumata relinquere. Jus cum ad pacem & quietem publicam re neat, & hominum societatis interfit, incerta non esse rerum dominia, & alio finem, videri posset Juris esse Naturæ scriptio non est absolute necessaria ad fe num singulorum. Nihil enim definitur titate temporis, de qualitate bonæ fidei ris conditionibus. Est ergò Juris Ge. que jus cudendæ monetæ & valoris i Jure Gentium. Neque enim valor moralis, sed commoditatis publicæ cau est a Gentibus in locum rerum, qu mutabantur.

Quæri hic potest, quinam sit effectus. Respondeo, esse obligationem le Gentes tenentur parere iis, quæ sunt c muniter.

Id verò constat ex Gentium sensum communi, quæ exhorrescunt, & indignantur, si hanc legem, quam sanctissimam vocant, aliquando videant violari. Quocirca hæc obligatio non homines dumtaxat privatos, sed ipsa summa mundi capita afficit. Itaque Juri Gentium obtemperare tenentur Maximi Reges, jubente Deo, qui societatem humanam hoc jure continet, & conservat.

DISPUTATIO VII.

De officiis hominis erga Deum, se ipsum, & proximum; Jure Naturæ præ scriptis.

Officium hominis, quatenus consideratur in statu naturali, est agere propter felicitatem rationali naturæ congruentem, cujus legem tenetur observare.

Cumque lex naturalis pro fine habeat felicitatem, a triplici objecto dependentem, hoc est, Deo, semetipso, & proximo; hinc triplex est officiorum genus: alia sunt respectu Dei, alia respectu sui ipsius, alia respectu proximi: de quibus omnibus agendum est.

C A P U T

De officiis hominis erga

Officia hominis erga Deum homo præstare debet jux naturæ præcipientis Relig quòdã ratio naturalis eum con autem Religionis duæ sunt pa ejusque cultus . Hinc officium duplex est ; primùm , de Deo r modo debito eundem colere . I est ab homine præstandum duab est dependentia hominis a Deo re , conservatore , ac Gubernã sunt Dei perfectiones , præfertiã dentia . His duabus causis fit tumque nostrum , Deus optimu tur .

Notitia Dei est homini insita , mis principiis lumine naturæ noti dari aliquod Numen sub ratione i mi , justis , ac providi , mala scie bona vero remunerantis . Secundo lem non interire cum corpore , ad mortem , ut præmium , vel pœnan licitatem hujus vitæ termino circui finem adæquatum rationalis naturæ

Cultus Dei est cognitio Numinis ve turæ legibus definita . Et duplex e dicitur veneratio mentis Deo devota concepta ; & externus , qui est vene exterioribus præstita . Uterque hic cu

mo fonte, ex amore Dei promanat, ex quo cœtera officia originem ducunt. Amor enim immediate disponit ad finem, seu felicitatem propriam rationalis Naturæ, hoc est ad conjunctionem cum Deo, cœtera mediate. Cultus interni officia consistunt in actibus notitiæ Dei respondentibus. Primus actus, ut dixi, est amoris erga Creatorem, & quidem super omnia, ita prorsus, ut includat propositum absolutum, & efficax adimplendi totam legem naturæ: hic amor Dei sub præceptum cadit absolute, & simpliciter. Ex amore tamquam ex fonte, manant officia honoris, & reverentiæ per laudationem; spei per invocationem, grati animi per gratiarum actionem, timoris & obedientiæ per observantiam legis naturalis. Officia hæc Jure Naturæ adultis omnibus præcepta sunt. Quippe amor Dei ad felicitatem hominis necessarius ea requirit. Licet autem Deus per se non indigeat hominum cultu; posito tamen quod creaverit hominem ad imaginem & similitudinem suam, non potest ab eo non exigere cultum sui; cum omnia propter se ipsum operatus sit Dominus; & alius finis in creatione hominis Deo esset indignus.

Cultus Dei externus consistit in actionibus externis interna officia significantibus; quales sunt verbales invocationes, & laudes, & fuga ab iis rebus, quas nobis vetitas dicitur naturalis ratio. Cultus Dei externus peculiaris, hoc est in specie determinatus per certos ritus, est juris positivi, Divini, vel humani. Vel enim Deus illum revelavit, ac præscripsit, vel homines instituerunt. Hinc Sacrificia, & Sacerdotes, hoc est, homines quidam selecti e populo, & ad sacra peragenda destinati non sunt de jure naturali præceptivo. Non enim sunt media necessario requisita ad finem colendi Deum, quamquam sint valde consentanea

De jure Natur. & Gent. in Gen.

nea rationi, ac fere semper consensione omnium recepta fuerint.

Circa officia erga Deum non solum datur ptum Juris Naturæ positivum; sed etiam q sunt negativa. Præcepto negativo vetatur in g quidquid notitiæ Dei, cultuique præcepto cont. est: Notitiæ Dei adversatur error & ignorantia nis vincibilis.: cultui præcepto est opposita imp. omnisque irreverentia. Vetantur in specie athei idololatria, magia, vana observatio, maleficiur irreligiositas in temerariis juramentis, perjuriis, phemis. Nam hæc, & similia sunt opposita a quem homo Deo naturaliter debet.

Ex dictis sequitur, Religionem naturalem i argumentis demonstrari, quibus ostendimus Deu mine naturali cognosci posse. Eam Puffendorfius admisit, sed erravit in eo, quod putaret hujus termino circumscribi. Itaque est breviter confuta. Nam, ut ipse fatetur Puffendorfius, religio est simum vinculum societatis humanæ, sine quo munis felicitas obtineri, conservarique non Si autem religio naturalis non respiceret aliam tam, nisi præsentem, non esset profecto firmum vinculum societatis: Non enim posset proponi na, vel præmium alteri vitæ reservatum, metu, vel ipse fortius homines in officio, quam ullo bono vel suo, vel societatis brevi hac vita finiatur. Adde huc illa mala, quæ sublata Religione naturali, Puffendorfius colligit ev tura.

Neque reponat Puffendorfius, pœnam, vel præmium æternum proponi ab religione revelata: sic enim confundit Religionem naturalem cum revelata. Religio quippe naturalis proponit penam & præmium in a
R. P. Const. Swiscicki O. M. Tblgi.
Q vi-

Pars Prima

122

vita, abstrahen
scilicet cujusvis

Lex naturalis obligat hominem ex solo naturali lumine ad habendam, & procurandam veram Dei religionem. Rursus obligat hominem, prout nunc est ad interiorem supernaturalem elevatus, ad habendam veram fidem in Deum. Hæc obligatio non tantum est in statu naturæ lapsæ, sed etiam in statu innocentie. Obligat etiam lex naturalis ad non repugnandum Fidei semel propositæ sufficienter, nec ad recedendum a Fide semel suscepta, neque ad dubitandum, aut formidinem admittendam. Qui secus faceret, Deum graviter offenderet. Sicut enim qui nolit mandatum Regis sufficienter propositum adimplere, tamquam præceptum Regium, injuriam facit Regi; sic injuriam Deo irrogaret, naturali rationi contrariam, qui repugnaret Fidei semel propositæ sufficienter. Nam cum sit Deus prima & infallibilis veritas, etiam ex lumine naturali; hanc veritatem diceretur negare, qui nollet Fidem sufficienter propositam suscipere, aut a suscepta recederet, aut in illa hæsitaret.

Eadem ratione tenetur homo ea credere, quæ ut credibilia, & credenda proponuntur. Tenetur pariter Infidelis, ubi incipiet animi stimulos sentire, veritatem inquirere, eique sufficienter propositæ obsequium præstare.

Sicut obligatur homo ad inquirendam, & tenendam veram cognitionem Dei ex naturali ratione, ita ad sperandum ab illo aliquid bonum, & vitandum aliquod malum. Parimodo tenentur omnes naturæ lege bene sentire de divina Providentia, cujus est reddere virtuti præmium, & vitis penam. Testatur Clemens Alexandrinus Libr. 4. Stro-

De jure Natur. & Gent.

Stromatum in fine, & 5. in principiis
losophos cognovisse, & commendat
rum post mortem. Rursus ex tali
mines ad cultum præstandum Deo
virtutes exercendas, & vitia fugienda
spectant ad legem naturæ.

Denique tenetur homo lege naturæ
Deum, ut ultimum finem, in eoque
beatitudinem, illamque intendere per de
Perfectionem multo est usus spei in Lege Evan
quoad modum sperandi gloriam, tum quò
supernaturalia, scilicet Sacramenta. Hæc au
fectio & obligatio sequitur naturaliter, po
fectione Fidei circa Christum & Redemptione
& tali institutione Sacramentorum.

Præceptum diligendi naturæ, naturale est
naturæ, naturale est. super omnia Deum, ut
natura sua inclinatur. Nam ad hunc amorem
cut ergò tenetur lege, quem dicitur lex natura
tenetur illum amare, naturæ cognoscere. Deum
aut æque, ac se: non aut supra se, aut infra
inordinatum dicitur lex his duobus modis, infra
supra ostendimus. naturæ; ergò super omnia.

Præceptum diligendi Deum ut finem, supernaturale, propositu
lem Gratia est simpliciter supernaturale, propositu
a lege Evangelica, quæ nos obligat ad modum pe
fectiorem caritatis, ergà Deum sub Fide explicita pe
nitatis, & Mediatoris, hoc est Verbi Incarnati hu
in carne passi, atque mortui pro salute Generis hu
mani.

Malum culpæ, ut aliquo modo destruendum, est
id, quod respicit Penitentiam, verò dicitur
nequit, quin dicat respectum ad Penitentiam, hinc dicitur
Penitentia tendere in Deum.

*Penitentiam, hinc dicitur
penitentiam per-
tinet*

Pars Prima

24 Satisfactio. Præceptum autem satisfaciendi Deo
iurata illata per peccatum, naturale est; quan-
um scilicet homini possibile est. D. Thomas 3. p.
q. 84. art. 7. ad primum. *De Jure naturali*, inquit, est,
quod aliquis paniteat de malis, quæ fecit. Actus autem
detestabiliter valde proportionatus ad hanc satisfactio-
nem. Nullus enim alius est per se aptior ad veniam
impetrandam. Satisfactio Deo condigna dari non po-
tuisset in pura natura: excitatus vero homo, & ad-
jutus divina gratia potest de congruo, seu imperfe-
ctè Deo satisfacere.

Modus. Satisfaciendi Deo habetur ex ordinatione
ipsa Dei. In statu puræ naturæ pertineret ad divi-
nam providentiam determinare modum pœnitentiæ:
quo homini significato, homo teneretur illum adhibere
naturaliter.

Ex vi solius legis naturalis non tenetur homo co-
lere, vel adorare Deum alio cultu pure interno, præ-
ter illum, qui in actibus Fidei, Spei, Charitatis, &
Pœnitentiæ, si mortaliter peccaverit, reperitur. His
actibus implet homo obligationem colendi Deum pu-
ra mente, & Spiritu. Ex vi solius legis naturalis
non est determinatus modus particularis adorandi
Deum cultu externo. Quoad modum vero in gene-
re obligat lex naturalis, ut fiat modo decenti &
proportionato, & sine superstitione. Ergò Deum ve-
nerari per visibile Sacrificium, & externam oblatio-
nem, licet in rigore non sit de Jure Naturæ, est tamen
adeò consentaneum illi, ut semper fuerit de Jure
Gentium. Patet hoc ex usu hominum a principio
mundi, in Abel & Cain sacrificiis, & in Gentibus
etiam, ut Aristoteles animadvertit Lib. 7. Politico-
rum cap. 8. Hic modus sensibilis est honestus, adeoque
legi

De jure Natur. &

legi naturali consentaneus. In
cultus Dei per verum sacrifici
Divino a Christo Domino.

Juramentum de se non est
tum, si nimirum detur nece
ditiones. Necessitas datur in
te ad finem honestum: &
tate audientium, & ex dese
corrupta. Condiciones sunt tre
stitia, & Judicium.

Perjurium est contra legem
prohibetur. Levitici cap. 19. Ex
chielis cap 5 In juramento est
tamquam prima, & infallibilis
nitatis. Ergò ea deficiente, fit
Hinc numquam potest fieri lici
semper est grave peccatum. Ju
rium per vim & metum cum
si est de materia honesta, oblig
Urget enim obligatio, oblig
sub divino testimonio, ut re ipsa
nè peccato. dictum est.

An Prox ad *estantes recte ducant argumentum ex religione naturali Religionem Christianam, sic ut divisionem potestatis sacrae, ac profanae juris Divini minime esse, evincere queant.*

Controversiæ momentum hac nostra ætate præcipuum est, cum de articulo sit Catholicæ fidei, qui cæterorum est fundamentum, nempe de Hierarchica potestate, quàm si ab hostium oppugnationibus defendamus, arcem tuebimur Christianæ Religionis.

Puffendorfus in libello de *habitu Religionis Christianæ ad vitam civilem*, per Jus Naturæ indirectè grassatur in potestatem Hierarchicam Ecclesiæ Romanæ. Eum sequuntur passim Doctores A catholici, quicumque tradunt disciplinam juris Naturæ. His prælusit Lutherus, cum docuit. Primò solam fidem esse necessariam ad salutem. Secundo Legem nullam esse inter Christianos, adeoque etiam ordinis potestatem legislativam esse merum commentum. Tertio Christianos esse perfectè æquales, & omnes Baptismo fieri Sacerdotes, nec aliud baptizato deesse, ut sacra administret, nisi Principis vocationem. Quarto Sacramentum Ordinis nullum esse. Quinto Unumquemque Christianum habere potestatem clavium. Sexto Non esse in Ecclesia Hierarchiam. His imbuti opinionibus posteri varias Ecclesiæ formas deinde finxerunt. Qui rigidiores dicuntur, Democratiam volunt; vel potius Anarchiam, hoc est omni carentem potestate, ad eum plane modum, quò Religio fuisset in statu naturali, nisi Deus aliud revelasset.

Unu-

De jure Natur. & Gent.

Unusquisque tenim sibi ritus instituit.

Thomafius, & alii systema Ecclesie ad primum hujusmodi. Primò Docent, quodam non statum, jurisdictione, seu imperio Ecclesie comminiscuntur, sed collegium, seu imperio Ecclesie ad primum statum, ad cultum Dei naturalis libertatis exercendum, sit condere Ecclesiasticas Publicum leges, omni civili impetu exemptas. Secundò Sacrorum Jus, esse duplex; summo imperio Jure Naturæ, quodque manat a prima inspectio in Ecclesiasticum Collegium ad supremam yandam quietem publicam: deinde potestas summa in cultu publico determinando, in privilegiis conferendis, in beneficiis disponendis, in matrimoniis attingit. Alterum vocant Jus Collegiale, quod pertinet ad externam libertatem, conscientiam, sed directionem Jurisdictionis tantummodo, externam, si qualis est Jus constituendi, administrandi Ecclesiastica bona, componendi lites per amicabilem conversationem, ordinandi disciplinam, & componendi separationem, alienam, feriendarum, & componendi jura, quæ Jure Naturæ Collegii sunt. Tertiò Ecclesiasticis, quæ dicuntur posse a Collegio certis personis delegari, quæ dicuntur ad jura ejusmodi representativæ: & quia Principes summi, externam directionem transferri in Principes, quæ dicuntur Hæc hanc fere delegari a Principe manu possint juvare, quod Consistorium a Principe dicitur, Quarto Doctorum Collegio gaudere facultate non judiciali, sed translata, ita quæ decidendis Fidei non judiciali, sed translata, ita quæ mere historica, in

Hinc

Pars Prima

128

Hinc inferunt. Primò Jurisdictionem internam, quæ Deo tribui solet, esse mere suasivam, non coactivam; nullamque esse Magistros inter, & auditores discrimen, nisi obeundi Ministerii ratione: jurisdictionem externam, & coactivam esse Principis propriam. Secundo Nullam in spiritualibus esse subjectivam; cum quisque possit sibi esse Judex in iis, quæ sunt cre-

Itaque ex illorum sententia Summi Principes habent potestatem Ordinis, & jurisdictionis Ecclesiasticæ. Prima est illis communis cum quovis Fidelium; Et cum pleraquæ sacramenta Protestantes repudient, ac solum fere ministerium Verbi Divini retineant, quod nihil est aliud, quam deputatio a Principe facta; hæc potestas convenit Principi magis, quam cæteris, cum ipse se possit deputare: sed fere despicitur a Principe ipso, qui ejusmodi ministerium summæ suæ dignitati indecorum existimat. Putant etiam Protestantes, inesse Principibus potestatem jurisdictionis per delegationem quodam jura sacra Collegialia; quodam jura majestatis esse in illis per proprietatem naturalem, cum summo Imperio, quod in subditos obtinent, connexam.

Hanc proprietatem naturalem appellant patronatum regium, qui Principibus tribuit necessario jus protectionis, provisionis, & directionis; quo jure possunt res Ecclesiæ ordinare, constituere leges, convocare Concilia, Ministros deponere, & alios subrogare, judicia Ecclesiastica habere, de bonis disponere, judicare de causis Ecclesiasticis, dispensare in matrimonialibus, denique facere quidquid antea per jura Papalia & Episcopalia disponebatur circa Ecclesias, & Clerum in iis quæ postulant externum regimen.

Hujus

De jure Natur. & Gent.

Hujus potestatis, quam A catholicis, quam Lutherani male sumebant ex eo dicto Brocardi male est regio, illius est religio. Postea vero libertati magis consulerent, religionem, Imperatorum, Imperio ex Jure Naturae: nullam se jurisdictionem Regum, Imperatorum, Papae interiores animi sensus in Ecclesiae Collegio, eam quoad externa antea diximus. Partim in Principibus esse,

Recentiores igitur A catholicis. Primò Religionem internam eximunt ab omni potestate humana, & juslibet libertati subijciunt, quae libertas altius dem est elevata per Evangelicam Legem, non tamen altera. Secundò Ajunt potestatem ordinis, uti tamen turæ omnibus communem, ita in Baptismo Jure nis omnibus datam; cum nulla intercedat repugnancia, etsi per accidens cum nulla intercedat repugnancia, ut loquitur Puffendorffius, a Ministerio Christianitatis. Tertiò Principibus dedignatur, aliisque committant. Tertiò Principibus dedignatur, potestatem jurisdictionis Ecclesiasticæ ex re summi Imperii, quod Jus Naturale tribuunt ca non alteravit, sed potius perfecit. Naturali Jure

Nunc eorum rationes afferamus, & confutemus. Primò. Religionem internam ab omni imperio esse liberam Jure Naturæ sic probant. Cultus Religionis cuivis est personalis, adeoque per alium exerceri non potest, saltem toto tempore vitæ, vel in omnibus quæ hæc, vel illa Religio præscribit: Ergo internæ Religio cuivis est libera, & a quovis determinanda ratione, vel verbo Dei.

Respondeo, ex hoc tantum sequi, esse liberam Religionem internam, quoad acceptationem, ita tamen ut

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

Pars Prima

130

ut peccet, qui Religionem evidenter credibilem, ac credendam, sibi propositam non acceptat; non quoad acceptatam retentionem. Item sequitur, a quovis esse determinandam ratione legibus consentanea, non autem ratione cujuslibet hominis, non juxta sensum unanimum Sanctorum Patrum.

Secundo ajunt, libertatem Religionis non esse Reipublicæ perniciosam, ergo admittendam.

Respondeo, hanc libertatem nocere tranquillitati Reipublicæ Christianæ, esse legi Naturæ, & scriptæ, & Evangelicæ contrariam, inventum diaboli, viam planam ab ea sterni ad atheismum, pugnare cum verbo Dei, & Patrum doctrina, esse alienam ab usu primitivæ Ecclesiæ, damnatam ab ipsis Imperatoribus, tamquam originem in Republica omnium malorum.

Potestatem ordinis, uti Jure Naturæ omnibus communem, ita a summis Principibus posse, si ipsi velint, usurpari, probant his argumentis Protestantes. Primò. In lege Naturæ duæ potestates, profana, & Sacra fuerunt conjunctæ, ut in Melchisede cho, qui Rex erat, & Sacerdos. Sunt ergo etiam conjunctæ in lege gratiæ; cum gratia non destruat, sed perficiat naturam.

Respondeo, duas illas potestates fuisse quidem conjunctas in lege Naturæ, sed vi juris humani, non vi Juris Naturæ. Itaque Rex Melchisedech non tenebatur Jure Naturæ panem, & vinum, quod obtulit Deo, in Sacrificium offerre; sed cum Rex esset, ipse libere potuit sibi jus constituere hoc ritu externo colendi Deum, & Sacerdotium gerendi. Et quia typus fuit Christi Sacerdotis, instinctu Divino panem, & vinum protulit ad Sacrificium pacificum. Quocirca non bene procedit argumentum a lege Naturæ ad legem Gra-

De jure Natur. & Gent.

Gratiæ, in qua potestas Sacra est jure positivo, non hominum, sed ejus Filium Jesum Christum Domini

Secundum argumentum: Etiam in minimo societati, atque adeo Principi testas proportionata, hoc est altioris

testas naturalis, idest liberum arbitrium ad præcepta etiam supernaturalia cum adjutorio gratiæ observanda, atque adeo ad finem supernaturalem obtinendum Favet huic responsioni Angelicus Doctor, vel si quis alius est auctor pulcherrimi operis de Regimine Principum cap. 14. Sane quia

sequitur homo per virtutem humanam, sed virtute Divina perducere ad illum finem non erit humani, sed Divini regiminis.

Tertium argumentum. Christianæ Reipublicæ, quatenus est Christiana, ex ipsa natura rei tenens sacra potestas, alteri delegari, & in Principem transferri.

Respondedo, competeret quidem Christianæ Reipublicæ potestas aliqua Sacra ordinandi cultum Reipublicæ Christi, nisi Christus ipse hanc potestatem Dei attribuari, ac præstantissimo modo instituisset. Id quod peculiaris est ex Sacris Litteris Novi Testamenti. Itaque Sacerdotium in statu legis Naturæ, qui aliquem Deum requirebat, etiam publicum, ex generalibus quibusdam Naturæ principiis originem duxit, sed jure positivo est definitum, & in Melchisedech cum statu Divinum, cum dicat Script. Genes. 14. Erat enim Sacerdos Altissimæ; ita ut fuerit a

Dei, institutus a Nostrum. Ergo conveniebat ordinis.

R. Deo. Jus positivum fuit institutus; vel etiam

Pars Prima

132

etiam **humanum**, ipso Melchisedech instituyente. In Lege **Scripta** jussit Deus, ut ex Aaron stirpe Sacerdotes **assumerentur**. In Lege nova Christus instituit Sacerdotium **excellentius**, Ordinemque Hierarchicum, qui **Scripturæ**, & Patrum, & Conciliorum testimoniis, **constanti** denique Ecclesiæ traditione est comprobatus.

Quartum argumentum. Principes terreni regnant **gratia Dei**; deinde sunt Dei in terris vicarii: Nam, ut ait **Sanctus Augustinus** *Quæstionum veteris, & Novi Testamenti* part. 1. quæst. 9. *Adoratur in terris Rex, quasi Vicarius Dei*. Et **Sanctus Isidorus** lib. 3. *Sententiarum*, seu de summo bono *dedit*, inquit, *Deus Principibus Præsulatum pro regimine populorum*. Ergo **Sacra potestas** ita convenit Principi tamquam Dei vicario, sicut convenit Deo. Probatur consequentia; quippe est munus **Vicarii** procurare honorem & cultum ei, a quo fit **Vicarius**, convenientem, & in **Sacris** Litteris præscriptum. Deinde **Reges** vituperantur a Deo in **Libris Veteris Testamenti** ob sacra neglecta. Ergo illorum est propria sacra potestas. **Reges** dicuntur **Pastores** in **Psalmo VIII.** qui de pastu non corporali, sed **spirituali** debeant populo providere: dicuntur **Ecclesiæ nutritii** **Isaiæ cap. 49.**

Respondeo, **Principes Dei gratia** regnare regimine civili atque politico, cum omnis potestas a Deo sit; non regimine sacro, & Ecclesiastico: item Dei esse vicarios in temporalibus, non in Spiritualibus. Deus, qui est **Rex Regum, & Dominus Dominantium**, duplicem in terris vicarium suum constituit, unum in temporalibus, alterum in Spiritualibus.

Quare illa **Scripturæ testimonia** vera sunt in sensu **Catholicorum**, non in sensu **Protestantium**; qui si **jure Imperii summi** Principibus tribuunt officium **Vicarii** etiam

De jure Natur. & Gent.

etiam in rebus, quæ ad salutem
neceffe est, illud tribuant etiam
est idololatra, quod tamen dicere
expresse repugnet D. Pauli Sententiam
ad Corinthios capit. 2. *Sapientiam*
perfectos; sapientiam vero non hujus
pum hujus Seculi, qui destruantur:
Deus ante Secula in gloriam abscondita est,
pum hujus Seculi agnovit.

Ad probationem consequentiæ dico
Pastoris, nutritii, in Patrum scriptis,
ris expressum, esse Ecclesiam defendere,
nistros protegere, ut fructuose, ac pacifice
lia tractent, Christianam justitiam, & honorem
vinum promovere, Ecclesiæ hostes reprimere:
qui facere neglexerunt

Potestatem jurisdictionis etiam sacram
summis convenire sic vituperant
turæ debetur Principi probant Protestantes
ad publicam tranquillitatem. Ergo summa
quæ nempe includat ea potestas, quæ
cludat potestatem alterius æque summam.

Respondeo Jure Naturæ convenire
mam potestatem in genere politico, non in
Nam potestas duplex in genere diverso non in
fini publicæ tranquillitatis per se, hoc est servata
ta subordinatione.

Argumentum Secundum. Repugnant primis
cipiis politicæ duo Reges in eodem Regno indepen-
dentes; cum faciant *statum in statu:* *Essent autem*
& Episcopus duo Reges in eodem Regno independen-
tes. Ergo repugnant. Ergo Rex unus
potestatem, & profanam, & sacram.

Pars Prima

o Principium illud politicum : *Statum in patum in principatu, Rempublicam in Republicam*, intelligi de statu in statu ejusdem generis omnino diversi, e, atque profani, ubi Principes duo juri toto genere diversam, suisque limitibus circum observant.

nt ad hoc Protestantes : Discrimen hoc pro profanae & Sacrae non raro fuit bellorum r Papam, & Caesares. Ergo non illud inura, quae pacem respicit, tamquam publicis instrumentum.

deo duas illas potestates, vel earum alteru-
e administratam belli causam fuisse per ac-
on per se. Aliquando etiam Regia potestas
nidem degeneravit, Aristocratia in Oligar-
ioc est, paucorum dominatum, Democratia
ocratiam, hoc est multitudinis concitatae ac-
tae Imperium. Id autem contigit non ra-
otestatis Regiae, Aristocraticae, aut Demo-
, sed eorum vitio, qui Rempublicam gesse-

a, quae dixi, contrahantur in summam, ita-
o, potestatem Sacram nullo modo esse pro-
Potestati politicae Jure Naturae, ut falso opi-
Aatholici. Primò quod potestas politica ex-
ferat ab Ecclesiastica, cum hac supernatura-
lem, id est aeternam salutem in Patria Beato-
illa naturalem respiciat. Secundò ex origine :
cclesiastica a Deo est ut Auctore gratiae; poli-
m a Deo, sed ut Auctore Naturae. Tertiò ex
Nam haec habet objecta temporalia, id est
Reipublicae temporale; illa habet objecta spi-
Principia scilicet Fidei, Sacramenta, Gra-
tiam

De jure Natur. & Gent.

tiam Dei, censuras &c. Quarto
qua potestas Sacra debet in uno
est, Romano Pontifice residere &
clesiæ Rectoribus gradu inferioribus
multiplicatis capitibus, judicia
circa viam salutis: quæ ratio locum
testate politica. Quinto denique ex
querentur, si sacra potestas juris esset
rum illud est maximum, quod Ethnici Impera-
res illa uti potuissent, & Christianorum subdia-
rum ritus ordinare, censuras ferre
ad religionem pertinentes dirimere, & alia præ-
re, quæ Romani Pontificis, & Episcoporum
munera.

Sed neque Jure Gentium, nec Jure Collegii
Communitatis Christianæ in Principes translato, si
testas Ecclesiastica ad eos pertinet. Nam Jus
utrumque a Jure Naturæ originem trahit. Jus
sacram potestatem Naturæ Jus non attingit.
ctum est; eandem Naturæ Jus non attingit.
inferiora quæ fundamentum habent in
turæ.

Confirmatur hæc veritas testimonio Imperatorum
Justinianus in Authentica, cujus est initium: *Quomodo*
oporteat Episcopos; hæc habet: *Maxima quidem in omnibus*
sunt dona Dei & superna Imperium: illud quidem collata clementia, Sacerdotium
presidens, ex uno eodemque principio utraque procedenti
manam exornant vitam. Constantinus Magnus, ut Ruffinus
narrat libi I. Historiæ. *Constantinus Magnus, ut Ruffinus*
diciam inter Episcopos additæ ad Eusebium cap. 2. *Jus*
Deus vos constituit sacerdotes, & nobis recusans, dixit
estis; & conveniens non est, ut homo Dei dicitur
solum, de quo scriptum est: *Deus stetit in*
Synagoga Deorum,

in Gen.
universali
moderatore
hunc alios
per communicari
diversa profertur
ab surdis, quæ
naturalis:
Ethnici Impera
Christianorum subdia
controversa
& alia præ
Episcoporum
si
illud
ut
idi
illa
Na-

Pars Prima

36
in
מכתב
אל
בבית
העדה
העברית
אלהים
. Theodosius junior in
ad Synodum Ephesinam, quam Papa Adria-
nus refert ad Michaellem Imperatorem: Illicitum est
epistolam, qui non sit ex ordine Sanctissimorum Episcoporum, Ec-
clesiasticis immisceri tractatibus. Valentinianus, cum Epi-
scopi potestatem peterent conveniendi in Concilio pro
rebus Fidei, ultro professus est, sibi, qui unus e laico-
rum numero esset, non licere se ejusmodi rebus interponere.
Honorius Augustus ad Arcadium in causa Chryosto-
mi, inter Epistolas Innocenti primi, Cum, si quid,
inquit, de causa Religionis inter Antistites ageretur, Epi-
scopale esse oportuerit judicium: ad illos enim divinarum re-
rum interpretatio, ad nos Religionis spectat obsequium. Basi-
lius Imperator in Actis octavi Concilii Generalis: De
vobis (secularibus) quid amplius dicam, non habeo, quam
quod nullo modo vobis licet de Ecclesiasticis causis sermonem
habere: hac enim investigare, & querere Patriarcharum, Pon-
tificum, & Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt;
qui sanctificandi, ligandi, atque solvendi potestatem habent;
qui Ecclesiasticas, atque Caelestes adepti sunt claves; non no-
strum, qui pasci debemus.

C A P U T III.

De Habitudine Religionis Judaicae ad Christianam.

Puffendorfius docet in Religione Judaica potesta-
 tem Ordinis fuisse penes tribum Leviticam, po-
 testatem jurisdictionis mansisse in Regibus, ad-
 coquè non fuisse statum in statu. Hinc idem colligit
 esse dicendum de Religione Christiana, cum hoc ta-
 mèn discrimine, quòd Judaica fuit propria unius po-
 puli Hebræi, Christiana patet omnibus gentibus: illa

De jure Natur. & Gent.

illa habuit Sacrificia; hæc (ut impie
nullum: in ea Sacerdotium fuit
culiare; in hac est omnibus
Addunt his alii Protestantes, potestatem
Judaicis Regibus semper fuisse, quam
bilonicam Captivitatem fuisse, potestatem
verit, & omnem potestatem
traxerit.

Probant autem commentum suum
Primò In lege antiqua
cipibus etiam paganis, præcepta fuit
ni. Ergò erant Sacra, ut Angelis Dei,
Respondéo. Fuisse potestate insigniti,
est, a Deo, vel Populi quidem Reges unctos Domini,
gitima constitutos, ideo electione, vel successione
in iis, quæ temporalia, quæ fuisse iis obtemperand
attingere non licebat, ut mox ostendemus.

Secundò In veteri Testamento profana
Sacra fuit conjuncta, ut in Moysè, Heli
Rex Aza subvertit, ut in Moysè, Heli
Ezechias confregit, ut in Moysè, Heli
misit Principes, & Levitas ad docendum
constituit Sacerdotes ad judicia ferenda in
mini: Rex Salomon deposuit summam
Abiathar, & multavit exilia: idem templum
xit, oblatifque victimis dedicavit: David congregavit
Sacerdotes, & arcam reduxit: Ozias librum legis
prælegit, foedus cum Deo percussit.

Respondéo In Moysè, & aliis
cum profana fuisse aliquando conjunctam Sacram
nario Jure, non ordinario. In Republica Hebræa
quæ Theodactica, hoc est, a Deo instituta appella-
tur, sive aliqua necessitate, sive tem-
que causarum malignitate, sive tem-
B. P. Const. Swisicki O. M. Tblgi.

potestas cum aliis
& aliis
Jesaphat
populum
Sacerdotes
causis
David
extru-
vit
legis

Gen. 13
mentitur) ha-
hominibus
Sacrorum
potentia
ad se

hoc
le-
lum
illis

potestas cum aliis
& aliis
Jesaphat
populum
Sacerdotes
causis
David
extru-
vit
legis

Pars Prima.

138

dam sunt facta, quæ in exemplum trahi ad Christianam
nam Rempublicam minimè possunt, quæ est ordinis
altioris & ex Christi institutione suos habet an-
tistites & ministros. Cæterum Reges Judaicos non
habuisse Sacram potestatem jure ordinario, patet ex
facto Samuelis, qui cum populi precibus fatigatus ei
Regem dedisset, noluit a Saule, primo utique Re-
ge, Sacra tractari.

Rex Aza quòd fecit, non Sacra potestate fecit,
sed Regia, cum sustulit idololatriam. Non enim Re-
ges verantur, quæ sunt legibus naturalibus ac positi-
vis adversa, prohibere: imò tenentur ex officio pec-
cata punire, & cultum Dei promovere. Ita hoc enim,
ait S. Augustinus lib. 3. contra Cresconium cap. 51.
Reges, sicut divinitus eis precipitur, Deo serviunt, in quan-
tum Reges sunt, si in suo Regno bona jubeant, mala probi-
beant, non solum quæ pertinent ad humanam societatem, ve-
rum etiam ad Divinam Religionem.

Ezechias Regia potestate serpentem confregit, qui
quamvis, jubente Deo, ad Salvatorem Christum re-
presentandum erectus fuerit, quia tamèn Hebræo Po-
pulo carnali, impium cultum eidem adhibenti, occa-
sio scandali, & ruinæ spiritualis erat, Regis jussu
confringi poterat.

Josaphat etiam in his, quæ fecit, potestatem exer-
cuit advocati & protectoris Ecclesiæ; quia convocare
Sacerdotes & Populum, etiam ob finem spiritua-
lem, non statim denotat spiritualem Regis potesta-
tem, sed pietatem ac Zelum, quo Rex incensus
civilem ac Regiam potestatem direxit in bonum po-
puli spirituale. Ipse etiam constituit judices in causis
domini, nominando, non Sacram potestatem eidem
dando.

Salomon, cum multavit Abiathar Sacendotem, vel

fecit Jure Naturali in causa perdu-
Divino extraordinario, quo Salom-
lum illud de domo Heli funditus
pleretur sermo Domini, quem locutus
li in Silo; vel, quod est probabilius
Abiathar, sed removit ab usu muneris,
barum Abiathar exeat Jerosolimis,
Adoniæ.

Arcam reducere, quod fecit David,
giæ fuit, non sacra jurisdictionis.
cam nec portavit, nec Regiam significat.
ris nil ultra pietatem attingit. Sic, & percussio
signem de servanda lege renovare, æque ac Sacram
pturam prælegere, actiones sunt Sacerdotibus lai-
que communes ut indicatur lib. 4. Reg. cap. 23. Acqui-
Ozies quidem incensum obtulit, sed statim
dedit: nam lepra percussus est.

Ex his ergo omnibus exemplis nulla
fuisse in Regibus Sacra potestas: optime
stat, bonum ac fidelem Regem defensorem vero
re Divinæ Fidei, ac veræ Religionis, diligenter
veram & approbatam ab Ecclesia doctrinam a
Regno arceantur errores, & superstitiones con-
tra suo

Quod si concederem in Testamento veteri fuisse
cram potestatem in Regibus, non tamen hinc sequeretur
retur, in Lege Evangelica idem esse dicendum.
hac enim est ordinis altioris Sacra potestas. Non
gimus dictum Hebræorum Pontifici: Tibi dabo claves
Regni Cælorum: Et quodcumque solveris super terram, erit
solutum & in cælis.

S CA

DE *Habitudine Religionis Christianæ ad vitam Civilem.*

Est Dogma Catholicum, Ecclesiam Christi habere potestatem spirituales jurisdictionis externæ, & quasi politicæ. Constat hæc veritas testimonio Scripturæ tribuentis Ecclesiæ jurisdictionem externam, hoc est, potestatem ligandi, solvendi, contact: *absens scribo, ne presens durius agam*, secundum potestatem, quam Dominus mihi dedit in adificationem: Deinde Christo promissum est Regnum in terris inchoandum, & Rex summus erit Dominus imperans.

Quod regnum non est quidem de mundo, ac temporale, sed est tamen in mundo spirituale. Ergo ut hoc Regnum spirituale in hoc mundo regatur ac conservetur, necessaria est potestas jurisdictionis externæ.

Puffendorfius, cum suis hoc Dogma inficiatur in grandi Opere de Jure Naturæ & Gentium, & in libello de habitu Religionis Christianæ ad vitam civilem. Quem longius confutare non est mei instituti, cum id jam fecerint, qui de Controversiis Christianæ Fidei Commentarios scripserunt. Rationes tamen quædam politicæ, quas ille affert ut a Republica excludat, potestatem cujusdam Sacerdotis, ut ait, extranei, hoc est, summi Pontificis, breviter sunt refutandæ.

Religionem Catholicam in suspicionem Regibus ac

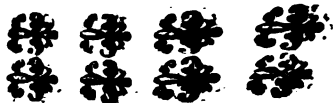
ac Principibus conatur adducere. **Primò** ob lectionem Sacrae Scripturae promiscuè non permissam. **Secundò** ob Cleri ingentem magnificentiam, opes, aliaque commoda, tam pertinacitè defensa obtentu Religionis. **Tertiò** ob Cleri sævitiam in adversæ partis fautores.

Respondeo Igitur, Calumniam esse Protestantium, qui dicunt, Religionem Catholicam debere merito esse suspectam ob Sacrae Scripturae lectionem promiscuè non permissam, cujus promiscuus usus, & abusus Protestantes divisit in tot lacinias Sectarum, ut difficile sit eas persequi numerando. **Nam** etiamnum hodie Lutherana labes alios ex aliis errores parit, *Indifferentismi secunda mater.*

Ad secundum dico, Magnificentiam Cleri, hoc est Hierarchiæ Ecclesiasticæ etiam quodam potestate, ac bona temporalia, esse utilem Christianæ Reipublicæ, atque his temporibus necessariam. **Nam** Clero pau-pere languet cultus Dei, ac templorum, ut multis ab hinc Sæculis vidimus: hoc deficientè, in vitia solvitur populus, ac turbas agit.

Ad tertium dico, Protestantes infectari Tribunal Inquisitionis adversus hæreticam pravitatem, tamquam tyrannicum Antichristum Sacrae Scripturae, Patribus, & Conciliis adversum.

Sed immerito. Et experientia constat, serpentem labem hæreseos hoc maxime remedio comprimi, atque extingui.

Pars Prima

C A P U T V.

De officiis erga seipsum.

his tantum indigemus quoad vitæ **conserva-**
onem, & modum transigendi illam, scilicet
in statu, & vestitu, juxta illud Pauli Epist. I.
ad **thimum** cap 6. *Habentes alimenta, & quibus teg-*
amur contentissimi. Ex lege naturali non indigent
in **vestimentis**, nec ea tenentur adhibere. In
a enim **innocentiæ** cum tota lege naturali sufficien-
tegerentur **justitia originali**, si eam conservassent
Adamo. Est ergo **necessitas vestimentorum** poena
peccati **originalis**, ad tegendam **verecundiam**, qua in-
iacta post **peccatum**, primi **parentes consueverunt** sibi **pe-**
zonata, ut in **Libro Genesis** legimus.

Naturaliter tamen indigent **homines alimentis**, &
eneantur iis **uti**. Patet ex corpore petente **nutritio-**
nem, **augmentum** &c. **Materia autem alimentorum**
non sunt **necessario carnes**. Nam in **statu integritatis**
fuisse **inordinatus usus carniū**, non ex **Dei prohi-**
bitione, sed **ratione optimorum alimentorum** in **Paradi-**
si terrestris. Eadem **ratio excluderet** ab illo **statu** usum
alterius **cibi arte confecti**, **vini**, &c. non quia **lege na-**
turæ prohiberentur, sed quia **nec necessaria ea essent**,
nec **sine cura pararentur**. Unde **sequitur**, **ex lege na-**
aturali revera non definiri ciborum qualitatem.

Ex lege naturali facultates hominis dirigendæ sunt
ad finem ordinatum. **Finis autem ordinatus est finis**
honestus. **Delectabilitas ipsa**, ipsum **levamen naturæ**
qualibet corporis commoditas, si fiant **consideran-**
ta; ut **sint naturam animale**, non sunt **bona**, & ho-
sta; ut **sint enim bona**, & **honestæ**, **debent dirigi**
ab

De jure Natur.

ab humana natura, ut ratio
operandum propter commu-
nem rationis regulam, &
tam esse sibi convenientem
tam.

Ex eo quod homo semper
mo, & consequenter regulatur
obligatio prædicta ex
ille operandi satis est ad hoc
Loquor autem de operatio

C A P U

De officiis erg

Non ratione naturæ
li genus humanum
generationem. Patet
cum similitudine naturæ.
præceptum matrimonii obli-
tu innocentiae. Nam dari
joris boni in continentia.

Ex filiorum procreatione
domestica, seu familiae. Quod
les lib. 1. Politicorum cap.
habitationem necessariam v
generationem, & educationem
filiorum est de jure naturæ

Matrimonii insolubilitas
gamia videtur jure naturæ

Lex autem prohibens illud
naturali justitia, & æqualitate
rem, quoad mutuam corporalem
etiam contraria est paci, t

Pars Prima

4
nienti familiae gubernationi quæ sunt fines fe-
ciii Matrimonii.

Societas plurium domorum, unde pagus exurgit ;
videns a morali unitate, vel communitate, est
de Naturæ, ex generatione scilicet plurium filio-

ex & ex susceptione natorum ex natis, seu nepo-

filiiis. Societas etiam politica, qualis in Ci-

vel Regno conspicitur, videtur esse de Jure

tantum, non quidem propter indigentiam mutui au-

ritatem, & honestam communicationem, quam

io naturaliter amat. Quamquam hæc mutua cor-

um indigentia, & defensio est in natura corrupta,

eoque non de Jure Naturæ in se simpliciter, &

Discrimen etiam naturale hominum post Adæ pec-

catum in scientia & virtute, est caput sufficiens ad

prædictam societatem: ut minus docti & minus fer-

ventes a Doctoribus & ferventioribus adjuventur,

& qui peccant, ab aliis corrigi possint.

C A P U T VII.

De hominum Dominio in homines.

IN Jure Naturæ non datur dominium proprietatis
unius hominis in alium ad usus convenientes pro-
pter utilitatem Domini. Nam libertas est homini
naturalis: & utrumque simul esse non potest, hoc
est libertas, & servitus. Qua propter hæc non est
de Jure Naturæ.

Aliunde verò introduci potuit, scilicet in pœnam:
& idcirco non est contra Jus Naturæ. Aliter est ra-
tiocinandum de subjectione famulatus, quæ non in
pœ.

De jure Natur. & Gent. in G

pœnam, sed in subsidium est introducta **directivum**, seu potestas imperandi aliis **in modum**, & commune bonum, est **de Jure**. Sic potestas viri in uxorem, patris in totam familiam, quæ quidem potestas **ordinem**, & pacem inter ipsos necessariat, **posito contractu matrimonii**, & **fili Politicus Principatus**, debito modo **int de Jure Naturæ**, cum spectet ad **conservandam ac civilis Reipublicæ**.

Ad regimen autem, & conservatio-
cietatis humanæ, non est de **Jure Nat**
unus **Monarcha**. Sunt enim alii modi **in-
sufficientes**, licet fortasse non ita perfect
mine unius Principatus politici unum
potestatem unam intelligimus, sive in
turali Persona, sive in uno consilio
ne plurium, tamquam in una person
uno capite existat. Princeps autem p
tem suam a Deo recipit: tum quia
de **Jure Naturæ**, & **Jus Naturæ** e
quia hoc innuit Scriptura: *Per me
legum conditores justa decernunt*; **Proverb**
ctave.

Licet ergo potestas civilis **suprema**
catur a **Deo** collata **perfectæ** homin
per naturalem consequentiam **ex vi**
nis: & hominum **communitas** **ex Jus**
teneatur ad unum regimen potius, qu
tamen postquam in unam **Personam** p
stulit, nequit citra **injustitiam** ab illius
dere, vel illius potestatem **imminuere**.

Potestas hæc resultat naturaliter **in hu**
(ubi homines libere in unam communi
R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

Pars Prima

6 congregantur, & politice uniuntur) ab Auctore
ratione suæ providentiæ: & idcirco dicitur
immediate a Deo. At determinatio ad cer-
2 a modum regiminis est arbitrio hominum. Pote-
4 a pma civilis non potest ferre leges de actibus
internis.

6 c enim potestas ad exteriorem pacem & hone-
8 c societatis humanæ ordinatur, ad quam nihil re-
nt actus pure interni. Potest tamen de his acti-
legem ferre, quatenus sunt connexi cum actibus
ernis. Item potest ferre leges obligantes in conscien-
a. Nam potestas ferendi leges debet habere vim co-
gandi, ut patet: coactio autem sine potestate obli-
gandi in conscientia vel est moraliter impossibilis, quia
coactio justa supponit culpam; sed culpa non est, ubi
non est obligatio in conscientia: vel est insufficientis;
quia non posset in multis casibus necessariis sufficien-
ter Reipublicæ subvenire.

Potestatis civilis, etiam supremæ, capax est omnis
homo, quem natura, specialis lex, aut consuetudo
non repellit. An natura repellat rationis usu caren-
tes, quales infantes, ebrii &c. eo quod cen-
seantur simpliciter inepti ad regimen, per plures di-
stinctiones Jureconsulti definiunt. Muliebrem sexum
admittit non infrequens experientia, quam naturæ
juri oppositam nemo facile dixerit.

Summa potestas sub se continet varia jura. Horum
alia sunt majora, alia minora: prima sunt cum po-
testate summa necessariò connexa. Secunda aliis etiam
communicabilia.

Illa respiciunt potestatem tuendi Rempublicam; hæc
subsidia, & opes, ad tuendum requisitas. Unde fuit
officium Principis primarium, ut civitas ab internis
incommodis tuta sit, & externis. Ad interna incom-
mo-

moda evitanda, securitatemque conservandam conducit una, & unice vera Religio: Unde jus Sacrorum in protegenda Ecclesia, adjuvando Ecclesiastico ordine, excludendis religionibus falsis, & peregrinis, novatoribus exterminandis. Habenda est item cura justitiæ ferendis legibus, constituendis judiciis ac Magistratibus, proponendis poenis ac præmiis. Quare hæc jura Majestatis, seu Principatus sunt propria: Item alia, quæ publicæ necessitates requirunt, qualia sunt jura tributorum, vectigalium, commerciorum, & opificiorum instituendorum, jus cudendæ monetæ, ordinandi contractus, definiendi rerum pretia, constituendi pondera & mensuras, erigendi Collegia, Societates, Academias &c. Ad externa incommoda evitanda conservari debet pax, vel per bellum reparari. Inde nascitur jus pacis, ac belli, fœderum, legatorum: de quibus in Parte Secunda hujus Operis agendum erit. Et quidem copiosius, quam hætenus feci, propter materiæ dignitatem & ubertatem, utpote quæ multa multorum officia, ad Jus Naturæ, & Gentium pertinentia complectatur. Nunc de vi obligandi quam obtinent leges, & quomodo peccent qui eas violant, differendum.

48
I

DISPUTATIO VIII.

De Lege, ejusque vi obligandi.

CAPUT PRIMUM.

De Lege in Genere.

LEX est commune præceptum, justum, ac stabili-
 te, sufficienter promulgatum. Per illud commune
 le, excluduntur præcepta particularia; per alias ve-
 ro particulas indicantur omnia, quæ in lege possunt
 desiderari. Hæc definitio communis est apud Theolo-
 gos, & Jurisconsultos.

Non contentus hæc definitione Puffendorfius aliam
 tradit Lib. 1. de Jure Naturæ, & Gentium capit. 6.
 Lex commodissime videtur definiri per Decretum, quo superior
 sibi subjectum obligat, ut ad istius præscriptam actiones suas
 componat.

Verum juxta hanc definitionem etiam iniqua Su-
 perioris alicujus decreta. dici deberent leges; quod
 quidem & Philosophorum, etiam Ethnicorum, sen-
 tentiis, & rectæ rationi dissonum est. Cicero de le-
 gibus lib. 2. ait: Necessè est igitur, legem haberi in rebus
 optimis: prorsus assentior. Quid? quod multa perniciofa, mul-
 ta pestifera, sciscuntur in populis, quæ non magis legis no-
 men attingunt, quàm si latrones aliquas consensu suo sanxe-
 runt? Nam nequæ medicorum præcepta dici vere possint, si
 qua inscii, imperitique pro salutaribus mortifera conscripse-
 rint; neque in populo lex cuicunque fuerit illa, etiamsi per-
 niciosum aliquid populus acceperit. Ergo est lex justorum, in-
 justorumque distinctio ad illam antiquissimam, & rerum prin-
 cipem

cipem expressa naturam, ad quam leges hominum diriguntur, quæ supplicio improbos afficiunt, defendunt & tuentur bonos. Præclarè intelligo; nec verò jam aliam esse ullam legem puto non modò habendam, sed ne appellandam quidè. Et ibidem ait: legem condi debere ad vitam justam, quietam, & beatam: & idè qui leges injustas condidit, quidvis potius tulisse, quàm leges. Ratio autè est clara; quia lex est mensura rectitudinis: Lex autè iniqua non est mensura rectitudinis operationis humanæ: nam potius actio illi conformis iniqua est. Non est igitur lex; sed ad summum participat nomen legis per quamdam analogiam & abusivè vocabuli: ut dici solent lex mundi, lex duelli, & similes; quatenus in ordine ad aliquem finem certum præscribunt operandi modum.

Legis quædam proprietas vis est obligandi. Hanc vim lex habet a Superiore, ut ab habentè publicam potestatem. Potestas autè, quæ requiritur ad leges ferendas, est potestas jurisdictionis, quæ per se primò respicit communitatem perfectam: neque sufficit potestas dominativa, quæ est circà privatas personas, vel ex Jure Naturæ tantum, ut Patris in Filium; vel supposito etiam pacto humano, ut viri in uxorem, in ordine ad gubernationem domus, aut personæ; vel ex Jure Gentium, aut Civili, ut Domini in servum bello captum; vel ex humano contractu, ut Domini in servum, qui se illi vendidit: quò spectat potestas Superioris in ordine Religioso respectu cujuslibet eidem subjecti per votum obedientiæ. Residet autè in potestate jurisdictionis major vis coercendi, quàm in dominativa.

Et ita non licet Domino sævire in servum, ut dicunt jura civilia; expeditque Reipublicæ, ut severior correctio non nisi auctoritate publica fiat. Potestas

Pars Prima

jurisdictionis per se est potestas publica unitatem ordinata . Jam verò quia legitimissimus actus , quo Respublica gubernatur propter ejus commune bonum ferri debet per se spectat ad potestatem gubernationis publicæ , ad quam pertinet procurare ejus bonum . Hæc autem est potestas jurisdic-

tionis sufficit ad leges . Nam ordinarii judices habent jurisdictionem & tamen leges nequeunt condere . Requiritur enim quædam , & primaria potestas in eis . Est enim condere legem actus præcipuus Reipublicæ . Potestas autem hæc principaliter est in Deo ; communicaturque per quamdam participationem juxta sententiam 6. *Audite Reges : quoniam data est a Dominis vobis .*

omnis rursus communitate est aliqua potestas in ordine ; in Ecclesia Sanctus Pontifex , in temporali Rex , in Republica , quæ Aristoteli regitur , Optimates . Non enim potest esse , nisi sit monstruosum & mutilum , sine

Legislatore ex parte intellectus : judicium quo statuat rem talem esse Reipublicæ conveniendam , & expedire ut ab omnibus servetur . Lex debet esse justa , & idcirco etiam lata prudenti parte voluntatis requiritur actus , quo Princeps observari id , quod expediens judicavit : rursus voluntatis respicit obligationem subditorum hæc necesse est , ut manifestetur subditis illud sufficienti propositione .

rursus materiam legum in genere esse defini-

ni-

nivit, quidquid ab iis a quibus feruntur, fieri potest, saltè
eo tempore, quo leges promulgantur.

Sed Franciscus Suarez, aliique Catholici animad-
vertunt, materiam legis debere esse justam: & no-
mine justitiæ complectuntur conditiones a D. Isidoro
lib. 5. Etymologiarum cap. 2. relatas nimirum, quòd
Religioni congruat, quòd disciplina conveniat, quòd saluti pro-
ficiat. Aliquando actus præcepti per legem supponun-
tur boni & honesti de se, & per legem accipiunt
tantum necessitatem & obligationem, quia antea
erant voluntarii, ut de actu audiendi Missam, jeju-
nandi, vel similibus. Aliquando lex datur de opere
indifferente; ut de ferendis, vel non ferendis armis,
tali tempore & loco; & tunc actus fit bonus, & ex
efficacia, & sine legis.

C A P U T II.

De Lege Æterna.

Omnis Lex aliquo modo est a lege aterna, &
ab illa habet vim obligandi. Sumitur ex D.
August. qui lib. de vera Religione cap. 31. ait:
Conditor legum temporalium, si vir bonus est & sapiens,
illam ipsam consulit aternam, de qua nulli anima judicare
datum est, ut secundum incommutabiles regulas, quid sit pro
tempore jubendum vetandumve, discernat. Et lib. 1. de li-
bero arbitrio cap. 6. Nihil est in temporali lege justum,
quod ex lege aterna non derivetur. Et quæst. 67. in Exo-
dum: Lex aterna Dei est, quam consulunt omnes pie men-
tes, ut quod in ea invenerint, vel faciant, vel jubeant, vel
vetent. Ratio autem generalis reddi potest; quia lex
aterna est lex per essentiam, & omnis alia est per
participationem: ergò necesse est, ut omnis alia lex
fit

Pars Prima

Lex æternæ . Prætereà lex duo requirit ;
ut sit justa & rationi consentanea ; aliud , ut
ad obligandum : Sed omnis recta ratio crea-
participatione divini luminis , quod signatum
nobis ; & omnis potestas hominum desuper da-
a Domino Deo est . Ergò omnis lex in homi-
existens est ex lege æterna . Et utrumque si-
Divina Sapientia , cum dixit Proverbiorum
8. *Per me Reges regnant , utique quantum ad pote-
Et legum conditores justa decernunt ; videlicet quò
em : rectam rationem .*

Esse in Deo legem æternam , est communis Theo-
ogorum sententia . Cum enim in Deo sit Providen-
tia , necessario supponi debet in eo æterna quædam
ratio practica totius dispositionis , & gubernatio-
nis Universi . Hanc utique Ethnicorum sapientissi-
mi in Deo agnoverunt . Sic Tullius in 2. libro de
Legibus : *Hanc video Sapientissimorum esse sententiam ,
nec scitum esse aliquod populorum , sed æternum quoddam ,
quod mundum regit , imperandi , prohibendique sapientiâ .*
Extant Manilii Libro primo de Astronomia versus
illi :

*Hoc opus immensi constructum corpore Mundi ,
Membraque naturæ diversæ condita forma ,
Aeris , atque ignis , terræ , pelagique jacentis
Vis anima divina regit , sacroque meatu
Conspirat Deus , & tacita ratione gubernat .*

Quare dici optimè potest , legem hanc æternam
non esse regulam actuum divinatorum ad intra : nec
esse regulam actuum divinatorum ad extra , quatenus
morales sunt , & honesti : Nam illos constat non di-
rigi , sed ab intrinseco habere , ut recti sint ; hos
neque

De jure Natur. & Gent. ita

neque dirigi ex eo patet, quia Deus habet, nec se ipsum per modum potest obligare: cum non sit sibi supereretur ex naturali rectitudine, & contra rectum, vel contra suum de dictamina practica de iis, quæ decem proponunt præceptum, sed tantum in natura habeat. Lex autem æterna Legis respectu rerum, quæ gubernant secundum illam moveantur, non nullum, ut dixi, habet Superiorem. contra Faustum cap. 27. ajebat: *Lex Divina, vel voluntas Dei, ordinem naturæ, perturbari vetans.*

Hæc autem Lex æterna, ut est va respectu hominum, habet vim si sufficienter promulgetur & applicat habet supremam imperandi potestatem gandi. Imperat autem per suam Ejus enim Imperium non incipit per eandem obligat. Obligat enim re, habito ad creaturas respectu: fuit ab æterno. At quoniam æterna per se ipsam hominibus viatoribus que vel in aliis legibus, vel per aliquid omnino necessario videntur cognitionem legis æternæ in se ipsis; cognitione sit, qui non judicet aliquo non se faciendum, turpe vitandum. Acquiritur legis æternæ cognitionem, scursu, vel perfectius per revelationem per leges justas, temporales, enim causæ secundæ ostendunt primam Creatorem; ita leges temporales, quæ

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

Pars Prima

næ, fontem, a quo manant, ostendit, vel in legibus inferioribus, vel iores posse innotescere æternam legem: & quidem non per directam cognitione participationis legis æternæ, sed & virtualiter.

PUTATIO IX.

a regula bonitatis, & malitiæ humani actuum, quæ est recta ratio, seu conscientia.

Conscientia in genere nihil est aliud, quam ratio humana. Unde nomen traxit dictamen conscientie, quia ratio per istud nobis dicit, quid licitum, quid illicitum, quid a Deo præceptum vel prohibitum, quid suavis, vel permissum. Conscientia est actualis, vel habitualis. Prima est actus rationis, quo quis iudicat aliquid tamquam conforme vel contra legem divinam, hic & nunc faciendum, vel vitandum.

Secunda est habitus inclinans ad eiusmodi dictamina, prout inclinatur ad prima quædam universalissima dictamina, exempli causa, jus cuique tribuendum, dicitur synderesis: prout inclinatur ad dictamina particularia, exempli causa, quid hic & nunc faciendum, dicitur simpliciter conscientia.

Conscientia habet a Deo naturæ Auctore indita est, et hominem actuum, neque naturam destituit in se. Quare, ut ait S. Thomas in 1. 2. p. q. 79. articulo 2. oportet manifestari nobis esse indita principia, sicut indita sunt principia speculabilia.

De jure Natur. & Gent. it.

Conscientia dividitur primò in *rectam*. Recta est quæ verè dicitur licitum, quod re ipsa tale est. *Erronea* aut illicitum, quod re ipsa non subdividitur in vincibilem & invincibilem in affectatam, crassam, & levem.

Dividitur secundò in *laxam*, quæ majora curat, & in *Pharisaicam*, quæ parva magni facit.

Tertiò in *certam*, *tutam*, *dubiam* & *scrupulosam*: de quibus omnibus præterquàm de probabili, quam clare exponere decrevi, ut lector intelligat probabilissimum, quem non intelligat spui.

C A P U T

De conscientia erronea, dubia, & scrupulosa.

Est semper peccatum operari erroneam. Probat ex *Apoc. 14. Qui autem discernit* (scilicet persuadendo aliquos præ aliis esse iuverit, *Damnatus est, quia non ex fide non est ex fide* (hoc est ex rationis dicant *Chrysofomus, Ambrosius*; aunitèr, *Peccatum est. Peccat ergò, licitos, putans esse illicitos; putat tia erronea, peccatum esse comedere medita.* *Dubium est suspensio animi non vacare pro alterutra parte contradictioni.*

Pars Prima

136
Pri
qu
pos
par
sus

negativum, quando ista suspensio oritur ex eo, quando pro neutra parte rationes appareant. Secundò positivum, quando suspensio oritur ex eo, quòd appa-
reant rationes pro utraque parte æquales, ita prorsus ut hæreat anceps intellectus. Tertio exercitum, quando præcise intellectus hæret suspensus. Quarto Signatum, quando intellectus hæret suspensus. Quarto dubitare. Quintò facti, cum actu reflexo judicat se nec ne. Sextò Juris, utrum liceat, an res sit, an nem humanam modo liceat, an non liceat. laribus circumstantiis; ut, An liceat vendere a particu-
qua dubitatur generali, abstrahendo a circumstantiis; ut, An liceat vendere rem, de quod versatur utrum sit aliena. Octavo practicum, exercendam, spectatis omnibus actionem hic & nunc mihi liceat vendere rem, quam Titius mihi dedit cum talibus verbis ac tali gestu, ut dubitem, utrum mihi illam donaverit, an commodaverit.

Peccatum est operari ex conscientia practicè dubia. Qui enim exercet opus, de quo, spectatis omnibus, dubitat, utrum sit peccatum, interpretative vult malitiam peccati, de qua dubitat: nam eo ipso æquè vult opus, sive sit peccatum, sive non.

Conscientia tuta est, quæ judicat tutum esse id eligere, quod est legi conformius, vel quod stat pro lege contra libertatem: exempli causa, cum sacerdos judicat, tutius esse recitare officium Matutinum, ante Missam, quam post Missam. In dubio practico tutior pars est eligenda; exempli causa, omittendo actionem, si in illa appareat periculum peccati, & in ejus omissione nullum. In dubio speculativo invincibili tutior pars est sequenda. Primò Quando jure positivo ita constitutum est capite ad audientiam, & capite significasti, & capi-

De jure Natur. & Gent. in Ge

pite ultimo. *De homicidio*, ubi expresse de
 dubitans de homicidio a se commisso cer
 gularis, ob hanc rationem, quòd *in dubiis*
mus eligere tutiorem. Ubi est notandum, p
 decrevisse ob specialem reverentiam Sacri m
 usos esse illa ratione, non tamquam con
 ceptum naturale per se obligans, sed tame
 nente generale consilium, quo inducti i
 runt in eo casu particulari. Idque colligi
 Capitis Significasti verbis hujusmodi, *cum in*
sare sit tutius, quam temerè celebrare. Quare t
 extendi non debet ad irregularitatem ex
 & multo minùs ad alias materias; imò n
 gularitatem ex homicidio, in dubio juris
 Cum dubitas, utrùm incurreris irregularit
 do Turcam volentem comburere templu
 rum. Nam Capite, Is, *qui de sententia eo*
 jure est cautus, ut nemo ob aliquod c
 dus sit irregularis, nisi in jure expressum
 Secundo Tutior pars est sequenda, c
 lum damni, quòd sic dubitans tenetur ca
 gr. injuriæ tertii, nullitatis Sacramenti
 citum est bellum offensivum in dubio ju
 Tertio. Quando possessio stat contra
 Hinc inferior dubitans, an Superior ju
 tenetur obedire; quia possessio non stat
 subditi, sed pro auctoritate superioris.
 bitat, an satisfecerit voto, quòd certo
 tur implere; quia votum est in sua posse
 Conscientia certa est, quæ judicat ali
 habere, ut prudenter non possit dubitare
 sito.

Ad operandum licitè requiritur conscien
 non quòdè certitudine metaphysica, in hi

pe impossibili; sed morali, excludente prudentem formidinem de opposito.

Probat. Qui se voluntariè exponit periculo peccati, peccat, ut patet ex Ecclesiastici cap. 3. *Qui amat periculum in illo peribit*; *quod loquitur per se sed* qui operatur cum prudenti formidine, ne sua actio sit mala, exponit se periculo peccandi, cum ita iudicet suam actionem hic & nunc esse licitam, ut simul iudicet, fortasse esse illicitam.

Conscientia scrupulosa est suspicio, ac formido orta ex levibus fundamentis, dictans peccatum esse, ubi revera non est, & hominem anxium reddens in operando.

Causæ scrupulorum sunt primò Complexio timida, suspicax, & melancholica. Secundò inconstantia mentis. Tertio ignorantia. Quarto occulta superbia, qua quis proprio iudicio nimium fidit, nec acquiescit alieno. Quinto nimius timor peccandi. Sexto suggestio Dæmonis, & Divina permissio ad punitionem peccatorum præteritorum, ad patientiæ experimentum, & alios fines.

Licet, & plerumque expedit agere contra scrupulum strictè sumptum; quia non est vera conscientia, sed umbra conscientiæ; cum non sit iudicium saltè perfectum, sed solum fortis apprehensio & formido peccati; vel si sit iudicium, est speculativum, cum quo stare potest iudicium practicum de honestate actionis hic & nunc, omnibus spectatis.

Conscientia probabilis est iudicium aliquare: **O**pinio probabilis est se fundamentum prudenti iudicium non repugnat aut veritatibus ab Ecclesiæ evidenti rationi, aut communi Doctrinæ traditæ. Quare quò plus opinio partem harum rationum, eò erit probatior. Primum dicitur in ordine tutiorem. Primum dicitur hoc autem gis vel minus ostensam: ad aliquem tur dicere ordinationem. Patet hoc jorem utilitatem ad illum statim peccante peccatorem teneri affirmante tum, quæ est probabilior ad utilior ad tior in praxi, cum sit utilioris. periculo peccati & damnationis. Certum est hominem prudentem aliam babilem cognitionem, quando hujus qui non potest. Tota ergò comparata cu consistit in opinione comparata ue ter se comparari opiniones æque tutæ, Nam si in omnibus esse est optio. Rursus possunt tutior les, ut minus probabilis sit tutior. Denique potest vel probabilior ad certam; in il tum, in aliquo actu, vel contra il catum; & tamen quod contra il

test non esse certum, sed probabile; vel probabilius.

His suppositis, variaz sunt sententiaz. Prima absolute, & sine limitatione dicit, licere semper uti opinione probabili, relicta etiam probabiliori. Ita Medina, primus propagator Probabilismi. Fundamentum esse potest, quia vel simpliciter licet, vel numquam; quia eadem est semper ratio: dicere autem, numquam licere, est durissimum: Ergo licet semper; quia illa opinio est sufficiens humanæ cognitioni ejus, quod fieri potest, satisque conformis rectæ rationi. Item quia non potest homo ponderare omnium opinionum fundamenta: ac denique quia etiam in probabilioribus opinionibus potest timeri falsitas; quia, ut Aristoteles ait, multa falsa sunt probabiliora veris.

Secunda Sententia est extremè contraria, semper esse certum præferendum probabili, vel probabiliori, juxta illud principium juris: *Tene certum, & omitte incertum*; & id., quod probabilius est, minus probabili. Ita Conradus, S. Antoninus, Adrianus, Soto. Ratio esse potest, quia si homo debet ferre judicium inter res probabiles, necessario judicat verum, quod judicat probabilius. Ergo agere contra tale judicium esset agere contra prudentiam, & contra conscientiam. Item, quia sic agendo exponit se quis majori periculo operandi malum. Quod confirmatur ex illo principio. *In dubiis tutius est eligendum*: Sed opinio probabilior videtur tutior in conscientia, licet ad alios fines non sit utilior.

Tertia Sententia est, opinionem tutiorem esse sequendam, sive probabilis sit, sive probabilior. Mihi videtur distinctione utendum. Interdum enim opiniones versantur circa jus ipsum, scilicet, an hoc sit prohibitum vel præceptum, nec ne? interdum verò
cir.

circa res ipsas, ut
an hoc modo facta
an hoc pharmaco
re civili, an iste

*Natur. & Gent. in Ge
sunt opiniones de Sacra
teneant, necne; & in
sit utile, vel pernicios
sit hares, vel non &c.*

Dicendum primo, quotiescumque est opi
bilis, hanc actionem non esse malam, ve
tam, vel præceptam, potest aliquis formare
tiam certam, conformem tali opinioni. Fa
conclusioni multa, quæ adducit Navarrus.
etiam Sylvester, Angelus de Clavasio, & ip
toninus in 1. part. titul. 3. cap. 10. Ratio est,
cedit ordinarium modum humanæ facultatis
cognitionem obtinere in singulis actionibus.
Item, quia esset intolerabile onus obliga
homines ad comparandas rationem singulas
Præterea existimo illam rationem sufficient
quamdiu est iudicium probabile, quod n
prohibens, vel præcipiens actionem, talis
sufficienter proposita, vel se onerosa, &
cum obligatio legis sit ex aliqua ratio;
dò odiosa, non urget, donec certius de
Neque contra hoc urget aliquid est autem
vera contraria pars non est aliquid dubium
scientiam; neque ibi est forte illius legi
nec periculum. Intelligenda est autem aliun
præcise ex directa obligatione esse aliun
santur opiniones. Nam forte aliun
trifeco, vel ex alia obligatione quasi
aliquis interdum teneri ad operandum
randum juxta aliquam probationem op
hac conclusione primo definitur illa
beat confessarius conformari enim
probabilis est. Dicendum est & tuta
penitens est bene dispositus i.

R. P. Const. Swięcicki O. M. T. 18

ratur. **Secundò** definitur altera quæstio, utrùm liceat consilium danti sequi opinionem probabilem, etiam ea relicta, quam existimat probabiliorem. Dico posse id fieri, dummodò qui consilium dat, veritatem in suis responsis retineat; quia non dicit simpliciter id sibi probabilius videri, sed solum, posse id sine peccato fieri ex probabili sententia aliorum. **An** verò expediat ita dare consilium, ad prudentiam spectat. **Secus** verò est in docendo. Nam tenetur præceptor saniozem, & veriozem doctrinam docere: in quo potest per gradus peccare; juxta materiæ qualitatem.

Rectè autèm faciunt, qui licet sentiant, moralem aliquam opinionem esse probabiliorem, simul docent, quando contraria sit probabilis, & tuta in praxi. Et ita obtinuit usus, qui valdè confirmat conclusionem positam. Tandèm ex ea infertur, non oportere semper tutiozem viam eligere. Voco autem tutiozem illam, de quo certus quispiam est, in ea nullum esse peccatum; quia esset intolerabile, & præter humanam facultatem: aliòqui quoties tantum est probabilis opinio, vel probabilior, quòd non sit obligatio hic, & nunc jejunandi, vel faciendi hunc contractum, deberet homo jejunare, vel abstinere ab illo contractu. Sed consequens est durissimum. Ergò & antecedens.

Dicendum **Secundò**. Quando opiniones versantur circa res ipsas, An sint talis naturæ, vel conditionis, sæpe tenetur homo præferre certam probabili, & probabiliorem minus probabili; quando scilicet ex justitia, vel charitate tenetur vitare damnum vel incommodum, quod in re ipsa subest, vel periculum ejus. Sumitur assertio ex D. Thoma in 4. distinct. 28. Paludano, Adriano, Victoria, Soto, Navarro, & aliis in nu-

innumeris. Et de
 ne dubio tenetur
 & sic de aliis: **Hic**
 illud Augustini:
 verò est, quia,
 illud damnum,
 efficere validum
 Ergò tenetur vitare periculum, quia hoc perinde e
 in moralibus. Atqui si omittit viam certam, aut si
 curiorem, non vitat periculum. Nam illud semper
 in re manet, quidquid sit de probabilitate opinionis
 Confirmatur ex differentia inter judicium de jure
 ac judicium de re. Nam primum dicit ordinem
 operantem, & omninò tollit periculum malitiæ
 cundum verò dicit ordinem ad rem ipsam, &
 tollit periculum detrimenti, quod est in ipsa re
 Quare in priori est sufficiens excusatio, seu
 sequendi probabile judicium, & hic autem nulla est
 sufficienter proposita, & consequenter inde obligationem
 tot obligationibus operari; cum satis constet, periculum
 ciens excusatio; cum ipsa manere, & consequenter variæ difficultates
 ipsa manere, & consequenter variæ difficultates
 ri. Hic verò occurrere possent Summas, & in Decreti
 tinentes ad materiam de Summas, & in Decreti
 inveniet resolutas apud Summas, & in Decreti
 morum Pontificum, qui Theses aliquot in hac
 ria damnarunt.
 Ut tamen facilis expediri omnia possint,
 genda est prædicta conclusio, quando nulla
 tionabilis causa ad omittendam viam certiore
 nens certam eligendam; ita ut utraque sit
 possibilis æque, & facilis Nam si in alter
 scilicet certiori, occurrat specialis difficultas
 quam hic, & nunc non potest aliquis ea ut

commodo, licitè interdùm poterit omitti, quia pro tunc non censetur moralitè possibilis; & altera cum sit probabilis, poterit tunc existimari sufficiens.

Dicendum ultimò. Interdum licet uti probabili opinione circa actum, omiffa probabiliori, propter aliquam utilitatem, vel qua in re ipsa tutior est ad aliquem finem honestum. Hoc potest contingere in medico, si in desperata necessitate utatur medicina probabilitè utili, cum alia certò utilis non suppetit, etiam si probabilius sit fore inutilem, & certum sit non fore noxiam. Ratio est, quia respectu conscientiae probabilis sufficit ad certitudinem practicam: & aliòquin in re non creatur periculum detrimenti; sed vitatur potius, & additur species utilitatis. Quocircà non immeritò aliqui dabitant, an hoc non solum liceat, sed etiam sit præceptum. Nam reverà præceptum esse aliquandò potest ex obligatione charitatis, vel alia simili, quandò ex una parte est gravis necessitas proximi, & aliundè nullum est incommodum, nec periculum ejus, quod ponderari posset. Si enim interdùm ita accidat, ut ex utraque parte subsit aliquod incommodum, vel periculum; prudenter comparanda sunt, & illud eligendum, quod tutius videbitur.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

R. P.

R. P. CONSTANTINI SWIECICKI
O. M. OBSERVANTIUM THEOLOGI.

PARS SECUNDA
DE JURE BELLI,
ET PACIS
DISPUTATIO I.

De Bello, ejusque causis, ac de officiis, quae inde nascuntur.

CAPUT PRIMUM.

De origine, Natura, licentia, & conditionibus Belli.

Bellum, sic dictum a duello, seu certamine vel duas partes, potest defini: Est status per vim certantium, quae tales sunt: status quidem ut indicetur duratio: per vim certantium ut indicetur forenses, aliaque contentiones: quae actiones ad Bellum non pertinentes.

Bel-

Bellum primò dividitur in justum & injustum, spectata causa. Secundò in solemne & minùs solemne, spectatis ritibus solemnitate jure gentium requisitis, inter quos denuntiatio, saltem in Bello offensivo. Tertiò in offensivum & defensivum: illo hostem, sive juris vindicandi, sive damni reparandi causa, invadimus; isto invasionem injustam, nostra sive bona, sive jura defendendo, propulsamus. Bellum justum, tam defensivum, quàm offensivum, qualicumque modo, & in se præcisè spectatum, originem habet a natura, & est humano generi cœvum: Quia defensio sui, suorumque bonorum justa, ut est medium necessarium ad propriam conservationem contra aggressorem iniquum, cuius est a natura insita. De Bello offensivo ratio est, quia exigit natura, ne scelus maneat impunitum, & quivis se, suaque possit defendere, non solum dum actù fit invasio, sed etiam, ut post illatam injuriam, bonaque erepta, possit sua recuperare. Hinc Tullius Libro tertio de officiis, *Natura, inquit, non patitur, ut aliorum spoliis, nostras facultates, copias, opesque auceamus.* Ergo Bellum spectatum in se, & ut est qualicumque tandem vindictio, originem habet a natura.

Utrumque Bellum, per se loquendo, est juris merè permissivi, ità ut naturæ jure sit licitum, non tamen præceptum. Probatur de Bello defensivo. Quamvis enim conservatio sui quoad substantiam sit de jure naturæ præceptivo; cum eum exigit amor sibi debitus naturaliter, & ad felicitatem rationalis naturæ simpliciter necessarius, nihilominus conservatio sui quoad modum violentum, cum occisione aggressoris injusti, non exigitur absolutè a natura. Nam etiam sine defensione vitæ aut bonorum, salva manet felicitas essentialis quoad partem nobiliorem, seu animam;

mam : neque de
præcepto naturali
vertenda incommo
hominum injuriis
neris humani .
cum vi vis illata

si, & Patis in Specie -
sufficit potestas defensionis ad præ-
ne scilicet natura sit. exposta
rapinis, cum insigni jactura ge-
modo justum, sed & necessarium est.

Probatur de Bello offensivo: Quia punitio sceleris,
vel vindicatio sui, ac suorum bonorum, saltèm quoad
modum violentum, non est determinatè requisita ab
amore sui naturali. Nam læsi Principes, quamvis sed
premi, non tenentur necessariò ad arma ruere, et
possent aliud vindictæ genus excogitare; vel, ut
iam contingit, in causâ arbitros compromittere.

cedit, quod sine præcepto naturali sufficiat potestas
vindicationis, Naturæ Jure concessâ genti in gentem,
ita prorsus, ut satis tollatur hominibus pravis
grassandi in aliorum vitam, si unusquisque nostrum
na; atque, hac ratione in Miloniana, rapiat
sperari possit. Secus enim Bellum pronuntiat, necesse
rectè Cicero animadvertit, si unquam evertatur, nisi in armis
commoda aliorum, societas bonorum evertatur, nisi in armis

Quare Livius lib. 9 justum Bellum pronuntiat, nisi in armis
bus est necessarium, quibusque ex edicto geritur de rebus
Concordat D. Isidorus lib. 8. quod hostium causa.
scribens: Justum est Bellum quod hostium causa.
reperendis, aut propulsandorum Bellum publicum & solemne, spectatum præcipue
quoad formam, seu modum, est juris dumtaxa
fit defensivum, sive offensivum, est juris dumtaxa
Gentium.

Constat hæc propositio ex
ter quas denuntiatio, armorum conditio ne venen
sunt illita, ne fontes vitientur; quæ Jure Gentium
inducta sunt, ne cædes ultrâ modum fiant; partim ex

ex effectibus Belli, exempli causa, jus redigendi captos in servitutem, jus direptionis, jus interficiendi quoscumque adversæ partis, etiam fœminas certis in circumstantiis: quæ in jus naturale, neque cadunt neque cadere possunt, ut infra declarabitur.

Objiciunt aliqui: Bella non potuerunt initium sumere, antequam gentes multiplicarentur, ac rerum communio desineret, *meum denique ac tuum, frigidum illud verbum, innumeraque gignens bella*, ut ait Chrysostomus in oratione de S. Philogonio, invalesceret: Ergo bellum non est mundo cœvum.

Respondeo distinguendo consequens: Ergo bellum non est mundo cœvum, spectatum in se, seu spectato jure bellandi, suaque recuperandi, si alia via recuperari non possent; nego; Non est mundo cœvum, spectato actu bellandi; subdistinguo: & hoc defectu potentia, nego: defectu occasionis, quæ multis post annis exercitium suppeditavit, concedo. Bellum non est medium absolutè necessarium, sed ex suppositione: neque ad Jus Naturæ requiritur, ut singula ejus capita semper & statim redigantur in actum, sed satis est, si certis in circumstantiis operationem suam exercent; ut præ cæteris apparet in materia furti, quæ locum non habet, nisi supposita rerum divisione.

Objicit secundo Grotius: Bellum privatum antiquius est, quàm publicum. Ergò privatum est Jus Naturæ, publicum Jus Gentium.

Respondeo. Ante rerum divisionem vel homines, qui tùm vivebant, erant merè privati, hoc est, nulli familiæ adscripti, nulliusque potestati, etiam domesticæ, subjecti; vel erant in familias congregati: Ergò utrique quandocumque in corpore vel in bonis læderentur, se defendere poterant ac sua vindicare,

care, illi Bello antiquius publicum: familiarum gimen ad Jus Civile Origo Belli in justis, est humano generi coeva, descenditque a corruptione naturæ lapsæ, a peccato, omnisque peccati auctore Diabolo.

Probatur ex D. Augustino, qui lib. 22. contra Faustum hæc habet: Quid culpatur in Bello? An quia moriuntur quandoque morituri, ut dominantur in pace victuri? Hoc reprehendere timidum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, impacatus atque implacabilis animus, feritas bellandi, libido dominandi, & sic, que similia, hæc sunt, qua in bellis culpantur.

Bella igitur cum mundo nato fuerunt: duobus fratribus angustus erat mundus, iniquo Caino videbatur Abel fore beator. Secuta Cataclysmus universalis, discordes inter se populos Sennaar, oppressa justo Dei judicio, perdidit. Post Cataclysmum genuavit Nembrodis in Campo Ninus, quem S. Augustinus lib. 4. de Civitate Dei, alii que Scriptores num esse dicunt, qui Bello initium dedit. Macedonia & ita Assyriorum Imperio, Persarum, & periiit. Bella subindè Medorum, Persarum, & periiit.

Si Horatio fides, pugnatum est initio manibus unguibus, dentibus: deindè fustibus, & lapidibus demùm omni genere armorum. Horum armorum inventor Josephus Tubalcaino; Eusebius Tarentino, & Eudorietatem; Plutarchus Archytæ, Egyptios inventor perfectionem tribuit. Plinius charæ & galeæ; Mada lanceæ dicit, Spartanos Ma charæ & Epæum mu- dam Myssenum thoracis & Ascia, Y

muralis; Vegetius fundam incolis Baleariam, Diodorus arcus & Sagittas Apollini, alii Zetho, alii Perseo tribuunt. Pulveris Pyri inventionem alii Joanni Gutembergio Germano alii cuidam Bertholdo; tormentorum primum usum Blondus, & Volaterranus Venetis anno 1380., alii aliis longè maturius adscribunt. Adeò humanum ingenium ad hominum eadem exacuit, ut ait Virgilius Æneidos lib. 7.

Sævus amor ferri, & scelerata insania belli.

Bellum ex natura sua, Jure Naturæ, & Gentium, imo & divino veteri est licitum.

Probatur prima pars: Bellum ex natura sua descendit a Jure Naturæ, fundaturque in legitima sui defensione, quæ ab instinctu naturali vim vi repellendi, & sua recuperandi originem habet.

Probatur secunda pars. Bellum Juri Gentium est conforme, necessarium ad tuendam Rempublicam, repellendos hostes, reparanda damna, justitiam publicam conservandam. Ergò est licitum Jure Gentium.

Probatur tertia pars. Contra Manichæos, qui reprehendebant Moysen, Josuè, Davidem, cæterosque Testamenti veteris Patres, quod Bella gesserint. Deus ipse de modo gerendi Belli suum populum docuit, sic, ut liber Deuteronomii, in quo artes Belli traduntur, vocari solet liber bellorum Domini. Sed quia Manichæi Testamentum vetus respuebant, ideo ex novo, quod libentè admittunt, sunt repellendi.

Dico igitur, bellum esse etiam licitum Jure novo Divino, seu Christiano. Est contra Manichæos, Anabaptistas, Erasmus Roterodamum, Cornelium Agrippam, & alios.

Pro-

De jure

Probatur. D. Jo-
eum consulerent
non jussit eos, ut
pretatur secunda
litia se se subtrahere

que percutere. Item, *Christus Centurioni dicenti Mat-
thæi cap. 8. Nam ego homo sum sub potestate constitutus, & dico huic: vade, & vadit; non man-
davit, ut militiam desereret, sed potius fidem lauda-
vit. Item Cornelii Centurionis Eleemosynas remune-
ratus est dono Fidei; neque Petrus, cum eum face-
ret Christianum, abjicere baltheum jussit, Actorum
cap. 10. Sic Christus Matthæi cap. 22. præcipit dari
tributa Cæsari, quibus aluntur milites: ideo enim tri-
buta præstatis, inquit Apostolus ad Rom. cap. 13. gladio
servientes, nimirum ut dixerat
punitur pacis publicæ hostes: id enim antea dixerat
idem Apostolus: Non sine causa gladium portat: Dei
Minister est vindex in iram.*

Confirmatur ex Patribus. S. Ambrosius Serm. 7.
hæc habet: Non militare delictum est, sed propter prædant
militare peccatum est. S. Augustinus Epist. ad Bonifacium
Noli putare, neminem Deo placere posse, qui armis bellicis
ministrat. Similia vide apud Nazianzenum, & Tullianum.
Gregorium Magnum, Bellarmino libro 3. de
nensem, qui citantur a Bellarmino libro 3. de
cis cap. 14. Licet Reipublicæ Christi-
næ tranquillitatem tueri gladio, contra homines
probos, qui sunt hostes internos. Ergo licet eandem
Bello defendere contra hostes externos. Consequenter
patet, quia unum æque alterum est necessarium
ad felicem statum Reipublicæ; unum igitur serio omni-
um Naturæ Jure permittum. Bel-

Bellum improbet, ego eum non hæreticum modo, sed Reipublicæ proditorem esse judico. Nulla certe Reipublica diu potest consistere, nisi quæ militarem artem excolit. Cum enim magna cupiditate ad aliena rapienda ferantur homines; ubi obstaculum non vident, eò ruunt. Hinc Bellum justum, etiam offensivum, non modo est licitum Christianis, sed aliquando etiam melius pace, imo & graviter obligatorium, quando nimirum, oblata spe victoriæ, est absolute necessarium pro salute temporali, exempli causa si subditi externo ab hoste graviter vexarentur. Item pro salute Reipublicæ spirituali, hoc est Fidei Catholicæ conservatione.

Confirmatur exemplis. Sape enim Bella juste suscepta adjuvat Deus, non adjuturus, si Bellum foret illicitum. Sic auxilio fuit bellum gerenti Constantino, ut narrat Eusebius in ejus vita, & lib. 9. Historiæ cap. 9. Theodosio adjuutores misit Sanctos Joannem & Philippum, teste Theodoreto lib. 5. Historiarum cap. 24. Theodosio juniore Angelos, ut habet Socrates lib. 7. cap. 18. Sic adjuvit per miracula Clodovæum Regem, ut scribit Gregorius Turonensis lib. 2. Historiæ Francorum cap. 30. Et Honorium Imperatorem, ut Augustinus testatur lib. 5. de Civitate Dei cap. 23. Sic adscriptos militiæ legimus Christianos, vita moribusque Santissimos, etiam sub Principibus Ethnicis. Nota est legio fulminatrix sub M. Aurelio, pluvia divinitus impetrata celebris. Denique nota sunt bella Caroli Magni. Sancti Ludovici Regis Galliæ, & aliorum.

Objiciunt primò Hæretici. Pluribus in locis, Evangelii bellum a Christo prohibetur. Nam Matt. cap. 5. Christus ait: *si quis te percusserit in unam maxillam, præbe. & alteram. Diligite inimicos vestros.* Verf. verò Syriac: *من يضربك على الخد الأيمن فاصرفه إلى الأيسر*
Et

illi, qui peccata commiserant in militia, vicio suo consuetudinem peccandi contraxerunt: quæ consuetudo tolli non poterat, nisi fuga Militiæ.

Objiciunt Tertio. S. Joannes permisit Bellum Judæis dumtaxat ut imperfectis: Sed Christus aliter docuit. Deinde ea dixit militibus, non ut bene, sed ut minus male viverent. Sciebat igitur, sequentes militiam non posse bene vivere. Ita Erasmus Roterodamus, & eo teste Theophylactus.

Respondeo. Joannes prius dixerat militibus: *Facite fructus dignos penitentiae*. Versio vero Syriaca sic: *ⲙⲁⲅⲁ ⲁⲓⲛⲁ ⲉⲓⲛⲁ ⲉⲓⲛⲁ ⲉⲓⲛⲁ*; Inde milites penitentiam compuncti petierunt, quis esset fructus bonus, quem facere deberent, vel ergo Joannes eos decepit, vel possunt milites salutem consequi, si servent quod ille præcepit. Theophylactus vel male intelligitur ab Erasmo, ut Bellarminus monet, vel si contra nos est, nititur frustra contra torrentem.

Objiciunt Quarto ex Patribus. Tertullianus in Libro de corona militis hæc habet: *Licebitne in gladio conversari, Domino pronuntiante, gladio periturum, qui gladio fuerit usus? & prælio operabitur filius pacis, cui nec litigare conveniet?* Origenes Lib. 2 contra Celsum, ait, *Christum omnia Bella sustulisse*: S. Hieronymus ad Ageruchiam de Monogamia. *Olim bellatoribus dicebatur: accinge gladium tuum; nunc Petro dicitur: Converte gladium tuum in vaginam*. S. Ambrosius Lib. 10. in Lucam: *Domine, cur emere me gladium jubes, qui ferire me prohibes? ideo fortasse Petro duos gladios afferenti, satis est, dicis, quasi licuerit usque ad Evangelium, ut sit in lege equitatis eruditio, in Evangelio bonitatis perfectio*. S. Aug. in Psalm. 37. *Non orare debemus, ut moriantur inimici, sed ut corrigantur*.

Respondeo, SS. Patres affirmant, **Bellum** per se
au-

audoritate publice, seu respectu habito ad circumstantias. Tertullianus, & Origenes, seu respectu rationes precipue esse illicitum probant propter periculum idololatriæ: Excubabit, inquit, pro templis, quibus renuntiavit. Si plus dicit, inquit, sed sustulisse Bella per pacem universalem tempore Nativitatis, ut ex contextu intelligitur. Hieronymus hoc tantum dicit, in lege veteri imperata fuisse Bellam, ut necessaria ab subigendam terram promissionis, in nova non quidem esse prohibita, at non tamen imperata, sed pacem potius insinuatam consilio, ut regnum Cœlorum facilius homines consequantur. Ambrosius de Bello publico non differit, sed de privata defensione non adhibenda, idque per modum consilii ad perfectionem virtutis acquirendam. Augustinus reprehendit odium inimicorum, non Bellum justum. Quod patet ex ea, quam citavimus, Epistola ad Bonifacium.

Objiciunt Quinto. Bellum opponitur paci, quæ est effectus caritatis: malum igitur est. Bellum, cum incipiatur ad odium, & vindictam explendam: Deus deus arma Christianorum sunt gladius Verbi Dei, de Fidei, ut ait Apost. Eph. cap. 6. Bellum ita opponitur paci, ut etiam sit pacis instrumentum. Pacem debet habere voluntas, Bellum necessitas, ut dicitur Canone Noli 23 quæst. 1. Ad secundum, Arma, quæ adversus Dæmones. Unde sunt arma Belli spiritualis, quæ Christianis arma Belli corporei, si sit necessarium. prima, potestas summa, & auctoritate Nature, non nisi auctoritate dei, si sit necessarium. Conditions Belli sunt: Primo quia Bella, spectato consilio permessa ab auctore necessitate inducta sunt, & eo

Etore naturæ, ut ii, qui judicem non habent, jus & justitiam consequi possint. Secundo quia qui Bellum infert, judicem agit in causa sua, sibi justitiam administrat injuriæ vindicativam; exponit Rempublicam magno periculo: atqui hæc omnia requirunt potestatem summam. Tertio quia Bellum illaturus alteri potestatis non summæ, sed subordinatæ, tenetur prius experiri viam juris per disceptationem pacificam: nam actor sequitur forum rei. Forum autem subordinati est via juris: & ex Jure Naturæ, & Gentium abstinendum est armis, agendumque jure, cum agi potest. Hinc est, quod in omni Superiorem agnoscente Bellum injustum præsumatur, in Supremo justum, quia præsumitur, cum, qui habet potestatem supremam, viam juris expertum esse; aliud non item.

Secunda Conditio est causa justa. Ratio est, quia Bellum est modus defensionis ac vindicationis gravissimus, ex quo sequuntur mala quam plurima. Hinc requiritur causa gravis & certa respectu Principis. Nam alia est militum ratio, quibus inest parendi obligatio, nisi aliunde certo constaret de Belli injustitia:

Tertia Conditio est recta intentio. Ratio est, quia Bellum permissum non est, nisi ut necessarium medium ad recuperandam pacem, aut exercendam justitiam, injurias vindicando, aut amissa recuperando. Hinc oblata plena satisfactione, Bellum cessare debet (etiamsi cœptum fuerit) non modo titulo caritatis, eo quod Bellum sit gravissimum supplicium; sed etiam titulo justitiæ, saltem probabilius, eo quod Bellum sit *solius necessitatis*, adeoque cessante injuria, cesset etiam justa causa.

Quarta Conditio est publica Belli denuntiatio: idque intelligitur de Bello offensivo. Nam defensivum, teste Platone, a natura indicitur. Intelligitur etiam

regu.

De jure Belli & Pacis in Specie. 177

regulariter. Non enim opus est denuntiatione apud hostem perpetuum, rebelles, proscriptos, præterito tempore induciarum, si periculum sit in mora, nulla spe, vel alia via suppetente. Hæc denuntiatio de jure est gentium, quia longævo Gentium usu inducta; sic, ut ea prætermissa, non bellum, sed latrocinium vocetur. Inde noti sunt varii ritus a variis gentibus observati, cum bellum hostibus denuntiarent.

Quinta Conditiō est modus legitimus suscipiendi, gerendi, finiendi, belli. De primo constat ex dictis, De tertio dicitur, ubi de pace; Ad secundum quod attinet, requiritur ut arma sint legitima, veneno quod infecta, ne fontes toxico misceantur: quæ conditiō non fluunt ex jure Gentium, ne mala bellorum parum non geantur; non vero ex jure naturæ, cuius parum non tereft, veneno, an gladio hostis tollatur, repugnantia non si potest. Episcopi, Clerici, Monachi jure factio, non defiaftici status dignitate. Excipitur tamen ex utroque in necessitas conservandæ vitæ propriæ, aut alterius in nocentis, patriæ, & communis boni Ecclesiæ. Ubi in possunt Episcopi ob temporale dominium, & in- risdictionis feudalis pugnare per alios, duces tuendo.

C A P U T II.

De justitia Belli ratione Religionis.

Bellum mere defensivum pro gloria Dei, tione fidei ac veræ religionis est licitum, orthodoxos Principes obligat ex officio protectionis. Probatum prima pars. In Actibus Apostolorum legimus cap. 23. a D. Paulo, cum R.P. Const. Swięcicki O. M. Thlgi.

Judæis ob religionem capitales fieri insidias intelligeret, per quemdam cognatum opem tribuni fuisse imploratam; atque adeo tribunum collaudatum fuisse, quod militari præsidio Paulum munierit.

Quod exemplum Episcopis omnibus Augustinus ita proponit imitandum, ut proditæ Ecclesiæ eos inceset, quicumque opem Magistratus invocare neglexerint. Refertur locus Augustini Canon. 2. Caus. 23. quæst. 3. Sic laudantur in Sacris Litteris Machabæi, quod Religionis causa contra Antiochum sævientem se se defenderint. Sic laudatur Constantinus Magnus, quod armata manu Licinium represserit: sic Armenii, quod sumptis armis Maximiani furorem fregerint, Christi fidem persequentis.

Probaturs secunda pars. Principes ideo sunt constituti, ut eorum subditi vitam agant non modo tranquillam in omni honestate, sed etiam quietam in omni pietate, ut ait Paulus ad Timotheum cap. 2. Vocantur *nutritii* Ecclesiæ ab Isaia cap. 49. Advocati, & Protectores in Canone *Tibi Domino* Distinct. 63. ergo Bellum defensivum Ecclesiæ tenentur Princeps gerere.

Confirmatur. Imperatores Orientales, Ecclesiam destituentes in temporalibus, neque illam tuentes a Longobardicis injuriis & rapinis, amisere imperium, translata in Carolum Magnum Cæsarca Dignitate. Ergo a fortiori neglecti officii se reos facerent, si Ecclesiam destituerent in Spiritualibus, nec defenderent viva Ecclesiæ membra, ac Dei templa ab injuriis improborum.

Objiciunt Primò. Non est necesse, ut vera Religio armis defendatur. Nam satis potens est Deus, ut Religionem defendat: ejus enim agitur causa. Deinde Christi Regnum non est de hoc Mundo. Ergo armis non indiget.

Re.

que Magistratus manuum opponerent. Ad ultimum respondeo, Christianorum esse non repugnare modo illegitimo; sed eisdem posse repugnare modo legitimo, Juri Naturæ ac Gentium consentaneo. Lex enim Evangelica non abrogat Politicam Christianam; non judicia, non bella. Adde, quod armis defendentes Ecclesiam satis multa patiuntur propter justitiam.

Objiciunt Tertio. Inconsulte defenditur armis vera Religio. Sic Judæis adversus Assyrios Ægypti opem implorantibus respondit Deus, *in Deo, non in humanis auxiliis esse confidendum*: Isaïæ cap. 20. & Ezechiel. cap. 29. Sic expectandum nobis esse a Deo auxilium Isaïas pronuntiat cap. 30. *In silentio, ac spe erit fortitudo vestra*. Textus verò Hebraicus sic: *יהוה אלהינו יבנה לנו חומה וקוֹרְנָה וְנִבְרַחְמָם*.

Respondeo. In Deo esse confidendum primario confidentia discreta, nec excludente humanam industriam, non vero Deum esse tentandum præsentia indiscreta, ac temeraria. Judæi merito sunt reprehensi, quia minus in Deo, quàm in Ægypti auxiliis confidebant. Silentium, & spem non excludit, sed complectitur maxime legitima defensio Religionis.

C A P U T III.

*Quid sentiendum in specie de causa justa belli
adversus Infideles.*

Dico primò Licere bellum defensivum Religionis causa adversus Infideles quoscumque; imò & offensivum, utrumque præcipue contra Turcas, & alios usurpatores terrarum, quæ olim fuerant Christianorum.

Probatur prima pars contra Lutherum. Licitum est bellum veræ Religionis defensivum in genere; ergo

De jure Belli, & Pacis in Specie. 181

ergo etiam in specie contra Turcas Christiani nominis juratos hostes.

Probatur secunda pars adversus quosdam Protestantibus Lutheri asseclas. Turca nullo jure occupant Christianorum terras ac regna, plura quotidie pietatem traducere conantes: Ergo, nisi obtentur imperialia pacta, bellum est illis inferendum.

Confirmatur ex eo, quod Summi Pontifices, Urbani item II. Paschalis II. Eugenius III. aliique Lugdunenses, Viennenses, & alia bellum saepe Turcis indicaverint; quod S. Bernardus, aliique Sancti viri concilio generali publicis excitarint Populos ad hujusmodi bellum traditum; Sermoes miraculis confirmarint, ut ipse Bernardus; quod tot Imperatores, ac Principes bellum a Turcis inferendum repugnare.

Objicit primo Lutherus. Bellum a Turcis inferendum est virga; Turca sunt Dei flagella, quibus eorum castigantur scelera: atqui non licet flagellis Dei; Ergo nec Turcis.

Respondeo etiam in veteri Testamento Reges astitere. Nam suscitatos a Deo legimus Othonielem Gedeonem, Samsonem, ut contra ejusmodi populum defenderent. Imo etiam famas, pestis morbi sunt flagella Dei; & tamen licet nobis ea pulsare.

Objiciunt secundo. Ecclesiae utilior est quam tranquillitas. Ergo potius orandum pro tione, quam pro pace.

Confirmatur. Deus per Jeremiam monuit ut se subicerent Nabuchodonosori, neque resistere-

Urbes, Lugdunenses, Viennenses, concilio generali, bellum traditum, repugnare, bellum a Turcis inferendum, flagella, pestis, & pro, Judaeos, resistere, nisi.

nisi gravioribus pœnis mulctari vellent, Jerem. cap. 17. Ergò idem nobis faciendum est.

Respondeo, persecutionem non semper esse utiliorem Ecclesiæ, sed tantummodo ei prodesse, cum periculosa non est, & Christiana fortitudine exantlari potest: adeoque esse tolerandam instante necessitate. Hinc monet Christus: *Orate, ne intretis in tentationem*: Et Apostolus ad Timothæum cap. 2. *Nos jubet orare pro Regibus, ut quietam, & tranquillam vitam agamus*. Vers enim Syriaca sic: *ܠܗܘܘܢ ܥܕܢ ܝܘܕܝܐ ܘܥܝܢܐ ܝܘܕܝܐ ܘܥܝܢܐ ܝܘܕܝܐ ܘܥܝܢܐ ܝܘܕܝܐ*.

Ad confirmationem dico, Deum non tantum monuisse Judæos, ut se subjicerent Regi Assyrio, sed voluntatem suam significasse, ut jugum admitterent in scelerum pœnam.

Itaque Regnum Judæorum in Assyrium transtulerat, ita ut illis non relinqueret Jus Bello legitimo resistendi.

Objicit tertio. Hermanus Coringius Protestantium Germanorum hujus sæculi Princeps: Nullum superest Jus Christianis in Turcas respectu Terræ Sanctæ, quam ab hinc annis plus quadringentis possident Turcæ. Ergò bellum saltem offensivum in Turcas est illicitum. Probat antecedens primò, quia communis persuasio hujus juris, & auctoritas Romanæ Curie nihil probant: illa enim persuasio non nititur nisi arcanis decretis Romanæ Curie, cujus mens, & consilium est dilatare Ecclesiasticam potestatem; *cuius manifestum sit, quod abusa fuerit hac improvida populi credulitate, Regibusque morigeris, ut subduceret robur fortium virorum; nec non infinitam generosi sanguinis vim profundere allaborarit.*

Probat secundò. Quia cum Christiani Occidentales, Balduino Duce, expeditionem suscipere, Turcæ

ce jus in Terram Sanctam, multo jam tempore, quiete possidebant, & pactionibus initis cum Græcorum Imperatoribus possessionem confirmaverant.

Respondeo. Communem persuasionem (præscindendo a specialibus pactis) quoad juratum Christiani nominis hostem niti Jure Naturæ, quo licet injuriam vindicare, & recuperare bona iniuste erepta, ut supra diximus. Habet etiam fundamentum in Jure Divino, quo vindicare licet infidelitatem, cum summa Dei contumelia inductam: in Jure Gentium, quo licet hostis molimina præoccupare, ne semper possit, cum semper velit: Nititur denique in Jure Naturæ, quo licet tot Christianorum ex infami servitute eripere, & majora damna huic præcavere.

Adea quæ dicit de Curia Romana, respondeo esse somnia delirantis, vel odio in Pontificios amencis ejus. **A**d secundum Respondeo. Jus illud, Christianis, fuisse ante usurpatum a Turcis sæculo octavo, nec ullis unquam Imperatorum pactionibus confirmatum.

C A P U T I V.

De Bello causa Religionis contra Paganos.

Dico primò Religionis propagationem causam legitimam inferendi Paganis. **D**ico secundò Paganos tantummodo adduci posse ad veram fidem. **D.** Thomas, Molina, Suarezius, Sotus, contra Ostiensem, Panormitanum, aliosque, quædam rationes minime nos movent, ut infidelitatem solam inter Belli causas numeremus. **I**ta indirectè quod præcavere non esse Belli, quia indirectè docent Suarezius & alii. **P**ro.

Probatur prima pars . Ad Bellum legitime inferendum ratione delicti , & injuriæ requiritur jurisdictio ordinaria vel extraordinaria . Sed neutrum habent Christiani Principes in Paganos . Ergo non possunt inferre bellum Paganis , quia Pagani sunt . Major propositio fundamentum habet in Jure Naturæ & Gentium , quo bella reguntur : quod jus non destruit lex gratiæ , sed potius perficit . Minor est evidens de ordinaria jurisdictione : Extraordinariam Principes Christianos habere probari non potest testimonio apertis Sacræ Scripturæ . Consequentia sequitur ; quia Christianis Principibus inferendi iis Belli , qui ad Ecclesiæ , aut eorum jurisdictionem non pertinent , alius titulus non suppetit , quàm quem ratio naturalis , & Jus Gentium dicat ; quo jure , qui extra jurisdictionem existunt , legibus positivis subjecti non sunt . Quare S. Paulus in priore ad Corinthios Epistola cap 5 . ait : *Quid mihi de iis , qui foris (id est extra Ecclesiam) sunt judicare ? Siquidem eos Deus judicabit .* D. Thomas in 2 . 2 . quæst . 12 . art . 2 . diserte habet : *Ad Ecclesiam non pertinet punire infidelitatem in iis , qui numquam fidem susceperunt .*

Probatur secunda pars : Indirectè adducere ad veram fidem infideles est per Apostolicos viros Evangelium Christi prædicare , Fidem unice salutarem annuntiare , suadere , persuadere : sed viri Apostolici jus hujusmodi habent prædicandi Evangelium omni creaturæ ; ergo jus habent adducendi indirectè , hoc est hortatu , non Imperio ad veram Fidem .

Ex his colligitur primò . Quòd dictum est de infidelitate , locum etiam habet in aliis sceleribus etiam naturæ legi repugnantibus ; modo non cedant in nostram , vel alterius innocentis injuriam . Par enim ratio de infidelitate est , ac de fornicatione , ebrietate , rapi-

dum, ne hic prætextus sit intempestivus; servietque in destructionem potius, quàm ædificationem, si nempe Religionis defendendæ specie legitimi Principes deturbentur, bona eorum, ac terræ in ditionem suam redigantur. Secundò ne comes desit mansuetudo Christiana. Vis enim facit ex infidelibus simulatores: non veros Dei cultores: Tertio ne sub hoc prætextu irrepant vitia ambitionis, & avaritiæ.

Objiciunt primò Ostiensis, & alii: Infidelibus ob infidelitatem auferenda esse Regna, & in Christianos transferenda prædixit Dominus, Matth. cap. 21. *Auferetur a vobis Regnum Dei, & dabitur Genti facienti fructus ejus. Ergò potest inferri bellum. Vulgata verò Syriaca sic: *

Respondeo Prædixit Dominus, a se Regnum auferendum Judæis; non jussit, ut Principes Christiani Regno spoliarent omnes Ethnicos Reges.

Objiciunt secundo. Hæretici, Apostatæ possunt armis compelli ad veram fidem iterum suscipiendam, quàm deseruerant, ut testantur S. Thomas, & Augustinus. Ergò etiam infideles possunt compelli ad veram fidem profitendam.

Respondeo disparitatem peti ex jurisdictione, quàm habet Ecclesia in eos, qui deserta Catholica Fide, hæresim sequuti sunt: quam jurisdictionem non habet in eos, qui numquam fuerunt Christiani; si Ecclesia non habet, multò minùs Principes habent.

De Judæis, ac Paganis ita decernunt Imperatores Honorius, ac Theodosius lege Christianis 6 capite de Paganis: *Quòd Judæis, ac Paganis quiete degentibus, nihil que tentantibus turbulentum, legibusque contrarium, manus inferre, Religionis auctoritate abusi, non audeant. Hinc Alexander II. Pont. Max. Bellum in eos infideles permittit, qui Christianos persequuntur, aut ex Urbibus,*
pro.

propriisque sedibus expellant. Ita habetur in capite :
Disparitas 2. causa 23. quest. 8.
infideles? Respondeo primo Subditos infideles, ut sumo
Judæi, & Saraceni captivi Christianorum, non posse
vi & armis compelli ad veram Fidem proficendam :
posse, si obtent pacta a Principe Christiano cum
ipsis inita.

Probatur prima pars. Si subditi infideles possent
vi, & armis cogi directè ad veram Fidem proficendam,
vel ad internam possent, vel ad externam.
Neutrùm potest dici. Non ad internam; quia ut ait
Laetantius, nihil tam voluntarium, quam Religio
causa, hoc ipso nulla est: Et quia ut aiebat
lianus II. Imperator, non est major tyrannis
velle conscientias dominari. Hinc illa sententia
thorii Poloniae Regis invicti præclara reservata; primùm ex
soli Deo esse reservata; secundùm scire futura; tertium
facere; secundùm scire futura; tertium imperata
Fidei externam, quia obstant clarissima jura
dæis, Canone de Judæis 5. distinct. 45 decernitur
Nemini deinceps ad credendum vim inferri: cujus
miseretur Deus, & quem vult, indurat. Item Can.
Judæi 9. Statuimus, ut nullus invitus, vel volentes
ad Baptismum venire compellat. Rationem tradunt
nonnes: Non enim invitati salvandi sunt, sed volentes
integre forma justitia: sicut enim propria arbitria
serpenti obediens perit, sic vocante se gratia Dei
mentis conversione, homo quisque credendo salvatur:
cà Rex Navarrae in Litteris ad Nobiles Aquitanie
Non gladio, inquit, sed persuasione, ac vi doctrina
hominum Religio plantatur, & honeste vite exemplo

possent
externam
ut ait
Ba
quid
vera
Ju
sic
Judæos
Ca
ut sit
voluntate
Propria
Quocir
cordibus
confirmatur
Pro-

Probatur secundo . Quia si infideles subditi directè cogi possent , vel possent per Principes Ecclesiasticos , vel per sæculares . Neutrum dici potest . Non per Ecclesiasticos , quia Ecclesia nihil potest in eos , qui foris sunt . Non per sæculares , quia jurisdictio sæcularis directè ordinatur ad finem dumtaxat naturalem , non verò ad ea , quæ sunt ordinis supernaturalis , uti sunt Fides , & Baptisma ; vel si illi aliqua gaudent jurisdictione tamquàm custodes legum divinarum , non tamen possunt directè cogere ad Fidem amplectendam , ob hanc ipsam Canonici Juris prohibitionem .

Probatur secunda pars . Indirecta coactio nec justitiæ , nec alii virtuti repugnat . Ergò est medium licitum ad finem sanctum , quia ab ipso Christo commendatum in illis verbis Luc. cap. 14. *Compelle intrare* . Antecedens patet exemplis Cæsarum , Regum , & S. Gregorii Magni , qui varios modos licitos indirectè hujus compulsionis suppeditat lib. 4. Epist. 4. nempe invitatione præmiorum , promissione privilegiorum , oblatione bonorum ac dignitatum , & si pertinaces sint , exactione rigida tributorum , alias justorum .

Probatur tertia pars . Infidelibus quoque est servanda Fides . Accedit , quòd coactio si fiat per minas exilii , tributi insoliti , & cætera media , esset directa ; adeoque injusta coactio ad Fidem profiteendam .

Hic est Notandum primò . Si præter infidelitatem alia causa concurreret , exempli causa , iniqua eorum conspiratio in Christianos , vel si alia ratione perniciosam Reipublicæ procurarent , eos utique exilio multari posse .

Notandum secundò . Debere identidem eorum ritus , negotiationes , modumque vivendi ita observari ,
ut

ut ne quidquam moliri possint in Religionis Christianæ contemptum. Ratio est, quia alias nec Religio-
ni nec Republicæ sufficienter cautum foret, ob in-
fidelium, præsertim Judæorum inveteratam malitiam,
& odium in Fidem Christianam.

Notandum tertio. Etsi dominium Infidelium in
Christianos non tollatur per libertatem Christianam in
juxtâ illud ex Epistola 1 Petri cap. 1 *subjecti estote*
propter Deum, sive Regi, quasi præcellenti, sive Ducibus &c.
Tamen est opus exceptione. Primum si Infideles
dominantur Christianis sint subiecti Principibus
Christianis. Tunc enim privari possunt dominio
Christianos. Secundò si illud dominium esse
& recens acquisitum in Christianos, expulsi
Christianis; nisi forte per pacta se se subdiderint
Fideles, gaudeantque propterea suis privilegiis
si servi Infidelium paterentur periculum
tunc enim a tali dominio per Ecclesiasticam
tem absolvi possent, Auctore D. Thoma 2.
10 art. 109 ubi ait, *Ecclesia potestatem esse,*
tate sibi concessam, subditos Infidelium ad Fidem
versos eorum jurisdictione: eximere, si ita ad
conveniens, aut necessarium esse videatur.

Notandum Quarto. Quamquam Infideles
vina, & naturali teneantur suscipere Fidem
nam sufficienter propositam; tamen Principes
se cogere Infideles non subditos, idque
jurisdictionis Nam sicut hujus defectu Rex
nequit vindicare delicta Hungarorum, quali-
a Hungaria degentium, nec eos adigere ad
tiam legis divinæ; ita a pari.

Notandum Quinto. Canones nonnullos, qui
tur permittere coactionem hujusmodi imposi-
tum, confiscatione bonorum, exilio, aliisque

Dei potestatem
Christi potestatem
potestatem
legge Christiana
non possunt
defectu
Polonia
obsequiumque
observari
videntur
penis
hæ-

hæreticorum propriis, esse exponendos de coactione indirecta, sic ut illa onera aliundè debita, & pœnæ ob alia delicta infligendæ intelligantur. Ratio hujus expositionis desumitur ex aliis canonibus, qui perspicuè contrarium statuunt.

Notandum sextò. Varia exempla Regum, ut Sisebuti Gothorum Regis, qui Judæos in Hispania Baptistum recusantes turpiter decalvari, flagellis cædi, & eorum bonis fisco addictis exilio multari iussit; & Ferdinandi Catholici, qui Judæos, & Saracenos Baptistari renuentes, ex omni Hispania exterminavit; ejusmodi, inquam, exempla intelligenda esse vel de relapsu in infidelitatem (quod scelus est maximum) vel de aliis criminibus cum infidelitate conjunctis.

Nam primò casu licita est etiam directa coactio: qui enim semel Fidem Catholicam sunt professi, in casu relapsus, vel directè cogi, vel ob perfidiam exilio puniri possunt, ut habet Canon *de Judæis* 5. dist. 45. *Oportet, ut fidem, quam etiam vi vel necessitate coacti susceperunt, tenere cogantur*: atque hoc a fortiori intelligendum de illis, qui ut Christiani nati, & educati rursus ad Judæismum, infidelitatem, vel etiam hæresim apostatarunt. Quo ad casum secundum patet ex dictis in primò notando.

C A-

legitimo titulo jurisdictionis Pontificiæ in omnes Christi Fideles, qui per Baptismum, tamquam januam, semel ingressi sunt Ecclesiam, quamquam hæretici sint, ac rebelles Ecclesiæ matri, quæ eos peperit Christo: sicut subditi in politicis non cessant esse subditi per hoc, quod sint rebelles, adeoque per se, vel per alios a legitimo Principe debellari, & ad obedientiam reduci possunt. Sic legimus a Gregorio Magno Africæ Exarchum incitatum fuisse, ut Donatistas bello comprimeret.

Probatur quarta pars ex regulis prudentiæ, quæ dicunt, non exponendos extremis periculis subversionis fideles subditos: quæ subversio timeatur ex parte hæreticorum, qui si bello vincerent, omnia ad arbitrium miscere possent.

Objiciunt Primò A catholici: Hæresis non est justa belli causa: non sunt igitur armis puniendi hæretici. Antecedens probatur: vel enim spectatur hæresis ut peccatum simpliciter, vel ut peccatum turbans pacem Ecclesiæ, vel etiam Reipublicæ. Si spectatur, ut peccatum simpliciter, puniri potest ab Ecclesiastico tantum foro, pœna spiritali, non a Magistratu pœna corporali, seu bello: si spectatur, ut turbans pacem Reipublicæ, est justa quidem belli causa: sed non contingit, ut hæresis pacem turbet politicam.

Respondeo. Si hæresis turbet Ecclesiæ pacem, nec pœnæ spirituales quidquam proficiant, advocato in auxilium brachio Sæculari, est coercenda. Deindè quis neget, utramque pacem ab hæresi interturbari? Ecclesiasticam quidem immediate, politicam mediatè? Ratio est primò quia turbata pace Ecclesiæ, pax Reipublicæ nequit consistere. Quippè animorum dissidium consequi solet Regni divisio. Idque constat experientia tot Sæculorum. Turbas, & bella in oriente exci-

ta-

tarunt Ariani, in Graecia Macedoniani, in Africa Donatistae, in Imperio Romano Iconomachi, & Albigenses, in Bohemia Hussitae, in Gallia Hugonoti, in Germania Anabaptistae & Zwingliani, vix ullamquam familia fuit, in qua Religionis dissensus contentiones & rixas exitiales non pepererit.

Ratio est secundo ipsa natura haereseos. Ubi enim haeretici in Sacramentorum administratione a Catholicis dissident; si templa eorum & monasteria evertuunt; si Episcopis & Clero illudunt; si ritus ac caeremonias contempnunt, si sacrificia, jejunia, dies festos & caeremonias, non diu certe inter hos & illos pax & concordia durare potest.

Obiiciunt secundo. Bellum non est legitimus in modus, vel reparandae Religionis, vel propagandae locum habet. Ut enim ait Lactantius lib. 5. Divinationum cap. 20. Religio est verbis, non verberibus constituenda. Et cap. 14. Quis mihi; inquit, imponat statum vel credendi quod nolim; vel non credendum velim.

Respondeo Neminem cogi posse directe coactione externa, ut Religionem suscipiat, cum Superior conscientiam inferioris mutare, & animo vim inferre Baldus lib. 2. in fine cap. de sentent. e Breviculo chii. Nulla quippe vis externa faciet, ut nolis, sentias quae non sentis. Rursus nemo potest cogi directe coactione externa a Principe absque ultima necessitate, si media molliora recta sufficiant.

Haec omnia Lactantius, alique Patres infirmant. At Politici quidam trahunt Patrum sententias gam & illimitatam licentiam Religionis, etiam

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

Bb

non ut Meno- velis qua haeretici suo, indi- uant. ad va. quoad ha-

Pars Secunda

194
hereticos
us doctrina
tati
Thoma
De
multis
gratias
reliquo
ita accipere
est
necessitas
tem
credere
lo prius

Apostatas subditos, & Ecclesie rebelles;
ut omni juri repugnat, ita est politica
perniciosa, ut pleræque Respublicæ sunt exper-
veruntamen legum terror, ut ait S. August. a Di-
cit. in 2. 2. quæst. 10. art. 8. Ita profuit, ut
dicant gratias Domino, qui vincula nostra dirupit.
sicut votere est voluntatis, reddere autem neces-
Fidem est voluntatis, sed tenere acceptam
Et ideo heretici sunt compellendi, ut Fidem
Dicit enim Augustinus ad Bonifacium Comi-
Ubi est, quod isti clamare consueverunt, liberum esse
vel non credere, cui vult intulit? Agnoscant in Pa-
cogentem Christum, & postea docentem.

C A P. U T. VI.

De iustitia ac iniustitia Belli ratione regionis.

Divus Augustinus, relatus in cap. Dominus, causa
23. quæst. 2. Iusta, inquit, bella defini solent,
qua ulciscuntur injurias. Et lib. 4. de Civitate
Dei cap. 15. Iniquitas partis adversa iusta bella ingerit. Ju-
sta igitur Belli causa sunt in duplici classe. Ad pri-
mam spectat defensio sui, suorum, regionis, Reipubli-
cæ: ad alterum vindicatio sui, suorum, regionis, Rei-
publicæ. Illa facit retinere sua, hæc sua recupera-
re: illa præsentem, hæc præteritam propulsat in-
juriam.

Respectu justæ defensionis legitima Belli causa est
rebellio a subditis tentata, Fidem, obsequium, &
justa tributa denegantibus; protectio rebellium; ho-
stilis irruptio; facta hosti opitulatio; iniusta fode-
ratorum invasio; æquitatis naturalis iniuriosa dene-
gatio.

Re-

De jure Belli & Pacis Specie. 195
 Respectu justitiae vindicationis. Belli causa
 est recuperatio dominii, quae iniuste ere-
 pta sint; reparatio famae, ob irrogatam publice inju-
 riam, vindicatio Innocentium, ab hostili captivitate
 & injuria; ultio ab denegata in dicto Canone Do-
 que Dei. Nam S. August. citatus sine dubitatione licitum
 minus. 23. ait: etiam hoc genus belli non est iniquitas, & no-
 vit quod ait: Deus imperat, apud quem
 Injustitia causarum respectu Belli desumi potest, in
 genere ex causis justis. Rectum obliqui est index, ut
 habet Grotius lib. 2. cap. 22. Quare sicut justa causa
 sa in Republica est gravis injuria, ita injusta est Belli
 Reipublicae vindicare est licitum si injuria, pro qua
 li causa, cum levis intercessit, si bello reparare
 potest aliunde satisfieri, & quae perniciem parabit
 velimus, magnam toti Republicae
 Injustitia belli in specie revocatur ad geminum
 rulum. Primus est jus in armis, ratio status
 prior est dominandi ambitio, dilatandi
 cupiditas. Ita Romani sola Imperii amplificandi
 cupiditate Bella sibi licere existimaverunt. Rursus vindicandi
 cupiditas; libertatis inconsultus, quod obli-
 trimonii, jus imperfectum, quod ratio
 in aequitate naturalis fundatur, sed minus stricte
 ejus est sola utilitas fundamentum, quia quivis
 metus vicinae potentiae. Ratio est
 juste parta, est in legitima posse-
 vandum aequilibrium, ut appellatur
 cuius aequilibrii procurandi causa
 Tercio titulus acquirendi dominii
 Gentium non fundatus, exempli
 causa fertioris

titas, detectio novæ insulæ seu regionis jam habitata, quartò titulus coloratus per varios prætextus.

Ad metum, quòd attinet vicinæ potentiz, notandum est, eum esse Belli causam injustam nisi certum constet, Principem, qui vult bellum inferre, a vi potentiore invadendum, post datam apertè de non adendo cautionem. Ita Theologi & Jurisperiti, Grotio assentiente, qui lib. 2. cap. 22. ait. *Ut jus sit defensio, necessariam esse oportet, qualis non est, nisi constet non tantum de potentia, sed & de animo ledendi; & eadem ita constet, ut certum id sit ea certitudine, quæ in materia morali locum habet.* Ratio est, quia adversus incertos metus, a Divina providentia & a cautione innoxia, non a vi præfidium petendum est. Si Princeps timet, socios paret ac se præmuniat.

Ex dictis colligo, bellum ex utraque parte non posse esse justum materialitèr, seu consideratum quoad rem ipsam, de qua bellatur; posse tamèn esse utrinque justum formalitèr, seu spectatum quoad opinionem & animum bellantis. Ratio prioris est; quia res eadem non potest esse æqualitèr utriusque, nisi admittatur duorum dominium in solidum. Ratio posterioris potest esse ignorantia invincibilis in utroque, aut in alterutro; ex qua fit, ut hostium uterque possit esse in bona Fide, credendo pro se stare justitiam. Actio autèm justa formalitèr, seu quoad operantem, pendet ex ejus Fide, conscientia, & rationis dictamine. Utrinque justum fuisse bellum Israelitarum & Chananzorum censet Abulensis: respectu illorum & materialitèr fuit justum formalitèr ob jussionem Divinam; respectu istorum Divinæ jussionis; nisi forte vincipientiam hujus culpabilis, propter illa prædicia, quæ fuit adeoque Deo fieri in gratiam populi sui. Ob-

De jure Belli, & Pacis
Obijciunt primo Politici quidam, sed nemo tenetur primum ictum in privata quidem defensione: scio quis.

199
Justum est Bellum illatum. Nara expectare sedendo. ne enim ait Poeta ne

Dimidium amisit, qui primum præviam ex denegata securitatis cautione, esse non tamèn præviam ex incertam tamèn potentia crescente.

199
Justum est Bellum illatum. Nara expectare sedendo. ne enim ait Poeta ne

Obijciunt secundo de illata injuria ultionem sumi de illata injuria na requirit potestatem Superiori, seu bellum est potestas Superioris in neutro testatem Superioris in neutro pit, factus est aequali- superior, premum Principem habeat, apud pra injuria hostem habeat, apud modi bellum, ad aequalem con est loco justo, ad reparandam injuria Bellis implicito, fit foederis mutuis Bellis implicito, fit foederis non semper suppetias ferre foedus non semper suppetias ferre Antecedens patet. Utrique en disfragus.

Respondet. Poffet is Princeps illum ex foederatis, pro quo stare deret. Nam justitia unius excludit

199
Justum est Bellum illatum. Nara expectare sedendo. ne enim ait Poeta ne

Ultio est pena; Belli Inter aequales Belli Ergo nec ut

Belligerantium esse acceptum. Prior injuriam uterque accepit. quem possit de injuria introducere. Quare in injuria

Princeps gemino Principum obijciunt, vi tali conscientia.

causa. pari jure obijciunt alterutrum esset

in eo casu adjuvatur iustam causam alterius foederis

urpitudinem. Secundo posset ei succurrere, cum quo
 inivit priori tempore in Bello utrinque forma-
 edus iusto: Nam prior tempore, potior jure, ut
 Jureconsulti, Tertio posset anteferre pacta spe-
 litèr simplicibus; quia species derogat generi.
 ajuunt Objiciunt quartò. Ad bellum sociale requiritur jus,
 cialiora quod resultat vel ab illata injuria, vel a voluntate
 quod auxilia petentis. Sed in bello, quod Abraham
 socii ultione Lothi suscepit, neutrum eorum reperi-
 pro Minor patet. Major videtur colligi ex dictis.
 tur Nam injuria alteri facta non tribuit cuius homini
 Nam ultionis, nec facit lædentem subditum alteri, ni-
 jus si læso; alioqui dicendum esset, quemvis habere jus
 vindicandi injurias totius orbis.

Respondeo. Non solum qui læsus est, sed etiam
 ejus; amicus afficitur injuria, quia fictione juris &
 caritatis transit in personam amati, & injuria eum-
 dem oneraret, nisi succurreret injustè læso; Hinc ne-
 go minorem, quoad secundam partem. Nam Lothi
 voluntas innixa fœderi dabat ei jus ad auxilia pe-
 tenda ab Abramo in casu, quo injustè opprimeretur.
 Neque sequitur; hominem quemvis habere jus vindi-
 candi qualvis injurias; quia hoc confunderet ordinem
 & jurisdictionum distinctionem. Etiam in causa pri-
 vati qui injustè est læsus, defensio est licita: ergo a-
 fortiori in causa publica, ubi agitur plurimum innocen-
 tium periculum. Hanc conjunctionem ipsa natura in-
 ter morales constituit. Hinc rectè laudantur Reges
 Pipinus & Carolus Magnus, qui ubi viderunt Ita-
 liam, summosque Pontifices injustè pressos ac spolia-
 tos, ingenti exercitu comparato tyrannos domuerunt
 & pacem Italiæ restituerunt.
 Reponunt primò. Amicitia fœdus, vel caritatis Chri-
 stianæ titulus non est causa sufficiens; Ergo nec ju-
 sta.

De jure

sta. Antecedens aequaliter utrimque ligat. Ergo Titio, non Consequentia sequitur. Nam inter homines constituit, non detrimento alteri opituler.

Respondet. Nego antecedens distinguo antecedens; aequaliter utrobique amicitia, Concedo; ci offensione & caritatis laesione ratio, cur magis teneat innoxenti auxiliari, ut est manifestum.

Reponunt secundo. Si vera sequitur, non modò licere Principem in conscientia tenerem ex lege caritatis. Hoc autem se; nec requiri a Natura. Majoris amoris Litteris amorem proximi sentanea Sacris Canonibus: nam da, causa 23. quaest. 3. haec leg injuriam a facio, tam est in vitio Quam sententiam Seneca, quant verbis complexus est: Si justus bis, sed etiam nocentes prohibebis: justitia, sed alieni tantum abstinencia.

Respondet. Majorem esse veram proprio, & salva caritate ordinat dit in seipsum, hoc est in exercet. Nihil amplius praecipunt Canones. Nam Canon. 8. caus. ita obviare, & perturbare perversos, aliud, quam favere impietati eorum. ea: Succurrat perituro, sed ut ipse

Specie. 299

Adus, & hic titulus in concedit ut au- in Sempronium. quam natura

Ad probationem di- tupta sit Injusta amicitia. Nego. Hae ipsa est in defensione per-

Ad id gerendum, sed etiam in consentibus, est

Canone Non inferentis. Qui non reperitur in

non vis Ethnicus non solum non nocere non

quàm ille, qui reperitur in non nocere non

nam, si justus es, non nocentes prohibebis: nam

quam, secluso periculo primario, quae illi

Sacrae Litterae, quae illi non facit, nihil

Accedit etiam Seneca: periream. CA-

C A P U T VII.

An negatus transitus militaris sit justa Belli causa.

Dico, negatum transitum militarem, quantumvis amicum, non esse justam bellandi causam regularitèr loquendo. Nam ejusmodi transitus est fere semper nimis onerosus, nisi fiat cautionibus adhibitis, quæ sint observatu faciles: Alia est ratio de transitu advenarum, hospitem, mercatorum, peregrinantium, sedes itèr vacuas quærentium ex justis causis, remoto omni periculo.

Objiciunt aliqui primo. Ejusmodi transitus denegatus ab Amorrhæis Regibus fuit Moyfi & ejus populo causa justi belli. Ergò potest esse hujus temporis Regibus ac Principibus justa causa.

Respondeo. Ille transitus Moyfi denegatus, ut aliqui putant, fuit tantummodò occasio belli aliunde justi, cum esset susceptum advertus Reges in dispersionem jam traditos ab omnium Domino, & detentores iniquos illius terræ, quam Dominus Moyfi & ejus populo destinaverat. Verius est, transitum Moyfi futurum fuisse innoxium; sed quia hostilitèr negatus fuit, idcirco bello quæsitus est. Ait enim Scriptura Numerorum capit. 20. *Egressus est obvius (Rex Edom) cum infinita multitudine & manu forti, nec voluit acquiescere Moyfi deprecanti, ut concederet transitum.* Vulgata verò Hebr. sic: *וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאֵוּ בָּעַם בְּנֵי וְעֵד וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאֵוּ בָּעַם בְּנֵי וְעֵד וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאֵוּ בָּעַם בְּנֵי וְעֵד*. Et capit. 21. *Qui (Rex Edom) concedere noluit, ut transiret Israel per fines suos: quin potius exercitus congregato egressus est obviam in Deserta, & pugnavit contra eum.* *וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאֵוּ בָּעַם בְּנֵי וְעֵד וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאֵוּ בָּעַם בְּנֵי וְעֵד וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאֵוּ בָּעַם בְּנֵי וְעֵד* Re-

Reponunt primò. *Amicus transitus*, quomodo-
que negatus, est injustè negatus? Est enim contra jus
naturæ, saltè imperfectum; imò & contra jus Gen-
tium, quo distincta Dominia in Orbe terræ fuerunt
ex æquitate, atque adè cum reservatione communis
utilitatis in concedendo cuivis innoxio transitu, qui,
ut ait S. Augustinus, relatus in Canone Notandum 23.
jure humana societatis æquissimo patere debet distans natura,
quod uni non nocet, & alteri prodest, baud esse denegandum.

Respondè. Ad Jus Naturæ, & Gentium vix pos-
se reduci id, quod est Rebus publicis nimis onero-
sum, imò etiam periculosum. S. Augustinus de tran-
situ loquitur, quem innoxium Israelitæ petebant, &
Amorrhæi malè negaverunt. Nam illi ut peregrini
transire volebant ad occupandas sedes Jordanem, &
donatione Divina propriè suas, Amorrhæorum amici
deinceps futuri: hi æqua negarunt, & aqua petentes
opprimere tentaverunt, atque adè illorum arma per
accidens provocarunt.

Reponunt secundò. Si quid juri Societatis huma-
næ de transitu permittendo repugnaret, esset in periculi
metus. Nam (ut alias diximus), timor non tollitur
neque unius timore jus alterius legitimè tollitur.
Respondè primò instando, an, si Turca
innoxium transitum per Hungariam, & Polonia
Cæsare, & a Rege Poloniæ ad oppugnandas
rum terras, hi Politici dicerent a Turca jus
quod nec prætextu Religionis negari possit?

Respondè secundo. Experientia constare, quot in pe-
riculis ejusmodi transitus, quantumvis amici, & com-
noxii dicantur futuri, obnoxii sint. Sæpe in illis
tingit, quod legimus *judicum cap. 18. Videmus*
opulentam, & uberem; nolite negligere, nolite cessare:
& possideamus eam: nullus erit labor &c. Vulgata
etiam dicitur: eam dicitur

R. P. Const. Swięcicki O. M. Tblgi.

Cc

He

*periculi
sufficit;
petere?
amici
petentes
arma per
humana
periculi
sufficit;
petere?
amici
petentes
arma per*

Pars Secunda

202

Hebraica sic: כִּי־וָשׁוּ אֶת־הַדָּרָץ וְהָבָה טוֹבָרָה מִיָּד מְחַשִּׁים לֹא תִעָלֶיךָ

מִיָּד מְחַשִּׁים לֹא תִעָלֶיךָ: sæpe erinacei fabula renovata ar-
mati hospites, vel in subsidium vocati, vel amicitiaz
nomine intra fines admissi, sensim domesticos expu-
lerunt; sæpe regio, quam transit amicus miles, sit
belli theatrum, vel hoste alterutro petente transitum,
vel altero, ne alteri detur, efflagitante.

Dixi initio Capitis, tum fore justam bellandi cau-
sa negationem transitus militaris, cum proponuntur
cautiones, quæ sint faciles observatu. Sed vix con-
tingit, ut observentur, adeòque rarò contingit, ut ob-
transitus negationem justè bellum inferatur. Prima
cautio est de transitu inermi milite. Sed hæc est cau-
tio merè speculativa, & in præxi est probrosa militi-
bus, quasi manibus abscissis, ut de militibus Numanti-
nis loquitur Florus lib. 2. Secunda est de concedendis
præsiidiis. Sed hæc nimium est sumptuosa. Tertia de
damnis præcavendis. Sed hæc vix est possibilis practi-
ce ob defectum disciplinæ, Ducum, & Ministrorum
incuriam, vel avaritiam. Hoc enim tempore id fere
accidit, quod sua ætate usu venisse Plinius narrat in
Panegyrico. *Quam dissimilis nuper alterius Principis tran-
situs, si tamen transitus ille, non populatio fuit, cum aba-
ctus hospitem exerceret, omniaque dextera, lævaque peru-
sta & attrita relinqueret, ac si eadem via vel illi ipsi bar-
bari, quos fugiebat, incederent.* Cautione igitur utantur
illi, qui aliter non possunt; at cui ad negandum vi-
res sunt, memorem velim, nullo jure quemquam co-
gi, qui liber sit, ut invitus Dominum accipiat, aut,
ubi sit Dominus, parem. Qui enim armatum intra
fines recipit, eum vel Dominum accipit, vel parem.

Reponunt secundo. In casu necessitatis jus primæ-
vum communionis reviviscit, quo licet uti alienis re-
bus, ac si mansissent communes. Ergò si necessitas
ur-

De jure Belli, & Pacis in Specie.
urget, ut hostis hostem repellat, nec possit in
nisi transeat per fines meos, debeo transitum
cedere; quem si negem, juste ille in me pe-
ma vertere. Antecedens patet primo ratione
necessitas in omnibus legibus positivis exce-
ut potè quæ legem non habet, sed ipsa legi
Secundò patet exemplis. Nam possum diru-
ades, in quibus incendium est ortum a
mearum certum periculum; idque jure
fitivo, sed etiam naturali.

Respondeo. In aliquo casu necessari-
& hoc ipso extraordinariè dandus est
va tamen regionis indemnitate per
innoxii transitus.

Ex dictis colligo, negatum tran-
esse belli causam legitimam, si al-
seundi, quantumvis perincommo-
plum habemus in Sacris litteris.
rum, ubi licet Rex Edom. Ifr-
tum, quem petebant innoxium,
mis eum vindicavit; sed eo jul-
xerunt, & a Cade profecti ad-
nerunt cum copiis omnibus. In
loco citato: *Quam ob rem divertit
sua movissent de Cades. venerunt i-
ta verò Hebr. sic: כָּאֵלֶּיךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל*

Objiciunt secundo: cum Grotio
transvectio mercium per alienam
innoxie utilitatis ex commercio
non potest. Ergò si quis illam non
posset. Antecedens deducitur ex
communi quadam, quæ inter homines
& consuetudine; unde studium quo-

Cc

Pars Secunda

04
in
re
n
i
cii,
ano
Respo
Etio
Etio
eju
pria,
hendo
Hæ
nes.

conservandæ, quo fit, ut homo homini utilis
iis, quæ sibi non nocent, nec jure possit im-
commercia ad societatis utilitatem instituta. Si
posset impedire, id contingeret ratione alicujus
cessantis. Atqui aliquod lucrum est non magni
ac proinde indebitum; ideoque sic esset, pro
reputandum.
respondeo. Esset pro damno reputandum, si trans-
mercium externarum luxum inferret, si trans-
esset nimium frequens, adeoque Civitati noxia;
ejusmodi mercium suppetat copia in Civitate pro-
aut in territorio; Si utilitas, quæ has distra-
parari potest, ex alienis mercibus impediatur.
Hæ possunt esse rationes negandi exteras transvectionio-
nes.

Quibus negatis, non proinde exoritur belli justitia.
Jus autem Gentium, quod objicit Grotius, procedit
in iis, quæ sunt accipienti utilia, nec danti molesta.
*Sic utique detestando foret iniquitas, ut Cicero ait lib. 3.
de Officiis: prohibere aquam ex profluente, negare ignem ab
igne, viam erranti non commonstrare, supervacanea potius
corrumpere, quam integra ad aliorum usum relinquere. Hinc
ait: Ovidius.*

Quis veteri opposito lumen de lumine sumi?

Quis prohibebit aquas? usus communis aquarum est.

Ad id, quod dicitur de lucro non Magni pretii, quod
externis provenit ex libera mercium transvectione,
respondeo, jus non suppetere externis ejusmodi lucro
prohibendi Civitatem, per quam merces eorum trans-
vehuntur. Cur enim nobis metipsis proximi non si-
nus, aut nobis potius hoc lucrum non reservemus?
quid obstat quominus nostris civibus id lucri vendi-
ce.

cemus, quod apud *exteram gentem* nituntur *præri-*
pere transeuntes.

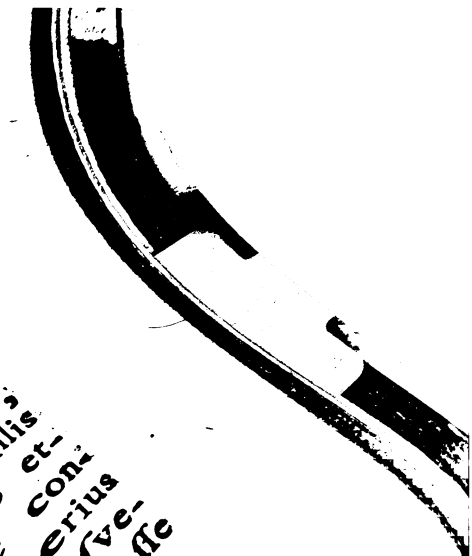
Ex quibus colligo *fas non esse cuivis Jure Gentium*
peregrinari in alienas regiones, cum incolarum detri-
mento, appellere navigia, uti portubus, fluminibus,
negotiarum prohibito, effodere aurum, piscari margar-
tas. Ratio est, quia post factam rerum divisionem
habet dominium Respublica proprium quò ad portus,
flumina, & cætera. Ergò hujusmodi prohiberi potest,
ut ex
praxi communi perspicuum est: quamquam ea, quæ
diximus, de Jure Gentium dici possunt hoc sensu, ut ex
quod quamdiù non prohibentur cuivis extraneo, remoto illis,
uti fas est. Cæterùm quòad commercium, remoto illis,
iam omni detrimento Respublicæ propriæ, facile con-
tingere potest, ut respectu causæ, modi, vel alterius con-
ditionis, quæ negatio justæ Belli legitimus
possit.

DISPUTATIO

De effectibus Belli.

Effectus Belli alii sunt respectu hostium,
respectu subditorum: alii respectu vincientium
devictorum. Itèm effectus Belli necessarij
obligationes in Bello, contingentes Represaliæ,
vocant de his omnibus differemus per capita.

CA-

I I,
alii
re-
g-
quas

C A P U T I.

*De effectibus Belli, primario, e secundario,
respectu hostium ..*

Effectus Belli primarius est jus occidendi hostem; cum fine, hoc est Bello, concesso, necessaria media concedantur. Excipiuntur imbelles, quales infantes; imbecilles, quales foeminae, nisi & ipsae pugnent; inermes, quales personae sacrae; utiles in commune, quales agricolae, mercatores, & universae omnes, quorum vitae genus abhorret ab armis. Accedunt primo Capti, cum, teste Pyrrho apud Senecam, in Troadibus.

*Adimere Capto vitam respectus veter:
aqui, pudorque ..*

Secundo vitam paciscentes armis depositis; quia, Sopatre Auctore, moris est in Bello servare supplices. Tertio se victori dedentes. Nam *trucidare deditos, servum esse* Tacitus dixit Annalium lib. 12. idque contra Jus Belli pugnare censuit Livius. Quarto ad Bellum coacti, deque Belli a victore illati iustitia persuasi; modo coactio a victo Principe illata militibus, & persuasio victori innotescant; quia in coactione, aut persuasione iustitiae nulla est culpa supplicio mortis luenda. Quinto innocentes non sunt directe interimendi, repugnante divino Jure Naturali. Huic exceptioni exempla contraria apud Grotium nihil afficiunt, neque probant licentiam occidendi ex Jure Naturae, vel Gentium permissivo, sed impunem tolerantiam: fortasse quia noluerint Gentes hostili fu-

rori metas præscribere, *quas in tanta nocendi proclivitate observare difficilimum foret, ne bellum ex bello nasceretur.*

Neque jus talionis habet hic locum. Non enim permiffum est a natura adversus innocentes, licet si membra communitatis nocentis, quippè qui succedent ei non fiunt ad pœnam mortis. Nec quidquam exicit victoris utilitas, quæ capi possit incutiendis aliis modis, quàm sævitia in innocentibus; nec incutitur morte innocentium. Etenim terror incutiendus aliis modis, quàm sævitia in innocentibus; nec incutitur morte innocentium. Etenim terror incutiendus aliis modis, quàm sævitia in innocentibus; nec incutitur morte innocentium.

Hinc Alexander cognomine Magnus, acriùs resistentes, deinde victos jussisset. Quis est Indis bellare latronum more. Quis est Indis bellare latronum more. Quis est Indis bellare latronum more.

Ad modum quòd attinet tollendi hostium, & Gentium vetita est sicariis.

Hinc Alexander Darium coarguit lib. 4. Impia bella suscipitis, & cum habetis hostium capita. Est etiam vetitum Primò veneno hostem tollere, partim munem utilitatem multiplicentur Belli de satis multa; partim ne Regum, & Reipublicæ nititur incolumitati mini esset exposita. Secundò eodem apud Gentes paulò cultiores, arma suo infectas, ne denuò pericula multiplicatiò vetitum est, ne toxicum fontibus intossit hostis incommodo affici, vel aliò modo, vel exsiccando.

actus Belli secundarius respectu hostium est jus
s, ac bona hostilia.

obatur hoc argumento a majori ad minus, hoc
vita ad vitæ bona; Hinc Tullius lib. 3. de of-
- Neque est contra naturam spoliare eum, quem bone-
est necare.

inc Jure Naturæ licet arces diruere, propugna-
facere, capere, eripere hosti arma, naves, bo-
etiam innocentium, quatenus id postulat necessi-
ac utilitas bellica, ut victoria comparetur, aut
es hostium minuantur. Ratio est, quia, sine con-
fo, conceduntur & media ad finem consequendum.
Verumtamèn sunt illicita quæ sequuntur. Primò
tra metas necessitatis, seu utilitatis res corruppe-
re, aut devastare: iniquum est enim nullo suo bono
ocere alteri. Secundò innocentium bona diripere, si
atisfactio haberi possit aliundè: nam bona innocen-
ium solo nomine pignoratitio sunt obligata Reipubli-
cæ: Quòd si communitas deliquisset, cujus illi mem-
bra censentur, tunc ipsi non spoliari modò, sed et-
iam in servitutem abripi possent. Tertiò non licet in
bona deposita, seu non hostium, grassari, quia defi-
cit Belli titulus. Quartò plus bello occupare, quàm
ure prætendi possit, si injuria ab hoste illata tantum
t materialis propter bonam fidem rei possessæ. Quòd
bona Fides non adsit, idèdque sit injuria formalis,
iam expensæ, aliaque damna poterunt compensari.
oc enim fieri solet in judiciis forensibus. Ergò mul-
magis potest fieri in Bello.

Jure Gentium major est Belli licentia, qua domi-
m omnium, quæ hosti eripiuntur, in victorem
sfertur, si ita sint in potestatem redacta, ut re-
rationis spes hosti sit intercisã. Quarè Aristoteles
oliticis: *Lex*, inquit, quoddam pactum commune est,
quo

quo bello capta captivitas sum. Quod tamen jus locum
habet in foro externo duntaxat, ubi actio negatur,
seu jus repetendi. Etenim in foro interno res saltem
immobiles, ultra debitam compensationem ereptæ,
sunt victo restituendæ, nisi ratio securitatis in ereptis
quibusdam arcibus secus fieri postularet, & hoc ad
tempus.

Hæc autem domini prærogativa locum habet dum-
taxat in Bello justo. Primo quia Jure Naturæ &
Gentium ad Bellum requiritur justa causa: Ergo et-
iam ad effectum Belli, seu rerum dominium. Secun-
dò quia in Bello injusto omnes actiones restituendæ
& in foro interno sunt bona erepta restituenda
Ergo etiam in externo, cum non appareat exceptio
specialis.

Neque obstat, quòd in Bello justo excessus satisf-
factionis, etsi injustus, Jure Gentium fiat legitimus
quoad forum externum: Jure vero Gentium daretur
partis in Bello, quantumvis injusto, titulum daretur &
Nam dispar est ratio. Bello justo erepta nitantur &
legitimo titulo, & juris præsumptione, propter
quòd ad satisfactionem pertineant utique debita
licet conscientia victoris relinquatur decernere
tum debeatur. Contrà vero qui Bello injusto
sunt, non modò titulo carent, sed omnium
juris in se odium concitant; ideoque nullum merentur

Jus in hostium bona nullo modo se extendit ad ne-
ca sacra, templa, altaria, neque ad res sacras, pais
que ad bona Ecclesiastica, saltè per se loquendo, non est
Probatur primo: Ecclesia qua talis, non est
Reipublicæ bellum gerentis. Ergo nefas est, res
bona alieni corporis, Bello non implicati, invadere
ac perdere. Hinc Polybius, quantumvis Ethnicus,
R. P. Const. Swigicki O. M. Tblgi.
Dd
ait,

Pars Secunda

210

ait ? Quae neque nobis ad bellum usus futura sunt, nec bo-
stibus in commodatura, ea perditum ire, templa maxime, &
que in eis simulacra, & similia ornamenta, quis neget mala
mentis, & pra ira furibunda esse opera?

Obicit primò Grotius cum aliis Protestantibus au-
toritatem Pomponii Jurisconsulti dicentis: cum loca ca-
pta sunt ab hostibus, omnia desinunt esse Sacra. Ergò licet
prae illa diripere.

Respondeo loca capta desinere esse sacra in sensu
Gentilium, non Christianorum. Gentilium persuasio
erat, ex inepta superstitione profecta, aras & fana
Urbium captarum a Diis esse deserta, adeoque &
profanata, libertati verò pristinae restituta, denuo a
Diis esse revisa, atque adeo de novo sacrata, ut col-
ligitur ex Virgilio lib. 2. Æneidos.

*Excessere omnes adytis, arisque relictis
Dii, quibus Imperium hoc steterat...*

Reponunt primò. Justinianus Imperator Christia-
nus sententiam illam Pomponii Digestis suis inseruit.
Ergò pro vera habuit,

Respondeo Justinianum dicere, quod templa capta
sacra esse desinant facto, non jure, propterea quod
suo tempore ab hostibus Imperii Sacrilegè diripiebantur.
Ratio hujus est primò quia vel Justinianus li-
mites suae potestatis excederet, si cum facto jus et-
iam intelligeret; vel in textu ac contextu sibi ip-
se repugnaret. Secundo quia in Titulo ad Legem
Juliam peculatus, & de sacrilegio, templorum dire-
ptionem, ac profanationem, tanquam sacrilegam,
reprobavit. Jus Gentium non excipit sa-
cra, nam haec quoque pertinent ad communitatem, nec

nec nisi inepte eximuntur ab humano commercio. Ergo licet ea diripere.

Respondeo Jus Gentium, sive merum, sive mixtum, nihil in sacra victoribus tribuit: hæc enim dicitur exemplo Baltasaris, & Antiochi, qui ob vasa sacra templis eropta ab ipso Deo puniri sunt.

Addidi in propositione, per se loquendo. Nam excipitur primò casus, quo Ecclesiastici sese bello immisceant contra quam deceat eorum statum: quod probatur casu salva esse debent Ecclesiæ bona, cum delictum personæ non debeat nocere Ecclesiæ, ut decernitur in *Canonum 76*. Secundo excipitur casus, quo præter intentionem damnum Ecclesiæ importaretur. Quæmadmodum fieri potest, ut præter intentionem delatantur. Tertio casus, quo contra leges innocentes templa essent munita instar arcis, & castri.

C A P U T II.

De effectibus Belli relate ad victores, & victos.

Quæ juste sunt acquisita in Bello justo, Principi cedunt, ita ut ab ejus voluntate quidquid militibus licitum est dando per excursiones.

Patet. Milites enim sunt mera instrumenta quod agunt, auctoritate Principis agunt, ita ut nia ad summum Imperium redundent.

In specie immobilia cedunt Principi, & in libus tormenta Bellica. Alia mobilia cedunt Principi, saltem quæ in prælio comparantur: Milites enim non nomine proprio, sed ex homagio, quod cant, Principi militant: Jure tamen Justiniano,

Dd. 2.

dunt.

De jure Belli, & Pacis in Spec

Bello capsi, quo casu victori non illicol
deret in Principis subditos, quia a Princi
captivitatis non transfertur Imperium in v
ufus tantum impeditur. Si ultro cederet,
rimoniali Princeps excideret. Hæc enim
nari; non tamen cæteris excideret quæ le
cæ Principi fuerant assignata; cum ista
alienari, nisi populo aut victo, aut assent
re victori jus non est in vitam Principis c
principalis dignitas in Principe maneat,
vo, nec possit umquam violari, nec Princ
cipem, instar subditi, potest delinquere
subditi supplicio affici.

Victori convenit regulariter Imperium
le in populum devictum; cum ex Jure
tem congruum sit, ut imperia civiliter
tur, neve ad tyrannidem, subditorum
convertantur, tametsi Bello sint acquisit
imperia herilia sublata esse videntur apud
stianos, sublata, ut diximus, servitute
in victorem Imperium tantummodo
ex Principiis vere politicis videatur
diatum devicto Principi, aut Populo
reservato tributo, præsidio imposto,
minis immutata. Denique pertinet a
eum, quod sit in favorem Religionis
ex principiis Gnoxi, quantumvis Ac
clare colligitur. Ait enim lib. 3. cap.
victore para est avita Religionis usum,
sis, non eripere, sed tolerare, quia vict
Eoxi innoxium. At si falsa foret apud vic
opprimatur, recte curabit victor, exemplo
sumque Francorum Regum.

Ex quibus argumentor: Religio a

De jure Belli, & Pacis in S

ur subditi justitiam belli cognoscere rumor communis injuste bellum effulgaret. Ratio est, quia secus verarantia culpabili & affectata, qua cuius componi non potest. Tertio stat dubio, bellare subditis licet post facta, quia in dubio stat præsumptio pro jcta de subditis, applicari etiam possunt ductitijs, qui conscripti sunt ante l oritur dubium; quia in hoc casu sub tur: possunt & iis applicari, qui post sunt conscribendi. Possunt enim depe mando sibi judicium practicum, quod bellum proficisci, propterea quod est lius perpena, & cognita sit a Con tamen est certum, quod in dubio semper illicitum, & quod milites quodvis ab bellum, etiam quod tur, non sunt excusabiles a gravi

C A P U T

De obligationibus in

PRimo. Obligatio generalis i lum suscipiente ac gerente Deo rationis de cunctis c malis, una cum reparatione dan quidem possint reparari. Hoc e hęc tamen obligatio, si bona si vincibilis excuset Principem. Ide filiaris, Ducibus, aliisque qui cooperantur. Secundo obligatio l spectu militum infert solutionem si

dit
pac
cer
fa
e

Pars Secunda

Secundo. Obligatio militum respectu Principis pertinet ad cuncta servitia militaria, etiam cum praeviso mortis periculo praestanda. Respectu aliorum est, ut juxta B. Joannis Praecursoris effatum, contenti sint, ut pendiiis suis, neminem concutiant, nemini calumniam faciant, nec vi, nec fraude sibi plus vindicent quam oportet.

Quocirca omnes annonariae fraudes quaestorum, omnes industriae Ducum dolis plenz, militumque in rusticos violentiae illicita sunt militaris licentiae spolia, atque adeo obnoxia restitutioni. Hoc enim postulant justitiae leges ubique ab omnibus observandae. Sed haec leges in bello nonnullis etiam orthodoxis traditae sunt, & mericze, tametsi in Evangelio discrete videtur christi vel ab Ethnicis bellum gerentibus observatae. Ita Velteius refert de Sulla lib. 2. *Piceres* venisse in Italiam non belli vindicem, sed pacis auctorem: tanta cum quiete exercituum per Calabriam, *urbium*, hominumque perditum in Campania, agrorum, *urbium*, hominumque perditum in Campania, Pompejo scriptum reliquit Cicero in Oratore legem Manilia. *Ejus* legiones sic in Asia venisse non modo manus tanti exercitus, sed ne vestigium cuiquam pacato nocuisse dicuntur. De Stilione Claudianus.

bit
Te

quies, jurisque metus servator bonessi moderante, fuit, nullis ac sine furis, seges erepta frumidate messe colonum.

Secundo. Obligatio respectu hostium inter se praescribitur. In bello incipiendo justitiam. Secundo. ad Bonifaciam hostium pugnam necessarium. Sicut bellandi violentia red-

De jure Belli, & Pacis in Specie -

ditur, ita victo misericordia debetur, max-
paci perturbatio non timetur. Marcellus,
cero 2. Verrina: *Ædificiis Syracusanis, sacr-*
fanis ita pepercit, ac si ad defendenda, non expul-
exercitu venisset. Tertio requirunt sinceritatem
tam dolo malo atque mendacio, non insidiis
tagematis licitis. Ratio est, quia numquam
licet; & aliunde cum in bello justo fas sit
cere, fas quoque erit occultando illi consilia
ut a seipso decipiatur, & damnum accipiat.
ipse stratagematis auctor fuit Josue cap. 8. *Por-*
urbi. Hinc S. Augustinus quæst. 10. in libris
Cum justum bellum suscipitur, aut vi aperta qui-
ant ex insidiis, nihil ad justitiam interest. Qua
fidelitatem in promissis servandis, quia nullus
esset potest, si violetur fides, ut ait S. Ambrosius
Officiorum: Quinto præscribit honestatem,
stupra, aliaque nefanda flagitia victores
devictos. Patet hoc ex Jure Naturali &
imo Gentium paulo cultiorum. Sexto ob
ad humanitatem per sepulturam mortuis e
saltem ex Jure Gentium, & seclusa pœ-
causa si hostis explorator suspendatur, e
ver in arbore relinquatur; vel Jure quo
cationis. Docet S. Joannes Chrysostomus
de lege: *Quod ex lege mortuos nemo judicet*
contumelia in eorum corpora sese non extendat

R. P. Const. Swięcicki O. M. T. b. l. g. i.

I

C A P U T V.

De Represaliis.

Represaliæ, sic dictæ ab Italia voce *Ripresa*, sunt species belli privati, utpote quo vindicatur injuria privato a privato illata: ac bene possunt defini sic: Represaliæ sunt jus, quo Magistratus, aut Princeps subditos suos ab illata per externos injuria vindicat, redditque indemnes in casu denegatæ ab eisdem justitiæ.

Ejusmodi jus non a natura, quæ neminem ligat ex alieno delicto, sed Jure Gentium inductum est; & videtur habere rationem imputationis, cum Magistratu creditoribus exteris justitiam denegante pro suorum debitis, ipsa communitas, seu singulorum civium bona, ob arctissimam unionem membrorum & corporis, obligata esse videantur. Ratio ejusmodi juris esse potuit inhibitio vagæ licentiæ inferendi exteris damnum, vel Magistratu ad reddendam justitiam, vel subditorum bonis ad satisfactionem præstandam obligatis, ob conjunctionem moralem, vi cujus factum civitatis civibus singulis, & factum singulorum toti civitati potest imputari; ideoque minime iniquum visum est, singulos, velut in subsidium, pro debito civitatis esse obligatos. Neque obstare potest unius, vel alterius innocentis damnum, quia cedit commodo publico, cunctisque gentibus communi: præterquam quod privatorum damna in Communitate sint sæpius inevitabilia, sitque in cujusvis arbitratu ad communitatem recurrere, a qua ejusmodi detrimenta privatis civibus sunt resarcienda.

Represaliarum proprietates sunt primo ut fiant a
Ma.

Magistratu, seu auctoritate publica; & in hoc di-
runt a pignorationibus, quæ a quovis *judice* decerni
vel etiam a privatis contra privatos auctoritate pro-
pria usurpari possunt. Secundo ut nonnisi post for-
mam juris tentatam legitime atque frustratam, nul-
lo alio medio consequendæ justitiæ suppetente, pro-
pterea quod sint remedium extraordinarium, & vio-
lentum. Tertio ut fiant exceptis excipiendis, legati, &
modi sunt personæ Principes, Ecclesiasticæ, perso-
viatores non subditi &c. Quarto ut fiant sola, quia
narum detentione, non severiore tractatione, Repre-
non sunt hostes, sed potius obsides. Res jure Repre-
saliorum occupandæ sunt bona ejusdem generis, si
fieri possit, neque excedentia damnum illatum, quod
quod ultra æqualitatem eripitur, justum esse definit
& rapina vel furtum est. In bona sic occupata non
acquiritur tamen ipso facto dominium, ut Grotius
opinatur, sed solum jus pignoris, quia Represalia
est diversa prorsus a bellica occupatione, cum
ejus sit alius; nempe ut occupatione rerum detur,
obtinendæ justitiæ antea negatæ: hac desperata, ne-
quiritur plenum dominium. Hic animadverto, nec
tes teneri jure naturali ac Divino ad reparanda
na innocentibus illata: deinde jus Represaliæ est
stringendum, utpote odiosum, & quia est specie:
li, quo publicis scandalis atque incommodis,
etiam tumultibus via aperitur.

Ec

DI

DISPUTATIO III.

De Fœderibus.

Differemus primum de origine Fœderum: Deinde quæremus an licita sint, & quatenus. Sic igitur

CAPUT I.

De origine Fœderum, eorumque materia, forma, ritu, obligatione, executione, dissolutione, cautionibus adhiberi solitis.

Origo Fœderum humano generi, ac societati civili cœva est. Sic, teste Dione & Livio, omnes Gentes, cum de imperio certarunt, ante omnia socios fortunæ suæ quærebant. Sic notum est fœdus Abrahami cum Abimelecho, Solomonis cum Hiram, Machabæorum cum Romanis. Hæc origo descendit ab ipsa natura. Ratio est primo. Quia sicuti natura inclinatur ad societatem humanam, ita & fœdera, velut fortissima securitatis publicæ vincula, tutissimaque ejusdem societatis præsidia. Secundo. Quia eidem societati non tantum expedit habere domesticos, sed & socios vicinos atque amicos, cum sine fœderatorum ope familia, hoste suo debilior, eidem resistere haud posset. Non tamen, proprie loquendo, origo fœderum est de jure naturæ, ut aliqui volunt; nisi jus improprie tale, seu mere concessivum intelligant. Ratio est, quia quamvis fœdera humanæ societati magnopere congruant, non tamen eorum usus est absoluta necessitatis, ita ut exigantur determinate ab amore,

re, qui debetur alteri naturaliter, & ad felicitatem naturæ consentaneam est simpliciter necessarius. Cur enim gens quælibet absolute loquendo, non possit sibi sola vivere, aliarumque nationum fœdera recusare? Excipiendus est casus ultimæ necessitatis, qua gens vincina ad avertendum interitum, fœdus justum exposceret, idque modis naturæ convenientibus, hoc est cum ratione & justitia sanciret.

Fœdus a Fide est appellatum, quæ interponitur fœderi; estque contractus publicus amicitia, mutui auxilii, & commerciorum gratia a diversis Civitatibus initus. Alium est temporaneum pro certa expeditione, aliud perpetuum. Perpetua fœdera de bello pacem excludente in tempus perpetuum videntur illicita & juri naturæ contraria, quæ pacem præcipit, bellumque solum permittit ad eam diutius confirmandam. Deinde aliud est fœdus æquale, aliud inæquale, potentia, viribus &c. vel æquali, aut inæquali modo tantum intercedit inter æquales, vel potenterioris conditione honoris, commodi, vel potestatis: quæ tamen inæqualitas nullam subjectionem, sed potentioris tantummodo cultum, & observantiam comiter demonstrandam; eo quod longe aliud sit, aliquem esse in alterius fide, & esse in alterius ditione.

Dividitur præterea fœdus in offensivum, defensivum, ac mixtum. Offensivum ordinem habet ac respectum ad bellum offensivum, quo vis infertur ad injuriam, vel damna reparanda. Fœdus defensivum provocat bellum defensivum, quod ad injuriam illatam provulsandam suscipitur defensionis gratia. Mixtum vocatur illud, quod simul est offensivum, ac offensivum. Materia fœderum sunt res honestæ, ac licitæ: Nam improbæ actiones in pacta deduci nequeunt. Ejusmodi sunt matrimonia, commercia, auxilia, &c.

curitas, bellum, pax, induciæ, aliaque negotia, & comoda, quæ ad statum pertinent Reipublicæ. Forma consistit in conscriptione & consignatione tabularum. Ritus pro varietate Gentium, & temporum varii sunt; idem tamen ubique Gentium finis fuit, ut nempe constaret rei, de qua agitur, gravitas in fœdere sanciendo. Nostri temporibus per subscriptionem, sigillorumque appensionem utriusque partis, & adjecto jurejurando ad Sancta Evangelia sanciri solent. Apud antiquiores Christianos divisione Sacrae Hostiæ fuisse aliquando firmata, sunt qui scribunt de Paschale II. Romano Pontifice, & Henrico V. Imperatore, Ludovico item Bavaro, & Friderico pulchro Austriaco.

Obligatio est gravissima præstandi omnia, quæ articulis fœderis sunt comprehensa.

Nam firmanur non modo Fide humana, qua nihil est in societate humana Sacratius, sed etiam Divina per jurisjurandi religionem. Hinc Romani quantumvis Ethnici, violatores fœderum olim acerrime ultii sunt: Metium Dictatorem Albanorum quadrigis discerptum, Albas Urbem solo æquatam, Veientes a stirpe funditus deletos, Carthaginem intra quatuordecim dies incendio absumptam, Campanos miserandum in modum aut cæcos, aut durissima servitute oppressos, Corinthum ac Numantiam excisam, civesque omnes interemptos in Historicis legimus: tantus apud Gentiles violati quondam fœderis horror fuit. Quin etiam sacrilega violati fœderis perfidia secum plerumque trahit ultionem Divinam. Teste Thucydide, etiam Gentilibus persuasum erat, Deos esse fœderum arbitros, ideoque inexpiabilem esse religionem fidem fallere. Et pupulum Dei, si quando fœdifragus fuit, a Deo graviter fuisse percussum, Sacra Litteræ testantur. re.

te Saulis posteritas, ob fœdus Gabaoniticum, vindictam sensit. Fides igitur publica servanda est, tam data quam jurata, Hæreticis, Turcis, aliisque infidelibus in fœdere per se licito, & quod nec Religioni, nec bonis moribus adversatur.

Impotentia moralis ex necessitate, aut periculo proprio excusat a fœdere implendo, cum quilibet sibi proximus sit, & promississe credatur, exempli causa, se fœderatis laturum suppetias, nisi ipse magis indiget.

Fœdus Belli offensivum, si sit contra Turcas, vel alios alieni Imperii invasores, extendendum est non modo ad amissa recuperanda, sed etiam ad enervandam illorum potentiam, donec pro illatis damnis satisfaciant, & securitatem præstent, in posterum se non offensuros.

Fœdus defensivum, si initum sit conditionibus inqualibus, aut sancitum cum Turcis & Barbaris contra bonum Reipublicæ Christianæ, exitiosum evadit ac restringendum est. In sensu verborum fœderis dubio ad fœderatorum mentem, magis vero similem, recurrendum est. Interpretatio extensiva de persona ad personam, vel de causa ad causam, in fœdere non expressam, locum non habet, nisi fuerit expressa saltem ratio generalis unica & adæquata, ex qua non ambigue constet, voluisse fœderatos, etiam in casu simili, conventionem suam procedere.

Fœderis dissolutio fit per renuntiationem mutuatam, lapsa jam tempore in fœdere constituto, aut Bello, seu negotio finito, cujus solius causa initum est; hoc est item fœderatorum, vel naturali in ordine ad finem est, si status publicus immutetur, vel civili; hoc in fœdere contentum. Dissolvitur etiam fœdus ipso non usu, cum præsumitur partis utriusque consensus eo

eo quod fœderatus diu non prœstitit, quæ prœstare debebat, tacente altera parte.

Stante fœdere bellico, unus fœderatus, altero invito, vel ignorante, particularem pacem inire nequit: hoc enim tenderet in fœderis destructionem, ut patet. Majore etiam parte fœderatorum in dissolutionem fœderis consentiente, non propterea dissolvitur fœdus; quia agitur de jure singulorum.

Conditione fœderis non impleta, licitum est fœderi renuntiare, ut in aliis pactis usu venit. Fœdus, unius renuntiatione illicitè facta, solvitur in favorem alterius fœderati non renuntiantis.

Procurare justorum fœderum solutionem modis illicitis, nempe dolis, donis, sexcentisque aliis artibus sacrilegum est ac infame. Patet hoc ex Jure Naturæ & Gentium, divino & humano.

In pangendis fœderibus cautiones adhiberi solitæ sunt hujusmodi. Fœdera perpetua non sunt facile ineunda; nec ineunda leviter inter nimium impares: nam fœderatus multo debilior parum proderit, multo potentior erit nimium periculosus, hoc est ab eo periculum erit ne inæquali hoc fœdere debiliori servitus inducatur. Utilia tamen sunt ejusmodi fœdera de commerciis instituendis.

Cavenda est primò nimia fœderatorum multitudo. Nihil est enim facilius, quam inter multos unum, vel alterum a Fide deficere, privati commodi studio. Secundò Aristoteles in Politicis Auctor est, viciniam eorum, qui fœdus inituri sunt, esse potissimum attendendam. Nam remoti nimium difficulter succurrent in tempore. Tertiò attendendum ingenium, & mores: nam instabiles, & a moribus commodisque nostris alieni non sunt in fœdus vocandi. Quarto attendenda est etiam religio, præsertim in Bello Religionis
com-

De jure Belli, & Pacis in Specie. 225
commoda spectante. Quintò denique attendenda est
causæ justitia, ut ne inaniter iniquitatis vinculo con-
stringamur, Item necessitas, & opportunitas, sine qua
Politici satius esse dicunt suis viribus niti, quam fe-
deribus implicari.

C A P U T II.

in, & quatenus Fœdus licitum sit.

UT Fœdus sit licitum, potestatem requirit illud
ineundi. Hanc habent populi liberi, iique om-
nes, qui sunt Principes Supremi. Ratio est,
quia finis fœderum principalis est utilitas publica,
quæ respicit tantummodò populos liberos, vel sum-
mos imperantes.

Illicitum est Catholico Principi contrahere fœdera
cum tyrannis, quâ talibus, hoc est non adeptis po-
testatem summam consensu tacito populi, vel expres-
so. Est enim illicitum cooperari injustitiæ.

Illicitum est Catholico Principi contrahere fœdera
qualiacumque cum infidelibus, vel quibuscumque aliis
Fidei Catholicæ hostibus, in grave ac directam præ-
judicium nostræ Religionis, exempli causa, suppedi-
tando Principi Infideli, bellum gerenti in Catholi-
cum Principem, arma, pecuniam, milites, annonam, ut
Ratio est, quia tale fœdus aperte esset injustum, ut-
pote infidelitatis defensivum, veræque Religionis of-
fensivum.

Illicitum est Catholico Principi inire fœdera, etiam
defensiva, sive præbendo, sive petendo auxilia ab in-
fidelibus, vel aliis Ecclesiæ Catholicæ inimicis con-
tra alios, maxime Catholicos, in ordine ad bellum, quan-
cæteroquin justum, cum certo tamen, & gravi, quan-
tum-

R. P. Conf. Swięcicki O. M. Tblgi.

tumvis indirecto Religionis Catholicæ detrimento con-
nexum. Ratio est, quia cum Religionis Catholicæ
commune bonum, a quo dependet animarum salus, sit
præferendum sit bonis temporalibus, tale fædus quan-
tumvis aliunde justum, hac tamen ratione injustum
fieret atque illicitum.

Sed Hugo Grotius, Oldradus, Socinus, Albericus,
Conringius, & alii, presertim ex A catholicis, Ca-
tholicorum cum infidelibus fædera licere contendunt.
Contra hos tamen non desunt multi Scriptores, ma-
xime ex Orthodoxis, qui regulariter (exceptis nempe
pe quibusdam casibus non ordinariis) ut illicita op-
pugnant. Probant autem his argumentis.

Primo. Auctoritate Sacræ Scripturæ, ubi legimus
Deum ejusmodi fædera graviter prohibuisse & casti-
gasse. Sic enim legimus Exod. cap. 23. *Non inibis cum
eis* (hoc est, infidelibus Chananæis) *fædus* לא תקרה להם.

Secundò. Auctoritate summorum Pontificum, Pa-
trum, atque Doctorum, Joannes VIII. fædus, quo-
rundam Italiæ Principum cum Saracenis magnopere
est detestatus, *sæquam inopium scelus, & societatem ini-
tam ad perditionem animarum.* Vide Baronium ad annum
Christi 881. Tum hæc addidit Epist. 38. *Verum atque
iterum exhortamur, ut Christiani nominis viri Paganorum
fædera fugiant, & solam in Deum, non in Diaboli membra,
quæ sunt vasa ira, spem suam ponere discant.* Sic Alexan-
der III. in capite Judæis s. de Judæis & Saracenis,
*excommunicentur, inquit, qui cum eis presumpserint babi-
tare.* Similia statuit Clemens III. diserte prohibens
mercimonia, consilia, vel alia subsidia, qui sunt or-
dinarii fæderum fructus. Quæ omnia singulis annis
confirmantur in Bulla Cœnæ.

Accedunt Sancti Patres. D. Joannes Chrysostomus
Homilia 1. in Matthæum de Josaphati, *fædere cum*
Aca-

De jure Belli, & Pacis in Specie.

227

Acabo ita differit: *Vides, quia nec dare potuit auxilium inimicis Dei, nec ab eis accipere: quoniam autem nec accipere oportet ab inimicis Dei, docet nos supra dicta Historia de Asa; quoniam nec dare, instruit nos hac Historia de Josaphat.* S. Gregorius Nazianzenus similia scripsit Imperatori Oratione 46. qui cum hæreticis fædus iniuratur, eisque libertatem conscientie dederat. Similia Gregorius Magnus Epist. 10. lib. 7. Francorum Regibus Theodorico, & Theodeberto.

Accedunt Scriptores plurimi, Layman, Suarez, Majolus, Besoldus, Pignatellius, Reiffenstuel noster, & alii plurimi, qui probant ex Historia Sacra & Ecclesiastica, fædera ejusmodi semper male cessisse. De Ochozia, Josaphato, Asa, Amasia testimonium similiter legimus, eum fædus contraxisse cum Romanis, & cum fratribus cecidisse. Idem Jonathas est expulsus Judæ frater eo ipso tempore, quo renovavit hoc fædus. Sic Eudoxiam Augustam, sic Bonifacium imperatorem, Vandalarum Arianorum contracto fædere in Oriente, facto cum Turcis fædere infinita intulere rei Christianæ detrimenta, totumque Imperium Orientale pessumdederunt.

His tamen non obstantibus, conveniunt utriusque sententiae Auctores, licitum esse Catholico Principi inire fædera cum infidelibus, seu hostibus Ecclesie in Bello aperte justo, & cum morali certitudine quod omne periculum, scandalum, damnum a Religione non Catholica excludantur. Ejusmodi casus esset primo, si fædera essent de commercio dumtaxat; quo sensu non tam fædera, quam conventiones debent appellari: Quare Cardinalis Ossatus Pontifici imperanti factum Gallie, qui Legatos Hollandos admisisset, respondisse

fertur: Et tu Sancte Pater Legatos Persiæ excepisti, inuens quædam adiaphora esse, quæ non pertinent ad Religionem. Secundò. Si contra alios Infideles, vel A catholicos justo Bello coercendos. Hinc Sturmius in libro de administratione Belli Turcici parte tertia Cæsari Catholico suadet, ut perpetuum fædus habeat cum Moscho, & Persarum Rege contra Solymanum. Tertiò. Si etiam forent contra Catholicos, modo circumstantiæ excludantur, quæ rei Catholicæ nocere possint. Reiffenstuel affert exemplum: Si quis A catholicos contra alium Catholicum Principem, injuste illos aggredientem, præcise juvaret ad hoc, ut ab injusta aggressionem defensi, in suis bonis per validam pacem innoxii conserventur; non vero ut nova bona, Catholicis adempta, acquirant sibi cum damno Religionis. Item si Princeps Catholicus in Bello justo A catholicorum copias ex fædere acciperet in modica quantitate, ut suo exercitu, longe illas excedente, disciplinam servare posset, ac proinde cavere, ne quod scandalum fieret, neve Catholicis in eo, quod attinet ad Religionem, damnum aliquod inferretur. Quartò. Si adessent conditiones Ecclesiæ utiles; exempli causa, si Rex Galliæ in Bello justo juvaret Anglos contra Hollandos, ea conditione, ut Angli in Hibernia admittant iterum Sacerdotes Catholicos, iisque has, vel illas Ecclesias restituant. Quintò. Si ad avertendum Ecclesiæ Catholicæ majus malum hoc fædus esset necessarium: exempli causa, si quis Monarcha integrum Regnum A catholicis cedere cogeretur, nisi in aliqua Urbe Religionis A catholicæ exercitium permitteret.

Probatur hæc sententia primò ratione. Fædera cum infidelibus, aliisque Ecclesiæ hostibus inita, sunt conventiones per se, & ex natura non illicitæ, sed tantum

tum ratione periculi, damni, vel scandali plerumque
connexi, & in Ecclesiam, Religionemque Catholi-
cam redundantis. Ergo si ista non adesse, nec adfu-
tura, moraliter certum sit, vitiosa non fient præcise
per Infideles, aliosve A catholicos, ut pote qui non
ignorent ea Jura, quæ fluunt ex lege Naturæ, vel
Gentium.

Probatur Secundo Auctoritate. In Testamento ve-
teri legimus, quod Abraham fœdus percussit cum
Aner, & Eschol Gentilibus cap. 14. Salomon cum
Hiram Ethnico Rege lib. 3. Regum cap. his verbis.
Dedit quoque Dominus Sapientiam Salomoni, sicut loquutus
est ei, & erat pax inter Hiram, & Salomonem, & percuf-
serunt fœdus. Vulgata vero Hebraic. sic: וַיִּתֵּן הַכֶּמֶה
לְשֹׁלוֹם בֵּין אִשָּׁר דָּבָר לוֹ יְיָחִי שְׁלוֹם בֵּין הָרִים וּבֵין שְׁלוֹמוֹ וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם.

Objiciunt Primo. In Sacris Litteris occurrunt fœdera
Fidelium cum Infidelibus contra fideles inita, quin re-
probentur. Quod patet ex fœdere Acaz Regis Juda,
in auxilium vocantis Regem Assyriorum Teglat Phae-
lassar contra Regem Syriæ, & Israel: Item ex fœde-
re Davidis, a Saule ad Achim Regem Philistæorum
transeuntis, Lib. 1. Reg. cap. 27.

Respondeo Primo. Illa fœdera nusquam probari in
Sacris Litteris. Secundo. Reprobati positive colligimus
ex loco citato: Non fecit Acbaz, quod erat placitum in
conspectu Domini Dei sui. Vulgata vero Hebraica sic:
וַיַּעַשׂ אַחַז כִּי הָיָה הַרְעָה בְּעֵינֵי יְיָ אֱלֹהָיו
Achim Regem. non fuit fœderis contrahendi causa,
sed asyli. quærendi. Davidis autem transfugium ad
Nonne melius est, ut fugiam, & salver in terra Philistina.
Vulg. וְלָמָּה אֶפְרָח בְּיַד הַפְּלִשְׁטִים
rum, ut desperet Saul, cessetque me querere in cunctis. Vulg.
Et Hebraic. טוֹב בִּי תַחַלֵּם אֶפְרָח
bus Israel? Ergo fugiam manus ejus. Et Hebraic. טוֹב בִּי תַחַלֵּם אֶפְרָח
Neque pugnavit contra populum Israel, sed

sed simulando ejusmodi pugnam. persecutus est alios **In-**
fideles, nempe Amalecitas; ut merito se suspectum
reddiderit Philistæis, nec ad prælium contra Saulem
admissus sit.

Reponunt. Si ejusmodi fœdera nusquam probantur
in Sacris Litteris, peccasset S. Leo Magnus. (hoc eum
titulo ornavit Benedictus XIV.) ineundo fœdus cum
Hunnis: item peccasset S. Gregorius Magnus. contra-
hendo fœdera cum Longobardis. Hoc autem suspican-
dum non est de Sanctissimis viris.

Respondeo. S. Leonem, & S. Gregorium. non tam
fœdera iniisse cum barbaris Gentibus, quam pacta quæ-
dam tutelaria, ad avertenda majora Fidelium mala,
& facta tecta Ecclesiæ bona conservanda.

Objiciunt Secundo. Scandalum Ecclesiæ Catholicæ
non est intentum a Catholico Principe in fœdere ineun-
do, sed utilitas & bonum Republicæ. Ergo id Ec-
clesiæ hostibus erit imputandum, si forte contingat.

Respondeo. Princeps Catholicus id intenderet sal-
tem indirecte, propterea quia non per accidens, sed
per se & ordinarie scandalum ac detrimentum Ec-
clesiæ hujusmodi fœdera consequatur.

Objiciunt Tertio. Licitum est Jure Naturæ vim vi
repellere, etiam Ethnico auxilium ferente, si Christia-
nus aggressor vim injustam tentaret: Ergo etiam Prin-
cipi licet fœdus inire.

Respondeo. Si fœdus cum infideli possit esse legiti-
mum medium ad sua tuenda, hoc est sine damno Re-
ligionis Catholicæ, proculdubio licebit. Sed ordinario
id non contingit. Dico ergo licitum esse vim vi re-
pellere, non indistincte, sed legitimis mediis. Secus
enim posset aliquis Magos, aut etiam Dæmones in
auxilium vocare.

Reponunt. Ergo Princeps Catholicus quæquam a
Ca-

Catholico Principe injuste læsus, nec aliter potens tue-
ri sua, vel amissa recuperare, nisi per fœdus cum ho-
ste Ecclesiæ, Imperium amittere cogeretur. Hoc au-
tem est nimis difficile, & non ferendum, cum Ca-
tholicos Principes infidelibus reddat deteriores; nec est
consultum, cum viribus debiliores exponat rapinis po-
tentiorum.

Respondeo. Casum hunc esse extraordinarium, de
Catholico Principe non suspicabilem; qui si continge-
ret, illud esse omnino tenendum: Sic transeamus per
temporalia, ut non amittamus aterna. Quare nego
fitum, quod non suppeteret medium licitum per
factiones amicales, compromissiones in Reges
tros, & alia hujusmodi, ad hoc ut Principis
lici non fieret conditio deterior, quam Infidelium.
Caterum inconsultum esse non potest, quod in
sultationem venire nequit prudenter, quia non
cabile.

DISPUTATIO IV

De Jure Pacis, ejusque natura & proprietatibus.

CAPUT PRIMUM.

De natura, subjecto, & objecto Pacis.

PAx, ita dicta a pactione, in sensu latissimo est
tranquillitas ordinis; in latiore significat genera-
lem quamdam concordiam ortam ex naturali in-
ter homines cognatione, cujus intuitu homo homini,
& gens genti obstringitur ad communia humanitatis
officia, inter quæ primum est, amicum omnibus se,
se, ef.

se, inimicum nulli, ac de cætero ab omni violentia abstinere. In sensu strictiore, & relative ad bellum, significat novam amicitiam inter eos, qui hostiliter invicem commissi erant, postliminio reductam; vel est transactio publica de bello in totum tollendo inter eos, qui hostes erant, legitime conclusa.

Pax accepta in sensu strictiore dividi solet in publicam, & privatam; in perpetuam, & temporalem continentem inducias; in universalem, & particularem. Pax accepta strictissime dividitur ratione materiæ in profanam, & Religiosam.

Pax accepta in latiore significatione est a Jure Naturæ, a qua exigitur, ut conformis amor, cuivis naturaliter debito, & ad felicitatem naturæ rationali propriam, absolute necessario. Pax tamen in sensu strictiore, seu relative ad bellum, originem habet a Jure Gentium. Ratio est, quia sicut bellum quoad effectus præcipuos descendit a Jure Gentium, ita & Pax quoad sistendum hostilem conatum, abolendas cædes, captivitatem vitandam, & alia hujusmodi. Quare qui pacis condiciones infringunt, Jus Gentium violare dicuntur.

Subjectum, seu personæ pacem contrahentes sunt Imperantes summi, utpote potestate præditi independente. Excipitur primo, si jus Regis ætatis immaturitate sit impedimentum, aut amentia, aut aliis morbis, qui cum Regni administratione componi non possint. Nam talis non esset capax obligationis privatæ adeoque nec publicæ. Secundo. Si Rex per captivitatem amitteret Regnum: secus vero si non amitteret. Nam in hoc casu maneret Rex, haberetque jus ad necessaria media pro liberatione sui, interque primo loco esse solent faciendæ pacis condiciones. Tertio excipitur, si Rex foret exul, viveretque obnoxius ser-

De jure Belli, & Pacis in Specie

fervituti. Quarto si quis privilegii, præscriptionis, aut jus belli, atque adeo pacis in Rege inferioris, aut concessionis

Jus contrahendæ pacis est delegabile: quod Aristocratica, ubi Optimates locum omnes convenire in Republica Democratica, ubi Cives facultate. Legati ergo peculiari mandato in Principibus reservata.

Objectum pacis in genere sunt articuli, utrinque conventi, tanei, claris verbis expressi, & honeste subscripti & subscripti, idiomatis utrinque

Objectum pacis in specie sunt primo articuli ad amnistiam, hoc est stiliter gestarum oblivionem: secus enim per se non potest.

Effectus amnistie sunt publica quies, vindictarum, commerciorum libertas, & alii: sese extendunt ad ea, quæ ante bellum, si causas acciderant.

Secundo. Sunt capita, quæ respiciunt personarum, rerum, jurium, dignitatum durante bello occupatorum. Restitutioniabilius non subjacent res amplius non legitimo titulo alienatæ. Idem sentiendus, ac redditibus, qui ex rebus, aut ceptis jam percepti sunt.

Inde consequitur, quod in casu pacis obtinendæ, a Principe cedi possint etiam citra eorum consensum, ob domini & publicam tranquillitatem, utilitatem, & necessitatem.

Tertio. Sunt articuli de satisfactione, & compensatione.

R. P. Const. Swięcicki O. M. T. blgi.

viam pri-
quisivisset
eriam fa-
ocratica vel
eumdem
agna diffi-
solent,
articu-
consen-
noti,
penti-
rum ho-
firma ef-
indictio bo-
non tamen
extra bel-
restitutionem
bonorum
pro-
aut
fructi-
inter-
aliter non
bona
eminens,
ante po-
& compen-
sa-

fatione pro impensis, damnisque in bello illatis. Illata tamen damna a Principe remitti possunt, ob dominium eminens, si pax aliter componi non possit. Communitati tamen nulla est obligatio compensandi damna, privatis illata durante bello, si ea damna nullum Reipublicæ commodum sit consecutum. Nam æquius est privatos damnum, ut alium casum, fortuitum, sustinere.

Probabilius aliter est sentiendum, si ex iis damnis partum esset Reipublicæ aliquid commodi. Hic etiam locum habet lex Rhodia, quæ statuit, *æquissimum esse, ut commune detrimentum fiat, eorum qui propter amissas res aliorum consecuti sunt, ut suas salvas haberent.* Quam legem in toto Orbe Romano, & ab omnibus populis, propter summam æquitatem, receptam esse, testatur Gudelinus lib. 1. & 2. §. ad leg. Rhodiam de Jactu.

C A P U T II.

De effectibus pacis, & ei contrariis.

Effectus primarius est obligatio servandi pacta, etiam cum bellatore injusto, quia obligatio non ex justitia belli, sed ex natura pacti oritur. Hæc primario stringit obligantes, secundario subditos, utpote fide publica innoxios, & ejusmodi pactis, veluti per legem, adstrictos. Imo per extensionem legitimam hæc obligatio etiam transit ad successores, Principibus non tam nomine proprio, quam Reipublicæ paciscentibus.

Alter effectus est executio, quæ paciscentes obligat. Executioni subjacent res cedendæ, aut restituendæ, in juribus, bonis mobilibus, vel terris. Item, demolitiones monumentorum, abductions præfidiorum,

nuntiatione per novum, eumque liberum confensum.

C A P U T III.

De accessoriis Pacis.

Accessoria Pacis primo. Sunt obfides, per quos intelliguntur personæ e numero Civium, alteri parti in securitatem fidei publicæ eo fine traditæ, ut quamdiu fides liberata non fuerit, ibi persistant; vel in casu fractæ fidei, arbitrio partis læsæ, quantum Jus Naturæ & Gentium permittit, relictæ habeantur. In non subditis requiritur consensus liber, obfides ut esse velint. Fuga per se videtur obsidibus illicita, quia saltem implicite data fides est; & alias frustraretur finis, puta certitudo de credito. Non tamen in casu fractæ fidei vel servitute, vel morte multari possunt, quia eos civitas hac conditione oppignorare non potuit, cum civitati nulla sit in innocentes potestas, præcipue ut queat in mortem tradere. Quare nullum jus potest colligi ex factis contrariis. Cæterum æquitati est consonum, ut in longum extrahente se mora, per alios sublevantur; ut exsoluta fide illico restituantur; & si quis loco personæ tantummodò datus sit, hac mortua liberetur. Secundo. Inter materias paci annexas sunt induciæ, quibus indicatur conventio, per quam, manente bello, hostiles actus intermittuntur ad certum tempus. Aliæ dicuntur brevæ, quia dierum tantum, aut mensium; aliæ longæ, quæ, sublato utrinque appatu bellicò, in plures annos porriguntur. Illas concedendi potestas est etiam penes duces, quia administrationi militari hæc quietis imago inesse creditur: has vero pangendi jus est penes Prin-

De jure Belli, & Pacis in Specie

Principes Summos. Induciarum effectus est interpretationis latioris; quia est in factis, cum ex utraque parte parcatur facta conventionis, ut loquendo, non includat omni prorsus hostilitate, neque vetet, quæ & sic de aliis. Cæterum Indusiarum cessant termini, vel mutua trius injuria; ubi nam exigere, vel induciarum vel ad arma redire. Tertio. Est arbitrium promissum, quo vel plures arbitros ponendas. Si componant decisive, sunt proprie arbitri ut meri causæ decisores, pronuntiare ex humanitate. Post promittentibus est intercessa, ne fiat pro arbitri inter se dissentirent, ibi recursus ad tertium.

Quarto loco est deditio, qua pars hostis arbitrio permittit, vel absolute tione, vel conditionate, hoc est, ad capitibus.

Absoluta deditio victori tribuit jus personas, res, & bona; imo spectat

participant
respectu
& finem
publi-
humana
actu, sive
breviores
pressiones
regulariter
submissa
ab
relicta:
vel lapsu
alteru-
vel pa-
petere,
seu com-
unum,
belli com-
Judices; si
in com-
&
Et si duo
potest
se se-
reserva-
quibusdam
quoad
Jure
per

permissivo, & quoad forum externum, etiam quoad vitam & libertatem; etsi, sublata inter Christianos servitute, naturalis æquitas clementiam humanitatemque exposcat. Deditio conditionata restringitur ad pacta, quibus fideliter debet victor inhære.

Nonnulli denique inter pacis accessoria numerant fortem, qua, tamquam fortuito medio, controversiæ finiuntur. Hujus usus satis est antiquatus, nec promiscue licitus; quamquam, deficientibus aliis mediis, in causa nimis ancipiti præstaret fortasse rem incertæ forti committere, quàm certa Belli discrimina subire.

Huc etiam revocant singulare certamen, quo duo, vel plures utrinque congregiuntur ea lege, ut victoria sit penes illam partem, cujus selecti pugiles existerent victores. Hoc Jure Gentium permissum esse probatur plurimis exemplis.

Absolute licitum suadet exemplum Davidis, qui cum Goliath Philistæo congressus est, & aliorum Principum Christianorum. Favet etiam ratio, ut nimirum parcatur nimio sanguini. Ubi tamen excipienda Religio est causa, pro cujus defensione cuncta humanæ potentiæ instrumenta adhiberi, omnes vires exerci, sanguis & vita consecrari debent.

DISPU.

næ, quod respicit præcipua pars caritatis proximi : Hoc vero obligat tempore necessitatis. Atque huc refertur sepelire mortuos, licet cadaver non sit capax miseriæ; sed tamen homo, cujus est corpus illud, manet in memoriis hominum, & corpus habet ordinem ad animam, cui gratum est & illud officium, quod ipsi etiam prodesse potest propter suffragia, quæ in locis Sacris fiunt.

Ex lege naturali jubemur non odisse homines etiam improbos. Isti enim proximi sunt: & proximorum odium est intrinsece malum, utpote odium rei bonæ, & per se amabilis.

Non est contra legem naturæ optare proximum malum temporale propter bonum finem, nimirum ad ejus respicientiam; vel ad vitandum malum, si nimirum alia via provideri non possit.

Ex lege Naturæ tenemur diligere inimicos. Tum quia inimicus est proximus, respectu cujus prævalet illud: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*: Tum quia vindictam sumere ab inimicis propria auctoritate est contra rationem naturalem. Ergo & appetitus vindictæ, cui contrarius est hic amor. Tandem hic amor est maxime necessarius ad conservandam justitiam, & pacem inter homines. Patet etiam ex præcepto expresso in Lege Evangelica, ubi nulla de novo fuere imposita præcepta moralia positiva præter ea, quæ sunt Sacramentorum. Vocat autem Christus suum hoc præceptum, ut explicet maximam necessitatem & obligationem: & ut ostendat, falso Phariseos Legi veteri, quæ Levitici cap. 19. hoc tantum habet: *Diliges amicum tuum sicut te ipsum*, ea verba addidisse: *odio habebis inimicum tuum*. Quam sententiam ex Phariseis in vulgus profectam Christus rejecit.

Ex lege Naturæ tenemur inimicis amoris signa præbere

De jure Belli, & Pacis in Specie

bere eo tempore ac
circa alios homines.
est ratio circumstantiarum,
num odium, ex quo

Respectu omnium
tiri. Mendacium enim
tionali, quia evertit
nem & necessitatem
nalis.

.Ad hoc enim est a natura institutum
ternum, ut per illud significemus inter
possit esse inter rationales naturas societ
tas, seu fiducia. Quare sequitur, num
honestari propter bonum finem, si retin
mendacii: nec faciendum est malum, ut
bonum, teste Paulo ad Rom. cap. 3.

Sine causa legitima uti amphibologia est
tutem veritatis. Quoties enim necessitas
amphibologiam, debita est nostro sermoni
in sensu usitato, & intellecto ab audient
defectus simplicitatis in illo sensu est viti
trarius veritati. Si datur necessitas, tunc
simplicis & claræ expressionis potest su
junctis & circumstantiis locutionem comp
sic non est vitiosus, nec mendacium, cup
rus sensus accommodatus locutioni.

.Assertio alicujus de re facienda, vel
præstando includit intrinsece ex vi veri
positum, quale requirit illud opus,
dum, seu efficiendum asseritur: respo
operis non requirit veritas hujusmodi
postea illud opus omnino executioni
tas enim assertionis non exigit perfe
proposito, ut patet; quia hæc non a

R. P. Const. Swięcicki O. M. T. b. l. g. i.

241
solemus
habenda

non men-
naturæ ra-
contra fi-
onis ratio-

verbis ex-
& ita
fidei-
posse
rationem
eveniat

contra vir-
requirit
simplicitas
& tunc
& con-
defectus
ex ad-
detur ve-

beneficio
tale pro-
præstan-
ero futuræ
ertionis, ut
etur. Veri-
tatem in tali
tur. Si vero
af.

assertioni adjungitur promissio ex voluntate se obligandi, nascitur naturale debitum efficiendi veram assertionem de futuro, scilicet præstandi id quod promittitur. Obligatio hæc oritur ex fidelitate. Infidelitas autem maxime repugnat rationi, & convictui humano: & pro materiæ, ac personarum gravitate potest moraliter reputari sufficiens ad violandam charitatem. Si promissio inducit obligationem justitiæ donantem alteri jus, tenetur homo ratione justitiæ naturalis complere promissum. Hoc utique intervenit in commerciis, contractibus, & cæteris, ubi voluntas hominum non sistit in mera obligatione efficiendi veram assertionem de futuro, sed præterea transit in debitum justitiæ. Obligatio ex justitia inducit debitum restitutionis, si violari contingat. Rursus fundat jus in conscientia vindicandi sibi propria auctoritate rem, si aliunde in judicio repeti non possit. Ac propterea jus transit etiam ad hæredes.

DISPUTATIO ULTIMA.

De mutuo Officiorum concursu.

CAPUT ULTIMUM.

IN omnibus officiis Deus est semper super omnia diligendus. Idem dicas de Christo Domino, qui est Deus homo, & ideo magis, quam cæteri, diligendus. Quare in concursu officiorum ex **Lege** Naturæ debitorum Deo cum aliis officiis, illa sunt istis præferenda ex recto ordine rationis. Quod patet in qualibet culpa, qua creatura præfertur Deo. Rursus officia majoris obligationis erga Deum ex eodem ordi-

De jure Belli, & Pacis in Specie

ordine præferri debent officiis minoris
Eadem est ratio de præceptis Juris Nat
præceptorum positivorum Ecclesiæ.

Possunt etiam concurrere officia homin
sum officiis erga proximum. Quoniam v
respicere possunt sive bona spiritualia, s
poralia; idcirco in triplici concursu con
homo. Primò, quando concurrunt officia
rituali sui ipsius cum officiis de bono spi
ximi. Secundo, de bono temporali prop
prio cum bono temporali proximi. Possunt
currere officia erga unum proximum cum
ga alium: & hic sui pro singulis dantur
xta Legem Naturæ.

In bonis spiritualibus simpliciter tenetur
magis diligere, & propriis ejusmodi necessitatibus
nre, quam aliorum; quia potius debet homo
beatitudinem æternam, quam aliis: &
velle a se Deum amari, quam ab aliis,
ordinem Caritatis. Nemo tenetur, nec
subvenire cum detrimento sui spirituali
pam includit; quia culpa includit offensam
vitanda est plus quam omnia mala.
Nemo tenetur, nec potest aliis subvenire
mento sui spirituali, quod minuat caritatem
pediat augmentum ipsius, & meritoriam
tas maxime inclinatur ad sui perfectionem
ad id, quod hanc perfectionem impedit
rit detrimentum spirituale proprium
cum & accidentale, cum salute aliorum
illud potius ad hanc obtinendam.
Exod. 32. Dimitte eis banc noxam,
tuo, quem scripsisti.

243
obligationis
respectu

erga seip-
officia hæc
bona tem-
vari potest
bono spi-
cuali pro-
cum bo-

officiis er-
porali pro-
etiam con-
canones ju-

homo
sibi ve
potius de
rectur

potest ali
Dei, quæ
caturarum.
cum detri-
vel im-
Ergo Cari-
Si concur-
non
extrinse-
solet eligi
Moyse, egit
dele me de libro

Et Paulus ad Rom. cap. 8. *Optabam ego esse anathema a Christo pro fratribus meis*. Ita exponunt Patres ac præcipue Chrysoſtomus Homil. 2. & 3. de laudibus Pauli.

Simpliciter & absolute tenetur homo magis diligere proximum in ſpiritualibus, quam ſe in corporalibus; quia ſecundum rectam rationem eſt amabilior anima proximi, quam corpus proprium. Tenetur quoque ſubvenire proximo exiſtenti in extrema neceſſitate ſpirituali, etiam cum evidenti periculo mortis; quia hic ordo caritatis cadit ſub præceptum. Ergo maxime in extrema neceſſitate. Sic eſſet in parvulo moriente, qui eſſet etiam cum periculo mortis baptizandus. Extra caſum vero neceſſitatis extremæ ſpiritualis, non obligat caritas per ſe ad ſubveniendum privato proximo cum periculo morali mortis corporis; quia tunc non eſt maxima neceſſitas: Ergo nec obligatio perdendi ſummum bonum corporale, cujuſmodi eſt vita. Si autem ſit bonum corporale commune, exempli cauſa divitiæ, ſufficit gravis neceſſitas ſpiritualis, ut illud periculo exponatur, exempli cauſa ob grave periculum Religionis Chriſtianæ. Ut ſi ſciam ab aliquibus hæreſim eſſe prædicandam, teneor me illis opponere, etiam cum periculo rei domeſticæ: idque ratione caritatis: Episcopus vero, & Parochus ratione officii & juſtitie ex tacita conventionne tenetur etiam in gravi neceſſitate cuilibet de ſuo grege. In gravi neceſſitate ſpirituali proximi obligat caritas cum aliquo etiam damno temporali proprio; quia gravis neceſſitas ſpiritualis proximi eſt præferenda ex ordine caritatis alicui damno proprio temporali; Extra caſum vero talis neceſſitatis non eſt gravis obligatio. Deinde præcepta affirmativa ſolum obligant in caſu neceſſitatis. Hinc licet ſit laudabile ſubvenire proximo

De jure Belli, & Pacis in Specie

in talibus circumstantiis, extra necessitatem. Gravis non est gravis est, & cum proportione judicanda.

In temporalibus tenetur homo potius subvenire sibi privato, quam sibi subvenire. Nam commune bonum totius bono proprio.

In quacumque corporali licite sibi potius, quam alteri privato pari necessitate nemo tenetur diligere proximi vitam, ego vero in minori necessitate; vel si comparatur gravis necessitas vitæ proximi superfluis, vel etiam necessariis ad vitam enim omnia minus sunt diligenda, quam vitæ.

Non tenetur homo in necessitate vitæ, extrema, sibi potius semper subvenire, quam alicui, puta amico; quia licet nemo possit, tamen non tenetur semper omnimode servare vitam, etiam in concursu multo magis in concursu Patris.

Potest aliquis in extrema necessitate ut alteri etiam extraneo in simili necessitate. Hoc autem, spectata dumtaxat caritate vero adfit obligatio justitiæ vel pietatis in refamilias, qui debet curare salutem justitiæ ac pietate filiis suis attendere quæ potest extraneo subvenire. Generaliter quis amittere vitam ob finem honestum vitæ proximi est bonus finis, in eoque caritatis, fortitudinis, aut alterius virtutis.

Coeteris paribus, non est dubium.

145
Præceptum
Prudenter

uni bono,
præferre
quilibet
præferre

quilibet

subvenire. In

proximus

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

magis

ordinem caritatis melius fit in extrema necessitate sub-
venire sibi, quam aliis. Sic melius est non dare alte-
ri extreme indigenti id, quo ego etiam extreme in-
digeo: omittendo enim hoc medium necessarium cen-
seor me ipsum occidere. Sic e duobus naufragis posset
alter licite sinere, ut socius tabulam acciperet; non
posset autem dare illam socio, si jam ipse tabulæ in-
sedisset. Hoc vero, si cætera sint paria.

Præceptum etiam naturale caritatis, & misericordiæ
obligat ad servandum ordinem in dilectione, vel in
subventione proximorum. Sicut enim sunt gradus di-
versi conditionum & conjunctionum in proximis, ita
rectus ordo poscit servandam legem in caritate & mi-
sericordia. Cæteris paribus, tenemur præferre eos, qui
nobis conjuncti sunt, alienis. Inter sanguine conjun-
ctos servandus est idem ordo; Inter consanguineos pa-
ter, inter amicos fidelior & antiquior est præfere-
ndus. In concursu Patris, & Filii in extrema necessi-
tate præferendus est Pater. Gravior est enim impietas
Patrem interficere, quam Filium. In concursu Patris
& Matris, præferendus est Pater, cui major debetur
honor quam Matri: Fortasse tamen hic ordo non obli-
gat sub gravi. Rursus præferendus est Pater conjugii.
Item præferendus Pater improbus cuilibet alteri etiam
sanctiori, tum quoad temporalem necessitatem, tum
quoad spirituales. In concursu Benefactoris, & ejus,
cui nos beneficium contulimus, præferendus est bene-
factor, quia est amor magis debitus. Hic etiam ordo
servandus est inter amicum & inimicum, ut amicus
inimico præferatur, cæteris paribus. In diversis con-
junctionum, seu societatum generibus, præferendi sunt
addicti illi societati. Sic in rebus civilibus: cives, in
militaribus milites: nam respectu hujusmodi societatum
consurgit quædam obligatio ad particularia officia.

EPI-

De jure Belli, & Pacis in Specie

EPILOGUS

A Tque hæc de officiis pertinentibus
 qua homo est, qua Christianus est
 officia Juris Naturæ Christianus est
 diversa urgent Christianum: diversa urgen-
 tore naturæ habent originem, quando eandem
 quicumque ii sint, cujuscumque ordinis
 status, modo homines sint, obligant. Fidei
 textis plura *Naturalia* & *Moralia*, ut ait
 præfatione in Evangelium Lucae, & a
 etiam *rationalia*. Atque hoc Fidei benefi-
 gis Christianes, quam ceteros homines re-
 obligat: omnes enim Fides illuminat, hoc
 vel remote vel proxime dat omnibus
 veram Fidem inveniant & amplectantur
 Naturæ ratione cognitum, & cognitum
 unum omnino est. Ratio etiam, & Fides
 officia, cum ab uno Divino Auctore pro-
 pugnant inter se, sed, ut verbis utar
 te Poetica,

alterius sic
Altera pōscit opem res, & conjurat

Pōscit autem opem ratio a Fide,
 tenus perspicuum est. Quare cuilibet
 pienti Juris Naturalis scientiam tenen-
 enitendum, ut sacrarum facultatum
 rum Patrum sedula lectione, & Scri-
 meditatione, quæ sunt ulteriora nos-
 ficia, queat dignoscere. Quantum
 pturis hausta ad omne genus officio-

hominem,
 neque enim
 hominem,
 Deo Au-
 homines,
 Religionis,
 Ambrosius
 docui
 non m
 at
 est, D
 gratiam,
 Quare
 etiam F
 Quoad h
 dant, no
 de Ar-

dictis ha-
 cu-
 erit
 Sancto-
 humili-
 omni-
 of-
 ides ex Scri-
 Conferat, col-
 ligi

Ligi potest ex verbis Gregorii XIII. in litteris Apo-
Stolicis ad Regem Catholicum datis, quæ **W**altonius
Anglus editor Bibliorum Polyglottorum in **P**ræfatione
Appellat aurea & verissima; quibus operi finem facio:
Scripturarum beneficium permagnum est. Nam quod ad Theo-
logiam attinet, quæ est summa Philosophia, his libris omnia
nostre Religionis, & Divinitatis Mysteria explicantur. Quod
vero ad eam partem attinet, quæ **M**oralis nominatur. Quod
quoque omnia ad omnes virtutes præcepta colliguntur, hinc
quidem duabus partibus omnis nostre salutis, & felicitatis ra-
tio continetur; ut nihil esse possit horum librorum lectione di-
gnissus, nihil fructuosius, nihil omni hominum generi accom-
modatius, nihil majori Doctrina, & Sapientia refertius.

F I N I S.

I N D E X

VERBORUM ET RERUM NOTABILIMUM.

Numerus Paginam indicat.

A

- A**braham & cæteri Patriarchæ legem naturalem in statu integro conseruauerunt. 27.
- A catholicorum error de Doctrina Juris Naturæ & Gentium sine respectu ad fidem. 15. Eorum libri de Jure Naturæ periculosi. 20. 21. Errores circa Hierarchiam ac jurisdictionem Ecclesiasticam confutantur, eorumque rationes refelluntur. 126. usque ad 136.
- Actuum Moralium principia intrinseca effectiua, intellectus & voluntas. 78. 79. impulsiva sensus internus, appetitus sensitivus. 82.
- Actus humani a quo procedere debeant. 44. debent esse per se & intrinsece voluntarii. 60. honesti vel turpes ante omne Dei voluntatem. 56. qui sint imputabiles vel non. 86. 87. 88.
- Adamus accepit a Deo potestatem legislatiuam. 23. Legem Naturalem & positivam. 24. primus in Christum credidit. 35.
- Affectus nec boni nec mali moraliter. 84.
- Alexander VIII. damnauit sententiam asserentem quod ignorantia inuincibilis Juris Naturæ, si detur, operantem ex ipsa non excuset a peccato formali. 21.
- Amor erga Deum, erga seipsum, erga proximum principium fundamentale Juris Naturæ. 105. satisfit objectionibus. 106. 107. 108. utrum Heineccius recte diuidat in amorem beneficentiæ, obedientiæ, devotionis, & amicitiae. 105. 106.
- Antedituuijani homines habuerunt regiminis formam. 24. scientiam Theologicam. 25.
- Angelicus Doctor quid sentiat de obligatione jurisjurandi. 11.
- Anima intime obligatur ad seruanda quædam præcepta sine reuelatione. 18.
- Animorum & morum varietas: causæ tum Physicæ, tum Morales. 85.
- Appetitus sensitivus quid, quotuplex; ejus actus. 83. 84.
- Aristoteles quam Philosophiam docuerit, quid de illa senserint posterius. 2. 3. 4. ejus sententia de felicitate. 36.
- Auctor Catholicus erroneas Pufendorfii sententias de ignorantia & de obligatione ex jurejurando non

250
non repurgavit, Refellitur ex
jure Canonico, & D. Thoma.
21. 22.

Index Verborum & Rerum

lumi rationis. 13.
nostros parvi facit. 2.
Bonum aliud Morale, aliud natu-
rale; quid fiat. 65. 66.
appetibile quod duplex. 80. 81.

B

Barbeyracius contra SS. Patres
iurens debacchatur. 9. ab ip-
so Buddæo reprehensus: a Re-
migio Cellier valde confutatus.
10. 11. contendit Jus Naturale
citra divinas litteras posse solide
demonstrari. 16.

Bellum quid sit. 165. Justum
vel injustum, solemne vel mi-
nus solemne: offensivum vel
defensivum 166. utrumque li-
citur. Quo jure. 166. 167.
168. Satisfit objectionibus us-
que 175. Cui competat Jus
Bellii. 175. 176. quibus condi-
tionibus. *ibid.* An licitum sit ra-
tione religionis. 177. An adversus
fideles. 180. Paganos. 183.
usque ad 190. Hæreticos. 191.
usque ad 194. injustum & dupli-
ci titulo. 195. an iustum possit
esse ex utraque parte. 196. an
ob negatum transitum milita-
rem. 200. Effectus Bellii. 205. re-
spectu Hostium 206. quomodo
& quid per bellum acquiratur.
208. cui cedant acquirata. 211.
respectu subditorum. 214. Obli-
gationes in bellantibus. Prin-
cipe, militibus, 215. 216.
217.

Brocardicum male intellectum.
129.

Buddeus quid sentiat de Platonis
& Aristotelis Philosophia. 3. de
hujus Ethica. 4. Eos probat qui
jurisprudentiam naturalem tra-
dunt seorsum a lumine revela-
tionis. 16. quod tamen præfert

C

Cadavera Hostium sepeliri de-
bent ex jure Gentium. 217.
Caeni & Chamj maledictionem:
Seth & Sem benedictionem in po-
steros propagarunt. 26.

Calvinus non in omnibus aridet
Barbeyracio. 41. Per Lutherum
& Calvinum noluit Christus no-
va præcepta & leges promulga-
re. *ibid.*

Capti in bello iusto cedunt in do-
minium victoris. 212.
Caritas hominum mutua ad quid
obliget. 239.

Christus promissus fuit in veteri
Testamento. 34. 35. Fides in
ipsum ut Redemptorem necessa-
ria ad salutem in veteri lege.
ibid.

Christianus Thomastus quæ scripse-
rit contra Doctores Catholicos.
& contra SS. Patres & Eccle-
siam quam dicit hæcuisse usque
ad tempora Lutheri. 11. Bar-
beyracum laudat contra Patres
declamantem. *ibid.* Puffendor-
fium explicans pejorem reddit.
48. Impiæ & Herrendæ, quas
propugnavit, propositiones. *ibid.*
Inepte iridet divisionem Juris
Naturæ in affirmativum & ne-
gativum. 93. Ejus axioma circa
principium Juris Naturalis retel-
litur 95. 96. Eiusdem Systema
de Ecclesia. 127. Absurda inde
sequentia. 128.

Cicero quid de Philosophia senserit;

Index Verborum & Rerum? 251

rit; ejus opera de Morum Do-
ctrina. 4. 5.
Coactio quid sit. 48. Voluntati
non potest inferri etiam a Deo.
ibid.
Concupiscentia quomodo minuat
libertatem in actu voluntatis.
49. Anget intensive volunta-
rium. *ibid.*
Conscientia quid sit. 134. Actua-
lis vel habitualis. *ibid.* Recta
vel erronea. 155. Certa, dubia,
probabilis, scrupulosa. *ibid.* Con-
tra erroneam operari peccatum est.
ibid. Ut operari ex practice du-
bia. 156. quid sit conscientia
culta. *ibid.*
Corpus petit nutritionem & aug-
mentum, inde necessitas alimen-
torum. 142.
Correctio fraternalis quando adhi-
benda. 239.
Cultus Dei qualis & quatuorplex.
119. 120. Cultus interni & ex-
terni officia: quo jure prescri-
pta. 120. 121.
Cyrrenici & Epicurei quid senser-
int. 4.

D

Decalogus officium hominis
& Jus Naturæ explicat at-
que confirmat. 33. Non tamen
est primum principium Juris Na-
turæ. 109.
Defensio sui suorumque justa est a
natura insita. 166.
Denuntiatio necessaria est in bello
offensivo, non defensivo. 176. 177.
Dei societas homini insita. 119.
Diogenis sententia de justo & de
turpi refertur. 57.
Divisio rerum quatuorplex. Ejus
tempus, auctor, causa, a quo
jura descendit. 30. 31.

Doctores Scholastici in explanan-
do Jure Naturæ multa a reve-
lacione mutuuntur. 6. 7.
Dominium hominis in hominem
quomodo introductum. 144.
Dubium quid. 155. Quatuorplex.
156. in dubio practico vel spe-
culativo quid agendum. 156.
157.
Duellum seu singulare certamen in
quibus casibus licitum. 238.

E

Ecclēsia Christi habet potestatem
spiritualem jurisdictionis exter-
næ & quasi politicæ. 140.
Eleemosinæ præceptum quando
obligat. 239. 240.
Epicurei in quo felicitatem statue-
runt. 36.
Ethnici Philosophi Pelagianis præ-
luserunt. 3.
Evangelii Dogmata quoad Moyses
sunt instauratio Dogmatum Mo-
ralium quæ in anima rationali,
sunt impressa. 18.
Excessus satisfactionis in Bello ju-
sto an legitimus. 209.

F

Factum quid sit & quid inclu-
dat. 50.
Felicitas hominis male investigata
& stabilita. 35. Quid sit, & in
quo consistat. 36.
Fides & ratio non pugnant, imo
sele adjuvant. 247. Fidei Dog-
ma est veluti monitor. 16.
Finis Juris Naturalis non in sola
hujus vitæ felicitate positus est.
41.
Fœderum origo. 220. Divisio,
materia. 221. Obligatio. 222.
Ii 2 Dis-

232 **Index Verborum & Rerum.**

Dissolutio. 223. Cautiones. 224.
An licita cum Tyrannis, infidelibus, Fidei Catholicæ hostibus. 225. usque ad 231.
Forma vivendi politica quæ fuerit ante diluivum. 24.

G

Gratia Philosophis Ethnicis incognita. 3.
Græci morali Philosophiæ operam dederunt. 3. 4.
Grotius (Hugo) quis fuerit, quæ studia; quid in scribendo sibi proposuerit. 39. in multis erravit 40. a Puffendorffio traducitur quasi periculosus. 20.

H

Hæresis ubi est, ibi superbia & discordia. 193. Turbat pacem Ecclesiæ immediate, pacem politicam mediate. 192.
Heretici subditi vi & armis domari possunt, & ad Fidem, quam deseruerunt, compelli. 191.
Heineccii convicia in Doctores Catholicos. 12. Vult Jus Naturæ ex Sacris Litteris non esse derivandum. 16. Minus aberrat a verò in assignando Juris Naturæ principio. 104.
Henricus Kæthlerus: quale statuat Juris Naturæ principium. 103. refellitur. 104.
Hobbesius honestatis principia & fundamentum Religionis refert ad statum mere Civilem. 4. Ejus errores in libris de Cive ac Leviathan. 40. 41. Quomodo Philosophetur circa statum na-

curatem. 89. 90. refellitur. 90. 91.

Homo debet de Deo recte sentire, & eum debito modo colere. 119. Ea credere quæ ut credibilia & credenda proponuntur. 122. Tenere in Deum ut finem ultimum per debita media. 123. Indiget victu & vestitu. 142. Non habet dominium proprietatis in alium hominem Jure Naturæ. 141. Habet dominium directivum. 143. Tenetur se magis diligere quam alios. 42. bonum aliorum spirituale temporali proprio antepone. 244. Et in temporalibus communi bono potius subvenire quam sibi. 245.
Honestatis duo sunt genera. 63. 64. Ejus principium est homini intimum. 69. 70. Petenda est e convenientia cum rationali natura. 71.

Hostem occidere in justo bello jus est. 206. non tamen omnes indistincte. *ibid.* & *seq.* Ejus res & bona propria sibi facere, sed cum quadam limitatione. 208. Hostivictio misericordia debetur & humanitas. 217.

I

Idololatria fere totum orbem corripit. 27. Ejus Authores. *ibid.* Cause ex Salomone. 27. 28.
Ignorantia antecedens, concomitans quid sit. 49. Quando culpabilis vel non. 50. Juris vel facti. *ibid.* Utrum sit imputabilis. 50. 51.
Imperia sunt juris gentium. 32. falsa Bodini sententia quod imperia omnia vi tyrannica coaeruerint. 31. Licita sunt, nec ab

Index Verborum & Rerum. 253

ab isato Deo procedunt, ut somniant Anabaptistæ. *ibid.*
 Imputabilitas fundatur in moralitate. 86. Ejus gradus. *ibid.*
 Incarnatio fuit optimum remedium ad homines redimendos; Deus tamen potuit illud non velle. 35.
 Induciz quid. 232.
 Infideles possunt indirecte adduci ad veram Fidem. 184. non autem directe compelli. 186. In eos Ecclesia nihil potest, quia foris sunt. 188. Iis servanda est Fides. *ibid.* Eorum dominium in Christianos non tollitur per libertatem Christianam, quod tamen limitationem admittit. 189. cum infidelibus fœdera inire in præjudicium Religionis aut contra Catholicos non licet. 225.
 Exceptiones. 227. 228.
 Inimicos diligere tenemur ex lege Naturæ. 240.
 Insolubilitas matrimonii est de Jure Naturæ. 143.
 Intellectus licet sit radix libertatis, non est potentia formaliter libera. 79. Ejus objectum. 80. Unde melius agnoscatur advertentia intellectus. 49.
 Inventio armorum a quibus facta. 169. 170.
 Involuntarii actus non sunt imputabiles. 86.
 Judicium non determinat necessarium voluntatem ad id quod est melius. 55. 56.
 Juramentum est licitum si detur necessitas, & servantur conditiones. 125.
 Jurisdictionem externam habet Ecclesia. 140. Etiam in hæreticos. 186. Non autem in Judæos & Paganos. 184. 186. Juris omnis origo a Deo. 23.
 Juris Naturæ: rectus usus. 12.

Illustratur lumine Fidei. 16.
 Quomodo recte addiscatur. 20.
 Distinctum a Jure Divino positivo, sed in ordine ad ipsum considerari debet. 32. Illustratur jure Canonico & civili. 38.
 Quid respiciat, & quomodo dividatur. 93. Omnes obligat. *ibid.* An sit mutabile. 93. 94.
 Quid præcipiat aut vetet. 95.
 Ejus principium fundamentale. 105. Non est norma, secundum quam humana societas instituitur. 109.
 Jus Gentium quid. 109. In quo differat a Jure Naturæ. 110. 111. In quo conveniat. 111. 113.
 Affirmativum & negativum. 115.
 Ejus effectus. 117. Quæ ad ipsum pertineant. 115. 116. 117.
 Nihil in sacra victoribus tribuit. 211.
 Jus Divinum positivum solis Hebræis revelatum. 31.
 Jus Belli & Pacis solis potestatibus summis comperit. 175. 232.
 Exceptiones. 232.
 Jus contrahendæ pacis est delegabile. 233.
 Jus omnibus in omnia & omnes non convenit ex institutione naturæ. 90.

K

K *Ad innot* nomen vario sensu a Philosophis acceptum fuit.
 Kemerichius quid sentiat de libris Moylis, aliisque Divinis in ordine ad præcepta morum. 33.
 La-

L

Lactantii sententia de Platone & Aristotele. 17.

Leibnitius vult non tantum humanæ tranquillitatis, sed etiam divinæ amicitiae rationem haberi a Philosophis. 17. Inter deservata refert Jus Naturæ & Gentium traditam secundum disciplinam Christianorum. 18. Contra libertatem indifferentiæ pugnat ex capite principii rationis insufficientis. 51. Puffendorffio adversatur circa normam actionum. 58.

Legatorum admissio & immunitas est Juris Gentium. 116.

Lex quid. 148. Impugnatur definitio Puffendorffiana. 148. 149. Vim obligandi habet a Superiore. 149. Ad eam ferendam requiritur potestas jurisdictionis. *ibid.* Eaque principalis & primaria. 150. Sufficenter manifestari debet subditis. *ibid.* Quænam sit materia legis. 151.

Lex Naturalis aut positiva. Hæc aut Divina aut humana. Quid sint. 24.

Legis Naturalis vi non est determinatus modus particularis adorandi Deum cultu externo. 124. Nec definitur ciborum qualitas. 142.

Leges positivæ ab Exordio mundi. 24.

Leges omnes sunt a lege æterna. 151. hæc non est regula actuum divinatorum, quatenus morales sunt & honesti. 152. Habet rationem legis respectu rerum quæ gubernantur a Deo. 153. Vim obligandi habet ab æterno, sed obligat in tempore respective ad

Creaturas. *ibid.* Imotescit aut in aliis legibus, aut per alias leges. 153. 154.

Libertas voluntatis humanæ probatur ex Scripturâ. 46. Ex Patribus. 47. Optime explicatur a S. Joanne Damasceno. 48. De ejus essentia est indifferentia tum contrarietatis, tum contradictionis. *ibid.*

Liberorum recta institutio est de Jure Naturæ respectu parentum. 13.

Lumen quotuplex sit. 12. Quid sit lumen naturale, quid supernaturale. *ibid.* Primum secundo subjici debet. 13. Supernaturale nedum utile, sed & necessarium est ratione quorundam officiorum. 14. Unde separari non debent, aut seorsim tractari. 17. Quæ lumen naturale docet, cum iis quæ lumine supernaturali accepimus conferenda sunt. 18. 19. Obscurato per peccatum lumine naturali quid evenerit. 27.

Lutheri impiæ opiniones. 126.

M

MAchabæi contra Antiochum armis se defenderunt. 178. Magistratus opem invocare si neglexerit Episcopus, proditiæ Ecclesiæ incusatur ab Augustino. 178.

Malum quid sit. 63. 64.

Matrimonium est de Jure naturali; sed præceptum Matrimonii non obligat singulos. 145.

Mendacium valde dissonum est Naturæ rationali. 24. Nec licet mendacio Hostem decipere. 217.

Metus non aufert libertate simpli-

Index Verborum & Rerum.

citer, sed secundum quid. 48.
49. Moralitatis principium est ex intellectu & voluntate. 43.

N

Nationum Mores ob defectum Fidei. 15.
Natura humana creata, Deus debuit ei dare legem naturalem.

59.
Necessitas quid sit. 48.
Nimia fœderatorum multitudo cavenda. 224.
Noachidæ qui fuerint, & ad quæ præcepta tenerentur. 28. 29. 30.
Non usu solvitur Fœdus. 223.
Norma actionum ab æternis veritatibus pendet. 58.
Notitia Dei quid, & in quo consistat, homini insita. 119.

O

Objectum Juris Gentium. 115.
116. 117. Belli offensivi vindicatio juris aut reparatio damni: defensivi propulsatio invasionis injustæ. 166. Pacis. 233.
Obsides quid. 236. eorum obligationes & jura. *ibid.*
Officium hominis in genere quid sit. 118. Erga Deum in quo consistat, ejus causæ. 119. Circa id datur præceptum Juris Naturalis positivum & negativum. 121.
Officium hominis erga seipsum. 142. tenetur homo semper regulam rationis adhibere. 143.
Officium hominis erga proximum. Varium est pro diverso respectu mariti, patris, civis. 143. 144.

Ordo in Officiorum concursu
vandus est. Deus super
diligendus. 242. respectu
suis & proximi in bonis
tialibus ad quid teneatur
mo. 242. 243. 244. In te
ralibus. 245. In necessitate
cumque, in extrema. 145.
Ex lege naturali hominis
tates dirigendæ sunt ad
ordinatum. 142.

P

Pactum quod Deus pepigit cum
Abrahamo. 27.
Pagus quid sit. 144.
Patriarchæ Legislatores. 23.
Patres reprobant fœdera cum
delibus 226. 227. Ex
perperam probari intenditur
lum esse illicitum 174.
Pax quid, quotuplex. Ejus subje-
ctum. 232. Exceptiones subje-
tur amnistia, restitutio, sequun-
tio, compensatio & satisfactio.
Efectus. 234. Pacis
235. 236. Accessoria. 236. 237.
Pace Ecclesiæ turbata nequit con-
sistere pax Reipublicæ. 192.
Perjurium contra legem naturæ.
125.
Philonis de Diluvio testimonium.
25.
Philosophia Moralis totius Philoso-
phiæ pars nobilissima. 1. Ejus
Fundamentum. *ibid.* Plures er-
rores detegit lumine Fidei. 6. A
Patribus exculta. *ibid.*
Philosophi veteres errarunt in mul-
tis. 5. Detestantur scelera. 5.
Cur tam absone de summo ho-
minis bono senserint. 15. Ratio
justi & honesti parum iis cogni-
ta. 35. In fine hominis assignan-
do

256 Index Verborum & Rerum.

- do non sibi constant. *ibid.* In quo felicitatem reposuerint. 36. Eorum sententia de interna actuum honestate. 69.
- Plato recte de virutibus differit. 2.
- Plutarchus inter Romanos Philosophos numeratur. Quibus contineatur ejus Ethica. 5.
- Pœnæ & præmia in altera vita propositæ a Religione naturali, abstrahendo a temporali vel æterno. 122.
- Pœnitentia respicit malum culpæ, ut aliquo modo destruendum. 123. Ad eam pertinet satisfactio. 123. 124.
- Poligamia prohibita. 143.
- Pontifices quomodo abolverunt a juramento. 22.
- Populus Dei a cœteris se discretivit, & ab Hebero dictus est Hebræus. 27.
- Potestas omnis a Deo est. 23. Legislativa cum lege Adamo data fuit, posteris communicanda, & inde in imperantes ac magistratus extensa. *ibid.* Resultat naturaliter in humana natura. 145. Determinata ad certum regiminis modum pendet ab arbitrio hominum. 145. Quæ jura contineat. 146. 147. In omni communitate datur aliqua suprema potestas in ordine. 150. Potestas civilis non potest ferre leges de actibus pure internis 146.
- Præcepta Juris Naturalis negativa a Noachidis observanda quotuplicia. 28. Septimum de esu sanguinis non pertinebat ad gentes. 129. Quid continerent duo prima. 29. 30.
- Præceptum diligendi Deum. 123. Eique satisfaciendi. 124.
- Principis officium primarium Civitatem ab internis & externis incommodis tutari. 146. 147. Principis jura. *ibid.*
- Principes sunt constituti ut eorum subditi vitam agant quietam in omni quietate, ut Ecclesiam defendant. 178.
- Principium rationis sufficientis non est novum. 51. Sub aliis terminis cognitum a veteribus, & solide confutatum a Scoto. 52. 53. 54.
- Principium fundamentale Juris Naturæ est principium amoris. 105. Principium socialitatis nec adequatum est, nec verum. 97. 98. Est etiam flagitiosum. 99. 100. Aliorum quorundam Protestantium principia. 103. 104.
- Probabilis opinio quid est. 159. Quæ opiniones possint comparari. *ibid.* Variæ sententiæ circa probabilitatem. 160. Opiniones versantur vel circa jus ipsum, vel circa res ipsas. *ibid.* Quoties est opinio probabilis actionem non esse malam, potest quis formare conscientiam certam, conformem tali opinioni. 161. Non oportet semper rationem viam eligere. 162. Sæpe tamen tenetur homo præferre certam probabili, & probabiliorem minus probabili. *ibid.* Et interdum licet uti opinione probabilis, omissa probabiliore. 164.
- Propagatio generis humani quo jure fiat, & quæ societas inde oriatur. 143.
- Profelyti domicilii quinam erant, & quibus præceptis tenebantur: Profelyti justitiæ ad quæ amplius obligabantur. 29.
- Protestantes quid sentiant de divisione potestatis in sacram & profanam. 126.
- Puffendorpius quis fuerit, quæ scripserit. 41. Quæ contra Catholicos.

Index Verborum & Rerum .

licos Doctores dixerit . 7. De
 lumine Fidei quid senserit . 15.
 Errat in Constituendo funda-
 mento Juris Naturæ . 41. Et in
 assignando objecto ejusdem juris .
 42. Cujus nobilissimam partem
 negligit . *ib.* Male constituit ra-
 tionem moralitatis . 44. 45. Con-
 futatur . 57. 60. Eius opinio
 circa ignorantiam refellitur . 50.
 51. De lege honestatis regula
 male philosophatur . 71. Quid de
 motu physico voluntatis huma-
 næ , 44. 45. Confutatur . De
 statu naturali 92. De principio
 Juris Naturæ 96. Male ex Jure
 Naturæ argumentatur contra
 Hierarchiam Ecclesiasticam . 128.
 De habitudine Religionis Judæ-
 icæ ad Christianam . 136. Refel-
 litur . 137. 138. 139. Perperam
 sentit de potestate spiritali ju-
 risdictionis externæ . 140. 145.
 De materia legum . 151.
 Pythagoræ Philosophia ad quid com-
 parata . 2.

R

Rationis liberæ concursus ad
 actus morales necessarius .
 47. Rationis lumen revelatio-
 nis lumine adjuvatur . 13. us-
 que ad 19. Rationis sufficien-
 tis principium libertati applica-
 tum impugnatur . 51. usque ad
 55.
 Remigius Cellier Patres defen-
 dit adversus Barbeyracium .
 11.
 Regna plura populorum consen-
 su constituta . 31. Sunt tiran-
 nica per accidens . *ibid.* Sunt
 Juris Gentium . 33.
 Regnum Christi non est de

hoc Mundo explicatur . 178.
 179.
 Reges habere potestatem in sacra-
 non probatur ex Scripturis . 13
 Ecclesiam protegere , & ordine
 Ecclesiasticum adjuvare debent
 147.
 Religio naturalis sequitur ex
 gnitione Dei . 121. Per revel
 tam confirmata & explicata
 34.
 Religionis causa licitum est
 lum tam offensivum quam
 fensivum in certis casibus .
 Eius propagatio non est
 causa belli inferendi paganis
 183.
 Religio voluntaria est . 187.
 Religionis vaga & illimitata licen-
 tia Reipublicæ noxia est .
 193.
 Religio est firmissimum vincu-
 lum Societatis humanæ .
 Quæ uicæ vera sit .
 214.
 E Religione naturali ad Christia-
 nam an recte argumententur
 Protestantes . 126. usque ad
 An ex Religione Judaica . 136.
 137. 138. 139.
 Religionis Christianæ ad vitam ci-
 vilem habitudo . 14. 141.
 Renunciatione mutua solvitur fœ-
 dus 223.
 Repræssaliæ quid sint . A Jure
 Gentium . 218. Quodnam eo-
 rum jus , quænam proprietates .
 219.
 Romani præstantiores in Morum
 Doctrina quam in reliqua Phi-
 losophia .
 Sa-

S

Satisfactio, Deo condignè fieri non potest in pura natura.

124.

Scopuli vitandi in Evangelicæ prædicationis defensione. 185.

Scriptura non probat fœdus cum infidelibus. 229. Ex ea non probatur bellum esse illicitum. 172. Scripturæ promiscuus usus divisionum causa. 147.

Scrupulorum causæ. 158. Remedia. *ibid.*

Seldenus septem constituit præcepta Juris Naturalis ex disciplina Hebræorum. Impugnatus. 29. 30.

Sensus internus quid. 82. 83.

Servitus non est de Jure Naturæ; non tamen est contra Jus Naturæ. 144.

Sicariorum immisio recitat Jure Naturæ & Gentium. 207.

Socialitas non est principium Juris Naturalis. 95. usque ad 102.

Societas e Jure Naturæ descendit. 144. Civilis Societatis fundamentum sufficiens est discrimen naturale hominum post Adæ peccatum. *ibid.*

Socrates ad quid transalerit Philosophiæ studium. Ejus doctrina quid respiciat. 2.

Sors modus finienda controversias. 288.

Spinosæ impij Systema de regula honestatis. 76. 77.

Stanleii sententia de Philosophia Platonis & Aristotelis. 3.

Status naturalis hominis qui sit. 89. Ejus differentia a statu

Civili. *ibid.* Non est status belli. 90. 91. Nec conditionis miserimus. 92.

Stipendia militibus solvi debent. 215.

Stoici quid sentiant de summo bono. 36.

Senarum sententia de veteribus Philosophis. 7. Duplex rationis lumen egregie explicat. 13. 14.

T

Talionis lex in Bello non habet locum respectu occisionis. 207.

Traditiones Mosaicæ & Pharisaicæ. 33.

Transitus Militaris negotio non est justa Belli causa. 200. eum seq.

Tributa imponendi legitimus titulus est bellum. 214.

Tullius queritur tot esse opiniones de Natura Dei.

V

Valentinus Alberti principium Juris Naturæ repetit a statu integritatis. refellitur. 104.

Velthemius queritur a Puffendorfio sibi eripi honestum per se. 57.

Veritas rerum & objectorum honestas a peccato originali pœne destructa. 14. 15.

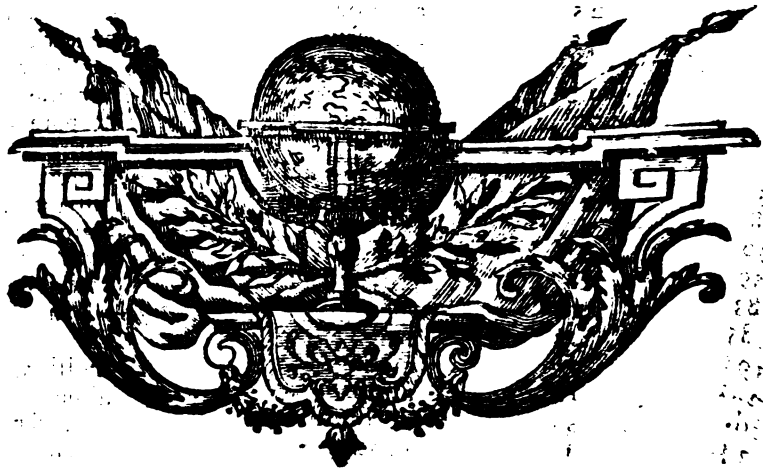
Veritati contraria est amphibologia. 241.

Ve-

Index Verborum & Rerum :

Veritas assertionis quid exigat .
ibid.
 Volfii error circa Theoriam actionum humanarum . 66. Confutatur 67. 68. 69.
 Voluntas Dei non est tota ratio bonitatis & malitiae actuum moralium. 76. eam sequi.
 Voluntas quid . 80. Ejus obiectum . *ibid.* Actus eliciti vel imperati quid sint & quod duplices. 81. 82.

F I N I S .

BENE

BENEVOLE LECTOR.

Typis semper adesse mihi non liquit; unde quidam irrepperunt errores præcipuos, quique sensum alterare, & legentem quodammodo remorari possent, correctos hic habes. Cæteros pro tua humanitate ignosces.

Pag.	Lin.	Post	postet	Addatur virgula
2	7		postet	
id.	10		præclare	legatur præclare
10	17		carpendi	carpendi
33	3		vis	vix
33	10		etiam	dicam
44	ult.		respectu	respectum
47	25		aliquod	aliquorum
68	15		perfectio	perfectio
70	4		cum sonat	consonat
74	19		honestus	honestas
78	7		ut pute	ut pote
id.	ult.		& si	etsi
83	7		infernus	internus
113	1		instrumento	instrumenta
118	1		sensum	sensu
130	20		sanctus	summus
159	8		probabilem	probabiliorem
183	16		adea	ad ea
185	27		ex	est
191	7		meliora	molliora
221	12		alium	aliud
id.	31		ac offensivum	ac defensivum
241	1		genere	gerere

